

editura Compania

*În chip de notă asupra ediției în urmă cu câțiva ani, vocea Adrianei Bittel răsună în întâlnire la Paris. Unsprezece povestiri, delectându-ne deopotrivă cu un autor și cu o ipostază a feminității care întregeau panopia prozei românești contemporane. Majoritatea (opt) apăruseră în reviste după 1989. Doar trei proveneau din Somnul după naștere, volum apărut în 1984 la Editura Cartea Românească. Celelalte proze din Somnul... sunt reluate în culegerea de față. Cum încărunește o blondă cuprinde și textele din volumul Iulia în iulie, tipărit la Editura Eminescu în 1986 (mai puțin proza Destul nu-i destul, care continuă, în fapt, încercările literare din cartea de debut). Ordonarea întregului este însă nouă, configurând un volum de sine stătător.*

*Dincolo de autor și emblemă feminină, în paginile de față se regăsește acum plenar lumea anilor '80, cu multe din cotloanele sale în care mai pâlpâia-umilă și totuși sălbatică-viața. Nu doar cea intimă, cu izvoare personale și notații minimaliste, ci și scena mare, socială și politică, a unui sistem care inspira lehamite și cerea evazionism. Logica supremă a acelui timp pare să fi fost chiar tasarea într-o medie – cât mai falsă și mai impersonală –, împotriva căreia se revoltau și trupul, și mintea. Singura pledoarie pentru valoarea mormântalului deceniu se întrevede în chiar paginile care l-au fixat – și nu doar cu talent, ci și cu apetit documentar, de parcă Adriana Bittel s-ar fi temut să nu se aleagă praful cu totul de viețile noastre. Iar gestul ei – un fel de save as... literature – merită întru totul atenția cititorului de azi și, foarte probabil, de mâine.*

Adina Keneres

Adriana Bittel

*Cum încărunește o blondă povestiri din secolul trecut*

CUM ÎNCĂRUN (esTE O BLONDĂ

La vârsta asta e prematur să-ți faci bilanțul și, chiar de ai vrea, n-ai când: abia de-ți rămân cinci-șase ore noaptea pentru refacerea forțelor, cum se zice la armată; în rest, un vârtej, o râșniță. Ești în plină putere, ce naiba, asta-i vocația femeii, să se devoteze familiei, cele singure suferă că n-au pentru cine să se sacrifice, se simt frustrate și fac astenii de nesolicitare. Ai intrat în horă, ține-o așa, tot așa: curățenia de Paște și conservele de toamnă, concediul în care faci îmbunătățiri în apartament, că tot sunt copiii în tabără, ședințele, gărziile, orele suplimentare. Când zici că-ți tragi sufletul, vin virozele de

iarnă ale celor mici, cu nopți nedormite, vin rudele de peste munți să-și cheltuiască banii în Capitală: «da, voi, regăsenii, o duceți bine, aveți distracții...», lipăie în ciorapi pe linoleum și-ți povestesc cancanuri despre actori. Nu mai ai prieteni, doar relații, cunoștințe, interese și ține-o așa, cu tata la doctor, cu puștii la înot, cu cererea la Telefoane; mai dai și ore de franceză ca să plătești lecțiile de pian ale celui mic, dacă tot are talent, musai să luăm pianină, alt CAR, bine că am terminat ratele la CEC pentru apartament; de cizme nici vorbă anul ăsta, ce dacă iau apă? poate ne mai dă tata ceva, ba nu, că s-a înscris într-o excursie în Cehoslovacia.

Ce v-ați alarmat c-am întârziat atâta, n-am fost la amant, n-am căzut de pe scara mașinii, am stat la coadă, puneți repede la frigider ce-am adus!

Copiii trebuie supravegheați la lecții, altfel dau rasol și ne fac de râs, fii de intelectuali sunteți voi? Rupe-i pagina, rupe-i tot caietul și pune-l să scrie din nou, Ana are mere, Mimi are rame, iar nu mai aveți cămăși curate, las că le usuc la călcat. Nu vă mai bateți, el e mai mic, dacă vă spun tatii, o luați pe coajă amândoi, nerușinaților, la internat ar trebui să vă dau!

Cel mai mult și mai mult îmi doresc o mașină de spălat cu program, uite hal de mâini, pianină și bicicletă ne-au trebuit, măcar nu mai murdăriți în halul ăsta, aveți milă!

Miroși de la o poștă, și ce dacă a fost Sfântul Gheorghe? culcă-te, să nu te vadă copiii, tata e obosit, lăsați-l în pace! *Quelle langue ils partent, les Roumains? Le roumain, bien entendu!* Iar am adormit la televizor, spuneți-mi și mie cum s-a terminat, s-au pupat fata maestrului și inginerul stagiar? nu v-am zis eu de la început? mai bine mă făceam scenarist.

Duceți javra de unde ați luat-o, asta ne mai lipsea, bine, bine, nu urlați, dar să nu vă prind cu ea în pat. «Hercule» nu-i nume de dine, ci de mâtă, marș, Hercule! o să plătim și taxă pentru ăsta, «câine de agrement», mai bine luam peștișori.

Mă doare rău, nu chema Salvarea acum, să nu trezim copiii, mai rabd până dimineață, nu mai pot, telefonează, nu te speria așa, aveți mâncare pe două zile în frigider.

N-am suferit niciodată de rinichi, domnule doctor, un chist spuneți? sigur, dacă trebuie operat... știu că biopsia e o analiză de rutină, am convingerea că mie nu mi se poate întâmpla nimic rău, aș

prefera să-i spuneți soțului că e vorba de o piatră.

O pietricică, dragă, o operație extrem de simplă, în două săptămâni sunt acasă, iar după o lună, în mijlocul colectivului de muncă. Redată vieții familiale, profesionale și socio-culturale. Cu o cicatrice estetică de 35 de centimetri și-o coastă tăiată. Cu obligația de a bea 3 litri de lichid pe zi. Nu uita să plătești întreținerea.

\*

Primele două zile după operație e mai neplăcut, apoi e bine, dormi pe săturate, ieși pe culoar, dai telefoane acasă... Un psihic bun ajută mai mult ca orice medicație. Citești almanahuri și cărți polițiste, ți se aduc flori.

Intri în vorbă cu alți bolnavi, îți perfecționezi cunoștințele de anatomie și-ți afli *locul* în grupul constituit ad-hoc, din fericire, o poziție inferioară. Ție nu ți-au scos decât un amărât de chist, doamnei grase o să-i scoată un rinichi cu totul, iar tânărul acela care fumează tot timpul e suspect de... Profesorul îi dă multă atenție, dar nu se decide să-l deschidă.

Funcționează și aici o ierarhie al cărei criteriu e gravitatea bolii. În toate grupurile prin care ai trecut – privite *à rebours*, ele îți trasează biografia – existau ierarhii și locul tău era spre mijloc. În tagma însoțitoarelor de nou-născuți, grăsimea copilului era prilej de superioritate. Bunici, dădace și mame în concediu postnatal veneați zilnic în parcul Casei Universitarilor, ca la serviciu, cu biberoane, schimburi și tot ce trebuie, puneți cărucioarele la soare, vă așezați sub brazi și taca-taca, sfaturi, schimb de experiență, rețete, trecea repede dimineața și venea ora pentru supica de zarzavat. După masa de fructe de la cinci, iar vă întâlneți în jurul chioșcului, cu cât vă vedeți mai des, aveți mai multe să vă spuneți, acolo ai învățat să faci icre din fasole și să tricotezi. A fost o perioadă frumoasă, te simțeai solidară, chit că existau în grup și dispute, nu era chiar pace sub brazi. Cea cu veleități de lider, nevastă de atașat comercial sau așa ceva, era respectată cu invidie: născuse în Italia, în drum spre patrie, dolofanul ei era înfășat în scutece cu Donald și Mickey Mouse brodați și avea suzeta de un model aparte. Unde te văzuse așa, cu bibliografie de puericultura în căruț, trecuse peste faptul că bebelușul tău nu pocnea de gras și-ți ținea loc lângă ea, pe bancă, și-ți povestea cum se servește masa în cursele Pan Am.

V-ați vizitat și acasă, cu soții, o dată voi la ei, o dată ei la voi, cu

vodcă și pateuri («fii atent ce vorbești», îți dăscăleai soțul, care la vodcă spunea de obicei bancuri, «mai bine comentați campionatul», dar până la urmă tot la bancuri ajungeați, vă distrați de minune și fumați țigări străine).

Apoi ți-ai reluat slujba, mama nu ducea copilul în parc, o dureau picioarele, îl ținea pe balcon, după-masă ce-l mai plimba soțul prin Herăstrău, că între timp vă venise rândul la Trabandt.

Cu al doilea copil n-ai mai mers prin parcuri, îl plimbai la cumpărături, pe cel mare îl dăduseși la o grădiniță particulară, la Frau Ani, 500 de lei pe lună, deși erai în datorii până în gât de când cu mutarea în apartamentul proprietate. Dar aveau copiii camera lor, cu mobilă Bonanza și poze vesele pe pereți. «Am realizat noi ceva!», îmbrățișa soțul cu privirea gresia din hol și faianța din baie, mochetele, biblioteca Nina și casetofonul. Venea frânt de pe șantier, trebuia bine hrănit, menajat, tu mâncai la urmă ce rămânea prin farfurii, așa fac toate mamele, menține silueta, de-aia îți veneau încă bine fustele din studenție. «O să crească băieții, mai scăpăm de datorii și-o să fie mai ușor», îți spuneai, traducând seara documentații pentru un doctorand, și uite că ți-ai văzut copiii la școală, ai curaj să le lași casa pe mână, știu să umble și cu aragazul, să facă și mici cumpărături. Acum, când ești în spital, a venit mama să le gătească, dar nu le place, mereu uită să pună ceva, ba sare, ba oțet, arde mâncărurile și împrăstie făina peste tot. «E greu fără tine, îți spune soțul în zilele de vizită, nu ne descurcăm, abia așteptăm să vii acasă.» Aduce și copiii duminica, sunt îmbrăcați aiurea, nimic nu se potrivește, și le curge nasul. Te pupă cu un fel de reținere și vor să vadă operația. Le cojești portocale și le dai feliuțe în gură, de atâția ani nu te-ai atins de portocale, puteau să se strice acolo: erau pentru copii. F\ trebuit să intervină boala asta ca să constați că nu-ți mai plac.

Îeși mândră cu băieții pe culoar, bolnavii care te cunosc vin să-i ciupească de obraz și-l vezi pe soț crispându-se: își închipuie că pe aici mișună viruși, colibacili, i-a explicat o colegă cum devine cu urologia și ești sigură că, abia ajuns acasă, îi pune pe copii să se frece cu spirt sau îi bagă sub duș.

Nu prea aveți ce vă spune, stați înșirați pe canapeaua de mușama dintre scui pătoare și băieții își bălângănesc picioarele. «Tați ne-a promis că ne duce în parc, la carusele.» Sunt nerăbdători să plece, ți se par înstrăinați iubiții tăi, hai, duceți-vă, mă simt puțin obosită, vă

conduc până la scări. Te pupă de data asta mai tare, cumva ușurați și vinovați. Mai apropiată aici ți-e doamna cea grasă, Elena Vulpe, căreia i-au scos ieri rinichiul și te-ai dus s-o vezi la reanimare. E bine, și-a revenit, mâine o dă în salon și a cerut să fie adusă în rezerva ta, sunteți cele mai bune prietene din lume. În câteva luni ai să-i uiți și numele, și chipul.

Oare cum se numeau fetele care luau prin '54 lecții particulare de balet și franceză în casa doamnei Tecla? Erați vreo opt, mesei din mijlocul salonului i se scotea tăblia și rămânea un cadru dreptunghiular de care vă țineți cu o mână, executând, sub comanda unei foste balerine și în acompaniamentul *pianissimo* al Teclei, *petit battement*, *grand ecart* și alte figuri simple. Draperii de pluș maro acopereau ferestrele salonului în care se petreceau aceste inițieri-torturi. Ex-balerina avea o baghetă ce-ți lovea usturător piciorul amorțit («*coup-de-pied*-ul mai apăsător», porunceă, «genunchiul întins, deschiderea mai mare!»), brațul rotunjit deasupra capului («încheietura moale, mijlocul mai înăuntru, sus bărbia, zâmbește!») și mamele asistau satisfăcute, pe scaunele lor de pe margine, tinere doamne alcătuind și ele un grup: se pupau la venire și la plecare, sușoteau și chicoteau – niciodată n-ai putut înțelege ce le înveselea.

Aveați consemn să nu le suflați o vorbă tovarășelor de joacă despre aceste lecții, dar ești sigură că și celelalte li se lăudau Auricelor și Nemților din vecini, învârtindu-se pe vârfuri și lălăind *undex-trois*, unde *ux-trois* valsul doamnei Tecla.

În ziua în care veneați pentru franceză, salonul arăta altfel, deși tot cu draperiile trase. Pianul închis, acoperit cu o husă brună, îți sugera un animal uriaș la pândă și îl simțeai permanent în spatele tău, ațintindu-te între omoplați. Din cauza asta nu erai atentă la doamna Tecla, care vă învăța să recitați *Le Corbeau et le Renard*. Odată ai căzut sub masă (poate ai adormit de plictiseală sau ți s-a părut că animalul îți sare în spate) și fetele au râs atât de tare, încât Tecla s-a ridicat și s-a uitat pe crăpătura draperiei în stradă. Grozav se mai temea de stradă și vă transmitea teroarea că de acolo ar putea veni un fel de bau-bau să vă surprindă repetând în cor «*Maître Corbeau sur un arbre perene...*».

Oare cum de nu mai ții minte niciunul din numele alea date de mama ca exemplu că pronunță mai bine, că au un *coup-de-pied* mai...? Migri, Iolanda, Claudia, Isabela, așa trebuie să le fi chemat, nume de femei frumoase, cu blănuri și aventuri, cine știe pe unde or mai fi, la

coada cratiței sau cu picioarele cu monturi în ligheanul pedichiuristei...

Puțină febră. Ceva obișnuit în zilele de vizită. Bine, ai să rămâi în pat. Deși aveai de gând să-i telefonezi mamei s-o întrebi cum le chema pe fetițele alea la care erai poftită de Crăciun și de zilele lor de naștere, cu tort și de-a v-ați ascunselea.

Nu crezi să-și aducă mama aminte. Stă în fotoliul ei legănător, sughe bomboane și ascultă arii din opere la radio. Oare la ce s-o fi gândind? La tonele de mâncare pe care le-a gătit? La kilometrii de pagini bătute la mașină? La praful șters conștiincios ca să lase locul altui praf? La copilăria ei cu pian și franceză? Sau pur și simplu își urmărește durerile reumatice din încheieturi, tahicardia, zvâcnetul tâmpelilor?

Privește pe geam primăvara, ca o petrecere la care n-a fost poftită, și așteaptă tragerea Loto de vineri și vizita nepoților. Abia acum înțelegi cât ai dezamăgit-o. Dintr-o fetiță vioaie și grațioasă (baletul, baletul!), prin cine știe ce procese obscure, ai devenit o adolescentă mioapă și adusă de spate, plină de complexe și insolentă din timiditate. Până și singura ta podoabă, frumosul păr blond, ți-o ascundeai sub benzi groase de lână.

Regresaseși din avangarda premianților spre grosul trupei, iar ușurința în exprimare ți-o mascai ca pe un defect, folosind abuziv argoul. «Mișto, nasol, baban, haios, gagiu...» – cei din elita premianților te excluseseră definitiv, acum nu voiai să distonezi cu ceilalți, fără ochelari și complexe. Dar nici aceștia nu te acceptau, simțeau că țigănismele sună stingher în gura ta, și odată, când ai vrut să epatezi un băiat care-ți plăcea cu o înjurătură scârbavnică, acela ți-a răspuns batjocoritor: «Nu mai face pe dilia, dacă ai vedea ce moacă ai când înjuri, parcă te-ai uita la un șobolan mort ținându-l cu două degete de coadă!»

Așa că ai fost o adolescentă singuratică și verzuie – nu tu dans, nu tu ștrand, nu tu gașcă, ce-ți mai rămânea de făcut decât să citești? Cu biblioteca de acasă ai terminat repede și, înșelând asupra vârstei, te-ai infiltrat în rândul cititorilor de la Biblioteca Centrală, maniaci ai lecturii, alături de care îți petreceai tot timpul liber, la o masă ce a fost mulți ani a ta. Seara, după închidere, acceptai tovărășia vreunei studente pasionate de albume de artă sau a unui pensionar care alcătuia un dicționar al generalilor din toate timpurile, măcarăștia nu-și căutau prilej de superioritate în pedigriul cățelului sau în funcția

tatălui. Vă plimbați, continuând tăcerea din bibliotecă pe caldarâmurile din jurul Mitropoliei sau pe Cheiul Dâmboviței, vedeți mahalagii cântând de inimă albastră, personaje demodate ieșind din umbra unui portic, pisici fugărindu-se în lumina albăstruie a felinarelor. Ajungeai acasă târziu. Mama făcea crize de nervi, sigură că ai luat-o pe căi greșite, nici nu i-a venit să creadă când te-a văzut pe lista admișilor la facultate: își închipuise tot timpul că biblioteca era un pretext pentru destrăbălare. Nu vă mai înțelegeați: i-ar fi plăcut să-i dai raportul despre tot ce faci și ce gândești, ar fi dorit prilejuri de confesiuni pilduitoare. Și tu-i spuneai telegrafic: «Am fost la un film. Am citit. M-am plimbat.» Nu te mai lăsai îmbrăcată după gustul ei, stil *jeune fille distinguee*, descoperiseși blugii și aveai în tata un aliat: las-o în pace, să se dea cu capul, să vadă ce-i viața.

Viața pe care o vedeai din amfiteatre și biblioteci, prin ochelari aburiți, scrisă cu litere tipărite, avea bolți înalte, de care nu te puteai «da cu capul», te strecurai conștientă de statura ta mărunță. Viața cealaltă, a străzilor pe care hoinăreai până la epuizare, era plină de instantanee deconcertante, care nu te implicau și din fața cărora fugeai înapoi la docilitatea *cărților* închise și deschise după voie.

Și, într-o bună zi, te-ai săturat de scaunele reci de metal de la Academie și de cele de mușama încinsă de la BCU, de porțile înalte care te minimalizau, de singurătate. Și ai dat ascultare tânărului bărbat cu dinți frumoși: «Ai picioare lungi și sânii tari, pielea catifelată, lasă cărțile, blondo!» Așa ai intrat în marea familie a femeilor, împiedicându-te de praguri joase, învățând să pleci capul, așa *au* venit obligațiile liber consimțite și copiii, casă, mașina... «Am realizat ceva!»

\*

Doamna Vulpe tocmai a fost adusă în patul de lângă tine, are dureri mari încă, nu se poate mișca. O ștergi cu un prosop ud pe față, vrea și deodorant la subțiori, vrea plosca, vrea să-i dai un săpun Lux asistentei, vrea să doarmă. *Mattre Corbeau* vine la geam cu o bucată de pâine uscată în cioc. Ai o voce groaznică, să nu cumva să croncăni, că mi-o trezești pe doamna Vulpe. Hușș!

Ieși pe culoar și te așezi pe canapeaua de mușama, alături de tânărul suspect de... Paloarea și tristețea lui fac pustiul culoarului frecat cu dezinfectant, pe care lumina îl linge rece. Umbrele voastre, pe zid, alături.

Tu ești un bolnav sănătos, biopsia – ți s-a spus – a ieșit bine, ție

nu ți se poate întâmpla nimic rău, mai ai atâtea obligații. Câteva zile și te vei întoarce acasă, la copii și soț, la bucătărie, la serviciu. Câtva timp încă și vei intra în tagma femeilor cu probleme de vârstă, a soacrelor, a bunicelor. Scaunul legănător te așteaptă, se leagănă gol în gol, iar dincolo de geamuri e primăvara, ca o petrecere la care n-ai fost poftită.

Și, stând aici pe culoar, ți se face dor de oboseala de la unsprezece noaptea, când pui vasele la loc în dulapul din bucătărie și învelești băieții, de zorul de dimineață, de certurile pitorești din autobuz, de satisfacția unor lucruri obținute cu efort și cărora nu le-ai da drumul din cioc orice ți s-ar spune. Tânărul suspect de... ți se uită în ochi, poate-ți aude gândurile, îți ridică încet ochelarii pe frunte, să vadă mai bine, apoi râde batjocoritor: «Nu mai face pe nebuna, ți-e frică și ție.»

### MUTAREA ACCENTULUI PE FRUNZE

După întoarcerea de la mare, Eugenia Petrovici avea o perioadă proastă. Își intra greu în ritm după *cele* două săptămâni în care n-avusese altă grijă decât să se bronzeze și să-și plimbe rochiile de pânză topită prin briză.

Găsea casa plină de praf, frigiderul gol, trebuiau cumpărate uniforme, rechizite băieților, și cheltuiseră până la ultimul sfanț, bowling și jocuri mecanice, pepsi și hidrobicicletă, dacă-i bal, bal să fie, hai și cu bere nemțească pe marginea piscinei, trebuia să punem mai mult deoparte la fiecare leafă, acum la cine ne împrumutăm?

După prima baie bucureșteană, frumoasa epidermă arămie începea să se descuameze, cu pete ca de jeg, și asta îi sporea irascibilitatea. În lipsa lor, în bucătărie se aciuseră gândaci, fir-ar să fie de lighioane împruțite! suduia trântind vasele, acilea și-au găsit, că nici voi nu țineți rânduiala, vă frichiniți cu mâncarea pân' tot locul, las că curăță proasta de maică-mea, parcă pentru asta am învățat și m-am zbatut, să fiu servitoarea voastră!

Când se înfuria, din doamna Petrovici ieșea Geni a lu' Colțatu din Scrioaștea, altfel pierdută sub licența în geografie, gradul I în învățământ și rochii! *la* Fondul Plastic. «Alo, ți se vede Teleormanu'!», glumea superior domnul Petrovici, bucureștean de pe Dionisie Lupu, știind că riscă tirada în crescendo «Nu ajungeți voi nici la călcâiul teleormănenilor, ei știu să respecte munca altuia, nu ca aici, în Capitală, tropăiți încălțați de-a rândul pe covoare cu scuipații și noroiul de pe străzi, degeaba stau papucii pe holișor, mi-e silă, ah, ce silă mi-e de



toate».

După o asemenea scenă, bronzat și arătos în costumul safari, Mircea Petrovici plecase la prietenul Costin, vizită îngăduită de consoartă, căci acela, funcționar în minister, o putea ajuta să-și completeze norma cu ore la seral în specialitatea ei.

Deci domnul Petrovici străbătea alene după-amiaza caniculară, cu arbori prematur întomnați, pe lângă înalte ferestre oblonite, tresărind la un lătrat printre zăbrele, rupând într-o doară o zorea albastră – Eugenia visa în momentele ei bune un gard acoperit cu zorele albastre «și o curtică, tu, cât să pui un șezlong, să usuci o rufă, cu un tei măcar, sub care să ne bem cafeaua...», așa cum el își dorea o cameră numai pentru sine. Să se încuie pe dinăuntru (sst, tata lucrează!) și să stea. Energica nevastă nu suporta să-l vadă stând degeaba, îi găsea mereu ceva de făcut, îl puneă să ridice mobilele (treabă de bărbat!), să controleze lecțiile copiilor, îl mână la cumpărături, la Nufărul, la comisioane pe la rude. «Serviciu avem amândoi, nu-i drept ca tu să trândăvești și eu să mă spetesc, ține-mă acasă, dacă-ți dă mâna, d-aia îmbătrânesc femeile mai repede, sunt spitalele pline de ele, voi – mai nesimțiți, mai egoști. Când ajungea la «voi» și «noi», preluând cu un aer de martiră toată pătimirea de veacuri a sexului slab, soțul și băieții știau, vorbă cu vorbă, continuarea: «... Măcar în cuibul nostru să fie înțelegere și armonie, tandrețe și afecțiune.» Băiatul cel mare desenase odată un cuib în care mama vântura din aripi și din cioc îi ieșea un fum de litere – înțelegere și armonie tandrețe și afecțiune –, tatăl, cu creasta pleoștită, clocea o terfeloaga, iar puii cu gât golaș și tuleie trăgeau de benzile magnetofonului. Desenul stătuse afișat pe ușa băii, sub inscripția zgâriată de mezin direct în lemn: «în caz de aglomerație, dați din mână în mână!»

Piațeta cu scuar în care scârțâiau câteva leagăne, iar un bunic repeta adormitor «u-ța, u-ța» îi spori plictisul. Caniș în praf. Caroserie ruginită de Opel. Țață la poartă, cu mâinile sub bustul revărsat. Copil mulatru cocoțat pe o bară pentru covoare. Mirosul de humă și troacele din curtea unei case în zugrăvire.

Oh, și Costin, cu pasiunea lui pentru lingvistică: «*Folia și folia*, „nebuie” și „frunză”, o diferență de accent, îți dai seama? Și „foliculină”, probabil de la *folliculus*, care însemna „săculeț de piele”, dar și învelișul unui fruct, păstaie. Și „foaia” noastră tot de acolo vine,

„foaie” se spune regional și la fustă...» Fustă, foliculină, nebunie-sub pasiunea filologică, vechiul prieten ascundea porniri libidinoase, «dar *libidinosus* însemna și „încăpățânat, îngrijit, căutat”, vine de la *libei*, care are aceeași rădăcină ca germanul *lieben*, englezul *love* și slavul *liub* „iubire”, toate din sanscritul *lubh*, „a fi stăpânit de patimă”.» Când se avânta în etimologii, Costin nu mai putea fi oprit, mâinile lui frumoase scoteau sensurile unul din altul cu gesturi experte de mamoș, și Petrovici căscă, se «foia» pe scaun și nu putea strecura o vorbă. Din copilărie Costin fusese cel mai căpos și mai pisălog din Dionisie Lupu și până-n Dacia, obsedat de originea cuvintelor, poate ca o compensație pentru că nu-și cunoscuse tatăl, iar mama lui refuzase orice lămurire în privința asta.

Costin și Mircea locuiseră în același imobil, crescuseră împreună, se duceau în pijama unul la altul și, până la bacalaureat, fuseseră nedespărțiți. Principala calitate a lui Costin era o mamă extraordinară, Milia, care nu ezita să dea covorul la o parte și să deseneze ditamai șotronul pe parchet. Cu ea nu te plectiseai niciodată. Făcea prăjituri în formă de oameni, le ornau împreună – regi, papi, generali, profesori cu ochi de bomboane și haine glazurate. Pe urmă îi mâncau, îndemnându-se cu propoziții păsărești: «să-l păpăm pe Papă», «roade-l, rogu-te, pe rege». Milia râdea cel mai tare, râsuna casă, și doamna Petrovici venea intrigată să vadă ce se petrece acolo. Gusta și ea un general, își dădea cu părerea că-i mai trebuia vanilie, îl pipăia pe Mircea să vadă dacă nu era transpirat – era, cum să nu fie! – și le strica tot cheful.

Familia Petrovici, cu obiceiuri burgheze temperate de noile împrejurări sociale, n-o vedea pe Milia cu ochi buni. Ei puneau mare preț pe bunul-simț, pe ordine și comoditate, erau niște sentimentali cumsecade și n-aveau umor, nici putere să se detașeze de condiția lor. Or, Milia nu se gândea nici la portofel, nici la burtă, trăia cum poftea și nu-i păsa de părerea nimănui. Iar faptul că își făcuse, destul de târziu, un copil numai al ei, despre al cărui tată nu sufla o vorbă, o categorisise în ochii vecinilor drept o «din aia», și lui Mirciulică i se interzisese o vreme să calce pragul incriminatei.

Costin putea sta oricât la ei – «bietul copil n-are nicio vină că mama lui e așa cum e» –, ba chiar doamna Petrovici îndrăgise puștiul cuminte și recunoscător. Se întâmpla ceva ciudat: Costin se simțea în familia Petrovici mult mai bine decât în preajma zăpăcitoarei mame (îi

plăceau ordinea, stabilitatea, tabieturile petrovicești), iar Mircea avea pentru Milia o iubire frățească, în ciuda diferenței de treizeci și cinci de ani dintre ei – se simțea dator s-o apere și inițiativele ei trăsnete îl fermecau.

«Ce noroc pe tine să ai un asemenea fiu-model!», îi zâmbea acru doamna Petrovici, grasă și nădușită, urcând scările cu două plase pline, vecinei care, în șort și cu o țigară în colțul gurii, își vopsea ușa apartamentului în portocaliu. «Care noroc? Lupt cu el să-l fac să râdă și de-abia de scoate un chițait. Pe când Mircea – o plăcere, cu hohotele lui, o să fie un bărbat adevărat, eu cred că dumitale ți-a ieșit bine pasiența. Vezi, acum vopsesc lemnăria portocaliu – e o culoare strașnică, poate mi-l înseninează pe Pisălogea. Trebuie să aibă ceva sânge ardelenesc, prea-i pedant și sobru, toată ziua mă cicălește. Și-i zgârciit! Așa-mi trebuie, dacă n-am studiat arborele genealogic patern, acum dreg și eu ce se mai poate drega!»

Până la urmă, de dragul băiatului, Petrovicii trecuseră cu vederea excentricitățile mamei, și Mircea primise permisiunea de a deschide ușa portocalie.

Astfel, Milia fusese personajul principal al adolescenței lui. Îndrăgeau deopotrivă câinii, jocul de-a rătăcitul prin București și ghicitul oamenilor după felul cum merg, colindau bisericile, expozițiile, anticariatele și intrau la teatre pe gratis, căci Milia, ca scenografă, avea cunoștințe în lumea scenei, se pupa *cu* actrițele și făcea bancuri cu mașiniștii.

De multe ori Costin refuza să meargă cu ei – avea de învățat, zicea, și rămânea acasă înconjurat de manuale. De fapt, îi era rușine cu Milia, i se părea că în culise e tratată prea familiar și că, în exuberanța ei, se face de râs. i-ar fi plăcut să fie unul dintre spectatorii gătiți și cu bilet în regulă din sală, nu «ăla micu’ al Miliei, cu cine o fi semănând așa încruntat?». Și ciupiturile de obraz și aluziile la fapte dinaintea nașterii lui, nu, nu voia la teatru, mai bine se ducea la tanti Petrovici în bucătărie, unde era curat, mirosea a bunătați și nenea Petrovici îl ajuta să-și facă schemele *cu* declinări.

După terminarea studiilor, cei doi prieteni s-au văzut din ce în ce mai rar. Familia Petrovici schimbase locuința din Dionisie Lupu îndată ce Mircea terminase Politehnica – băiatul avea leafa lui, era independent, deci i se cuvenea o garsonieră separată. Dar n-apucase să se bucure prea mult de această independență, că apăruse Eugenia,

rumenă, pudic-îndrăzneată, și, în binecuvântarea familiei (mai puțin Milia, care clătinase din cap cu un gest de pe când avea coadă de cal, devenită între timp coc japonez), se însurase. Costin își continuase studiile filologice cu un doctorat în străinătate, ținea ore la Universitate și conferințe, fusese cooptat în tot felul de colective, avea activitate obștească, un cadru de nădejde, acribie, voiajuri, congrese – apoi postul din minister, descoperirea mereu câte ceva care provenea dintr-un cuvânt indo-european neatestat, ce mai, un bărbat ocupat și important. Stătea tot în Dionisie, cu Milia, acum octogenară, și neînțelegerile dintre ei se adânciseră. După dizertația etimologică, după ce își amintea cu Mircea de profesorii și colegii din liceu, de serile cu zvâcnut de muguri și ghiociei din Parcul Ioanid și de linia de tramvai de pe Magheru, de mult desființată, Costin se plângea de Milia: «Se ramolește pe zi ce trece, zdravănă n-a fost niciodată, facultățile ei mintale s-au degradat cu vârsta de tot, mă gândesc să o internez la geriatrie, că n-o mai scot la capăt oricâtă răbdare aş avea, vino să te convingi, să nu crezi că exagerez.»

— Sărut mâna, iubito, spunea Petrovici, aplecându-se peste fotoliu să pupe tâmpla căruntă.

— Bondimine, Mișule! răspundea cu o privire șireată bătrânica. Ai dormit bine?

— El nu e Mișu, îi atrăgea atenția răspicat Costin, e Mircea Petrovici și acum e ora nouăsprezece.

— Ce mai face mama ta? Tot așa un ten frumos are? continua netulburată Milia. Dar, ia spune, ai luat micul dejun? Și scoate-ți bocancii, vai, ai dormit încălțat, groaznic trebuie să puți!

Mama lui Mircea nu mai avea de mult niciun fel de ten, iar chestia cu bocancii parcă-i amintea lui Petrovici de ceva, se căznea să prindă firul vibratilor în timp ce Costin îi scanda octogenarei cu o insistență calmă că-l are în față pe Mircea, favoritul ei, vecinul, «inginerul», «Mircea».

— «Mircea, Oltul repetează!» bătea încântată din palme bătrâna, și Petrovici bănuia că o face special pentru a-și enerva imperturbabilul fiu.

Dacă nu era Costin în cameră, vorbeau normal despre timpurile de odinioară, despre pepenii galbeni furați din Piața Amzei, despre *Regele Lear* cu Storin și statuia lui Pan din Parcul Palatului. Dar, cum apărea fiul ei, Milia o lua razna, încurca numele, ducea la gură

pieptenul și ridica receptorul telefonului care nu sunase, purtând o conversație imaginară cu un oarecare Morel. Profita de prezența lui Petrovici ca să ceară o țigară și dădea cu satisfacție scrumul pe covor. Costin o urmărea cu un zâmbet înghețat și spunea: «Milia! Scrumul, dragă!» Probabil, când rămâneau singuri, aveau loc scene violente.

Vizitele la Costin îl deprimau pe Mircea Petrovici. Îi era deopotrivă milă de epava năstrușnică și de uscatul, însinguratul etimolog. Și mai era ceva, simțit doar la vederea Miliei, o apăsare nelămurită pe suflet, un *fel* de vinovăție că se complăcea în situația de urmaș al preceptelor Petrovici – moderație, confort, o slujbă plicticoasă, ușă maro ca la toată lumea, plăcinte pătrate, predicile către băieți, identice cu acelea ale tatălui său. Poate că Milia s-a ramolit într-adevăr și-l crede un Mișu, ah, Mișu-cu-bocanci fusese administratorul din Dionisie Lupu, se lega mereu în ședințe de locatara care făcea notă discordantă într-un imobil de tovarăși corecți; prăjitura în formă de Mișu-cu-bocanci era ținută special în cuptor până se înnegrea și chiar câinele vagabond Sabaca întorcea cu dispreț botul de la ea. Când o prindea pe Milia singură pe scări, Mișu-cu-bocanci o tot ruga ceva, îi promitea că-i plătește restanțele la întreținere și-i vopsește omeneste ușa cu materialul lui, dar scenografa râdea, scuturându-și coada de cal: «Vezi că te spun tovarăsei dumitale de viață și de idei.» Apoi striga: «Mircea, Costin, veniți repede să vedeți ceva caraghios!» și, când băieții apăreau, nu se mai auzeau decât blacheurile tropăind spre subsol.

Probabil că Milia nu prea câștiga cu scenografia și era nechibzuită – avea mereu restanțe la chirie și datorii prin teatre. Costin mânca mai mult la Petrovici, «vai, tanti, ce tocană gustoasă, s-o învățați și pe Milia să facă, mulțumesc pentru masă», și doamna Petrovici lăcrima «mai ia o porție, mamă dragă, trebuie să te nutrești, că ești în *creștere* și înveți atât de mult, uite, Mircea face mofturi, să ia exemplu de la tine, el e atât de leneș și aiurit». Decât la masa tihnită a familiei, Mircea era mai des de găsit lângă Milia, pe pervazul plin de planșe și pensule. Îi plăcea s-o urmărească desenând personaje ciudate, cu un oval umbrat în loc de chip – «vezi, îi spunea ea, hașurând repede pe carton, era o vreme când, dacă o femeie ieșea pe stradă fără pălărie, ciorapi și mănuși, chiar în toiul verii, era considerată indecentă. Așa că acestei domnișoare o să-i facem o pălărie de dantelă cu maci, mănuși albe, niciun petic de piele descoperit, o fată la care

poți doar să visezi, pentru tine o fac atât de faină», dar frumoasa n-avea chip, pălăria umbrea un oval gol. «Ei, la dracu', ce ipocrită modă, să-ți arăți degetele de la picioare ar fi fost un scandal», și Milia își mișca picioarele goale și bronzate în sandalele romane, privindu-le mulțumită: unghii rotunde ca petalele și călcâie roz, nu ca doamna Petrovici, cu tălpile deformate în încălțăminte strâmtă-monturi, bătăături, piele îngroșată, picioarele ei nu erau plăcute la privit și seara deveneau dureroase, niște picioare de mamă, acolo.

Pe când Milia, cu tricourile și fustele ei pe jupon, cu coada de cal fluturătoare și sandale romane, zveltă și cu dinții frumoși, cu gesturi iuți și râs în cascade, n-avea vârstă – lui Mircea nici nu-i venea să creadă că ea îl crescuse pe Costin.

Când Milia probabil că se apropia de cincizeci de ani, într-o seară, în Parcul Ioanid, după topirea zăpezii, Costin îi mărturisise prietenului cât de stânjenit se simte că n-are și el o mamă ca toată lumea, bun-simț, tocanе și șorț, cât îi e de rușine că Milia, la vârsta ei («are o jumătate de secol, îți dai seama?»), nu se gândește niciodată la consecințe, acum s-a certat și cu cei de la teatru, i-a făcut tâmpiți, mincinoși și lași, era normal s-o dea afară, cine se crede ea? zice «lasă, Costi, ce-am eu în cap nu-mi poate lua nimeni, o să învăț să mânuiesc păpuși, îmi place asta la nebunie, sau plecăm la un teatru din provincie, oriunde se poate trăi», e pur și simplu iresponsabilă. Ar putea să se pensioneze, dar nu vrea, a râs până a apucat-o sughițul, «eu și pensionară, pasiunea nu poate fi pensionată, Costică», știe că mă enervează să-mi spună așa, îmi venea s-o bat, abia m-am abținut. Dacă nu deranjez, aș dormi astă-seară la voi, nu mai suport s-o văd, cântă marșuri cât o ține gura și rupe la planșe, a umplut camera de hârtii.

În noaptea aceea, după ce Costin adormise cu un dicționar latin lângă pernă, Mircea se strecurase în apartamentul vecin. Milia ședea turcește pe covor între mormane de planșe sfâșiate și fuma concentrată, iar în fața ei era întinsă draperia de stofă de la fereastră, pe care se vedeau trasate cu cretă figuri geometrice. «Ce-ai mai născocit?», o întrebase cu tonul muștrător al lui Costin, iar ea tresărise, trăsesese adânc fumul și îi explicase că trebuie să-și facă o rochie nouă, să n-o mai recunoască ghinionul, o să-și vopsească și părul, totul în nuanțe de frunze de toamnă, dă-mi mapa să-ți arăt, trebuie să mă deghizez cumva, ca un arțar în octombrie, o arțăgoasă, ha-ha, mâine mă duc la directoarea aia, începem alt capitol, Mircea, ai să vezi că

reuşesc, am o comoară de idei pentru teatrul de păpuşi! Du-te la culcare, omule, şi ai încredere în Milia ta de milioane, sunt bucuroasă c-am întors foaia, ştii cum e? Respiri adânc, te dai de trei ori peste cap (Mircea nu s-ar fi mirat s-o vadă făcând tumbe) şi eşti iar în stare de luptă dreaptă.

Uitase de noaptea aceea de primăvară din urmă cu treizeci de ani, şi acum, plimbându-se pe străzile încinse, dar cu o vagă prevestire de toamnă, poate din cauza arţarilor, se deschisese o *fisură* în timp şi prin ea revăzuse capul prelung al lui Costin, cu acnee juvenilă, lângă dicţionarul întunecat, privirea mijită a Miliei, prin fumul ţigării, spre triumghiurile şi curbele intersectate, auzise zgomotul foarfecelor mari decupând stofa ruginie a draperiei şi acel «ai încredere, o să reuşesc», însoţit de *chiotul unui beţiv* din stradă.

Nu, azi n-are chef nici de etimologiile lui Costin, nici de spectacolul dezolant al vârstei a treia: Milia învinsă în lupta ei dreaptă, vârată în beznă până la mijlocul lombosciatic, până la sânii scofâlciţi, până la umerii descârnaţi, aşteptând cu surâsul pe gură. Acum, pentru prima oară, Mircea îşi simte ofilirea interioară dublată de revoltă împotriva sufletului lăncezit, ar vrea ceva înviorător, dar unde să caute? Concediul abia sfârşit, cu jocurile lui mecanice, era o amăgire pentru puşti şi, poate, pentru Eugenia. El şi-ar fi dorit altceva, să respire adânc şi să se dea de trei ori peste cap, să întoarcă foaia, dar nici nu îndrăznise să le propună alor săi concedii separate – deconectare, relaxare însemna pentru ei vârtej zgomotos, grupuri, cunoştinţe noi, sporturi, un fel de panică permanentă că nu s-au distrat destul şi timpul trece, începe iar şcoala, trepte, cumpărături, scadenţe, meditari, vine iarna, se întunecă devreme.

La o intersecţie cu oglindă fixată pe un stâlp, în faţa lui Mircea Petrovici, care se gândea plictisit că ar fi mai bine să se întoarcă spre casă, apărură o femeie cu mers trufaş, conştientă de distincţia ei, un mers pe care, în jocurile de demult, Milia îl botezase «trap de rasă». Spate drept, talie subţire şi coapse lungi – o tânără doamnă de o eleganţă controlată în amănunt –, rochie de şantung ecru şi pălărie de dantelă cu maci, precis are şi mânuşi albe, o apariţie distonantă în amiaza năduşită.

Plictisul domnului Petrovici se risipi în deschiderea limpede a aerului străbătut de femeie, curiozitatea i se învioră cu supoziţii – pare de curând ieşită de sub duş, genul de frumuseţe «apă şi săpun», cum

spunea Milia, ar trebui să aibă o privire albastră, suav senzuală, sub borul de dantelă, și buze pline, strânse arogant, uite, niciun petic de piele descoperit, inabordabilă, o femeie la care poți doar să visezi, necunoscuta, voluptatea, nebunia.

Mircea Petrovici nu era un cuceritor. Îi plăceau, în limite normale, femeile, dar avea groază de complicații. Știa că orice relație începută ca pasiune și poezie devine cu timpul un fel de subjugare, cu pretenții, reproșuri, scene. Se limitase la scurte infidelități, păstrate într-un cadru civilizat, discreție și sinceritate – să ne simțim bine împreună, dar să nu ne ambalăm. Cele cinci zile ale unei delegații la Bacău cu proiectanta, în confortul hotelului de categoria I. Consolarea unei colege în divorț, pe care o ajutase să treacă prin dificila perioadă. Cosmeticiana cu probleme hormonale, dispusă oricând să-l primească. Timpul îi era drămuț între orele de serviciu, obligații casnice, educația fiilor, și apoi nu suporta să se complice cu minciuni, probleme de conștiință. Nu merita. După desfătarea trupului, toate voiau tandrețe și afecțiune. Înțelegere și armonie. Pretindeau vorbe frumoase, gesturi ieșite din comun – or, capacitatea lui de invenție era limitată și-i displăcea să-i repete uneia ce-i spusese alteia. Avea câteva formule irezistibile, «îți mulțumesc că exiști», «numai cu tine mă simt un bărbat întreg», sau șoapte pătimeșe adresate direct instinctului, când dispare orice pudoare, dar le spusese pe toate. Altele nu mai știa.

Cu Eugenia era mult mai simplu. Două decenii de căsnicie transformaseră în obișnuință tot ce fusese tinerească ardoare. Nu se mai mira nici când, sub mângâieri, soția tresărea și spunea «aoleu, am uitat să scot puiul din congelator» sau «după ce termini, să nu uiți să duci gunoiul». O vedea dimineța ciufulită, cu fardul întins sub ochi, îi știa în amănunt lucrările dentare și suferințele ginecologice, o ajuta să-și vopsească părul, care începuse să încărunțească («vezi ce economii fac? Dă-mi și aici, la ceafă, că n-ajung»). Înțelegerea și compasiunea erau pentru ea – le merita, săraca. Poate pentru colegii din cancelarie, care o vedeau aranjată și parfumată, era încă o femeie atrăgătoare, cu o siluetă acceptabilă (centura elastică, lepădată cu un oftat de ușurare de îndată ce intra în casă) și o carnație remarcabilă. «Ieri în autobuz cineva mi-a zis domnișoară», «elevii de la seral nu-și iau ochii de la picioarele mele» – biata Eugenia se crampona de tinerețe, se alinta și se pisicea, își azvârlea picioarele peste brațul fotoliului și nu reușea să fie decât caraghioasă –, «hai, mami, nu te mai



prosti», îi spunea jenat băiatul cel mare, aproape un bărbat (avea o prietenă de vârsta lui, care-l vizita în lipsa părinților).

Necunoscuta înainta în «trap de rasă» și gamba zvelte forfecau aerul într-un ritm egal, de cord artificial. Măcar de-ar avea un fir dus la ciorap, tivul puțin desfăcut, un fleac, ceva care să dizarmonizeze totul, s-o facă ridicolă, deci adorabilă. Să seiste din senin o pală de vânt, să-i ia pălăria apretată! Dar aerul fierbinte nu se mișca, tăiat de silueta perfectă. De-o parte și de alta rămăneau suspendate înalte maluri transparente. Pe trotuarul neted, metronomul tocurilor bătea implacabil, iar macii de un roșu aprins păreau că trasează o linie sângerie adunată ghem pe retina avidă a domnului Petrovici.

Așa cum un balerin are memoria mișcărilor și nu poate improviza fără să denatureze coregrafia compusă definitiv, bărbatul nu îndrăznea să micșoreze distanța dintre el și necunoscută, o urma doar fascinat, și pe lângă ei lunecau tăcute fațade, garduri, vitrine oarbe, mașini parcate. Știa că e pe un drum cunoscut, cel spre casa copilăriei, spre Milia, și își amintea încet întreaga partitură, de parcă ar fi exersat-o cu trudă, timp îndelungat, fiecare pas, descompus și apoi legat de ceilalți într-o suită grea de sensuri, apăsarea dinlăuntru, ghemul roșu din ochi coborând prin strâmtoarea gâtului în pieptul neîncăpător, stupoarea, clipele ofilite ale bucuriilor depline, câte vor fi fost, amestecate într-o dorință renăscută, mai e puțin, câteva sute de metri, și linia sângerie va face un unghi drept, atunci va putea zări chipul frumoasei, un oval gol, o umbră hașurată sub borul pălăriei. Va pătrunde pe poarta blocului și va urca în urma ei scările, în ritm încetinit, metronomul va trage tot mai greu de timp, dintr-o margine în alta a cutiei, până se va izbi de ușa portocalie, și Costin îl va primi singur și se vor mira împreună ce diferență mică e între *morior* și *moror* – «a zăbovi», «a mai fi», «a-și petrece timpul».

### POMPI PE BANCĂ

Primăvara sub formă de parc, singura accesibilă, și nervii rigizi ca dâra de zahăr de pe tort: «La mulți ani!» Ecurile ciripelilor periate prin pene de plop goi încă, bucle lucioase rupte de țignale, frâne, bufnituri.

Sus, argint cu interstiții diluate lăptos, iar la nivelul ochilor, insecte iute dispărând sau doar o iluzie a clipirii.

Cu spinarea dreaptă și genunchii alăturați sub geanta de toval, Pompei așteaptă pe una dintre băncile aleii principale și răcoarea prin

pardesiu o crispează mai tare. Numărul acesta de telefon fusese transcris în agende succesive, când constata cât i s-au rărit cunoștințele – morți, plecați, dispăruți din vedere –, până ce, într-o zi de sărbătoare, având chef să-i felicite pe cei apropiați, văzuse că în carnet sunt mai multe «telefoane utile»: un instalator, un plăpumar, diverși doctori... Numărul figura acum între Rație-Alimentara – întreba lunar ce fel de sticle de ulei au, mari sau mici – și Radio-reparații, căci și pick-up-ul, și televizorul, și bătrânul Telefunken se defectau periodic, și fără ele era greu.

Nu se dumirea ce-i venise astăzi să formeze cifrele (zodia Peștilor se rotea tulbure, cu zvâcnete, prin inimă, și doar își lua regulat vasodilatatoarele). Poate fiindcă fusese prima dimineață însorită după atâtea cenușii și nu mai găsisese nimic de curățat în camera ei. Ștersese cu o vată îmbibată în alcool telefonul, o rază juca pe disc răsfrântă din geamul pendulei, să sune la Alimentara să întrebe, dar ochii i se opriseră puțin mai jos – Rafael – și conversația decursese poticnit:

— Alo, casa domnului Rafael? Chiar dumneavoastră? Nu știu dacă vă mai amintiți de mine, am lucrat împreună la Cercetare...

O ezitare, un lătrat nervos, o ușă trântită de curent, apoi:

— Da, desigur, cu ce vă pot fi de folos?

— Păi, m-am gândit... Dacă nu vă e dezagreabil, aș vrea să vă văd;

— În ce problemă?

Tuse. Vocea mefientă a celui trăit printre «probleme», a căror rezolvare îi revenea.

Ea se bâlbâise, gata să închidă. Raza din pendulă îi lumina acum mâna cu piele uscată, străvezie. Inelul prea larg – o monedă histriotă foarte tocită.

— Nicio problemă. Așa... Aș vrea să vă văd!

Nu era deloc sigură că vrea asta. Adică, de fapt, nu voia să fie ea văzută – poftim, ce mâini... Dar apucase să spună. El stabilise locul. Ora. Tot își plimba câinele. Acum Pompei așteaptă țeapănă, răsucindu-și moneda cu dioscurii în veriga prea largă și privind cerul printre plopii ordonați, ascultă chemări de păsări în răstimpuri, volute aproape vizibile de la o margine la alta a largilor alei paralele.

S-a așezat departe de intrare, evită să privească într-acolo, lasă-o recunoască el, doar poartă același pardesiu, e pieptănată la fel, și miroase tot ca atunci, a lavandă. Manșetele pardesiului sunt cam roase,

amână să-și cumpere altul, nu că n-ar avea bani, pensia îi ajunge, dar se decide tot mai greu să înlocuiască ceva. Câteodată colindă prin magazine, probează, modelul i se pare prea tineresc sau stofa proastă, mă mai ține ăsta până la toamnă, în București nici nu prea ai când purta pardesiu, de la palton treci direct la pulover și invers, îi place să-și îngrijească lucrurile, să le prelungească viața – are trotteuri de douăzeci de ani care arată ca noi, îi unge cu cremă de față și-i ține pe șanuri, unde mai găsești azi asemenea șevro? și ce dacă-s demodați? comozi să fie, moda e pentru astea tinere cărora le stă bine orice.

Pompi are stilul ei, descoperit devreme: păr scurt, necofat, rochii maro și bijuterii vechi de argint, lavandă făcută după o rețetă proprie și geantă vânătorească de toval, un stil cam mătușă, cam sufragetă, mă rog, o formulă, ea a trăit și printre formule, rețete, doze exacte. Doar numele e nepotrivit, sugerând o persoană rotofeie, pofticioasă, volubilă, adică exact contrariul uscățivei, tăcutei farmacist.

«Pompi» nu de la Pompilia, ci de la «pompă». «Pompa de desfundat suflete» poreclă datorată expresiei uimit încurajatoare a sprâncenelor circumflexe înălțate încă de ochii rotunzi – ei, nu mai spune! –, plus conformația dinților, un prognatism pe care buzele nu reușeau să-l acopere, astfel că permanentul zâmbet le dădea celor din jur impresia că sunt ascultați cu participare. Această modelare a chipului o predestinase: față de Pompei, oricine simțea nevoia să-și deșerte sacul.

La început, până să se deprindă cu rolul, se simțise datoare să sufere alături de colegile ce i se mărturiseau. Nu-i stătea în putere să ajute cu fapte sau să dea soluții și atunci oferea o solidaritate cu lacrimi și insomnii, o suferință fraternă, și așa a trăit, prin reflex, iubiri inocente și neînțelegeri cu părinții, fugi de acasă și gelozii juvenile, până când s-a convins că nu era căutată decât la greu. Pentru petreceri, exuberanță, șotii, nu era bună mutra ei îngăduitoare, de profesoară care supraveghează zbenguiala celor mici: las că o să vedeți voi mai târziu...

Odată cu majoratul, a încetat să se mai necăjească pentru alții. S-a mulțumit să asculte și să spere că, mai devreme sau mai târziu, dincolo de masca Pompei, cineva o va descoperi pe Amalia cea tandără, sub rochiile maro, austere, cineva o să întrezărească trupul suplu, de *fausse maigre*, cu piele brună și mătăsoasă. I se încredințau acum

amoruri fatale, intrigi, infidelități, ticăloșii, ca și cum simpla spovedanie la Pompei cea discretă i-ar fi absolvit pe toți de toate vinile. Aveau nevoie de ea ca de un zid al plângerii. Apoi o uitau. O lăsau împovărată de exaltările lor de femei căpiate din dragoste, de minciunile lor de hămesiți după bunuri și rosturi superlative, de viciile și falsele lor justificări, iar Pompei, tot mai uscată de flăcările ce pârjoleau împrejur, își ungea pantofii cu cremă de față, își curăța rochiile maro cu oțet, bijuteriile de argint cu pastă de dinți și încerca să dea o logică poveștilor ascultate, să le încheie cumva pentru a putea uita de ele, așa cum o uitau și protagoniștii ieșiți într-un fel sau altul din impas.

Despărțiri, nașteri, accidente, boli, salturi pe scara socială, dosare penale, morți, răzbunări – memoria ei se descotorosea de tot ce o încărca peste măsură, uneori inventând finaluri false, fiindcă, ordonată, nu accepta suspansurile: oricât de prost era filmul, Pompei nu părăsea niciodată sala înainte ca pe ecran să apară cuvântul SFÂRȘIT.

Se mai întâmpla să afle că acela omorât de ea în chip atroce (beat, căzuse cu mașina în prăpastie, își amintea răbufnirea motorului în flăcări) trăiește bine-mersi pe Calea Moșilor și are un copil în Corul Radio. Nu se poate, își spunea, era un ticălos, din cauza lui și-a distrus viața aia, cum o chema? cu septicemia, a rămas infirmă, poate a luat-o până la urmă, dar ea nu mai putea să aibă copii, sau încurc eu, cu septicemia a fost ailaltă, bruna cu bubulițe de la minister...

Asta era din perioada în care Pompei o devora «încet, dar sigur» pe Amalia – nu mai era generoasă, asculta confidențele cu satisfacție, uite ce bine de mine, eu n-am bărbat bețiv, iubit infidel, copil bolnav, datorii la casă, frate cu probleme...

Făcea lungi, voluptuoase băi de plante, excursii în străinătate, vedea toate filmele, era foarte apreciată profesional și iubită (în sfârșit, căutată) de cunoștințe. Lucra la o farmacie din centru – drăguța de Pompei, e pâinea lui Dumnezeu, îmi ții și mie locul în tura de după-masă? Îți povestesc mâine, am niște angarale!

Laboratorul farmaciei era un adevărat confesional. Stăteau prin rotație la casă sau la teighea, iar în încăperea luminoasă, plină de plante agățătoare, balanțe și flacoane etichetate, Pompei prepara rețetele și asculta. Apoi povestea cazuri asemănătoare rezolvate cu bine. Pe scurt, fiindcă interlocutorul, preocupat foarte de propria-i persoană, întrerupea mereu («bine, dar eu...», «în situația mea», «la

valoarea mea»), fiecare convins că i se întâmpla ceva unic și că Pompei își dădea seama de asta. Nu numai expresia feței – ei, nu mai spune! cum se poate așa ceva? ia te uită! –, ci și mirosul ei de lavandă acoperind odorile chimice, clinchetul brățărilor de argint turcesc, totul conlucra pentru a-l încredința pe celălalt că spunea lucruri uimitoare și de cel mai mare interes.

Dincolo, în prăvălie, era rumoare, casa zdrăngănea, lumea intra și ieșea, dar cu Pompei, laboranta sau farmacistă în impas, femei tinere, a căror viață dădea în clocot, sau cvadragenare în starea de urgență a vârstei deveneau în propriii lor ochi eroinile unui «caz», vocativ adesea, cu semne combinate de întrebare, exclamare și exasperare.

Și Pompei, amestecând prafuri în mojar și numărând picături, zâmbea și trăgea propriile-i mute concluzii cu privire la rolul sexualității, al demnității, al ambiției sociale. Odată cu rutina în profesie, și-a dat seama că întâmplările ascultate se repetă. Că există niște scheme cu variante în care încap mai toate ale vieții. Așa se face că a rămas nemăritată. Cele câteva legături pe care le avusese se opriseră toate în același punct: când propria viață lua datele uneia ascultate și putea ști ce va urma.

Or, ea nu era dispusă la menajul comun cu o soacră voluntară și supergospodină («și atunci am pus piciorul în prag, ori eu, ori maică-ta, așa nu mai merge, renunț la tot, numai să am liniște și să fiu stăpână în casa mea») și nici nu se voia anexa-robot a doctorului somitate-în-devenire, o partidă, e drept, dar muieratic și egoist («avea nevoie de o nevastă înțeleghătoare și devotată, ștearsă, capabilă să-l scutească de orice tracasare și să se facă nevăzută când n-avea nevoie de ea. Îmi distrugea cu bună știință personalitatea și-și descărca pe mine nervii lui de chirurg ținut mâna a doua. Nu ieșeam nicăieri împreună, iar când îmi aducea musafiri, relații din lumea medicală, obligații, mă supraveghea de câte ori deschideam gura, de parcă s-ar fi temut să nu spun vreo prostie»). Un al treilea – cumsecade, meloman, econom – avea boli care se băteau cap în cap, regim, concedii la Covasna, mă doare spondiloza, se schimbă vremea, am arsuri pe esofag, ce-ai pus în prăjitură? fă-mi un masaj cu spirt în cap, mi se reactivează sinuzita...

Își adusese aminte la timp și de povestea terminată cu tentativa de otrăvire a soacrei, și de profesoara ajunsă alcoolică, și de văduva alungată din casă de moștenitori.

Suferise cu decență rupturile, contrariindu-și de fiecare dată partenerul. Melomanul se purtase chiar deplorabil – a insistat, a căutat-o la farmacie, spunea că s-a atașat, că nu concepe... Dar, în ciuda zâmbetului afectuos și a sprâncenelor înălțate admirativ, «nu» rămăsese «nu». Să fim rezonabili, la vârsta noastră...

O lucrare dentară în pragul celor cincizeci de ani îi schimbase expresia gurii: acum buzele se închideau ferm peste dinții falși, ochelarii îi acopereau stupoarea privirii și puneau umbre pe pomeți, iar de când se pensionase, istorii noi nu-i mai alimentau curiozitatea. Sporadic i se confesa vânzătoarea de la Cafea – o reținea să-i arate vânătăile pe care un viitor cirotic i le împrăștiase în zilele de salariu. Lasonil, drăguță. Sau femeia de serviciu din bloc, îndreptându-și spinarea de deasupra zdrenței ude, i se adresa în timp ce Pompei cotrobăia în geantă după chei: «Uf, dacă n-aș transpira atâta, aș fi o doamnă, siluetică sunt, când mă aranjez și-mi dau talente, rup gura, așa mi-a zis și gunoierul, o păpușă de băiat, am fost cu el la o bere, i-am făcut cinste, că-i amărât, două pensii alimentare...»

Dintre vechile cunoștințe n-o mai căuta nimeni. E drept că se mutase și, chiar de-ar fi vrut cineva, n-avea cum s-o găsească aici, în cartierul de blocuri. Mutatul coincisese cu pensionarea. Trecuse cu bine peste ambele încercări și avusese mult de lucru cu aranjarea noii locuințe, o garsonieră la Lizeanu. Fusesse nevoită să renunțe la multe din lucruri, unele abandonate în fosta locuință, altele dăruite nepoților care o ajutaseră la mutat, amuzată să-i vadă certându-se pentru o oglindă ori un covor. Împărțiți-le cum credeți, le spusese, arătând vraful de obiecte din camera goală, iar cele două perechi de nepoți rămăseseră de atunci dușmane. Câte istorii cu moșteniri nu ascultase Pompei, când din cei mai cumsecade oameni țâșnește lăcomia, ambiția, spiritul de competiție! Verificase încă o schemă, având drept materie propriile lucruri netrebuincioase și singurele rude. Știa atâtea despre firea omenească, încât regizase scandalul, apoi se plictisise. Nu rămăsese nimic neprevăzut. Doar injuriile îi întrecuseră așteptările: din copiii distinsului ei văr ieșea o vulgaritate cu accente de șatră, delectabile.

Șade aici de un ceas, argintul cerului se oxidează tot mai mult, trilurile în răstimpuri au amuțit și o senzație neliniștitoare, de static, dată de lipsa zborurilor, a zgomotelor, se întinde peste șirurile paralele de ploi, peste fâșiile netede de asfalt. Pompei își scoate ochelarii și

simte cum o înțelegere nouă îi dă târcoale: poate că darul acesta al ei de a asculta i-a atârnat viața de un ax fals, lăsând-o să se învârtă în gol. Atâta liniște în pustiul de primăvară, de parcă centrifuga, terminând de expulzat toate întâmplările străine, după rotații din ce în ce mai lente, s-ar fi oprit.

Și doar Rafael – poveste fără epică, de care, în lipsa unui final, nu s-a putut debarasa – îi stăruie în mintea golită. Frânturi de fraze («nici să mori, nici să trăiești», «Amalia, eu sunt un om bătrân», «să nu mi te îmbolnăvești acum, mi-ești de mare folos»), un șir de imagini (capul cărunt aplecat deasupra microscopului în conul de lumină, aparatura înregistrând limita, caietul cu formule, lamela înnegrită și pumnul abătându-se greu pe sticla mesei. O stea de crăpături. Proteus. Paltonul lui în cuier dimineața foarte devreme, luni. Scaunul gol de lângă microscop când el era în concediu. O foaie din calendar, mototolită). Detalii, așchii luminoase dintr-un sentiment. Nimic nu se leagă. Rafael – tensiune permanentă (punea o frână în tot ce făcea, vorbea încet, se mișca lent, dar se simțea efortul). Urlă, trăneste! Îți venea să-i spui, venele i se umflau pe tâmpile și vocea răgușită de tutun ieșea calmă: trebuie să reluăm. Undeva s-a greșit. Mai poți rămâne peste program? Paltoanele lor stinghere în cuier, alături. Uneori plecau împreună seara târziu. Ea ar fi vrut să-i povestească secvența aceea din filmul despre laureatul Nobel, ziare ieșind din rotative cu numele lui pe pagina întâi, apoteoza cu titluri mari și coruri de slavă; pe străzile în beznă se poticneau de asfaltul desfundat, dușmanul lui se numea Proteus și nu se lăsa distrus. În fața centrului de lapte se despărțeau – «pe mâine Amalia, o să-i dăm noi cumva de capăt», și-i întorcea spatele. «Pe mâine» o umplea de o bucurie șampanizată; «noi», probabil un plural al maiestății, o alătura lui, supusă și necesară. Își strângea cu amândouă mâinile la piept geanta de toval și mergea încet spre casă, debordând de o prețioasă certitudine. Asta a durat zece ani. Până când secția lor de cercetări, nerentabilă, a fost desființată.

Pompi s-a întors la prăvălie, la rețetele de siropuri și pomezi. Alte laborante, alte lacrimi pe halatul scrobrit. Aveți Rudotel? Lanolină lipsește, nu putem face rețeta. «Nu mă mai înțeleg cu al meu, Pompei, băiat deștept, intelectual, nu mai e preocupat decât de mâncare, a căpătat viciul lăcomiei, când îl văd cum hăpăie ca un disperat, și tot gătesc, și frigiderul e iar gol, nu mai are pic de poezie în el, tot ce aude la serviciu mă pune să fac, parcă ăia ar fi plătiți să vorbească toată ziua

despre mâncare, s-a umflat, toți banii se duc. Mai bine, Doamne, iartă-mă, să fi fost curvar, aveam și eu liniște să mai pun mâna pe-o carte...», «dar dacă înfiem copilul și, după ce ne chinuim cu el, apar părinții adevărați?», «am crescut-o ca pe o prințesă, Pompei, tu știi ce fericiți am fost când a intrat la facultate, am strâns pentru ea bani de mașină, a fost un copil atât de bun, ne gândeam că o să creștem nepoți, și acum, uite, dintre atâția băieți, și l-a ales tocmai pe ăsta, un arab pocit, zic că se iubesc, nu mai ține cont de noi și de toate sacrificiile pe care le-am făcut. Mai bine de tine că n-ai copii...». Și grasul a făcut diabet, și copilul înfiat a ajuns bariton, și mireasa din Liban a venit înapoi. Și gunoierul – o păpușă de băiat – s-a mutat la transpirată, și vânzătoarea de la Cafea a fost transferată la Gostat și-au trăit cu toții fericiți până la adânci bătrâneți.

S-a întunecat. Printre cei doi stâlpi se văd tot mai confuze siluetele trecând dinspre lumina pieței în întunericul parcului. Cupluri mai ales. Un domn cu un câine. Ba nu, e o doamnă cu pantaloni. Are poșetă. Dinspre lac, răcoarea umedă cu iz de mâl. A fost o perioadă frumoasă aia, între treizeci și cinci și patruzeci și cinci de ani. Vaccinul pentru Proteus. Unghiile lui Rafael, tăiate adânc, arătătorul pătat de nicotină, favoriții cărunți și dunga orizontală de pe bărbie. Păstrase povestea asta fără desfășurare, ca un barometru înțepenit *au beau fixe*. Ce voise ea? Un final la un scenariu neînceput? Tot îmi plimb câinele. Despre ce ar fi avut de vorbit? Despre Proteus-neînvinsul? Un moșuleț morocănos, tuse tabagică, mers târșâit, discuție despre legea pensiilor și homeopatie?

Pompei strănută, își freacă genunchii amortiți și se ridică. Am scăpat toată iarna de viroze și-o să mă pocnească tocmai acum. O să-mi fac un ceai de soc. Măine să-mi iau rația de zahăr neapărat. Și să-mi caut un pardesiu ca lumea. Se poartă iar pălării. Tropăie grăbită pe alee. Autobuzul, apoi tramvaiul care vine greu. Tremură și abia așteaptă să se vadă acasă, sub plapuma bleu, cu ceaiul aburind pe noptieră. Strănută iar, sperînd un cuplu îmbrățișat în mijlocul aleii. Noroc! chicotește o voce obraznică. Mulțumesc asemenea, răspunde Pompei și se îndreaptă plină de demnitate spre piața măturată de faruri.

## CONTRARIUL MORȚII

Vântul zgâlțâie geamurile și poartă prin dreptul lor lungi voaluri sfâșiate de praf.

Zăpușeala dormitorului se sparge de vaiete culminate în urlat:



nu mai poot! Cioburi pătrund în creierul obosit al Esterei, în carnea vie a gândului. Își simte sufletul ca un ochi în bătaia prafului și a luminii violente. Coboară pleoapele. Se face liniște, întuneric, timpul se leagă din unități mărunte – respirația, ceasul, vântul în rafale, fluxul de pe bulevard oprit la stop și reluat. Vaietele reîncep. Pleoapa se zbate și se ridică. Acum, urletul. Estera s-a obișnuit cu aceste urlete de torturat. Vede, aude că-l doare, dar nu-i simte în corpul ei chinurile. Suferința ei paralelă, de ochi spălat cu lacrimi – milă, oboseală, derută. Și încordarea de-a stăpâni haosul interior – să facă ceea ce trebuie, să-l ajute:

— Sunt aici cu tine, tată. Hai să bem puțin ceai, să ne ridicăm pe perne. Așa, nu stăm mai bine acum? Uite, s-a făcut ora să luăm calmantul, asta o să ne liniștească, o să dormim și-o să fie bine...

Mereu pluralul. Nu poate suferi în locul lui, poate doar vorbi și vorbele i se dublează de aberantul «de s-ar sfârși odată», neacceptat, împins în adânc și țâșnind de-acolo când încordarea cedează.

Oglinda îi ține în rama împodobită: pe pat, Lazăr, trup chinuit, pe care viața îl părăsește, și creier încă viu (sperând?); pe fotoliul alăturat, Estera, devotament în luptă cu neputința și iubire crispată de frică. Să faci tot ce e necesar. Mirosul fetid când dă plapuma la o parte, mânguirea trupului scheletic în timpul spălării și primenirii, cu țipete de durere înțețite. Deși numai piele și os, corpul inert e greu, femeia se opintește de-i trosnesc încheieturile, se acuză de neîndemânare când îi pudrează spatele cu escare și fesele scofâlcite, când îi schimbă pijama – hai repede, tată, să nu răcim! –, și bătrânul își reține strigătul de durere ca să zâmbească – asta ar mai lipsi.

Nu se poate – inundă iar gândul de dedesubt, asta a fost odată corp agil și frumos, a dansat și a înotat și a cărat poveri, cât de groaznic arată acum, gata descompus, ce fragile limite mai țin viața, nelăsând-o să-l părăsească?

Îl privește primenit, ridicat pe perne. A făcut o treabă bună.

— Nu-i așa că-i mai bine acum? Să încercăm să bem ceva!

El își mișcă palma descărnată prin aer – lasă-mă! –, dar Estera insistă:

— Doctorul a spus să bei mult, să nu te deshidratezi. Hai, tați, te rog, sucul de portocale e sănătos, o să-ți facă bine, atât de greu am făcut rost de portocalele astea...

Vrea să bea singur, nu nimerește cu cana la gură, mâna îi

tremură și lichidul se prelinge de pe bărbie în scobiturile adânci ale claviculelor. Pare să nu bage de seamă. Ar fi bun un biberon, se gândește Estera în timp ce tamponează cu prosopul lichidul adunat în gropile de sub gât.

Profită de vizita unei rude (compătimitoare aceasta și parcă bucuroasă că uite, ea, deși bătrână, se ține încă bine, vede de nepoți, joacă la Loto, bietul Lazăr, ce frumusețe de bărbat și cum a ajuns, să ferească Dumnezeu pe toată lumea, cum îi plăceau lui mâncărurile picante și femeile trupeșe, filmele de război și jocurile de cărți, of, Doamne, ce e și viața asta?) și iese în vântul cald, năucă, până la magazinul de nou-născuți, să cumpere biberoane. Cumpără și scutece – oricum, se usucă mai repede decât prosoapele. Doriți și o plăpumioară? o întrebă vânzătoarea. De băiat, de fetiță? apoi privește curioasă la încercănata care plânge cu biberonul în mână. Cam bătrână să fie asta mamă. Poate bunică. Sau o nebună, feri, Doamne, e plină lumea. Se grăbește să ambaleze scutecele. Plătiți la casă. Să vă trăiască.

În urmă cu o lună – când Lazăr încă își mai fuma țigara în fotoliu și se mai târâia până la baie, când pofta ba icre, ba tort Richard, ba chiftele de cartofi cu jumări de găscă – ceruse un consult în spital, să știe ce se mai poate face. Atunci fusese pronunțat cuvântul «metastază». Nu crezuse. Chiar așa, cu incontinență urinară și intestinul obturat, voia să trăiască. Mai râdea la bancuri și se mai indigna.

Doctorii îi vorbiseră deschis Esterei și fuseseră de părere ca bolnavul să fie lăsat în spital. Dar acolo, cu toată bunăvoința cumpărată a personalului, surorile îi spuneau lui Lazăr «moșule» și-l certau că udă patul. Și ceilalți bolnavi din rezervă țipau la el că sforăie, că geme, că pute. Cum să le explice Estera cât de neîndurat sunt pentru cel umilit până la limită de boala murdară și fără leac aceste «tataie», «boșorog nesimțit» și «la vârsta matală, ce mai vrei? măcar de-am apuca noi...»? Și cum să-i explice tatălui, pe care-l văzuse pentru prima oară plângând, că și ceilalți aveau partea lor de dreptate, așa necivilizați cum erau? Demnitatea păstrată de Lazăr în împrejurări grele, de-a lungul atâtor ani, era ultimul lui bun.

Îl luase acasă și acum se străduia, cu tandrețe și disperare, să-l ajute să moară demn. Nu se putea ști ce gândește bolnavul, fiindcă vorbea din ce în ce mai puțin, doar vaietele îi ieșeau fără *voie* din rărunchi zi și noapte. Estera ațipea în fotoliului de lângă pat, cu mâna

lui slabă și vânătă într-a ei, și tresărea ca vinovată de o trădare, căci între somn și trezie gândurile i-o luau razna spre lucruri plăcute din care tatăl era exclus: o cameră caldă în iarnă, cu un om iubit alături, în deplin confort sufletesc; hoinăreala pe acoperișurile Pragăi; prezența fraternă a colegilor de birou în după-amiezi ploioase. Visa – femeie în toată firea, acrită de singurătate și neîmpliniri – aventuri livrești în pavilioane de vânatoare și în interioare rococo îmbibate de Mozart.

Dar orice frântură de timp petrecută neînfolosul muribundului îi aducea remușcări – i se părea că, nesupravegheat, procesul care-l ducea pe Lazăr de la «el» la «lucrul ăla» de pus bine în pământ se accelerează. Îi ținea mâna într-a ei, sperând că astfel se va face un transfer, că scurgerea vieții va fi împiedicată de căldura sângelui ei, și, când încordarea slăbea o clipă, normalul egoism se insinua fără voie: uite cum m-am urâtjit, ar trebui să mă tund, n-o să mă pot arăta astfel, o să trezesc compătimire. Sau chiar: n-am pregătit nimic de doliu, niciodată n-am putut suferi negrul, ar trebui să-mi cumpăr...

Din fotoliu se vedea în oglindă, îmbătrânită și tristă, cocoșată sub povara de oboseală, ca femeile acelea căroră le dai locul în autobuz, și tot oglinda încadra lumina dureroasă a razelor de aprilie pe chipul cianozat al lui Lazăr, pe țepii albi crescuți sub pomeții surpați.

Estera își trecea încet palma peste barba lui aspră, peste fruntea de fildeș. Asta îl mai liniștea pe bolnav, care șoptea cu greu:

— Tu, draga mea, ești un înger...

Orele treceau încet, calmante bifate pe listă, biberonul cu ceai, cel cu suc. Spre amiază durerile sporeau, bolnavul se agita, arunca plapuma, voia să coboare din pat:

— Vreau să merg acasă, scâncea, vreau să mă duc... la baie...

— Ști bine că nu se poate. Mâine, mâine o să te simți mai bine și o să mergem, hai, fii cuminte, tată, o să te schimb și o să dormi...

Duhoarea de amoniac și descompunere. Ceva straniu dinspre oglindă, de parcă stratul negru ar fi fost înlăturat și prin transparența sticlei se vedea zidul gol – nicio imagine, ecran după ce aparatul de proiecție a fost stins.

Să vorbească – descoperise asta – când vorbea, oglinda își căpăta proprietatea de a-i reflecta, erau amândoi «aici».

— Ții minte, tată, vacanțele noastre în satul de la mare, când gazda ne privea suspect, își închipuia... «Cum, donșoara-i fata dumneavoastră?!» îmi făceai dimineața cafeaua și mi-o aduceai la pat,

fumam amândoi Papastratos și tu citeai *Le Monde* în cort, pe plajă – ce liniștiți eram! Și pepenii ținuti în fântână, cantalupi parfumați, ne făceam de cap, mâncam doar mititei de la cârciumă și pepeni, înotam până la taliane și râdeam de nudistele grase care se bălăceau la țarm...

Scormonește după amintiri fericite, nu-s prea multe – pe atunci tatăl ei o plictisea, îi făcea hatârul să stea cu el fiindcă n-avea altceva mai bun, dar jinduia după muzici, dansuri, nebunii, o irita costumul lui de baie demodat, familiaritatea cu necunoscuții, interminabilele comentarii politice.

Acum trebuie să vorbească, să poleiască oglinda, să-i umple mintea golită de durere cu imaginea lor împreună, un fel de a nu-l lăsa singur. Inventează:

— ...și în grădina interioară, sub bolți de trandafiri albi, ni s-a servit micul dejun. Raze matinale pe ceștile subțiri de cafea, pe cornurile rumenite, pe tacâmuri și șervete. Cântau mierle, tu purtai canotieră de pai și costum de șantung, iar eu eram o tânără doamnă vaporeasă, cu părul învolburat de adiere... Bolul cu dulceață de cireșe amare...

Își privește mâinile osoase, cu vine proeminente. Când au apărut petele astea maronii? Pete de ficat, ca la babe... Ceasul de la încheietură. S-a făcut ora pentru Fortral. Taie fiola și-i strecoară lingurița cu amărăciune printre gingiile decolorate. Injecții nu mai are unde să-i facă, mușchii s-au topit de tot. Și de înghițit înghite greu. «Măcar de-ar adormi puțin, să mă pot întinde și eu. Iar trebuie schimbat. Iar s-au adunat cârpele împuțite. Mă doboară cazanul ăsta ridicat și coborât de pe aragaz. Ce-ar fi să nu mai fierb scutecele? Le clătesc și gata. Mirosul ăsta mi-a pătruns până-n creier. O să mă omoare. O să crăp eu întâi. Măcar. Totuși, trebuie să mănânc ceva, cu toată greața. Altfel pic din picioare, și atunci cu el ce se întâmplă?»

Își toarnă alcool din belșug pe mâini, îi mai potrivește o dată perna și se duce la bucătărie. Cu urechile ciulite spre dormitor, ronțăie ridichi muiate în sare, «ce fragede sunt acum, la început, și ce gustoase, cu pâine proaspătă cu unt. De-abia aștept să apară roșiile...» Și, deodată, urletul de înjunghiat. Într-o clipă e lângă el:

— Haide, strigă poruncitor, cu ochii închiși, hai de îmbracă-mă, e fata aia, trebuie să plec cu ea, mă așteaptă cu barca, hai de suie-mă în barcă, suie-mă când îți spun!

— Nu-i nimeni, tată, suntem acasă la noi. Hai, liniștește-te, eu,

Estera, sunt aici cu tine...

E agitat, își aruncă așternutul, vrea să coboare din pat, gura deschisă, cu gingiile goale (nu-și mai suportă nici proteza), caută orbește prin aer ceva de care să se prindă, un imens sân. Estera îi dă biberonul și buzele vinete plescăie pe cauciucul tetinei în timp ce picioarele mimează spasmodic mersul pe cearșaful pătat. Pielea împunsă de oase a bazinului cu cicatrice de operații, mâinile crispate în aer arătând spre oglindă și vocea de nerecunoscut, ascuțită, exasperată:

— Închide apa! închideeee!

Estera se luptă cu el, îl acoperă cu plapuma, îi ține umerii lipiți de pernă și-i strigă la ureche:

— Când am fost noi la Erfurt, tată, în parcul imperial, toamna, covorul de frunze ne trecea de glezne, frunze de arțar, casante, ce mai foșneau! și tu cântai liedul cu păstrăvul, într-un pârau în vale, cu-a-pă de și la sol fa...

— Închide! se zvârcolește bătrânul. Apoi, cu înaltă voce rugătoare: Mamă!

Respiră greu, cu un fel de sughiț, și între două respirații iese strigătul-chemare: Mamă!

— Sunt aici, gâfâie de efort Estera, uite-mă, sunt aici cu tine! Cordonul ombilical, se gândește. Toți agonicii își strigă mamele, acum Lazăr e copilul ei, trebuie ea să poarte acest ultim dialog:

— Sunt aici, dragul mami, băiatul meu scump, sunt aici. N-o să las să ți se întâmple nimic rău, îți promit, o să fie bine, o să treacă și asta, puiul meu...

Puiul are șaptezeci și șase de ani, dublează încăpățânată rațiunea, eu sunt fiica lui, am patruzeci de ani, mă cheamă Estera, Esterra, ia te uită, să nu-mi pierd mințile. Și vocea continuă, calmă, în timp ce palmele mângâie fruntea pergamentoasă, părul rar de pe țeastă:

— Nu te teme, dragul mami, ai visat urât, suntem acasă. A venit primăvara, în curând o să înceapă vacanța, ai să hoinărești fără grijă, hai, dormi, sunt cu tine...

— Mamă, șoptește Lazăr și își lasă brațele pe pătură, destins. Respiră liniștit.

Uf, ce bine că a adormit! își spune Estera, acum pot și eu să mă odihnesc puțin, dar mai întâi să spăl scutecele, să se usuce, să am

schimburi la prânz.

Se mișcă încet, în vârful picioarelor. Lasă ușa deschisă la baie, să audă dacă se trezește, dacă o cheamă, apoi freacă rufele cu miros greu și cară cazanul pe aragaz. «Așa trebuie să fac de acum, să-i vorbesc mereu, să-i cânt, să-l mângâi, uite cum s-a liniștit, ce bine...»

Se îndreaptă de spate și ascultă. Picură la baie un robinet, pași pe scări. Liniște.

Revine în dormitor și își privește tatăl. Cu două degete, dubitativ, la obrazul puțin aplecat pe pernă, cu o expresie calmă, dar cu ochii deschiși. Ficși. Nu mai respiră.

— N-am fost lângă tine în clipa aia, spune femeia. Tocmai în clipa aia n-am fost.

În oglindă sunt amândoi. Estera ia din dulap un cearșaf și acoperă oglinda.

Vântul poartă acum prin dreptul geamului puf de plop și flori de arțar, foșnitoare. Un vânt cald, prin care e plăcut să mergi. Îți dă, prin împotrivire, senzația de înaintare.

#### SUPLICIU PRIN SPERANȚĂ

*«Era pe vremea când el începuse să se simtă universal și anonim ca un convalescent șovăielnic. Nu-i plăcea nimic decât că îi plăcea să fie.»*

Rainer Rilke în noiembrie, după ce lumea își scoate paltoanele de la naftalină, ușor șifonate de întunericul debaralelor, se face deodată miraculos de cald, cu funigei și culori aiuritoare. Luna plină fascinează gospodinele seara, când aerisesc dormitoare, prin aer plutește o neliniște primăvărată și parcă le auzi șoptind «nu-i a bună». Pisici traversează solemn asfalturile poleite și se strecoară pe sub porți, topite în întunericul gangurilor cu lăzi de gunoi.

Convalescentul se trezește. A adormit cu soarele în geamuri și acum – luna. Aduce din somn imaginea unui Ian de crizanteme târzii, galbene și mov, de o prospețime disperată în aerul rece, corole care unduiau la privire, cu toată rigiditatea lujerului lemnos.

Inutil să aprindă lampa. Irizate selenar, obiectele familiare: tabla de șah de pe noptieră, cu partida întreruptă într-o situație dificilă pentru alb, telefonul, cărți adunate prin ani, cărora le-a venit rândul la citit.

Gratii de umbră mișcătoare pe tavan și pereți, camera e o colivie plutind prin zone de lumină difuză și păsării i se încețoșează ochii.

Adoarme din nou și se trezește sorcovit de infirmieră cu un buchet de crizanteme. Aprinde lampa: galbene și mov. Înțepătura cu durere ascuțită și familiaritatea femeii:

— Maică, da' te-ai topit de tot, nici nu mai am un să-nțep, punte și mîncă, fă ceva activități, ieși la aer, că ne-a dat Dumnezeu o vreme... Nu mai cloci în așternut, că patul te trage.

Ce-i dă dreptul muierii ăsteia să-l tutuiască și să se amestece în treburile care n-o privesc? Compensează florile cu un bacșiș cât de trei ori prețul injectiei, urmărește printre gene cum sunt puse în vasul de ceramică de pe masă și se preface adormit, să scape de prezența supărătoare. Femeia mormăie pentru sine («trebe dereticat pe aici, poate data viitoare să-mi fac pomană, să am parte de curat pe lumea ailaltă») pe când își strânge seringă în tifoane umede. Pleacă în vârful picioarelor, lăsând o dâră de alcool medicinal.

Colonelul ținea ca, la cină, întreaga familie să fie reunită în jurul mesei din sufragerie, sub lampa cu frunze de bronz. Până la nouă seara puteau face orice voiau, dar când bătea pendula, el se așeza în capul mesei, își potrivea la gât șervetul și trecea în revistă micul efectiv. Marcela, în picioare, lângă castronul cu lapte bătut, aștepta cu polonicul în mână privirea-semnal și începea să umple cănilor înflorate.

— Pari ostenită, ai avut o zi grea? i se adresa Colonelul și Marcela zâmbea forțat, parcă era vina ei că îmbătrânește.

Îl asigura că totul e în ordine, a încheiat cu bine expertiza și a primit laude, doar că a fost nevoită să rămână iar peste program, fiindcă șeful ăsta n-are casă, n-are masă și nimeni nu poate pleca înaintea lui.

Jana, sora Colonelului, care se ocupa de menaj, dădea raportul cu privire la cheltuieli, neuitând să adauge că trebuie să pună tot mai mult de la ea, toată pensia i se duce. Janei îi plăcea să se vaite lung și metodic, începând cu «muncă, muncă și iar muncă, numai asta am știut de la viață» și sfârșind cu lipsa de recunoștință din ziua de azi și cu bunul Dumnezeu care le vede pe toate.

— Lasă, Jana dragă, o întrerupea condescendent Colonelul, știi că fără tine nu ne-am putea descurca, ești un noroc pentru noi toți și iahnia de la prînz a fost o minune, nu-i așa, copii?

Copiii tăceau. Habar n-aveau ce mîncaseră la prînz și, în general, ritualul cinei îi plictisea de moarte. Doar Mihai, mîndria familiei, reușea să se prefacă mai bine. Colonelul se uita la el ca într-o

oglină întineritoare, iar proaspătul student nu pierdea ocazia să strecoare o aluzie la un tratat scump, necesar pentru sesiunea de iarnă. Rostea cu atâta emfază cuvintele «tratată, sesiune, seminar, proiect», încât mama, impresionată, renunța iar la cosmeticele care i-ar fi împropătat ca prin farmec tenul ofilit și-i promitea banii la chenzină.

În cele din urmă, privirea Colonelului se oprea cu oarecare iritare asupra Anei: o trimitea să se pieptene, să-și pună papucii, îi ordona să nu se mai hlizească, să ia coatele de pe masă – niciodată nu era mulțumit de ținuta ei. Copilul ăsta îi mânca sufletul cu indisciplina, era și părerea dirigintei, comunicată în ședința cu părinții: «Munteanu Ana – brânză bună în burdof de câine, inteligentă, dar cu defecte educaționale. Rolul familiei conjugat cu al școlii...», și lui îi crăpase obrazul de rușine când îl priviseră cu reproș mamele alea titirisite de premiante. «N-am bătut-o la vreme», îi spusese furios consoartei la întoarcerea de la ședință, «dar nici acum nu-i târziu, o fac eu să-și bage mințile în cap!». Ana, care trăgea cu urechea din camera alăturată, își pipăise creștetul, unde ar fi trebuit să dea de spiralele debordate, pentru a le înghesui la loc, ca pe niște draci cu arc, în cutia lor prea strâmtă. Acest «bagă-ți mințile în cap!» devenise încheierea invariabilă a discursurilor moralizatoare însoțite de palme, ghionturi și zgâlțâieli. De pupături, mângâieri și lacrimi. Toate primite de Ana cu placiditate.

Era la pragul acela dintre copilărie și adolescență când s-ar fi dorit băiat (nu ca Mihai, un prefăcut, ci ca repetentul Costoglu, căruia nu-i era frică de nimeni fiindcă făcea judo și avea un lup dresat). Ana disprețuia deci preocupările feminine, considerate ceva rușinos (sau bun, mă rog, pentru femeii bătrâne ca mama: jurnale de modă, vitrine, rețete, smacuri și podoabe), și era moartă după farse, performanțe, animale mari. În afara uniforme școlare, care atârna pe corpul ei asexuat ca un sac, refuza să poarte altceva decât echipamentul primit gratis de la clubul sportiv și mergea toată iarna cu capul descoperit, ca și Costoglu, făcând pierdute căciulile cu moț tricotate de Jana.

Rareori, când era obligată să îmbrace o rochie de catifea cu guler de dantelă și Jana îi lega cu o fundă lațele răvășite, se simțea îngrozitor: mișcările îi deveneau rigide, pantofii de lac tropăiau și remarcă supărată a Colonelului («parcă-i un băț îmbrăcat, ar fi trebuit s-o dăm la balet, ce fel de femeie o să iasă din ea?») îi accentua stângăcia și furia. Mai ales cuvântul «femeie» o izbea penibil, îi era rușine pentru impudoarea tatălui, aproape îl ura, ca atunci când o



surprinsese sub duș și comentase, cu un zâmbet ambiguu: «Hm, începi și tu să te dezvolți, numai mintea îți rămâne pe loc!»

Cum mergea astfel împopoțonată pe stradă alături de nepăsătorul Mihai (în urma lor veneau la braț Colonelul în uniformă de gală și Marcela cu taior gri și floare artificială la rever), Ana simțea din plin umilința deghizării în fetiță-cuminte-care-se-duce-cu-familia-în-vizită. Ce-ar mai fi răs Costoglu s-o vadă!

Până una-alta, mai respecta ritualul cinei, în așteptarea momentului când avea să le impună, printr-o faptă extraordinară, imaginea despre sine: un «cineva» pe care totul din jur era dator să-l sărbătorească.

Cu ochii înroșiți de clorul din bazin și de polițistele citite la closet (singurul loc din casă unde era lăsată în pace), Ana asculta cu lehamite ordinele tatălui, prea obosită și înfometată ca să se mai revolte. Când Colonelul și Mihai spuneau «Săru' mâna pentru masă!» și Jana începea să strângă farfuriile, pendula bătea de zece ori.

Dacă bătrânii nu se porneau cu amintirile (cum mergeau ei cu vitele, ce mâncau la internat, cât costa o pereche de ghetе pe timpul inflației și ce-a ajuns văru' cutare), se puteau retrage fiecare în camera lui.

De fapt, camera «lui» avea numai Mihai. Ana împărțea cu mătușa-sa canapeaua extensibilă din «birou» – foștii proprietari avuseseră într-adevăr acolo un birou cu bibliotecă și fotolii de piele, iar noului stăpân îi plăcuse ideea unei încăperi cu acest nume – «Să trecem în birou, spunea, avem de discutat.» Iar părinții, cum se cuvine, aveau un dormitor cu mobilă lucioasă, curățată de jana cu spirt, de unde mirosul antiseptic impregnât până și în plapumă. Nicio muscă nu rezista acolo.

Într-o seară, în prelungirea dangătului pendulei, a sunat telefonul de curând instalat.

— Cine să fie la ora asta? s-a mirat nemulțumit Colonelul, care tocmai rostise o frază dintr-o amintire dragă («când să intru la școala militară, moșu-meu și-a vândut calul roib...»).

— Pentru mine în niciun caz, s-a simțit datoare Jana să răspundă, îndreptându-se cu teancul de farfurii murdare spre bucătărie. Era căutată uneori pentru injecții, dar numai dimineața. Mica ei sursă de venit era tănuită cu grijă, ca și drumurile la biserici și

cumpărăturile pentru pomeni.

Telefonul suna înainte. Marcela pâlise. La o oră atât de târzie nu putea fi decât o veste rea: se îmbolnăvisese șeful și trebuia să-i țină locul. Sau se descoperise o eroare în expertiză.

Minai se sculă, lovind cu cotul solnița, care se răsturnă pe covor.

— Alo? Alo! Cine-i acolo? Răspunde! Mihai la telefon.

— O fi o greșeală, gata, închide! porunci Colonelul, renunțând la povestea cu școala militară, pe care, oricum, o știau toți. Se îndreptă indispus spre dormitor și mirosul de spirt medicinal năvăli în sufragerie.

Vara de noiembrie continuă. Diminețile sunt reci, cu acoperișuri brumate, dar spre prânz, soarele prin geamuri încălzește fața Convalescentului ca pe o plajă și traficul bulevardului se aude într-un murmur constant de valuri. Crizantemele de pe masă primesc și ele din plin lumina pe corolele zgribulite și gândul urmărește o rută colorată, incluzând tonetele țișăncilor de la Universitate, cu mormane de flori pe care aerul curge în limpezime galbenă în timp ce clădirea masivă își atenuează cenușiul cu nuanțe violet, ornamentele Bisericii Stavropoleos privite cu ochi orbiți în umbra misterioasă a micii curți, apoi pe Calea Victoriei, în fața Sălii Majestic, mulțimea de lăutari și guriști în așteptare de angajamente pentru nunți. Țigani cu haine de piele și ghiuluri, soliste cu păr vopsit și dinți de metal, mustăcioși lucind de briantină. Fațada teatrului sugerează lumina avidă, odată cu umbrele scurte și bondoace ale vulgarității de la poalele ei. «Doișpe mii, pe ochii mei», țipă cineva, și Convalescentul acoperă totul cu un nor sidefiu, dincolo de care se dezvăluie o curte periferică, ziduri văruite pe care se cațără via ruginie și se sprijină ultimii trandafiri. Mobila de răchită, șezlongul cu dungi portocalii, când se înserează și luna neliniștitoare face să pălească becurile de pe Bulevardul Magheru, unde se plimbă târziu, ca pe vremuri, perechi ieșite de la teatru și grupuri de studenți veseli. Un fel de ceață rară și amăruie, cu gust de plăcinte cu dovleac, urcă din trotuare, iar în parc e un abur luminos și zgomotul sec al frunzelor ce se desprind în răstimpuri. Deasupra, stele, și pe celălalt mal, lumini îndepărtate, înfipite în apă ca niște morcovi.

Pe Șoseaua Nordului, pustie, mirosul de toamnă, de lac, atât de prezent în spate, încât te poți rezema de el ca de un gard, așteptând. În troleibuzul venit într-un târziu, luminat sărbătorește, nu sunt decât câțiva chinezi care coboară la Universitate.

— Hai, maică, să te-nțep. Ți-am adus și ceva mâncare, ia cât e cald, dragule, numa' cu injecții nu te pui pe picioare cât îi hăul, să guști ce ghiveci sârbesc...

— Sunteți foarte gentilă, doamnă, dar nu am nevoie de nimic. Vă rog să vă luați cratița de aici, îmi face rău mirosul...

Jignită, Jana înfinge acul și împinge brusc pistonul seringii. «Mâna ușoară» lăudată de toți devine de plumb.

— Măcar supa bea-o, maică. E întăritoare, insistă, aplecată deasupra trupului firav («n-o să-l las eu să se prăpădească așa, cu zile, ce Dumnezeu!»). Să știi că ți-o torn cu sila pe gât. Se poate să mânii pe Cel de Sus?

— Nu vreau nimic, dați-mi pace, scrâșnește de dedesubt vocea Convalescentului, și lunii de poleială lipită pe geam îi răspund crizantemele galbene, parcă murdare de umbră.

Pe când Jana închide cu un pocnet cutia metalică a seringii, el îi strecoară în buzunar prețul injecției și închide ochii.

\*

În cursul după-amiezii, Ana primise un 4 la chimie și două palme zdravene de la Colonel, drept care se încuiase în birou, refuzând mâncarea. La zece fix sună telefonul. O auzi pe maică-sa cum spune de multe ori «ha-lou» cu voce afectată, apoi închide cu un oftat.

— Nu poate să-i caute decât pe ei, pe Mihai sau pe zăpăcita aia, dar nu tolerez să fiu deranjat la o asemenea oră. să iau măsuri.

Colonelul era furios. Ana se strâmbă, își prinse ceasul cu brățară la gleznă și-și lipi urechea de el, să vadă cât rezistă în poziția incomodă.

Puțin mai târziu, Jana zgâlțâia de ușă:

— Cere-ți iertare, Ani, promite să fii copil bun și vino să-ți bei măcar laptele.

«Mai bine să mă taie în bucăți decât să cer iertare, n-am nevoie de laptele lor!» Și așa, cu piciorul aproape amorțit la ureche, i-a venit să râdă, amintindu-și în amănunt scena de dimineață.

Ieșise pe poarta blocului, grăbită să nu întârzie la antrenament, când îi sărise în față lupul lui Costoglu, Emir. Nu se speriasc cine știe ce, mai ales că-l văzuse și pe repetent venind spre ea cu mâinile în buzunare. O însoțise o bucată de drum și-i arătase amuletele lui: un ban găurit pentru noroc la concursuri și o bilă de sticlă de ținut în gură când vrei să treci neobservat. «Mai ales la școală, când trebuie să te asculte, e bună», îi explicase. Mergeau alături și între ei se legăna

sacoșa în care Ana își ducea costumul de baie și prosopul.

La un moment dat, Costoglu se încruntase și, întinzând un deget spre ea, spusese gros:

— Muto!

— Mulțumesc, surdule! îi răspunsese prosteste și o luase la goană spre autobuz.

Piciorul îi amortise de tot. Se duse șchiopătând la fereastră, o deschise și, respirând adânc spre lună, așa cum o învățase antrenorul, cu brațele ridicate și coborâte ca niște băți lente de aripi, înțelese că repetentul spusese «Mut-o!» și că fusese vorba de sacoșa dintre ei. Neînțelegerea i se păru grozav de caraghioasă, o pufni iar râsul, și zborul deveni o zgâlțâială dezordonată de hohote.

Când se potoli, vru să-i povestească lui Mihai întâmplarea. Ascultă la ușă: în sufragerie, niciun zgomot. Deschise precaut: masa fusese strânsă, iar Mihai, cu spatele, stătea țeapăn lângă telefon, cu privirea fixată pe discul cu cifre. Renunță să-i mai povestească de Costoglu. Ar fi întrebat-o cel mult: «Ce voia repetentul de la tine?» Chiar, ce voia?

Tiptil, cu picioarele goale, Ana traversă sufrageria și luă din frigider o bucată de cașcaval. Când se întoarse cu ea ascunsă sub bluza de pijama, Mihai mângâia aparatul de parcă l-ar fi implorat să sune din nou și murmura un nume: Maia-Catrina parcă. Puțin întristată de descoperire, Ana intră cu prada în birou. În urmă, ușa se închise cu un pocnet metalic.

«Tu moștenești verdele / trecutelor grădini, tăcutu-albastru / al cerurile sparte. / Și rouă zilelor puzderii / și sorii, mii și mii, ai verii / și primăveri cu sclipăt și fior.» Convalescentul se trezește devreme și citește din Rilke. Cerul e roz maculat, ca un așternut nădușit de croitoreasă. Obișnuitele bufnituri de portiere și gemetele motoarelor în demaraj nu se aud. Pesemne e duminică. «Tu moștenești toamnele, haine diafane / ce zac poeziilor în amintire; / și toate iernile ca niște țări orfane / îți cad la piept, încet, c-o alipire.»

Miresmele zvântate de frig ale orașului își recapătă, cu progresia luminii, savoarea: se desfac butoaiile cu murături din Piața Moșilor; miere, tămâie și plante medicinale uscate pe tarabe de ciment, rufe ude, focuri de frunze pe străzile din jurul Foișorului, mirosul de gaz al dughenei în care un bătrân cere de cinci lei lavandă, și cel de mâncare cu sos de pe scările blocului nou. Cerul blocat de nori, albicios, pe

străzi înfundate: garduri de un luciu umed – fier forjat prin care se văd curți mohorâte de case vechi, pe Paleologu, pemântuleasa, pe Plantelor. Biserici friguroase în penumbră cu luminițe-Sfinților, Negustori, Popa Rusu, Olari.

«Pentru că nu te-am încleștat niciodată, te țin strâns.» Convalescentului îi e bine. Parcurge trasee bucureștene, la fel de ușor cum ar putea pluti prin burguri sau bazare de aer. Astăzi e împăcat cu neputința de-a se exprima și, la prânz, când apare coana Jana pentru injecție, îi zâmbește și acceptă platoul cu plăcinte pudrate.

— Zi bogdaproste, maică, sunt de sufletul meu. Că, dacă nu dau eu acu, nimeni n-o să poarte grija asta după ce n-oi mai fi. Mi-am împărțit tot ce se cade – și prosoape, și câni, și basmale, n-o să duc lipsă dincolo. Când s-o apropia, știu că-i totul pregătit și pot să moriu liniștită.

Acest «să moriu» topește începutul de iritare al Convalescentului, la o plăcintă cu dovleac. E bună. Jana profită de îngăduință și face să apară o sticlă de vin roșu.

— Pe unde ții paharele? Să ne cinstim noi doi din vini-șoru-ăsta, azi e sărbătoare, ori vei fi păgân?

— Sunt păgân! declară Convalescentul, mulțumit de scăpare.

Jana își strânge, cu mișcări încetinite de regret, tava cu plăcinte, sticla și seringă. Nu e sigură că pomana făcută unui păgân îi va asigura binele postmortem, trebuie să-l întrebe pe popă despre asta. Clopote îndepărtate îi amintesc ora slujbei și pleacă în grabă, uitând să ia banii pe injecție.

Clopotele își răspund din turlă și boltesc cerul mat deasupra orașului în repaus duminical.

\*

Duminica, leneveau până spre prânz. În casă era un frig lănced, cu miros de plăcinte și alcool. Marcela își puneă pe bigudiuri părul rărit, iar Colonelul, cu picioarele într-un lighean cu săruri contra transpirației, citea *Apărarea patriei*.

Când a sunat telefonul, Ana și-a întrerupt mersul în mâini prin sufragerie și a ridicat receptorul. Mihai apăruse deja în ușa băii, cu fața săpunită și pământul în mână.

— Cine e? a strigat Colonelul, mișcându-și picioarele înroșite și păroase în apa care deborda pe covor.

— Fantoma, să trăiți! Cred că pe dumneata te vrea.

— Neobrăzate vin acuși la tine, auzi impertinență!

— Nu, tovarășe, aici nu e Circul de Stat, e o menajerie particulară! s-a răstît Ana și a trântit telefonul.

Mihai a pufnit în râs și, bucuroasă, sora i-a așteptat să termine cu bărbieritul și l-a urmat în camera lui. Îi plăcea acolo: se putea respira mai liber. În afară de pat și de planșetă, camera era goală, iar pe tavan, ca să acopere crăpăturile de la cutremur, fusese lipită o hartă a lumii. Dacă stăteai culcat pe covor, te uitai la ea ca la cer. O muscă întârziată amărșie pe Noua Zeelandă și Ana și-a fluturat inutil mâinile spre ea, apoi și-a dat drumul:

— Cred că pe tata îl caută. Trebuie lăsat el să răspundă. O fi un tip pe care l-a persecutat și acum vrea să-l psihozeze. Sau o amantă din tinerețe, ce crezi?

— Nu fi proastă! Du-te și deschide geamul și ține-mi de șase. Și lasă-te de supoziții tâmpite. Adică de ce nu m-ar căuta pe mine?

— Șase! Herr Colonel a descălecat!

Mihai aruncă țigara aprinsă pe fereastră și atunci începură să răsunе clopotele peste suprafețele precise de beton, reverberând. Atinsă de curentul rece, musca se desprinsе de pe Noua Zeelandă și căzu.

\*

Ceața opacizează ferestrele. Banda sonoră ce însoțește ziua cu voci, tropote și scrâșnet de frâne se derulează și ea vătuit. Rarele mașini dibuiesc cu antene precaute de lumini, pomii fantomatici par coloane de abur mai întunecat, becurile din băi și bucătării răspândesc o aură dezolantă. Ceața – o vrăjitorie înfăptuită anume pentru a estompa realitatea, contururile ei prea tranșante, pentru a echilibra vagul dinlăuntru. Noiembrie se sfârșise de mult, somnul înainta spre iarnă și trezia era tot mai scurtă. Jana apăsese și dispăsese tăcută, preocupată de chivernisirea pentru viața viitoare. Tranzacționa cu Dumnezeu prin intermediul unor cerșetori afaceriști, păgânului nici nu-i mai fierbea seringă, înțepa, lua banii și pleca la piață, unde avea cu cine schimba o vorbă.

Și iată ceața pulverizând autonomia și soliditatea volumelor, dând lumii inconsistența Convalescentului. După mult timp, acesta simte dorința de a-și părăsi camera. Orașul – «o difuziune instabilă de atomi pâlpâitori» – sufletul. Nici nu poți recunoaște locurile. Ești nicăieri. Respiri acest nicăieri, îl sporești prin aburul răsuflării tale.

\*

Cu fantoma se obișnuiseră. Suna la ore diferite, dar mai ales când erau toți acasă. Colonelul nu se ducea niciodată la telefon. I se înroșea dunga de la cozoroc săpată pe frunte și spunea că va pune postul sub urmărire, dar nu se știe din ce pricini amâna s-o facă. Marceli îi plăcea să-și închipuie că era șeful cel grizonant care-i aducea ghiociei de 8 Martie. Se rușina de supoziție, dar, dacă se nimerea la telefon, «ha-lou»-ul ei era repetat afectuos, ceea ce îl scotea din sărite pe soț. Mihai șoptea «da, eu sunt» și, când se credea neuzit, adăuga «Maia-Catrina», și nu se îndura să închidă până nu auzea clinchetul de la celălalt capăt al firului. Doar Jana continua să creadă că e o atingere de fire și reclama mereu la deranjamente.

Dacă fantoma nu suna câteva zile, membrii familiei se nelinișteau.

— Poate s-a decis să ne lase în pace, și-o fi băgat mințile în cap!

— O fi stricat telefonul ăsta? N-a sunat deloc astăzi.

— L-or fi verificat de la Centrală, că iar am reclamat. Laptele bătut avea un gust de medicament, Marcela își vopsise părul într-o nuanță care-i reliefa mai tare mușchii lăsați ai feței, iar Mihai mirosea vag a băutură și se ferea de îmbrățișarea paternă.

În ziua de Anul Nou, familia era mahmură. Stătuseră la televizor până spre dimineață, se îndopaseră cu sarmale, piftie și salată de boeuf, și ciocniseră din vinul roșu al Janei. Ana ascultase zgomotele de pocnitori și bice din stradă, i se păruse că aude și lătratul lui Emir, dar Colonelul și Jana se pusese pe cântat *Mai vino seara pe la noi, Ionei-Ionele* și Marcela cu romanțele ei, Mihai dăduse drumul la casetofon – Joe Dassin, *Et si tu n existais pas* –, plus brigăzile artistice de la televizor, un adevărat vacarm. Spre prânz mai moțâiau cu toții, doar Ana se plimba amețită de la un perete la altul al sufrageriei, visând la o petrecere adevărată, cu porumbei ieșind dintr-un tort de zăpadă cu țurțuri – o să-i povestească asta lui Costoglu, să-l lase cu gura căscată, carnavalul la care ea se deghizase în călugăriță pe bicicletă și fusese poftită la dans de un tip mascat în sobă, cu ușiță pe burtă și brațe de burlan. Tocmai cobora de pe bicicletă și se lăsa cuprinsă de burlanele fierbinți, când sună telefonul. Făcu câteva piruete, partea de sus a sobei se ridică și ieșea de acolo mutra jovială a antrenorului. «Ești o posibilă campioană, zicea, trebuie să-ți mai îmbunătățești timpul.»

Telefonul suna prelung. Părinților le era lene să coboare din patul cald. Mihai avea somnul greu, o visa pe Maia-Catrina înlănțuindu-l, iar Jana se ruga Sfântului Vasile, cel care o ajuta cu deosebire, să-i mai dea zile.

Ana își lipi buzele de receptor:

— Te rog frumos, spune ceva! (Se auzea o respirație liniștită și, parcă, vântul.) Spune-mi că mă așteaptă ceva frumos, pentru care trebuie să suport să cresc... (un oftat, o muzică repede trecătoare și, îndepărtate, semnalele orei exacte).

Începuse o fulguială mânată de vânt. Se vedea asta și pe geamul sufrageriei, și prin ușa cabinei telefonice.

Convalescentul ținea în mână o ramură de vâsc, un snop de vâsc atârna și de lampă deasupra mesei cu sarmale sleite și resturi de tort.

În timp ce vocea copilăroasă îi cerea «lui» cu ardoare nu înțelegea prea bine ce, acoperi receptorul și recită pentru sine: «Noi: privitori mereu și pretutindeni, / plecați spre tot, nicicând înspre afară! / E un preaplin. Îl rânduim. Se sfarmă / Iar rânduim. Ne sfărâmăm chiar noi.»

După slujba de la biserică, Jana bătu îndelung la ușa Convalescentului. Nu era acasă.

CHELEĂȘOZ.

«Nu există un fel plăcut de a-ți simți ficatul sau rinichii. Să iei cunoștință de un organ sau să suferi e același lucru.»

Vlad Ianculescu stă în pat și cugetă la ce i se întâmplă. Fiindcă mâncase la prânz o conservă indiană de vită («cred că ăștia adoră vacile cât le adoră și, când sunt gata să moară de bătrânețe, le taie», comentase cu gura plină Vișan, iar Dobre, care-și aducea de acasă sandvișuri împachetate în șervețele roz – era însurat –, prezisese «vai de ficații voștri de burlaci»), spre sfârșitul zilei fusese apucat de o migrenă cu greață și dureri în pântec.

Își făcuse un ceai, se întinsese încălțat peste plapumă și acum, că starea i se ameliorase, compunea în gând încă o scrisoare către Vera: o paralelă între durerea fizică și cea morală.

«Stimată doamnă profesoară, astăzi, simțindu-mă rău, am meditat asupra durerii fizice. Ea vine, cred, de la revolta unui organ care, în loc să rămână în fericită inconștiență a sănătății, devine obiect al atenției noastre, fără să rupă legătura de apartenență care îl integrează organismului. La fel și durerea morală: un sentiment care ar



trebui să fie local sau parțial, să se piardă în corul armonios al ființei noastre, invadează și ocupă totalitatea conștiinței.» (Iubita mea, se muia gândul, luând-o razna, nu se mai strică odată televizorul ăla? Am slăbit special lampa de sunet...)

Vlad e electronist, iar Vera are un Temp vechi – din fericire, ea se atașează de lucruri, așa că e nevoită să recurgă din când în când la fostul ei student, care-i repară «provizoriu» aparatul, contând pe o nouă defecțiune în 2 – 3 luni maximum. În interval, Vlad a primit îngăduința să-i scrie, căci, dacă profesoara nu-i poate împărtăși, din multe motive, sentimentele, în schimb, e interesată de modul lui de a gândi, care-i procură o satisfacție de Pygmalion și ocazia de a se simți un om superior. Superioritate pe care nu i-o dă vârsta (ce femeie își face din asta o glorie?), nici doctoratul în filosofie (o formalitate necesară pentru menținerea slujbei), nici faptul că e mama a doi copii, ci puterea ei de a transforma o situație echivocă într-un fel de legătură elevată, mărginită la schimburi de considerații teoretice, care, pe de o parte, credea ea, îl «înarmau» pe Vlad pentru viață, iar pe de alta – și aici Vera își alunga cu ipocrizie gândul păcătos înainte de a-l fi formulat –, îl mențineau în starea de adorator, și pentru o femeie de aproape patruzeci de ani e revitalizant să se știe dorită cu ardoare.

Vlad se înscrișese la Politehnică respectând dorința părinților: în orașelul lor transilvan exista un cult pentru titluri. Când spunea «inginer, doctor, arhitect», vocea mamei căpăta o intonație evlavioasă, iar tatăl, învățător în pragul pensionării, pomenea cu orice ocazie, caragialian și înduioșător, «fiu-miu de la București, inginerul...», încă de pe când îi trimitea pachete cu pui fripți și prăjituri la cămin. Printre cursurile tehnice audiate atunci, seminarul în care se discuta despre materie și spirit fusese o revelație. Femeia scundă și vioaie de la catedră, care-și înlătura mereu, cu o mișcare a capului, șuvițele mătăsoase, cerând la sfârșitul fiecărei fraze o confirmare pentru spusese ei («nu-i așa?»), îi dădea impresia că participă la rezolvarea unor probleme importante atât pentru omenire, cât și pentru el ca individ. «Conștiința ca reflectare ideală a lumii materiale», enunța Vera Nuișa cu accentul ei basarabean tema seminarului următor, și Vlad prelungea pe cont propriu înțelesurile dincolo de litera bibliografiei. Discuțiile voite generale se reduceau din ce în ce la un dialog între studentul interesat și asistenta incitată de întrebări, spre mulțumirea grupei apatice, înviorate doar de glumele – aceleași de la an la an – ce

pigmentau dialectica Verei.

De atunci, din anul I, și de dragul asistentei, începuse Vlad să «filosofeze». Trecea drept un ins morocănos. De fapt, nu era decât absorbit în judecățile sale, mereu în salt de la particular la general, de la acumulările cantitative de impresii la... Vorbea puțin, numai dacă era întrebat, de parcă vorbele i-ar fi irosit prețioasa energie a minții, păstrată anume pentru scrisorile și convorbirile cu Vera. Și ceea ce îi intriga la culme pe cei din jur era că tânărul, defel urât, bine făcut și câștigând destul pe lângă leafă, nu dădea niciun semn că l-ar interesa femeile.

«Labagiul ăsta nu-i sănătos la cap, să mor io», le spusese după un timp colegilor la o bere tehnicianul Dobre din secția în care fusese repartizat absolventul. «Vine Steluța de la secretariat, se fâțâie pe lângă el, îl ia cu bancuri, liru-liru, și pe urmă îl întreabă de-a dreptul dacă e liber diseară. El își ridică ochii din documentație, că pân-atunci nici c-o privise și doar avea ce vedea prin fusta aia crăpată în părți, și zice scurt: Nu.» Porniți pe bârfă bărbătească, cei din jurul mesei emisese ră fel de fel de ipoteze: c-o fi din vreo sectă religioasă din cele de care e plin Ardealul, c-o fi având vreo legătură ascunsă, poate și-un copil, mai știi? c-o fi turnător, dar ăștia se bagă în sufletul oamenilor, fac pe simpatici, nu ca Mutul lor care stă deoparte. Oricum, ar fi mai sănătos să-și țină gura față de el, că lucru curat nu e la mijloc. Auzi, băiat tânăr să nici nu se uite la Steluța!

«Lăsați-l în seama mea, văd eu în ce ape se scaldă, intervenise Vișan, șeful secției, convins că-i treaba lui să știe totul despre subalterni. Aici e chestie delicată, diplomație.» Și începuse prin a-l pofti să împartă cu el la prânz mezelurile din hârtii unsuroase, merdenelele și salata *à la russe* de la Gospodina, știut fiind că potolirea foamei deschide inimile. Procedeu dăduse greș: Vlad mesteca tăcut, făcea aprecieri sumare – «bun», «prea sărat» sau «mulțumesc, m-am săturat» – insista să plătească jumătate din costul mâncării, iar dacă Vișan nu admitea, a doua zi venea stagiarul cu mezeluri, plăcinte și cutii de plastic de la Gospodina.

Atunci șeful încercase altă tactică: să-l ia cu el la tenis, la pescuit, la petreceri. Vlad se arăta bucuros să-l însoțească, însă juca tenis ca un ageamiu, stătea pe malul lacului o duminică întreagă adâncit în gândurile lui («ce e frumosul?», se întreba cu accentul basarabean al Verei pe când contempla sălciile și iarba împestrițată de românite și

păpădie, apoi se concentra pe formularea unei paralele între frumosul natural și cel estetic), ignorând-o pe verișoara iubitei lui Vișan, adusă special pentru stagiar și care, tolănită în poziții avantajoase la soare, își aranja mereu sutienul costumului de baie.

Apropierea nu se realizase nici așa. Vișan era din ce în ce mai iritat. Dobre o ținea una și bună cu «secta» și începuse să-l provoace pe tema asta pe Vlad, care nu înțelegea ce are cu el bondocul de tehnician. În secția lor, unde media de vârstă era sub treizeci de ani și unde știau unul despre celălalt mai tot, odată cu venirea lui Vlad, atmosfera se încălcase: despre unul care stă deoparte la biroul lui când se vorbește despre fotbal, femei, mâncare nu poți să crezi decât că te observă și te judecă, nu te mai simți în voie, faci tu pe nebunul, zici mășcări, dar degeaba, plăcerea conversației s-a dus. Vișan, spre binele alor lui, intenționa să ceară transferul stagiariusului în altă secție. Nu înainte însă de a năvăli peste Vlad acasă seara, sub un pretext oarecare: rămăsese fără benzină undeva pe aproape și venise să împrumute o sută de lei. După ce schimbaseră câteva banalități, Vișan se instalase în fotoliu și aruncase priviri iscoditoare prin garsonieră. Răsfoise cărțile de pe masă – pe lângă *Ghidul electronistului*, mai erau câteva volume din seria «Idei contemporane», în titlurile cărora intrau cuvinte ca «hermeneutică», «axiologie», «fenomenologie». Vlad refuzase cu un gest de apărare să i le explice («lasă, e complicat, n-ai tu răbdare...») și parcă de-abia aștepta să-i plece musafirul. Acesta se înfuriase, adică de ce să fie complicat pentru el ceva ce nu era pentru subaltern? mă crede tâmpit, hermeneutica lui de impotent, vedem noi la fabrică cine-i mai deștept I Plecase brusc, fără să mai ia suta și a doua zi Dobre constatare cu satisfacție că șeful îi întocmește nesuferitului un referat pentru neglijență la locul de muncă și atitudine sfidătoare față de superiori. Pe când scria referatul, Vișan își aruncase ochii spre biroul lui Vlad ca să-și alimenteze îndârjirea și sufletul lui de băiat bun se strânsese de tristețea concentrată pe fața victimei. («Stimată doamnă profesoară, astăzi am aflat pe pielea mea ce înseamnă o nedreptate. În practica social-istorică, nedreptatea...»). Steluța îl chemase pe șeful secției la o ședință a cornului și referatul fusese lăsat baltă.

După câteva zile, la sfârșitul programului, șeful îl claxona pe Vlad în curtea fabricii și îl pofti în mașină. «Ești de acord să mâncăm la Pescăruș o friptură ca lumea? Doar ne putem permite, cât se strică televizoarele oamenilor, mai pică ceva, nu? N-o să-mi spui că nu faci și

tu câte un ciubuc! Dacă vrei, îți pasez și eu, trag de mine cunoștințele...»

Și chelnerul îl cunoștea pe Vișan. Le aduse mai întâi salam de Sibiu, brânză și roșii de seră pe un platou emailat, apoi le recomandă șalău *meunier*, carnea nu era tocmai... Vlad era timorat, n-avea la el prea mulți bani, dar între înghețată și cafea, șeful îi risipise îngrijorarea: «Azi fac eu cinste, bătrâne, e o zi frumoasă și ești primul căruia-i spun că m-am decis să mă însor. O știi pe Doina. Mă, cum să-ți spun, ne înțelegem de minune la pat, mă iubește ca o nebună, e gospodină, sănătoasă, eu am mașina, ea, casă, e timpul să mă îngrijesc de moștenitori. Ei, ce zici?» («Conștiința fericită evadează în acțiuni entuziaste, medita Vlad, jucându-se cu reflexele lacului în linguriță. Bucuria e făcută pentru aventură») și tare, fiindcă Vișan îl privea întrebător: «Pare o fată grozavă, într-adevăr. Vă doresc fericire» («Fericirea se organizează, plăcerea nu, e un fel de grație»). Vișan se scuza pentru câteva minute.

Plăcerea intensă de a ține mâna Verei într-ale sale – se lăsă în voia gândurilor stagiarul. «Vladic băiatule, îi spunea ea la telefon eu l-ul acela moale inconfundabil, vrei să vii să vezi ce are rabla mea? Iar se dă imaginea peste cap și la nouă e meci, caii înnebunesc dacă nu pot să-l vadă. Ai să vii, nu-i așa?» «Caii» erau băieții ei, puști zburdalnici și prost crescuți care-i cotrobăiau inginerului prin servieta cu scule, cerșeau sau șterpeleau fire colorate de sârmă, cositor, rezistențe. Cu toate protestele formale ale mamei – păreau să nu țină deloc cont de ea –, îl încadrau strâns în timp ce lucra, se înghionteau, se certau și puneau zeci de întrebări, mâncau toate fursecurile aduse pentru musafir și se prăpădeau de râs din te miri ce, încât Vlad avea impresia că-și bat joc de el.

La capătul acestui calvar îl aștepta însă Vera cu mâinile întinse pentru a-i mulțumi. Șuvițele cu fire cărunte zburau, dintr-o mișcare fermă a capului, spre spate, dezvelind ovalul palid și ochii în care Vlad s-ar fi adâncit până la pierderea cunoștinței. Acum, că nu mai era nimic interesant de văzut, Caii o porneau în galop pe scări cu prada lor de sârme, lămpi arse și cositor, să se laude prietenilor de pe stradă. O liniște bruscă invadea camera plină de mobile desperecheate, covoare tocite, cărți și tablouri.

Ochii negri cu paiete aurii ai Verei se voalau o clipă sub privirea tânărului, duios adoratoare, de parcă ar fi avut în față o minune fragilă

și s-ar fi temut să n-o vatăme. Profesoara de materialism nu se pierdea cu firea, se obișnuise cu acest fel al lui de-a o privi și înregistra suferința vădită pe chipul lui Vlad ca un prilej pentru subtile remarci teoretice: «Să suferi, enunța ea cu aplomb concluziile unor lecturi recente, e o acțiune derizorie și, într-un fel, contra naturii.» Și cita din Valéry (*Monsieur Teste*), citat la rândul lui de un eseist francez pe care-l prezentase critic la sesiunea cadrelor didactice: «*Souffrir, cest donner a quelque chose une attention supreme*». Franceza ei cu accent rusesc suna grosolan. Conștientă de mica impostură, Vera Cheleășoz se înroșea, dar reteza cu un oftat încercarea de răspuns a lui Vlad: «Să nu particularizăm! Să menținem, după bunul nostru obicei, discuția în cadre generale, nu-i așa?»

Iole viu colorate spintecau sclipirile apei, era foarte senin și treceau adieri de salcie argintie și zarzări înfloriți, orchestra Mantovani dilua nostalgic șlagăre demodate. Până și Vișan, care se întorsese, potrivindu-și din mers cureaua pantalonilor sub începutul de burtă, tăcea pătruns de starea aceea de bine dulce-amăruie, cu gândul la trupul fierbinte al Doinei și la nunta *di granda* chiar aici, la Pescăruș. Vlad simțea nevoia năvalnică s-o vadă pe Vera. În ciuda sudurii superficiale, afurisitul de televizor funcționa de mai bine de trei luni. N-avea altceva de făcut decât s-o caute la facultate. În cei doi ani de la absolvire nu-i trecuse prin cap și posibilitatea asta atât de simplă, care-l bine dispuse și, zâmbindu-i larg lui Vișan, se lansă într-o tiradă entuziastă despre japonezi și microprocesoare, cu atâta vervă, încât celălalt, surprins, nu mai știa ce să creadă. I se urcase vinul alb la cap? Niciodată nu-l auzise vorbind atâta. Pe când părăseau restaurantul îndreptându-se către parcare, Vlad își petrecu brațul după umerii colegului, gest neobișnuit între bărbați («N-o fi cumva din ăia... cu apucături...?», se insinua vocea lui Dobre), dar miresmele parcului și atmosfera tihnită îl predispuneau pe Vișan la bunăvoință: «E bucuros și el, săracu', atâta tot, uite cum poate fi cumpărat un om cu o masă bună, acum pot să scot de la el tot ce vreau.»

Era de la sine înțeles că-și vor petrece în continuare seara împreună. (Doina alerga prin magazine în focul pregătirilor de nuntă.) Până să apuce să propună ceva, Vlad îl rugă să-l lase în preajma Politehnicii, îi zgudui mâna de câteva ori, copilărește, și, cum opriseră la un stop, țâșni din mașină, cât pe ce să intre sub roțile unui troleibuz. Scrâșnetul frânelor acoperi vocea lui Vișan: «Stai, nebune, ce te-a

apucat? Ți s-a urât cu viața?»

Apropiata întâlnire cu Vera îl exaltase, alerga fericit spre intrarea studenților și abia în fața avizierelor cu orarul își dădu seama că nu avea niciun pretext ca să vină aici. Vera n-ar fi admis să-i spună pur și simplu: «Mi-a fost dor de dumneavoastră, n-am mai putut, trebuia să vă văd.» Era nevoie, firește, de un motiv mai subtil, un adevăr teoretic ce i se revelase și pe care dorise să i-l împărtășească, o paralelă, din cele atât de dragi profesoarei, între două concepte. Dar ce termeni abstracți l-ar fi putut include pe el cel concret, un metru optzeci de oase și mușchi pătrunși până la ultima fibră și ultima celulă de dragoste și exasperare?

Sprijinit de pervazul unei ferestre (mai era puțin până la pauză), bâjbâia după subiectul potrivit. Nu, nu voluptatea – îl mai discutaseră, când cu *Tratatul despre îndreptarea intelectului*, și ea îl ocolise prudent. Altceva, tot feminin – despre regret, de exemplu. Cafeaua adevărată de la Pescăruș îl ajută să se concentreze: regretul nu diferă esențial de dorință, dorești un lucru trecut, e o dorință răsturnată, de unde durerea neputincioasă ce-o însoțește, o otrăvește.

Studenții umplură deodată culoarul cu țipete, râsete. Trezit din meditație, Vlad o zări, la o oarecare distanță, pe Vera: mai scundă parcă decât o știa, lipsită de cochetărie, pierdută printre vlăjgani în blugi și pletoase exuberante care o ignorau ostentativ după ce-i plictisise cu gnoseologia ei. Rezemată de zid, se căznea stângaci să aprindă o țigară și chibriturile proaste se stingeau pe rând. Un negru cu pantaloni portocalii și cămașă înflorată, grăbit să-și facă loc, o izbi și chibriturile se împrăștiară pe ciment. Vlad se apropie cu tâmpilele zvâcnind și îi aprinse țigara cu bricheta. «Vladic băiatule, tresări Vera cea neajutorată în hărmălaia studenților, ce cauți tu aici?» Avea o voce șoptită, speriată, cum au copiii când descoperă ceva nepermis. Bărbatul mângâia cu privirea pleoapele vag înroșite, șuvițele înlăturate prin cunoscuta mișcare de cal în frâu, buzele crăpate la care degetele de școlăriță duceau cu un gest precipitat țigara și deodată gândurile îi rămaseră în pană, suspendate, de parcă mintea lui neliniștită și-ar fi găsit brusc odihna nu în inconștiență, ci într-o conștiință extremă, un soi de extaz.

Vera cea de patruzeci de ani, profesoara de materialism, mama Cailor, soția unui armăsar la andropauză, înhămat la carul scârțâitor al funcției, se topi inexplicabil, ca o fetișcană, sub privirea aceea: întregul

ei eșafodaj de calcule, ambiții, fraze se clătina cutremurat de o forță tulbure care-i ținea privirea captivă în ochii îngustați ai bărbatului. Studenții reîntraseră în amfiteatre și săli de seminar, se făcuse liniște, și Vera de-abia avu putere să șoptească, pierită: «Du-te, te rog. Nu e bine, o să te caut eu...» Arăta deodată suferindă, sau foarte obosită, sau rușinată. O sfârșeală voluptuoasă îi cobora în picioare. Se târî cu greu până la ușa pe care scria «Catedra de filosofie» și acolo se închise cu cheia pe dinăuntru și se privi lung în oglinda pudrierei.

Singur în mijlocul culoarului, lângă chibriturile risipite, Vlad se rupse cu efort din transă. Mintea i se debloca încet, ca un motor repus în funcțiune, încercă să discearnă printre senzații ce se întâmplase de fapt. Apoi, cu un zâmbet amețit, amână gândurile pentru mai târziu și părăsi clădirea Politehnicii, fredonând în neștire la *felicită*.

\*

Vlad Ianculescu zace cu ochii în tavan și cugetă: în cele câteva minute de pe culoarul Politehnicii, raportul de forțe, ca într-o luptă, se schimbaseră. Femeia fusese în stăpânirea lui, ceva se frânsese în ea, era răspunzător pentru tristețea speriată ce aburise paietele aurii, pentru tremurul buzelor întredeschise de respirația precipitată. De fapt, ce voia de la sărmana femeie obosită? Atent mereu la ce se întâmplă în el, uitase detaliile practice ale unei astfel de legături. O voia pe Vera numai pentru sine, dar cum? Să se iubească pe ascuns, în minciună, cu teama de a fi descoperiți? Să-i schimbe viața, declanșând un enorm scandal? – căci armăsarul bătrân n-ar fi admis un divorț care-l putea costa postul. Și Caii năvălași, și părinții lui, pentru care ar fi fost o cumplită rușine nora aceasta cărunță și marxistă... Ce-i dădea dreptul să nefericească atâția oameni?

Vicleșugurile teoretice prin care se apropiase de Vera, jocul lor de-a filosofarea... Ei da, acolo le dădea mâna să se emancipeze de multele dependențe care-i țîn legați fedeleș pe fiecare la locul lui, captivi în celule diferite, comunicând printr-un cod. Jocul trebuia oprit aici, nu era nimic de făcut, mai bine regretul decât remușcarea.

Vlad se așeză la masă și se apucă să compună o ultimă scrisoare. «Doamnă profesoară, azi am ajuns la concluzia că regretul este contrariul remușcării. Ceea ce regretul și memoria încearcă să rețină remușcarea vrea să anuleze, să dizolve. Remușcarea e sterilă, regretul include dorința, dar îndreptată spre trecut, cu conștiința ireversibilității. Dintre aceste două suferințe morale am ales-o pe

ultima...»

— Ce faci, bătrâne, scrii răvașe de amor? năvăli Vișan, bine dispus, cu o sticlă de vodcă în buzunarul hainei de antilopă.

Vlad ascunse hârtia sub cărți cu un gest repezit și se înroși.

— Deci așa stă treaba, tăticu'! Avem probleme sentimentale, bănuiam noi! Hai, nu fi prost, descarcă-ți sufletul, suntem prieteni doar.

Răsuci dopul sticlei, își aprinse o țigară și se trânti în fotoliu, mulțumit că poate da lecții de viață:

— Femeile trebuie luate tare, ascultă-mă pe mine, că mă pricep. Uite, aveam un amic, tot inginer, băiat subțire, cinefil, o rupea binisor pe englezește, *don't move, shut up, I miss you*, era tobă de carte, dar cam lingav. Și picase el în cap după o studentă sărăcuță din provincie. Vreo doi ani i-a tot ridicat nivelul cultural, o ducea la Cinematecă, prin expoziții, la teatre, ajunsese că și fura pentru ea cărți de la Biblioteca Franceză, le ștergea ștampila și i le făcea cadou, să-i plângi de milă. Și în doi ani nici nu îndrăznise să o sărute măcar. Discutau și discutau de te apuca greața, dar se vedea că fetei nu tocmai la premiul Nobel îi era gândul. Se plictisea, de la un timp rărise întâlnirile și cinefilul meu era disperat, venea și-mi suspina în vestă și atunci n-am mai răbdut și i-am spus-o verde: lasă, mă, concertele, muzeele, cărțile, nu așa faci o femeie să se culce cu tine, că, la urma urmei, asta vrei, nu? Ala pălise și a dat să nege, cică să n-o luăm simplist, că, să vezi, eu o iubesc și cu spiritul, nu numai cu trupul... Nu-mi umbla mie cu fasoane dintr-astea! Ce spirit? Dacă vrei s-o faci să te iubească, du-o în excursii prin locuri pitorești, la localuri scumpe, cumpără-i lucrăsoare, sclipiciuri, spilcuieli. Nu-i femeie să nu se dea în vânt după d-astea. Trimite-i flori prin comisionar și-o să vezi tu *happy-end* ce n-ai văzut în toată cinemateca ta!

Regretul, remușcarea, conștiința dureroasă, tot ce voise Vlad să-i comunice Verei se îneca în sporovăială colegului și un fel de zădărnici, de lehamite îl făcu să ia sticla întinsă spre el. Lichidul arzător îi umplu ochii de lacrimi.

— Bravo, mă, da' le sugi, nu glumă, așa te vreau! Și acum, răspunde-mi la câteva întrebări despre persoană.

Și începu un interogatoriu metodic: vârstă, stare civilă, statut social, copii, avere. Întocmea o fișă, ca la Miliție, și Vlad răspundea sec, umplând rubrică după rubrică în curiozitatea lui Vișan, dar niciunul



din cuvintele pe care le rostea nu o conținea pe Vera, cu paietele din privire și consoanele muiate, cu gestul ce-i elibera ovalul brun de şuvițele argintate și buzele crăpate care, uneori iarna, sângerau. Ce să înțeleagă Vișan – căruia mirarea îi lungise obrazul bucălat într-o expresie de tot nătângă – din informațiile astea? Profesoară de materialism, treizeci și nouă de ani, soție de activist, doi copii școlari, patru camere cu chirie...

— Vlad Ianculescule, ești un prost! sună sentința. Am să-ți spun ca și amicului, cinefilul: vrei să trăiești cu ea? Fă-o și gata. Ce atâta suferință? Deși, chestie de gusturi... E cam coaptă pentru tine și o să te plictisească repede, n-ai să știi cum să mai scapi, astea-s ca lipitorile, și-apoi intelectualele complică totul, o să-ți facă viața un iad (dă sticla aia încoa, c-o să ți se facă rău), ascultă-mă bine: las-o baltă! Iubirile astea de puști se termină, oricum, repede. Chestie de imaginație: tot ce n-ai ți se pare grozav... jucărica din vitrină...

Sătul de propria-i înțelepciune și parcă întristat, Vișan goli ce mai rămăsese în sticlă și plecă, ținându-se bine pe picioare, în schimb, Vlad nu mai știa pe ce lume se află. Îi venea să plângă, «cheleășoz» zicea și râdea cu capul dat pe spate spre becul din tavan, care se legăna, temele fundamentale și Vera-veravera, of, Doamne! își înghițea sughițurile, capul de masă, greața. Se întinse în pat și salteaua pulsa cu el, de-ar reuși să adoarmă! să uite totul, becul îi găurea ochii și n-avea putere să se ducă să-l stingă. Urât mai e totul, al dracului de urât! Și când era pe cale să adoarmă, sună telefonul.

— Vladimir! se auzi numit ca niciodată de o voce gravă, profesorală, cu accent rusesc.

— Vera, iubito, să nu cumva să vii, jucăria din vitrină, cheleășoz... Și chicoti vesel. Lampa de sunet s-a ars, nu-i așa? imaginea se derulează, nu-i așa? Regretul și remușcarea, doamna mea...

— Vladimir, se răsti vocea speriată, ce-i cu tine? Ești bolnav? Te chemasem doar să-ți spun că soțul meu ne-a făcut o surpriză. A cumpărat un televizor nou, din ăsta ultimul tip, cu diagonala... Alo! Vlad, mă auzi? Cu circuite integrate...

Dar Vlad sforăia deja cu gura deschisă și receptorul îi căzuse pe piept.

## SOMNUL DUPĂ-NAȘTERE

— E băiat, mi-a spus moașa cea tânără, uite ce mai flăcău voinic! O auzeam de la mare distanță, tot de departe veneau și țipetele

copilului, lucind pe faianța însorită electric. Durerea tăcuse brusc, lăsându-mi trupul și mintea inerte sub blocurile de vată ale oboselii.

— Are urechi? am întrebat în timp ce eram purtată pe brațe ca în triumf. În loc de răspuns, petele de lumină și umbră ale unui nesfârșit culoar prin care alunecam pe rotile, decolând.

\*

Zidul cu poartă de fier oprea vederii, dinspre stradă, terasa încadrată de trandafiri agățători și aleea pavată care ducea spre chioșc, o construcție fragilă de șipci verzi sugerând siesta burgheză la umbră, când curtea stropită cu furtunul aburea.

Ai mei transformaseră ostentativ pavilionul în magazie, îngrămădind acolo bucăți de țiglă, grinzi și moloz rămas de la reparațiile de după război. În mijloc, un godin ruginit și o buturugă. Prin spărturile acoperișului conic picau din dud omizi.

De două ori ascunsă, de lumea din afară și de cei ai casei, stăteam pe buturugă și desenam într-un registru vechi de contabilitate chipuri. Era jocul meu de taină: conjuram să mi se arate acolo, ieșite din mâna mea inspirată, figurile copiilor pe care-i voi avea. Nu știam să desenez decât profiluri, foarte asemănătoare între ele, bătrânicioase, cu fruntea bombată și ochi holbat. Fetele aveau părul creț, lung până la marginea foi și atât de bogat, încât creionul se tocea și începea să zgârie. (Din motive de igienă fusesem tunsă «cu mașina».) Băieții aveau țeasta țuguată și cheală, iar pe obraji, pistrui – ca nepotul lăptăresei, care vorbea prostii. Urechi nu știam să fac, în schimb, cu un creion roșu coloram buzele, obraji și gâtul până mă plictiseam. Ascundeam apoi registrul în godin și mă așezam pe treptele încălzite de soare ale terasei, gândindu-mă ce nume să le dau copiilor.

Mama pleca devreme, înainte de a mă trezi eu, la Sovromconstrucții – cuvânt misterios, pe care-l deprinsesem odată cu numele nostru de familie. Am încercat să-mi numesc așa copiii («ia să mai facem niște Sovromconstrucții», spuneam scoțând registrul din godin). Tata era mai tot timpul plecat «în campanie». Când venea acasă, Mama se parfuma cu lavandă dintr-o sticlă albăstră și mă trimitea să mă joc în curte. «Când o să fiu «Mama», îmi spuneam, o să mă dau și eu cu lavandă pe gât.»

În mintea mea, oamenii treceau prin mai multe stadii. Întâi erau «eu», perioadă neplăcută și plictisitoare fiindcă, închisă în curte, trebuia să aștepti să crești, ca să devii «Lina-aia-mare», când era ceva

mai distractiv: te duceai la cumpărături, spălai cu clăbuci și găteai, aveai pe mână zahărul și chibriturile, ba puteai să-i tragi oricând și o mamă de bătaie lui «eu». Apoi trebuia să mă fac «Mama», cu lavandă, poșetă și tocuri înalte, pentru ca în cele din urmă să-mi crească pe nas ochelari, în gură o țigară cu fum și să plec «în campanie». Această ultimă ipostază îmi era chiar antipatică, dar avea să fie atât de târziu, încât nu-mi păsa.

La noi nu venea nimeni. Aflasem de la Lina că era epidemie de «ducă-se-pe-pustii». Mi se atârname la gât un săculeț cu camfor, de care eram mândră ca de un medalion de preț, beam apă fiartă și n-aveam voie «sub niciun motiv» (zisese tata cu voce aspră, scoțând fum pe nas) să ies din curte. Altfel venea «ducă-se-pe-pustii» și rămâneam «nenorocită pe viață», adăugase Lina, pe care n-o mai însoțeam în aventura târguielilor.

Rămâneam singură în lungi dimineți de iulie, cu chemări de guguștiuci și dunde negre, să fac ce poftesc. Cotrobăiam prin dulapuri, fără teama de a fi prinsă, mă uitam la poze necolorate prin cărțile tatii și-l pândeam prin arabescurile porții pe «ducă-se-pe-pustii». Treceau tociarul, geamgiul, țiganca Haine-vechi, câteodată apăreau și Repar-butoaie sau Coadă-la-topor, și strigătele lor prelungi și repetate se îngâneau cu uruitul tramvaielor, departe.

Cel mai adesea desenam Matei. Era noul nume al băieților. Odată sunase telefonul și o voce veselă spusese: «Aici Matei. Mama e acasă?» Mama, bineînțeles, nu era acasă, dar numele mi se păruse foarte frumos.

Dădusem fuga la godin, scosesem registrul ferfenițit și, pe o pagină mai puțin mângălită, desenasem un Matei de toată frumusețea, cu ochi verde și buze albastre, iar deasupra, secera și ciocanul.

Pe stradă trecea zdrăngănind o căruță cu fier vechi, pe picior mi se urca o buburuză și, privind-o atent, mi-a devenit limpede că, înainte de a fi «eu», fusesem Matei cel desenat, care nu știa să vorbească, făcea pe el și trebuia tot timpul certat și chiar încuiat în spălătorie. Spălătorie numeam o șandrama din fundul curții, despărțită printr-o fâșie de pământ cu bălării, unde se aruncau lăturile, de gardul printre ale cărui uluci se zăreau arătări sprijinite în toiege, se auzeau râsete pițigăiate de vrăjitoare și zvon de ceartă. Mi-era deopotrivă frică de spălătorie, unde în timpul războiului fusese ascuns cineva de o mare primejdie (ca și cum primejdia s-ar fi conservat în mica încăpere

întunecoasă, nefolosită de mult), și de gardul dinspre azil. Lina-aia-mare îi povestea mamei lucruri triste și de neînțeles despre babe, așa că investigațiile mele prin curte se opreau la o oarecare distanță de gard. Doar când îmi zdreleam genunchii sau mă tăiam la deget îndrăzneam să mă apropiu, fiindcă în umbra gardului creștea pătlagina bună de pus pe rană.

Într-o astfel de împrejurare, pe când îmi lipeam cu scuipat frunza de genunchi, am auzit dincolo muzică. Mi-am închipuit vrăjitoarele aruncându-și bastoanele și devenind frumoase ca Mama duminica. De bună seamă, fuseseră fermecate, iar muzica aceea le dezlega de urătenie, de răutate, și dănțuiau așa până la căderea serii, când se făceau flori.

Îi împărtășisem Linei uimitoarea descoperire pe când călca rufe în curte, la umbră. Vânturând energic fierul de călcat cu cărbuni, al cărui capac era împodobit cu un cocoș negru, mi-o tăiașe scurt:

— Nu fi toantă! Babele au radio.

Apoi a luat dintr-o cană de tablă apă în gură și, împrôșcând-o pe cearșaful cu feston, mi-a făcut semn să-i dau pace. Era ursuză, nu se înviora decât joia după-masă, când, gătită cu o rochie mai veche a Mamei și sandale albe de pânză date cu țincvais, pleca în Cișmigiu cu vară-sa, Lina-aia-mică. Cum Mama nu se înapoia decât pe înserat, rămâneam singură joile, cu gugustiucii și cu trandafirii.

Într-o joi cu zăpușeală și muște (trandafirii se scuturau în liniște pe dalele încinse ale terasei), m-am deghizat cu halatul de baie al Mamei, ale cărui poate le-am târât un timp prin curtea prăfuită, apoi, plictisită de maiestatea mea, m-am dus în dormitorul părinților și m-am cocoțat pe taburet, să mă strâmb în oglindă. Tot fâțându-mă, scaunul s-a răsturnat și am căzut cu nasul în pudriera de cristal de pe toaletă. S-a făcut deodată noapte cu miros dulceag. Când s-a luminat iar, din nas îmi curgea, cald și grețos, sânge. Primul gând a fost să alerg la gard, să-mi pun pătlagină pe nas. Pufosul halat se pătase, m-am împleticit în el până la bălării, dar acolo, printre urzici și traista-ciobanului îngenuncheată, am încremenit. Dinspre azil se auzeau, tare de parcă lumea se golise și le reverbera, strigăte sfâșietoare. «Fiul meu, fiul meu a murit pe front», plângea o mamă și înțelegeam că o nenorocire mare, ca ducă-se-pe-pustii, se petrecea acolo, lângă mine. «Fiul meu, fiul meu», vibra aerul încins al după-amiezii și o muzică tristă de alămuri dubla durerea strigată cu

ecouri. Era de nesuportat și-am început să plâng, de o sfâșiere necunoscută, pe care mi-o sporeau mai ales acel patetic, străin «mieu» și liniștea ce se înstăpânise după el. Până și guguștiucii tăcuseră, lăsându-mă pradă milei și spaimei.

S-a auzit poarta scârțâind – se întorcea Lina-aia-mare – și-am alergat, căutând alinare în brațele ei. Când m-a văzut în ciudata costumație, cu fața mânjită de pudră, sânge și lacrimi, a rămas cu gura căscată, apoi a strigat obișnuitul ei «Pentru numele lui Dumnezeu! Ce s-a întâmplat?».

Vocea de după gard mi-era proaspătă în auz și abia ca răspuns la întrebarea Linei am realizat că Matei, adică tot «eu» când fusesem «el», pășise ceva îngrozitor. M-am năpustit în casă, să controlez în oglindă dacă mai existam.

Lina, care nu știa să se grăbească, m-a ajuns când, pipăindu-mi mutra schimonosită, cu nas umflat, îmi șopteam ca o miorlăiala, doar puțin îngrijorată de ce-i voi putea explica Mamei, «fiul mieu». Amenințările ei m-au liniștit pe deplin («Las că vine ea, conîța, și-o să vezi pe dracu'» îmi suna ca o încredințare că lucrurile reveniseră în matca lor, ceea ce se vedea în oglindă eram chiar eu și acea durere sfâșietoare simțită o clipă acolo, lângă gard, nu fusese a mea).

Între timp, Lina strânsese cioburile, măturase pudra de pe covor și plecase să spele halatul Mamei. Totul era ca înainte. Guguștiucii chemau monoton de pe acoperișuri și prin fereastra deschisă venea adierea trandafirilor păliți.

\*

Băiatul meu nu are încă nume. Când cu mintea încețoșată de oboseală l-am văzut în brațele infirmierei care mi-l întindea râzând, mi s-a părut că recunosc ceva din aerul bătrânicios, fruntea bombată și țeasta cheală a mateilor desenați. Oricum, e foarte frumos și are urechi. Dar o teroare tulbure, venită de departe, mă face să-l strâng la piept ca și cum l-aș apăra.

#### PE CONSIDERENTUL CĂ

La Forul Tutelar exista un serviciu care, pe lângă alte atribuții, o avea și pe aceea de a verifica temeinicia sesizărilor, chiar anonime, ale cetățenilor. Patru femei cu studii superioare și vechime în muncă se ocupau cu deznodarea îtelor complicate ale invidiilor, vanităților și intrigilor, și o făceau cu pasiunea justițiară proprie mamelor de familie, dar și cu satisfacția de a privi pe gaura cheii, căci, în afara

acuzelor de incompetență profesională și abateri financiare ale lucrătorilor din unitățile tutelate, delațiunile abundau în amănunte picante: cine cu cine trăiește, cine și din ce motive e favorizat, se relevau vicii, dereglări psihice, prietenii compromițătoare.

Adesea, aceste sesizări se dovedeau a fi calomnii: controlul financiar nu descoperea decât neglijențe neînsemnate, penalizate aspru, anchetele se încheiau fără probe de vinovăție, dar bănuiala aruncată asupra cuiva rămânea la dosar, conform zicalei «nu iese fum fără foc». Mai mult, cel suspectat, aflând că e obiectul unei verificări, făcea, la rândul lui, supoziții cu privire la autorul sesizării, își bănuia colegii, dușmanii, prietenii. Dacă era o fire impulsivă, trecea la represii; dacă era laș, încerca să închidă gura presupusului dușman cu favoruri, făcea exces de zel la locul de muncă și se exprima precaut chiar și în familie.

Mariana N. și Tudor C. se cunoscuseră cu prilejul unei asemenea verificări. Angajată recent prin transfer de la o instituție desființată la Forul Tutelar, după câteva luni de acomodare, în care se remarcase prin seriozitate în treburile de rutină, Mariana N. primise prima sarcină de încredere: analizarea sesizării în care se afirma că Tudor C, din conducerea unui centru de documentare, are un FIU FUGIT ÎN STRĂINĂTATE, unde făcuse declarații DUȘMĂNOASE, practică JOCUL DE CĂRȚI pe sume mari, dispune DUPĂ BUNUL PLAC de fondurile INSTITUȚIEI, întreține o atmosferă FRIVOLĂ printre subalterni și bea PE CONSIDERENTUL CĂ își sărbătorește succesele în muncă.

Scrisoarea, redactată aberant, o neliniști pe Mariana, iar discuția cu semnatarul îi întări bănuiala că are de-a face cu un ins bolnav. D. Molea, autor de scurte informații copiate din buletinele ambasadelor și poet fără cărți, își legăna cu indignare capul voluminos pe gâtul subțire și nebărbierit, repetând cele expuse în scris: că notițele sale (singura sursă de venituri) sunt respinse sistematic de Tudor C. ca fiind incorecte, pe când în publicațiile Centrului apar informații cu aproape același conținut, plagiate pur și simplu după ale lui. Mai mult, având prieteni în redacțiile literare, Tudor C. Îi face «atmosferă» și îi stăvilește apariția poemelor, opere cu un adânc conținut partinic de care e atâta nevoie. Și aici avea să aducă la cunoștința forurilor un caz ce ar trebui supus dezbaterei publice. Din buzunarul paltonului D. Molea scoase un sul de hârtie lucioasă, pe care, netezindu-l, îl întinse pe birou. În stânga era scrisă caligrafic o poezie, *Vatra țării*, în care

«pământ» rima cu «sfânt», «Carpați» cu «frați» și «zbor» cu «VIITOR», iar în dreapta era decupată dintr-o tipăritură o poezie intitulată *Plai străbun* și conținând aceleași rime subliniate cu stiloul.

Mariana N. nu se pricepea la poezie și recunoștea că nu-i de competența ei să dea verdicte literare: era doar economistă, învățase pe vremuri conștiincios după programa școlară și scrisese în ediția ei din Eminescu, în dreptul *Glossei*, «da, foarte adevărat», și în Macedonski, la *Noaptea de mai*, «splendid, îți merge la suflet». Acum mimă o lectură atentă și riscă un compliment: «A dumneavoastră e mai vibrantă, mai mobilizatoare.»

Cu proza era altceva: îi plăcea să citească seara în pat sau în concediu romane, despre care aprecia, când venea vorba, «e o carte bună» sau «un roman slab, nu m-a prins». Dar avea un mare respect pentru scriitori, fiindcă nu cunoștea niciunul. Un scriitor era pentru ea fie un om mort de mult, nefericit într-o societate care nu-l înțelegea, fie un contemporan dintr-o sferă intangibilă, bucurându-se de glorie, bani, voiajuri.

D. Molea nu semăna cu imaginea ei despre scriitori: avea în față un bărbat încă tânăr, urât și disproporționat, cu o cută de ambiție pe fruntea împinsă mereu înainte, parcă da să împungă. Vorbea cu îndârjire, dar greoi. Tocmai încerca să-i explice tema sa obsesivă: ideea de devenire. Cum Mariana răspundea monosilabic, se întoarse la Tudor C, la normele eticii și echității, la datoria societății față de artistul-cetățean.

Colegele de birou se prefăceau adâncite în lucru, dar schimbau priviri amuzate, curioase de felul cum se va descurca Mariana cu nebunul. D. Molea nu era la prima sesizare, îl cunoșteau, iar încredințarea acestui caz proaspetei colege nu era lipsită de un mărunț sadism. Fiindcă bănuia ce se petrece în mintea «fetelor», Mariana își juca rolul cu grijă: îl asigură pe «artistul-cetățean» că va face tot ce e necesar pentru lămurirea situației, îl rugă să aibă răbdare și încredere, apoi îl conduse până la lift și îi ură spor în munca de creație, întinzându-i, după o scurtă ezitare, mâna, pe care D. Molea o zgâlțâi entuziasmat și recunoscător, și gura i se întinse până la urechi într-un zâmbet.

Întoarsă în birou, le găsi pe fete râzând. Șefa serviciului, o femeie în pragul pensionării, îi explică liniștită că, deși aveau evident de-a face cu un maniac (nu-i exclus ca D. Molea să fie manevrat, doar

mulți râvneau postul de adjunct la acel centru), datoria lor era să verifice sesizarea, care primise număr de înregistrare la zi, și să dea un răspuns. În ceea ce privește modul de a verifica, șefa îi dădu mână liberă Mariane și termen de două zile. Apoi plecară toate la bufet, unde se adusese ficat și ciocolată și se făcuseră liste cu sindicaliști.

\*

Prăjea ficatul pentru cină, întorcând absentă cu furculița bucățile negricioase în uleiul încins. Gândul îi era la anchetă, la discreția detectivistă ce trebuia s-o conducă la adevăr. Se simțea importantă.

Lui Sandu nu-i putea împărtăși secrete de serviciu și apoi el avea o părere fermă despre muncile fără un rezultat palpabil: tâmpenii! Soțul ei era un renumit constructor de poduri, avea probleme cu betonul și zilierii, cu normele și termenele. Acasă îi plăcea să asculte muzică, tare, la casetofon, să meștească la mașină, să bea un pahar cu prietenii. Slujba Mariane i se părea o joacă: stai cu fundul pe scaun opt ore și învârți hârtii, ia să bați șantierul pe orice vreme ca mine, să pui mâna la greu, să te cerți cu toți tâmpiții care nu știu ce-i la fața locului, atunci să te vâd că te vaiți de oboseală! «Tâmpit» era un cuvânt predilect al inginerului, care se voia dur și era temut pe șantier. Dacă i se făcea pe voie, devenea generos și, după câteva păhărele, chiar sentimental. Avea slăbiciune pentru muzica grecească și, în clipe de bună dispoziție, la petreceri, schița pași bătuți de dans, săltându-și pântecul, cu o șuviță căzută pe ochii cu privire atunci pasionată. Un fel de Anthony Quinn cu suflu scurt și bărbierit la frizerie. De peste cincisprezece ani, Mariana învățase să-i ghicească din privire voile și își spunea că a avut noroc: bărbatul ei câștigă bine, e un om de nădejde, apreciat. Asta compensează faptul că-i mereu nemulțumit, că face și acasă pe șeful și stăpânul: de ce n-ai udat florile «mele»? În casa «mea» să nu faci economii, eu plătesc! să taci când sunt nervos, că-i vai de tine

I

Ficatul era gata, se fierseseră și cartofii, Sandu zăcea în cada cu apă fierbinte, înfrigurat după o zi grea, acuși o să apară în halatul de baie vărgat, cu părul ud, care se rărise, lipit de țeastă: încă nu-i gata? ce te tot moșmondești acolo? fă și o salată, ba nu, scoate murături, adă vinul, nevastă-mi-o! Ah, sunt frânt, dă drumul la muzică, fă-mi masaj la ceafă, nu acolo, mai jos, ce mama dracului!

Abia târziu, în pat, spate în spate cu Sandu care sforăia nădușit,



Mariana își limpezi gândurile: pe schema Centrului de documentare citise, în dreptul funcției de secretară, numele unei colege de școală. Poate fi o coincidență, dar Elefterica nu e un nume tocmai comun. Va începe de la ea.

A doua zi, Mariana se îmbracă mai sobru, se dădu cu deodorantul Rexona, folosit doar la ocazii speciale, și se duse la Centrul de documentare.

La secretariat, o femeie cu părul vopsit morcoviu și coafat afro își ridică ochelarii pe frunte și o privi pe deasupra mașinii de scris:

— Da, vă rog! Cu ce vă pot fi de folos?

Avea intonația unui om care răspunde la telefon. Mariana căuta în trăsăturile accentuate de fard ale femeii mature chipul băiețos al colegei de școală, în politețea automat servilă – spontaneitatea adolescentei sportive.

Fața grăsulie, cu linii subțiri de riduri în colțurile ochilor și în jurul gurii, îi era străină, dar vocea și un anume fel de a-și mușca buza subțire de jos erau ale ei.

— Elefterica! Ești neschimbată, cum au trecut anii peste tine fără să se cunoască?

— Dumnezeule, sări ca împinsă de un resort secretara, și partea de jos a corpului, strânsă în blugi care plesneau pe rotunjimi, se cutremură. Ce-i cu tine aici, scumpa mea?

Pupături cu urme de ruj, efuziuni, întrebări suprapuse. Când auzi unde lucrează fosta colegă, entuziasmul Eleftericăi ajunsese la culme:

— Ce spui? Știam c-ai să ajungi departe, nu degeaba erai secretara de UTM a clasei. Păi, ești o pilă serioasă, cum de n-am aflat mai devreme!

— Dar de ce-ai avea nevoie de pile? nu ești mulțumită aici, nu te împaci cu șefii? Fată inimoasă, cum te știi...

— Ei, am glumit, sunt cu toții băieți de treabă, n-avem nimic de împărțit!

— Și șefii? insistă cam riscat Mariana.

Secretara își vârî degetele mari în buzunarele strâmte ale blugilor, într-o poză de cow-boy care evaluează situația. În ochii ei conturați cu verde păli o clipă lumina entuziasmului. Își făcu de lucru cu o țigară, apoi reluă discuția pe un ton mai circumspect, însă, pe măsură ce vorbea, suflând afectat fumul care plutea în încăperea în

straturi albăstrui, se înflăcăra de propriile-i cuvinte, venite în cascade pe buzele subțiri. Se vedea că-i place grozav să fie ascultată:

— Păi, cu șeful cel mare nu prea am de-a face, e mai mult plecat, dar adjunctul e un om colo-sal, trage tare, de dimineață până seara, uneori și noaptea, cred că nu-i vine să se ducă acasă. Îi mai zic și eu, că-mi permit, da' mai du-te, omule, la nevastă, doar nu ești însurat cu Centrul. Aș, de unde? aici e viața lui, citește tot, ține în spate toată documentarea. Și ceilalți, dac-au văzut așa, lasă totul pe el, că le convine, își văd de trebușoarele lor particulare: doctorate, bibliografii... Mi-e și milă de el cât se consumă. Când se enervează, i se umflă vinele la tâmpile de crezi că-i plesnesc, într-o zi o să facă un infarct aici, ascultă ce-ți spun eu, să dea Dumnezeu să n-am dreptate! Eu îl ajut cât pot, dacă n-aș fi eu să le descurc pe toate, i-ar fi și mai greu, s-ar duce naibii șandramaua. Nu că mă laud, dar știi cât suflet pun!

— Așa ai fost tu totdeauna, o măguli Mariana, care-și amintea de fosta colegă, nu prea strălucită la învățătură, ce-i drept, dar dându-se în vânt după «acțiuni»: muncă voluntară, excursii, reuniuni cu dans, coruri.

Discuția devie nostalgic spre trecut și Mariana încercă să revină «la subiect», aducând vorba cu stângăcie despre copii.

— N-am, c-am divorțat repede de bețivu-ăla și n-am mai avut curaj să-mi refac viața, l-așa de greu de găsit un bărbat bun! Nu știi peste ce pramatie dai, și cu copiii e o loterie, îi crești, te zbați și pe urmă își pun coada pe spinare...

— E adevărat că băiatul adjunctului a fugit? Elefterica își mușcă buza cu o expresie stupefiată:

— Unde să fugă?

— Păi... dincolo...

— Cine poa' să spună măgăria asta? E student aici, la Fizică. Un element excepțional, numai de 10, chiar ieri l-am văzut la cinema cu o blonduță. Erau adorabili, i-am spus și lui Tudor, eu când văd doi tineri care se iubesc, mă apucă o milă...

Elefterica pălăvrăgea, brățărilor de argint îi zdrăngăneau, se plimba prin birou cu formele pline strânse în haine tinerești care o dezavantajau, și Mariana, obosită deja de atâta vorbărie, căută un prilej să poată pleca.

El se ivi prin intrarea în birou a unui bărbat grăbit, cu mânecile

suflecate și buzunarul de la piept plin de pixuri colorate.

— Ricuțo, bate urgent asta în trei exemplare și du-o la colaționat!

— Domnu' Tudor, tocmai vorbeam despre dumneavoastră cu prietena mea intimă de la Forul Tutelar. Faceți cunoștință...

— Îmi pare bine, mă scuzați, duduie, sunt foarte prins, sărut mâna Ricuțo, nu uita că e urgent...

Și ieși furtunos, așa cum intrase, iar vocea îi răsună încă pe culoar după ce ușa se trântise și curentul de aer făcuse să zboare hârtiile de lângă mașina de scris. Mariana se grăbi să-și ia rămas bun de la secretară, cu promisiuni de revedere.

Pe drum încercă să-și formuleze impresiile. Omul îi plăcuse, dar n-avea voie să pună preț pe simpatiile spontane. Treaba ei era să verifice. Deci, chestia cu fiul fugit se limpezise.

Era o zi blândă și Mariana nu mai fusese de mult pe străzi la ora zece dimineața. Se miră de lumea din magazine, de mulțimea de mașini de la stopuri. Oare ăștia n-au serviciu? Că nu arată a pensionari! Își zise cu invidie. Intră într-o drogherie unde tocmai se descărca marfă dintr-o furgonetă și, după o scurtă așteptare, se alese cu două șampoane bulgărești. Un adevărat noroc!

Întoarsă la Forul Tutelar, ceru statele de plată ale Centrului și se scufundă în studierea lor până la prânz, fără să descopere nimic suspect. Și doar la asta se pricepea, era meseria ei.

— Ei, cum îți merge verificarea? se apropie cu bunăvoință șefa. Ai ajuns la vreo concluzie? Nu uita că trebuie lucrat discret, avem de-a face cu oameni, nu cu cifre abstracte. Mâine trebuie să încheiem cu asta, ne-au sosit planurile și avem o săptămână încărcată.

— Și dacă sesizarea se dovedește o minciună, o porcărie, D. Molea va fi pedepsit?

— Asta nu mai este treaba noastră, draga mea. Și apoi, noi nu «pedepsim» pe nimeni. Verificăm doar. De restul se ocupă organele competente. Apropo de organe: au rinichi și pulpe de pui la bufet. Vrei și tu?

Mariana n-o auzea, preocupată de gândul că mai are o singură ziși încă n-a rezolvat prima ei sarcină de serviciu importantă, își răsucea o buclă din creștet cu ochii ațintiți pe hârtiile cu cifre din față. Șefei i se făcu milă:

— Știi ce? Du-te la Manole, el a lucrat un timp cu Tudor C. și are

experiență la oameni. Te poate ajuta.

Pe Manole îl cunoștea Mariana din lift. Se spunea despre el că e un domn. Elegant, politicos, cu un aer absent de vulpe bătrână care își ignoră prada, curtenitor, se bucura de mare simpatie printre colege. Lucra cu un etaj mai sus, unde se aflau birourile cu anticameră și mochetă albastră.

Mariana își controla înfățișarea în oglinda pudrierei, își aranja buclele, se rujă și urcă, puțin emoționată. Zărind-o în ușa biroului său, Manole se grăbi să încheie o convorbire telefonică:

— Sunt consternat și eu, te asigur, o să mai vorbim, bineînțeles. Sănătate și nu te omorî cu firea!

— Tovarășe Manole, își îndulci femeia glasul răgușit de emoție, am nevoie de ajutorul dumneavoastră!

— Ooo, cu mare plăcere, stimată colegă! Și, luându-i mâna, i-o sărută, cu pleoapele lăsate visător. Vă vedem atât de puțin!

Mariana se bucură că se dăduse cu Rexona. Își trase încet mâna și zâmbi recunoscătoare.

— Iată ce mă aduce la dumneavoastră: am auzit că-l cunoașteți pe Tudor C. Aș vrea să știu ce fel de om este.

— Tudor... Tudor... a, da! Un tip admirabil, draga mea, un pasionat, un mistic al muncii de documentare, dacă-mi e îngăduit să mă exprim astfel. Și, pe deasupra, un băiat dulce, cu mult umor... Cam impulsiv, e drept, un temperament coleric, dar...

— E adevărat că practică jocuri de noroc pe sume mari?

— Ei, asta n-aș putea să-ți spun. Parcă l-am auzit vorbind de bridge, dar nu garantez.

— ...că înlesnește prietenilor colaborări...

— Într-un post ca al lui, e greu să mulțumești pe toată lumea. Și-apoi unde să-și facă omul prieteni, dacă nu în mediul în care lucrează? Uite, eu, de pildă. Poți ști ce se vorbește și despre mine?

— Numai de bine, vă asigur, se grăbi Mariana să-l flateze.

— Ei, ești tu drăguță! Dar de ce te interesează Tudor? S-a primit vreo sesizare? Of, ce lume, ce lume! Dacă până și la Tudor au ajuns cu... cu...

— Știți, tovarășe Manole, eu nu sunt încă familiarizată cu problemele, am lucrat în alt domeniu și mă tem să nu greșesc.

— Îți stau oricând la dispoziție, scumpă doamnă, dar numele meu nu e indicat să apară în concluziile verificării tale. la fișa lui Tudor

de la Personal, stai de vorbă cu Barbu de-acolo și, de ce nu? chiar cu Tudor. Cheamă-l aici și lămurește deschis, principal, problemele. Și să știi că ai în mine un admirator devotat.

Plecându-și genele, ca în extaz, sărută din nou mâna cu unghii tăiate scurt a Marianei, apoi, când ea se îndreptă îmbujorată spre ușă, îi privi gleznele cam groase și clătină din cap.

Sandu îi telefonase că e chemat la o ședință la Minister: – Sunt un pachet de nervi, iar o să-mi sparg plămânii la tâmpiții ăia care nu trimit materialele la timp, dar mi-au devansat termenul cu trei luni. Vezi că vin târziu. Să-mi faci clătite cu magiun și să speli mașina, am lăsat-o azi special acasă. Și ia și-o sticlă de vodcă. O să am nevoie.

Dosarul lui Tudor C. de la Serviciul Personal era voluminos. Treizeci de ani de serviciu neîntrerupt în aceeași instituție. De la simplu documentarist până la director-adjunct, hârtii, formulare, calitative. În treizeci de ani se mutase dintr-o garsonieră într-un apartament de trei camere. N-avea mașină. Nu călătorise decât în Bulgaria, trei zile. N-avusese concedii medicale până la operația de ulcer de acum cinci ani. Însurat de douăzeci și nouă de ani, fiu student, fără rude în străinătate.

Tovarășul Barbu îi confirmă că mai primise reclamații despre Tudor C, nefondate.

— Este o persoană verificată îndelung, dovadă că e menținut în funcția de conducere. Foarte capabil, combativ, a avut un aport important la dezvoltarea Centrului.

Tovarășul Barbu o intimidă pe Mariana. Vorbea sacadat, sec, puțin iritat că e solicitat să caute în dosare acum, când ziua de lucru era pe sfârșite. Avea aerul că știe multe, dar că persoana din fața lui nu merita să afle decât ceea ce i se încredința.

În biroul ei, Mariana își găsi colegile pregătite de plecare.

— Ce faci, nu vii cu noi în Amzei? o întrebă șefa. La ora asta se aduce marfă proaspătă la Premial.

— Mai stau puțin să-mi redactez referatul la sesizare.

— Ia uitați-vă la ea, bravo, se ia în serios! Pa, pe mâine. Nu uita să încui biroul și să lași cheia la poartă. Sau poate vrei să dormi aici, să-l bagi la idei pe Sandu?

De pe culoar se auzeau tropotele și vocile funcționarilor, interpelări și râsete. La ora plecării îi apuca o zburdălnicie de școlari în ziua când se dă vacanță.

Apoi liniștea cuprinse încet-încet clădirea. Formă numărul Centrului de documentare și ceru cu directorul adjunct. Era la xerox. După un timp sună din nou.

— Da, vă rog! Cu ce vă pot fi de folos? Elefterica. Numai de nu i-ar recunoaște vocea.

— Cu tovarășul Tudor C. aş putea vorbi?

— E la arhivă, dar revine într-o jumătate de oră. Cine l-a căutat, vă rog?

Mariana închise și privi pe fereastră copacii în tonuri de cocleală și cerul alb, cu protuberante cenușii. Un fel de lehamite. Mașina stropită de noroi care trebuia spălată cu găleți de apă cărate pe scări. Și clătite. Mirosul de ulei încins, de prăjeală. Și pachetul cu rinichi însângerați, afară, pe geam. Să nu-l uite. Preocuparea asta permanentă: mâncarea, spălatul rufelor, curățenia... Și există atâtea lucruri frumoase de făcut: să te plimbi, de exemplu, să te duci la spectacole. Sandu e prea obosit serile, nici vorbă să mai poată ieși. Zi de zi la fel. Măcar de-ar avea copii, să știe pentru ce îi trece viața... Și slujba asta la Forul Tutelar, unde i se cer lucruri care o depășesc”.

Formă iarăși numărul Centrului, în silă. Îi răspunse chiar Tudor C. Răstit. Îl întrerupsese probabil din lucru. Ce i-o fi plăcând atât la documentare?

Mariana îi comunică pe un ton alb că e chemat urgent la Forul Tutelar. Nu, nu mai suferă amânare (mai e și Lada de spălat, închide la vodcă...). E ceva important, care-l privește personal.

Între timp, cerul se uniformizase cenușiu, pomii își stinseseră culorile și încăperea se întunecase, marile fișete metalice mohorând și mai mult liniștea.

Deși îl aștepta, Mariana tresări când se auziră bătăi în ușă. Tudor C. intră răsuflând greu, salută rezervat (niciun semn că ar fi recunoscut femeia ce-i fusese prezentată dimineața. Distrat sau supărat pe ea?) și se trânti pe scaunul din fața biroului:

— Ce s-a mai întâmplat? Iar a sosit o anonimă? Și de ce m-ați chemat, să mă dezvinovățesc?

Va să zică fusese avertizat. Probabil. Manole nu-i străin de asta. Va avea parte de o scenă? Mariana adoptă tonul sacadat și antipatic al tovarășului Barbu:

— Nu-i vorba de o anonimă, ci de o sesizare semnată, în care sunt semnalate abateri grave. Consider necesar să vă informez...

Tudor o ascultă aparent plictisit. Însă un mușchi îi zvâcnea sub pielea palidă și între sprâncene îi apăruse o pată roșie. Apoi vorbi, foarte încet, cu efort:

— Ce-ați vrea să vă spun? Că-i o ticăloșie? Este, punct cu punct, dar n-am să mă justific, fiindcă mi-e silă! Verificați, faceți tot ce credeți de cuviință, dați-mă afară, dacă asta-i treaba dumneavoastră. Ce nu-i treaba dumneavoastră e criteriul după care îmi aleg prietenii – atâta timp cât nu am amestecat niciodată treburile de serviciu cu simpatiile și antipatiile mele. E adevărat că joc bridge o dată pe săptămână. Nu e un joc de tripou, e un sport, ca șahul, dacă știți. Fiul meu e aici, își așteaptă repartiția în provincie. De băut, nu beau, că am ulcer. Dacă nu mai aveți alte întrebări, o să mă întorc la treburile mele.

Mariana avea în față un bărbat foarte obosit. Aerul ei de superioritate se topise. Se ridică de la birou să aprindă neonul și se opri lângă scaunul lui Tudor. Simțea nevoia să-i spună o vorbă bună, să-i alunge amărăciunea. Cum îl privea de sus, observă că haina de catifea uzată a directorului-adjunct se descususe la umăr și lăsa să se vadă cămașa cadrilată. Amănuntul acesta îi strânse inima de gospodină și, fără să-și dea seama ce face, întinse o mână tremurătoare spre părul cărunt, rărit la tâmpile, al bărbatului. Tudor îi luă mâna și o privi atent, cu ochi micșorați, de miop.

În momentul acela ușa se deschise și D. Molea își vârî capul mare înăuntru:

— Mi-a spus portarul că vă găsesc aici. Dar văd că sunteți ocupată. Venisem să vă citesc ceva, păreați interesată de creația mea. Nu-i nimic, vin altă dată.

\*

Referatul era gata. «În urma discuțiilor purtate cu... și a verificării următoarelor acte... am constatat că cele afirmate în sesizarea nr... sunt neadevărate.» Cam scurt, nici jumătate de pagină.

Mariana urcă la tovarășul Manole să-l întrebe ce ar mai putea adăuga. Pe biroul acestuia, printre alte hârtii, se putea vedea o foaie cu scrisul inconfundabil al lui D. Molea, împestrițat de majuscule și sublinieri. Manole acoperi ca din întâmplare hârtia (pe care Mariana mai apucă să citească «pe considerentul CĂ I-AM VĂZUT») și, în loc de obișnuita curtoazie, aruncă o privire rece spre buclele subalternei și mormăi că e ocupat. Foarte ocupat.

Iar șefa n-o mai informă ce se adusese la bufet și, luând din

mâna Mariane referatul, îl rupse în bucăți și îl aruncă, fără o vorbă, la cos.

## LUPTĂTORI LA PENSIE

Despre sora tatălui meu îmi aminteam mai ales cum mă pupa gros, cu scuipat, și se supăra când mă ștergeam, muștrată formal de mama care – am înțeles mai târziu – nu-și prea agrease cumnata. «Biata Carolina» («biată» fiindcă murise, desigur) fusese o femeie autoritară, activă și o gospodină exemplară. N-avea nimic comun cu mama, pierdută veșnic în reverii, în timp ce mâncărurile se ardeau, cheltuitoare și fără spirit practic.

De când «biata Carolina» «se dusesese», relațiile noastre cu unchiul Matias erau întâmplătoare: ne telefona doar de Anul Nou, când probabil își lua cunoștințele la rând, cu tipic, după agendă, și câteodată ne trimitea ilustrate cu Turnul Londrei sau cu Empire State Building – călătorea mult în interes de serviciu. Tata, orgolios, nu-l căuta, să nu se creadă că-l «cultivă» din pricina funcției lui importante, dar era mândru de cumnat. «Un băiat foarte capabil», îl lăuda când cineva aducea vorba și mie îmi venea să râd, fiindcă «băiatul» era adus de spate, chel și purta ochelari cu dublu focar.

A refuzat să apeleze la el și când a fost vorba de repartiția mea, la absolvirea facultății, astfel că, din liniștea bibliotecii și a sălilor de curs, m-am trezit în agitația unui «serviciu» în care nu mi se cerea nimic din ceea ce învățasem. După cele opt ore de hârțogăreală și alergături de la un birou la altul, făceam lungi plimbări la Șosea, încercând să-mi limpezesc gândurile și să înțeleg ce am de făcut. Eram iritată mai ales de felul în care mă tratau noii colegi («Aia mică, adu-mi de la Arhivă brevetele pe '68!» sau «Absolvente cum se zice: „Înșfăca” sau „înșfăca”?»), de relațiile derutante dintre ei și de ierarhia complicată, căreia nu reușisem să-i dau de capăt: toți îmi erau șefi și le datoram supunere. Tata, ca unul ce-și petrecuse viața în birouri, îmi făcuse o instrucție sumară: nu comentezi nimic, nu te lași provocată la confidențe, nu spui bancuri – un «nu» apăsător la fiecare propoziție, de parcă viața mea de-acum înainte s-ar fi alcătuit numai din interdicții.

Așteptam ora 15.30, când puteam ieși pe poarta instituției, ca o eliberare. O zbugheam de sub «nu» înspre Șosea, prin toamna aurită, încercând să găsesc o soluție: a doua facultate, un curs postuniversitar, poate apostolatul la țară...

Într-o asemenea plimbare – în ziua Arhanghelilor de toamnă,



când îmi serbăm în gând cu melancolie un profesor de care fusesem cast îndrăgostită («vara de noiembrie», aur și funigei, iedera înroșind pe garduri lângă verdele încăpățânat al caprifoiului) –, l-am întâlnit pe unchiul Matias. Venea dinspre Muzeul Satului, mergea preocupat, cu un fel de aplicație suspectă, ca și când și-ar fi numărat pașii târșâiți în care talpa nu se desprindea de asfalt: mersul personajelor din desene animate. Din când în când se oprea, cu o expresie de suferință, apoi își relua mersul mecanic, nevăzând nimic împrejur. L-am strigat. A tresărit, apoi crisparea de pe față i s-a risipit într-un zâmbet larg. M-a bătut pe umăr cu o palmă grea, m-a privit atent și ochii i s-au aburit.

— Nu te-am văzut de copilă. Acum semeni grozav cu biata nevastă-mea. Când ne-am luat, avea cam vârsta ta de acum.

M-am gândit cu maliție cum ar primi mama o asemenea remarcă, ea care era convinsă că sunt «întreagă» bunică-mea, soprana. Unchiul Matias m-a înșfăcat (sau înșfăcat?) de braț și ne-am continuat împreună plimbarea, cu lungi opriri, până la Vila Minovici. În volubilitatea lui de om silit să tacă mult, puneă întrebări la care nu-mi dădea răgaz să răspund, făcea observații ironice despre timp și despre optimizarea traficului rutier, și, din când în când, îmi lua mâinile și mă îndepărta, ca să mă vadă mai bine:

— Extraordinar, ai și gesturile Carolinei! Să vezi unde sare așchia! Până și vocea...

Pe banca de piatră din fața Vilei cu clopoței ne-am oprit, îl dureau picioarele. Avea arterită și doctorul îi prescrisese lungi plimbări, se lăsase de fumat, avea necazuri și cu prostata... Mă uitam stânjenită după troleibuzele încărcate ce se întorceau de la aeroport. Indecența bătrânilor de a vorbi despre mizeriile lor fiziologice, cu atâtea amănunte... Mi-era milă și încercam să-mi alung dezgustul, să fiu tandră cu rubedenia asta nefericită. Când l-am îmbrățișat, am văzut că avea și vată într-o ureche. M-am înduioșat și am încercat să schimb vorba:

— Mai călătorești, unchiule? S-a întunecat la față.

— Nu știi că m-am pensionat? Gata, nu mai au nevoie de mine. De-acum alții, mai tineri. Vechea gardă a predat ștafeta.

— Și cum îți petreci timpul? am continuat, pentru a menține discuția departe de boli.

— Mă mai văd cu vechi tovarăși... «vizionez» la televizor... citesc... mai ales cărți documentare, biografii, memorii, nu romane,

n-am răbdare la lucruri din astea inventate, trase de păr, mă interesează viața adevărată din perioada pe care am trăit-o, cărțile despre al doilea război...

Simțeam un fel de pornire exaltată să-i explic cum poate fi un roman mai adevărat decât «viața» și un poem mai viu ca un document, dar vata din ureche și felul răspicat în care vorbise m-au făcut să surâd neutru.

— Și tu, m-a întrebat, tot studioasă și cuminte? Frumos, da' maică-ta era îngrijată ultima oară când am vorbit că nu te duci nicăieri, că n-ai și tu un... drăguț...

M-a trecut un fior și m-am ridicat să-mi iau rămas bun. După salutarile de rigoare și câteva palme afectuoase pe obraz, a adăugat:

— M-aș bucura să vii să mă vezi, să mai stăm de vorbă, eu totdeauna m-am înțeles cu tineretul. Și să-ți arăt pozele Carolinei dinainte. Știi cum îi semeni? Vino când vrei, adresa o știe taică-tu.

Seara, la masă, le-am povestit alor mei întâlnirea și i-am incitat la o discuție despre Matias. Tata a repetat chestia cu «băiat foarte capabil» și a început o povestire împiedicată despre copilul orfan silit să muncească de timpuriu, devenit sindicalist și luptător – se încurca în amănunte – arestat de câteva ori. Carolina îl cunoscuse în fabrică, își dădea toată leafa la Ajutorul Roșu. Plecaseră apoi împreună în Moldova să organizeze acțiuni de sabotaj în timpul războiului și fuseseră din nou închiși amândoi. După 23 August, avuseseră munci importante, «de mare răspundere», dar rupseseră relațiile cu tata, care – îmi explica acum, de parcă s-ar fi dezvinovățit – nu mai putea să-i înțeleagă. Sora și cumnatul lui deveniseră atât de intransigenți cu ceea ce li se părea că stă în calea «idealului», atât de «fanatici» – accentua surescitat tata – încât erau în stare să distrugă oameni în numele ideii de Om, vedeau peste tot dușmani și manifestări dușmănoase...

— Ții minte, a izbucnit mama, aducând la masă friptura cu sos negru (asta era invenția ei: ardea carnea și apoi turna apă și încerca s-o dreagă cu tot felul de mirodenii), când a venit Carolina pe la mine în mașină cu șofer și mi-a spus «l-ai îmburghezit pe frati-miu, i-ai stricat viața și l-ai îndepărtat de noi și de lupta noastră»? Și când ne-a băgat în casă militarul ăla, ce-o fi fost, că ne-am înghesuit cu toții în camera din față și nici plăcile de patefon nu mai îndrăzneam să le ascult? Se răzbuna Carolina. Eu făcusem Dreptul, în timp ce ea nu-și terminase nici profesionala, voia neapărat să mă vadă cu basma pe

cap...

Observam cum urcă sângele în obrajii tatii pe măsură ce vorba înciudată a mamei căpăta o intonație rea, ascuțită. Părinții pe care nu-i judecasem niciodată – erau ai mei și gata! – îmi apăreau într-o cu totul altă lumină.

— Înce-tează! a zbierat tata, dând cu pumnul în masă. Iar ai ars friptura. De douăzeci și cinci de ani mănânc friptură arsă, m-am săturat! Nu ajungi nici la călcâiul bieteii Carolina. Femeile din neamul meu erau adevărate neveste și au avut un țel în viață, au știut ce vor! Tu, cu aerele tale de cucoană, n-ai fost în stare să duci un lucru până la capăt!

I-am lăsat să se certe și m-am închis în camera mea. Prin ferestrele deschise, de undeva de la un bloc vecin, se auzea acordeonul și o voce răgușită repeta la nesfârșit aceeași frântură de cântec: «Scoate calul, pune șaua, vreau să-plec / Pe la casa mândrei mele vreau să-trec.»

A doua zi, iar serviciu: «Aia mică, liniază-mi fișele!» Și unchiul Matias: «N-ai și tu un drăguț?»

\*

Peste câteva zile, din senin, m-a apucat o milă mare de toți: de mama și de tata care nu-și vorbeau, de colegii de serviciu înnebuniți de zvonul unei restructurări, de unchiul Matias cu vată în urechi... M-am decis să-l vizitez. Mai ales că perspectiva unei după-amiezi duminicale în atmosfera sufocantă de familie, cu televizorul mergând în gol, mă exaspera. Am cumpărat un buchet de tufănele și m-am dus. Unchiul locuia într-un bloc imens, cu fațade pe două străzi, în apropierea Universității.

La funcția lui, ar fi putut locui la Șosea, dar Carolina preferase acest apartament mai modest, aproape de minister, de piață, de marile magazine, de sălile de spectacole. Construit inițial pentru a fi locuit, transformat apoi în minister și din nou amenajat în apartamente, mastodontul de piatră păstra, în întortocherea de coridoare, balcoane de serviciu, pasarele și luminatoare, un aer bizar. O ușă masivă cu clanță de bronz aurit se deschidea din vecinătatea liftului (pe care nu-l folosisem – locuind dintotdeauna la parter, aveam o inexplicabilă frică de lifturi) spre un culoar cu pereții vopsiți în ulei bej și întrerupți de uși numerotate, ca ale unor celule. La capătul coridorului, printr-o altă ușă, deschisă, se putea vedea un șir de dușuri defecte care picurau pe

grătarele de lemn și o chiuvetă mare de fontă, cu smalțul crăpat, în fața căreia o femeie cu bigudiuri și capot prea scurt spăla rufe. Un miros de ceapă și scutece stăruia pe acest culoar, pendant la vorbăria îndepărtată de la radio și bătăile ritmice ale unui tocător.

Coridorul se deschidea cu o boltă într-o încăpere circulară în care locatarii își depozitaseră lucrurile ce le prisoseau prin apartamentele improvizate – răcitoare dezafectate, cufere și cărucioare vechi de copil.

Un bărbat în pijama repara lângă una dintre uși o bicicletă. L-am întrebat de apartamentul domnului Matias. «Tovarășul Matias – mi-a răspuns, măsurându-mă posac – locuiește după ghișeu, prima la dreapta.» Am trecut într-adevăr pe lângă un ghișeu cu oblon și am recunoscut, într-o nișă de calcio-vecchio, pe o tăbliță metalică, numele unchiului meu. Labirintul prin care trecusem până la el mă lăsase nedumerită, dar poate că mătușii îi plăcuse vecinătatea atâtor oameni, era obișnuită să trăiască «în mijlocul vieții», mereu organizând, dominându-i pe cei din jur, preluându-le problemele, îndrumând. «Totdeauna – îmi spusese tata – ea a fost „Cineva”».

Matias n-a părut prea încântat că mă vede. M-a privit întrebător prin ochelarii lui cu dublu focar, de parcă venisem să-i cer ceva.

— Nu vreau să te deranjez, am trecut pe aici și m-am gândit...

— Ei, intră acum, sunt la mine niște tovarăși, prieteni din tinerețe. Ce-ai mai dat banii pe flori?

Holul-sufragerie în care m-a condus mi s-a părut imens – probabil, un fost cabinet ministerial sau sală de ședințe, mobilat cu un gust îndoielnic, în care se recunoștea pasiunea achizitivă a Carolinei din ultimii ei ani de viață. În trei fotolii mari de pluș galben, asortat cu draperiile și nuanțele persanului, ședeau, pe cele trei laturi ale unei mese joase cu încrustații de sidef, două femei și un bărbat, între 70 și 100 de ani.

O canapea sub tabloul oribil, înfățișându-i pe Matias și Carolina, vajnici și cu decorațiile pe piept, pictați după o fotografie, m-a primit între pernele ei moi, după ce am dat mâna cu oaspeții unchiului, ale căror nume nu am reușit să le rețin.

— E nepoata Carolinei, nu-i așa că seamănă cu ea? Ții minte, Eva, cum era Carolina la douăzeci și trei de ani, când lucrați la Ateliere?

Cea numită Eva, o femeie astmatică, bărbătoasă și exoftalmică, m-a cercetat atent, apoi a oftat.

— E-he, ce fată era Carolina! Plină de viață, dârză, generoasă! Voi, tinerii de azi, n-aveți aripi, nu mai știți ce-i devotamentul pentru o cauză, ați venit la de-a gata și pretindeți. Pretindeți! Iartă-mă, nu te cunosc și m-am apucat să te beștelesc. Cu ce te ocupi?

— Păi... sunt redactor la un institut de documentare...

— Și-ți iubești munca?

— Abia am terminat facultatea, m-am dus unde m-au repartizat. Mi s-a dat să «alfabetizez» fișe cu termeni tehnici, codificări pentru regăsirea automată a datelor... Vor să mă specializeze în informatică...

— E o meserie bună, de viitor, a intervenit în discuție un bătrân cu aparat auditiv. Fiu-meu, în Canada, tot cu asta se ocupă și-i merge bine. Dar muncește pe rupte, nu așa...

Cea de-a doua femeie, o doamnă fragilă cu un zâmbet absent, tăcea tot timpul, privindu-și picioarele încălțate în pantofi fini, întinse pe un taburet. Era îmbrăcată în nuanțe stinse de maron și verde, mirosea a parfum bun și pe deget îi strălucea un smarald. Nevastă de ambasador sau așa ceva, mi-am spus. Părul vopsit *cendre* și fardul discret, pleoapele peste ochii aurii, detaliile rafinate ale îmbrăcămintii mă făceau să nu-mi pot lua ochii de la ea. Enigmatică, fuma și surâdea. Privirea mea nerușinată nu părea s-o stingherească, poate că nici n-o observa. Mă întrebam ce caută aici.

Dar eu ce căutam? Dădusem buzna și tulburasem fără să vreau întâlnirea acestor bătrâni. Bunul-simț îmi spunea să plec. Dar curiozitatea și o anume dorință, neînțeleasă nici de mine, de a le deveni simpatică, mă rețineau. M-am oferit să prepar cafeaua și unchiul m-a condus prin dormitor – pat conjugal răvășit, aer stătut, cu miros de bătrân și medicamente în bucătăria cu parchet lăcuit și mobilă rustică. Tanti Carolina nu-și pierduse vremea de pomană. Servicii Rosenthal și pahare de cristal, tăvi de argint și tacâmuri cu monogramă luate «de ocazie» umpleau bufetul în care am făcut o inspecție sumară în căutarea ibricului și a zaharniței. Se vedea că nu erau folosite – o mâzgă negricioasă intrase în reliefurile veselei și am spălat totul bine cu detergent în timp ce apa fierbea. În frigiderul mare, rusc, era o sticlă de Cinzano și am gustat din băutura cu parfum ciudat, dulce-amărui suav – semăna cu doamna enigmatică.

Am înșurubat la loc dopul sticlei. Nu-mi plăcea ce făcusem – ca o servitoare hoată. Și rolul pe care-l jucam îmi plăcea: personaj negativ, nepoată atentă cu bătrânul unchi în perspectiva unei

moșteniri. Servindu-le cafeaua, mi-am dat seama înciudată că nu mă purtam firesc: ascultam cu prefăcută sollicitudine ceea ce mi se spunea, debitam formule de politețe pe care nu le mai folosisem niciodată, încercam să glumesc «bătrânește», pe gustul lor.

Nuanța ironică din zâmbetul doamnei elegante atunci când mi-a întins pachetul de țigări și – neașteptat – mi-a dat să aprind de la țigara ei. M-am destins brusc. Gestul acesta băiețesc m-a readus în pielea mea.

Discuția alunecase înspre trecut. Ca într-un film românesc prost, revenea Carolina lipind manifeste și cel cu aparatul auditiv, Simion, un tânăr vânjos bătut la Siguranță până i-au spart timpanul să spună dacă o cunoaște pe Eva, și Eva plină de păduchi adusă în lagăr la Vapniarca de la Jilava și însuși Matias înghițind hârtia cu directive între jandarmi.

Sigur, citisem, văzusem filme sovietice, toată copilăria îmi fusese plină de clișee eroice, oho, cât plânsesem peste *Tânăra Qardă!* dar acești oameni erau aici, în carne și oase, înaintea mea și discutau dacă X a fost sau nu trădător, și pronunțau nume de tovarăși căzuți, nume care mie-mi desemnau străzi și fabrici, nu oameni, și lecții din cartea de istorie, tocite în silă pentru teză. Vorbeau cu nostalgie despre suferințele acelei tinereți eroice. Prezența mea îi incitase, îmi povesteau «mie» amintiri răsdepanate între ei. Eram martorul, în fața mea re trăiau o perioadă pentru ei sublimă, de confruntare și învingere a răului, de generozitate și curaj.

— Formidabil! exclamasem ascultându-i. Ceea ce povestiți e mai pasionant ca o carte!

— Păi scrie tu o asemenea carte, îmi spusese Matias. Nu degeaba ești «specialistă» în literatură. Noi îți povestim și tu scrie adevărul fără înflorituri.

— Ar fi multe de spus, adevărul ăsta e complicat, a adăugat Eva încruntată. Să vii duminica la întâlnirile noastre, ai avea subiecte pentru un roman cât... cartea de telefon!

Să le fi spus că nu orice absolvent de filologie e un scriitor, că nu sunt dotată pentru această meserie? Se agățaseră însă de idee. Vanitoși, se voiau trecuți în carte cu numele reale, mă priveau cu alți ochi, mai ales Simion, ai cărui obraji puhavi se coloraseră vinețiu la amintirea unei mansarde conspirative în care trăise o dragoste scurtă și pătimașă. Doar zâmbetul necunoscutului devenise amar prin fumul țigării scumpe. Ne-am despărțit cu promisiunea de a reveni duminica

următoare.

Acasă atmosfera revenise la normal. Mama făcea aceleași mâncăruri cu «sos negru» și asculta la pick-up aceleași arii din opere și lieduri, tata povestea istorii de prin piață și din Cișmigiu sau comenta evenimente internaționale, vecinul cu acordeon cânta «Ș-aulică Lino, ș-aulică Lea, / Ș-aulică Lino, mândra mea». În văicărelile lui acompaniate fals adormeam la capătul zilelor amărui de toamnă, și frunzele pe care le aduceam din lungile plimbări pe Șoseaua Nordului se uscau în vasul de ceramică de la capul patului, pierzându-și culorile ce mă fascinaseră în lumină. Dimineața le găseam chircite și scorojite și le priveam o clipă cu inima strânsă în găleata de gunoi, printre cojile de cartofi și de ouă.

La serviciu, colegii sufletești și băncoși se întreceau în a-mi face educație socială, demonstrându-mi că bagajul de onestitate și încredere cu care venisem nu folosea la nimic. Perioada de circumspecție trecuse. Odată lămurii că sunt o fraieră inofensivă, mă dăscăleau afectuos, pe teme culinare, de amor, strategie conjugală și puericultura.

Vizitele mele duminicale la unchiul Matias le trecusem sub tăcere. Ai meu bănuiau o relație și se prefăceau discreți, dar mureau de curiozitate. Știam că mai devreme sau mai târziu aveau să-mi spună «invită-l pe june, să-l cunoaștem și noi».

Duminică de duminică treceam pe lângă cel în pijama cu bicicleta – mă saluta de-acum ca pe o cunoștință – și sunam la ușa unchiului. Ei erau deja acolo, pălăvrăgind despre colesterol, tensiune arterială, infarct și regimuri de slăbire. Spălam vasele pe care le găseam murdare de-o săptămână în chiuveta de aluminiu – îmi asumasem această obligație și unchiul acceptase fără comentarii, făceam cafele, iar istorisirile se reluau, cu noi amănunte. Aduceam cu mine un caiet gros și stiloul – considerasem necesară această recuzită – și făceam însemnări cabalistice, pe care nici nu intenționeam apoi să le descifrez. Mi se revela că enigmatica doamnă («Doamna T bătrână», notase în caiet strălucita absolută) era condamnată în contumacie în două țări europene și peste Ocean, că știa să mânuiască un pistol și fusese pusă în situația s-o facă. Deghizată în băiat, trecuse câteva granițe și se aflase adesea în primejdie de moarte, sfărâmasese multe inimi și deținuse secrete de importanță capitală. Când se vorbea despre ea, Doamna Râși ridica pleoapele de pe ochii aurii cu o expresie

de curiozitate amuzată, de parcă auzea întâia oară acele lucruri.

— După patruzeci de ani, râdea gros Eva, numai vântul îți mai ridică fustele, dar eu m-am măritat la cincizeci, într-un concediu, cu Loți. Cred că a fost singurul meu concediu până la pensionare.

Loți nu se mai bucurase de pensie FIAP, făcuse un infarct la biroul directorial al fabricii pe care o conducea și, până să vină doctorul...

Simion, cel cu aparatul auditiv, le citea la Doftana din Marx și-l învăța pe tânărul Matias economie politică. Făcuse și greva foamei. Și Ela, soția lui Simion, născându-l în închisoare pe Ghiță, cel aflat acum în Canada, care fusese crescut în celulă până la câteva luni și scos «afară» într-un coș, sub rufe...

Uneori, un fapt pe care-l mai auzisem îmi era relatat de alt povestitor, se încingeau dispute, sau memoria le juca feste, confundau numele și anii, se acuzau reciproc de ramolism, și atunci rolul meu era să le abat atenția de la certurile copilărești cu false nedumeriri sau candori jucate: «Dar eu am citit că...» sau «Tata îmi povestea...».

— Lasă ce-ai citit, lasă-l pe tac-tu! se răstema Matias. Adevărul este... Scrie acolo cum spun eu!

Numai doamna T nu intervenea, își răsucea pe deget inelul cu smarald, privindu-i sclipirile verzi în razele amurgului.

\*

Începuseră ploile reci peste șantierele de construcții. Mă trezeam pe întuneric, înfrigurată, și fugeam la serviciu, să nu pierd condica – trebuia să mai semnez și pe unul din colegi, care locuia foarte departe și stătea la coadă să cumpere lapte dimineața. Tot eu făceam și cafeaua pe reșou – se pare că aveam «talent» pentru asta. Chiar «șefu'» refuza să bea cafea făcută de altcineva. Împărțeam egal în ceștile ciobite sau fără coadă fiertura amară și aromată și i-o puneam fiecăruia pe birou. Gustul cafelei se asocia cu istorisirea peripețiilor din autobuze, a cumpărăturilor și isprăvilor din bucătării. Apoi începea tevatura – telefoane, dosare, ședințe, lucrări urgente – și afară ploua mocănește, se duseseră naibii plimbările în Cotroceni. Venea și ziua de leafă, când toți se înviorau și făceau nesfârșite socoteli (rate, CAR-ul, întreținerea) și-și plăteau unul altuia complicate datorii pentru lucruri «din pachet» luate «cu banii la leafă», abonamente, bilete de spectacol și cotizații.

Ajungeam acasă istovită, deși nu făcusem mare lucru. Tata citea



la masă rubrica de decese, plescăind și clefăind, iar mama mă descosea despre colegii pe care-i învățase pe nume și de care se interesa ca de niște cunoștințe. Răspundeam în silă. Până la pensie – socotisem – mai aveam treizeci și doi de ani.

Cel cu acordeonul închisese ușile de la balcon, nu mai reușeam să disting ce cântă, auzeam doar bașii, înfundat, până adormeam.

În duminica aceea începuse să ningă. Zăceam în pat, cu *Muntele vrăjit* – reluat a câta oară? –, și n-aveam chef de nimic. Pur și simplu îi uitasem pe bătrânii luptători când a sunat telefonul. Noroc că am răspuns eu (din camera mamei se auzea tare Don *Giovanni*, iar tata era în vecini la o canastă), altfel misterul ieșirilor mele de duminică s-ar fi dezlegat dezamăgitor. La telefon era Matias, cu o asemenea nuanță de imputare în glas («Ce naiba faci, ești bolnavă? Nu putem „începe” până nu vii!»), încât m-am îmbrăcat și am ieșit. De la fereastră, mama mă urmărea cu o privire complice. Ninge frumos și i-am făcut un semn cu mâna râzând, ca și cum într-adevăr m-aș fi dus la o întâlnire de dragoste.

Mi-am găsit bătrânii prieteni posomorâți. Discutau despre hematurie, fibroame, noduli și și-au continuat discuțiile diletant medicale mult după venirea mea, cu amănunte dezgustătoare, exemplificate pe organisme lor, ca și când ar fi vrut să mă pedepsească, să mă silească să-i văd sub formă de vene sclerozate, vezici și utere fibromatoase.

— După șaizeci de ani, dacă dimineța când te scoli nu te doare nimic, înseamnă că ești mort, emisese Eva unul dintre aforismele ei amare, însoțite de râs gros, urmat de tuse astmatică.

Doamna T, ca de obicei, zâmbea tăcută, privindu-și picioarele încălțate în pantofi de piele fină. Purta în orice anotimp ciorapi de culoare închisă și prin ei i-am bănuit pentru prima oară varicele.

Mi-am scos caietul gros, plin de hieroglife și propoziții eliptice, am pus la magnetofon o bandă cu Nat King Cole și le-am amintit că era cântărețul preferat al Carolinei. «*que tengo miedo pierderte, pierderte despues*», cânta bătrânul Nat, și Simion, care învățase ceva spaniolă de la un amic întors din Brigăzile Internaționale, a evocat lăcrimând nunta Carolinei cu Matias, prin '47, discursurile ce se ținuseră atunci și cântecele lor care nu mai erau interzise. Cu glas tremurător, concurându-l pe Nat, care o ținea una și bună cu «crepuscul interior», a început să cânte, potrivindu-și aparatul în ureche ca să audă mai bine:

«Porniți înainte, tovarăși, cu sufletu-n lupte-oțelit.» A fost adusă o cutie de abanos cu fotografii și chipul mătușii tânără m-a șocat: eram eu, în rochiile șleampete ale altor vremuri, lângă un Matias subțirel, în cămașă albă, râzând fericit. Eram eu, cu trăsături mai aspre și cozi încolăcite în cunună pe cap, într-un rol de care nu-mi aminteam. Într-un instantaneu, la o masă, printre bărbați cu sticle de bere în mână și femei cu un aer comun demodat, am recunoscut-o pe doamna T, cu același zâmbet de acum, ținută tandru pe după umeri de o figură cunoscută din cartea de istorie. Tâmpile lor se atingeau. Mi se rosteau numele celor din fotografie și «a fost prim-secretar la... a fost epurat... a murit... a rămas la Bacău, a plecat... stă la Șosea... a fost decorat... o mai fi trăind?» Chipul mătușii Carolina, slabă și zâmbitoare, mă fascina ca o oglindă în care te regăsești dimineața, după ce-ai visat că muriseși.

— Când te apuci de scris? m-a luat de bărbie unchiul Matias. Să pui exact în carte tot ce ți-am spus și, mai ales, să nu uiți de Carolina. Ea să fie... eroina principală! Măcar atât să rămână din ea.

— Poate mai apucăm să citim și noi opera asta... Grăbește-te, altfel o să ne cânti *Internaționala* la incinerare fără să-ți fi făcut datoria, glumi Eva și respirația ei astmatică se accelerează.

— Am eu un prieten la o editură, spuse și Simion, scrie și vedem noi după aceea, dar fă-o cât mai repede, ne vei citi duminica aici...

Am plecat împreună cu doamna T. Pe coridorul cu uși numerotate se auzea plânsul unui copil, iar în camera cu dușuri, în fața chiuvetei, aceeași – sau poate altă – femeie cu bigudi-uri și capot prea scurt spăla rufe. Așteptând liftul, doamna T a privit în sus spre mine (care mă simțeam căloasă și fără grație lângă ea) și mi-a vorbit. Îi auzeam întâia oară glasul, contrastând cu fragilitatea parfumată a făpturii ei. Era tăios și grav:

— Nu ai chef să scrii nimic, așa-i? Măcar poți să ne înțelegi?

Am dat din cap în semn de aprobare, în timp ce mâna în care țineam caietul, aproape fără voia mea, făcea un gest scurt de lehamite și nepăsare. Apoi am luat-o la goană pe scări.

IULIA ÎN IULIE

Capitolul I

1.

Doar în toiul verii era plăcut acolo. În lunile de tranziție ale primăverii și toamnei, dar și iarna, când încălzirea centrală ajungea mult diminuată la etajul trei, funcționarii care își petreceau ziua între

zidurile de fortăreață aveau, în ciuda hainelor groase, mâinile și picioarele înghețate. Senzația de disconfort îi făcea irascibili și morocănoși. Degeaba invocau teracote încălze, căzi cu apă fierbinte, plaja de la Balcic și ciorbele aburinde ale prânzurilor duminicale: puterea de sugestie a vorbelor se risipea în frigul îmbâcsit de tutun.

Pentru cineva sosit de pe traseele de soare primăvăratice ale Lipscanilor ori din funigiei gudurați prin Piața de Flori, priveliștea celor patru funcționari încotoșmănați ar fi fost caraghioasă. Cum însă întreaga activitate a Băncii cu cei din afară se concentra jos, la ghișeele cu funcționare cochete, friguroșii își îndesau pălăriile pe urechi, peste încălțăminte păstrau galoșii, iar dosarele erau răsfoite cu mânuși pătate de cerneală. Sub numeroasele pulovere și veste, cu greu se mai putea desluși forma unui trup. Arătau cu toții așa, greoi-vineții-fără-vârstă, și guturaiul se întindea de la unul la altul, cu batiste la nasul înroșit, coruri de tuse, ochi lăcrămoși.

Conform regulamentului stabilit de Sub-Directorul-Ajutor – un bărbat posac, terorizat de soacră, soție și cumnată, și care-și răzbuna la slujbă toate umilințele de acasă –, funcționarii subordonați trebuiau să se ocupe în timpul slujbei exclusiv de chitanțe de vărsământ, borderouri, cecuri și polițe, ordine de plată, scrisori de remitere de devize și efecte spre încasare, deconturi de efecte încasate. Spre onoarea și prosperitatea Băncii. Una din ciudățeniile Sub-Directorului-Ajutor era aceea că nu suporta să vadă pe cineva mâncând sau bând în incinta serviciului «său». I se părea o înjosire incompatibilă cu demnitatea de funcționar, în condițiile astea, prepararea unui ceai în biroul de la etajul trei căpăta aspectul și riscurile ilegalității.

Filip Cornea, ultimul angajat, era trimis pe culoar să patruleze între scara de ciment și toaleta pentru domni. În caz de alarmă, stabiliseră un cod din strănuturi, iar corpurile delictive, camuflete oricum sub biroul lui Norbert Miclăuș, dispăreau imediat într-un biblioraft cu eticheta «Lucrări restante».

Ceaiul pregătit astfel avea o savoare deosebită. Se bucurau, frigându-și buzele – iar l-am păcălit! Căldura împrăștiată în corp de lichidul cu «o idee» de rom îi făcea pentru scurt timp solidar expansivi. Uitau de izmenele lungi, flanelate, de ciorapii de lână țesuți la călcâi, și Norbert își dădea pălăria pe ceafă, aprindea o țigaretă din cele de la Debitul de Specialități din Calea Victoriei și începea să povestească.

Actrițe, midinete, văduve tinere și servitorici apăreau plutind prin frigul mohorât al încăperii, în baloanele de cuvinte rotunjite senzual de Norbert. Se rostogoleau irizate de la un birou la altul, legănate o clipă pe balansoarul tamponului de sugativă, ricoșate de metalul fișetelor, agățate de stofa păroasă a paltoanelor, explodau în cerul gurii cu gust de ceai fierbinte. Alecu Stere, marele iubitor de animale mici, uita de puricii uscați pentru pești și puricii vii ai căteilor îndrăgiți, iar pudicul Tudose, șef de birou și familist cu frica lui Dumnezeu, se înfiora sub straturile de rufărie primenite o dată pe săptămână (duminica, înainte de slujba de la Popa Rusu).

— Domnilor, spunea el cu blândețe, să ne vedem de ale noastre. Mai avem două ceasuri până la prânz și lucrările așteaptă. Vă rog frumos.

Fetele își reluau tenta verde-cenușie a sugativei apăsate în dușmănie pe chitanțe, borderouri, cecuri, deconturi, iar umbra Sub-Directorului-Adjunct, risipită o clipă de nelegiuirea ceaiului, revenea peste cele patru birouri.

2.

În pauza de la 12 la 15, Alecu Stere se ducea acasă, în Filaret, cu tramvaiul 20. Din Smârdan, pe Splaiul Unirii, zdrone-zdronc pe Bulevardul Maria, apoi prin Cuțitul de Argint, pe Șerban Vodă, până la stația Gara Filaret. Acolo, pe o străduță liniștită (Doctor Istrate), îl aștepta menajeria cu reflexe condiționate. Stere nu cunoștea muzică mai desfătătoare decât zarva de hămăieli, miorlăituri și cârâieli ce se isca la auzul porții trântite. Familia lui. Dogul îi sărea cu etichete pe umeri, mai să-l trântescă, și îl lingea pe obraz, cerându-și porția de carne. Apoi pisicile tandre din săliță i se frecau de picioare, i se agățau de pantaloni și împungeau cu boturi umede servieta din care primeau oase de pui și capete de pește, adunate de la birturile din centru. Pechinezul făcea sluj și *bittebitte* – pentru el trebuia să taie mărunț inimă fiartă, că era bătrân și îi căzuseră dinții. Și șoricarul, și puiul de canis veneau, unul bătrând vesel aerul cu coada ascuțită, celălalt sărind să prindă cojile de cozonac și feliile de salam. După ce mâncau, tuturor acestora li se deschidea larg poarta să tragă o goană pe străzi.

În sufragerie și în bucătărie, pițigoii și perușii băteau din aripi și fluierau cerând cotor de salată. Până și peștii săgetau mai vioi apa atunci când umbra stăpânului se profila peste acvariu.

— Aveți răbdare, băieții lu' tata, stați cuminți, n-am zece mâini!

râdea Stere, tocând verdețurile pentru păsări și iepuri.

Menajeria lui era alcătuită numai din masculi, misoginismul declanșat de nevasta fugită cu un motociclist extinzându-se și asupra regnului animal. (Un presupus motan care făcuse pui fusese alungat cu vorbe de ocară.)

Pentru «băieții» lui trebuia întreținută în casă o anume temperatură și Stere făcea la prânz din nou focul. Schimba nisipul din tava pisoilor, arunca cenușa, curăța coliviile, aerisea. La două se așeza el însuși la masă și mânca te miri ce: cartofi fierți, ouă scrob sau mezeluri rămase după hrănirea băieților. Mesteca tăcut, cu obrazul în palmă, privind la fotografia infidelei Tuta. O păstrase anume acolo, în mijlocul mesei, pentru a-și alimenta îndârjirea împotriva femeilor și a nu mai fi tentat să repete greșeala. Ura buclitele, gura ca un fund de găină, genele retușate și, la sfârșitul sărăcăciosului prânz, îi adresa Tutei insulte și sudălmi aprobate prin cârâieli și șuierături de familia devotată.

— De prea bine i s-a urât pațachinei, că nici du-te mai încolo nu i-am zis! Am luat-o goală de la mă-sa, Morcovoaia, și-am învățat-o să se ducă la *coiffeur*, și i-am luat mănuși de la Grenoble din Gabroveni și ciorapi de mătase naturală Kayser – Elbo și parfumuri de la For You, că la mă-sa acasă se dădea cu odicolon făcut de ele din petale de trandafir ținute în spirt și pe buze cu foiță roșie, ca țeapele. Și ce rochii îi făcusem, cu materiale luate de la tata din prăvălie, numai *triple-voile* de lână, și surah de mătase, și cașmiruri! O avere am cheltuit pe ea și se mâtâia și se fâtâia la oglindă, poama, veni-i-ar numele de pe unde-o fi călare pe motocicletă!

Pechinezul bătrân îi sărea greoi în brațe și, mângâindu-i blana și scărpinându-l după urechi, Stere se calma, bea o cană cu lapte acru și ieșea în stradă cu un țișnal de polițist să-și adune cotoii și câinii, care soseau disciplinați în galop. Câteodată se ținea după ei și vreun maidanez jerpelit și, după ce se convingea că nu-i cătea, Stere îl vâra și pe el în curte.

«E două jumătate, își cheamă țicnitul javrele», spuneau cu obidă vecinele pe care nu catadicsea să le salute, iar din Gara Filaret șuierul personalului de Giurgiu confirma nesmintit. (Scena se repeta aidoma seara, la sosirea personalului de la Giurgiu, ora douăzeci și unu fix.) Pe când închidea poarta, Stere mai ținea un mic discurs mângâietor printre zăbrele – «Să fiți cuminți, tată, să nu vă bateți, v-am pus apă

proaspătă în oală, pe săliță!» – și o pornea înapoi spre Bancă, mulțumit.

După-masă, frigul din birou devenea și mai pătrunzător, își păstrau pe umeri paltoanele, se ghemuiau în ele dârdâind și lampa cu glob alb răspândea o lumină pustie. «Ca-n lunga zi polară», glumea Norbert, care citise cum înghețaseră niște exploratori la Pol.

La sfârșitul orelor de lucru apărea Baba, o pocitanie tăcută care golea coșurile de hârtii, ștergea cu o cârpă udă sticla de pe birouri, metalul fișetelor, telefonul. N-ar fi fost de mirare să-și treacă somoiogul muiat în leșie și peste funcționarii mânați de zelul ei automat spre ușă, cu ochii pe minutar până la fix, când Stere rostea invariabil: «Ei, a mai trecut o zi, vă salut cu respect.»

Surdă și mută, îmbrobodită cu un șal maro coborât până la sprâncene și petrecut peste gură, baboiul storcea cârpe și își muta de colo-colo căldarea cu zoaie, iar în gesturile ei era ceva de îndârjire disprețuitoare, un fel de «re-ați ai dracului cu toții, dar!».

Domnul Tudose încercase să-i adreseze o dată un cuvânt binevoitor. Momâia împinsese găleata spre el, cârpa sfichiuisă și, cum minutarul atingea tocmai cifra doisprezece, domnul Tudose, urmat de ceilalți trei, se grăbise, parcă mai adus de spate ca de obicei, să părăsească încăperea.

3.

Filip Cornea sosea dimineța înaintea tuturor fiindcă locuia în apropierea Băncii, la proprietărea unei dughene de marochinărie din Pasajul Șelari. Gazda lui îndepărtase din casă oglinzile de când o pareză îi mutase gura spre urechea stângă și Filip se bărbiera la toaletă Băncii, contemplându-se în voie în oglinda de deasupra lavoarului, bine luminată. Pentru această ferchezuire matinală venea cu o oră mai devreme și descuia biroul, în care erau oarecum prezenți fiecare din cei aflați încă în pat sau pe drum: fumul acru al țigaretelor lui Norbert, izul de câine plouat al hainelor lui Stere și cel de Diana al reumaticului Tudose, plus hârtii prăfuite și leșie – în total, o combinație scârboasă de humă și carbid.

Filip Cornea era înzestrat cu o acuitate olfactivă ieșită din comun și această particularitate – explicată de un doctor printr-o sensibilitate a ficatului datorată hranei cu rânțașuri și prăjeli din casa părintească – îl făcea să aibă un cult pentru igienă, căci mai ales propriile mirosuri nu le suporta. De când plecase de-acasă și intrase funcționar, frecventa de două ori pe săptămână Baia publică Marengo,

de pe Cheiul Gârlei, care n-avea nume bun, dar, mă rog, era preferabil, căci se presupunea că, având toată ziua la îndemână dușurile și săpunurile, băieșile erau curate – nu miroseau decât a cearșafuri umede. În afară de băile cam costisitoare, Filip se spăla în fiecare seară într-un lighean cu apă încălzită pe godin, își schimba des lenjeria și ciorapii, iar hainele îmbâcsite cu mirosul de la Bancă erau aerisite pe un umeras atârnat de firmă și se bălăbăneau ca un spânzurat toată noaptea în curentul pasajului.

Dimineața, de cum intra în birou, deschidea larg geamurile, dar aerul proaspăt refuza – sau nu putea – să intre în atmosfera compactă a încăperii. Deschidea ușa, își agita mâinile, flutura un jurnal ca să alunge duhoarea – în zadar. În dreptul ferestrei, o barieră invizibilă delimita net «afară» de «înăuntru» și trebuia să-și aplece bustul peste pervaz ca să ia o gură de aer proaspăt.

La toaletă mirosea și mai greu, dar oglinda mare era fără pată și Filip își alinia pe un șervet ustensilele de ras și se săpunea cu spuma care nu mirosea a nimic, la fel ca și loțiunea, iute evaporată, cu care se dădea din belșug după ras. Spre asta tindea Filip, luptând cu năvala vieții: să nu miroasă a nimic. Ficatul lui sensibilizat nu accepta nici parfumurile cele mai plăcute, sub care distingea componente organice: sudoare, urină, pește, sânge. Ba chiar, aceste mirosuri îi păreau mai suportabile când nu erau ascunse ipocrit sub parfumuri. Nu o dată i se întâmplase să plece de la cinematograful sau să coboare din tramvai din pricina unei parfumate.

Operația bărbieritului dura în tihnă cam jumătate de oră (din care mai mult îi lua autocontemplarea și aranjarea cu dichis a trusei, căci barba îi era moale, rară și blondă), iar după aceea, Filip avea un sentiment al datoriei achitate față de sine. Un bărbat pe picioarele lui, nu unul din liota lu' amărâtul de Cornea din Bazar.

Se întorcea în birou, închidea ferestrele (domnul Tudose tare se mai temea de curent) și se așeza cuminte la masa lui, gata pentru o nouă zi de rutină compensată cu 150 de lei – un sfert pentru ai lui din Bazar, un sfert pentru sine și restul pentru casa de pe munte.

4.

Domnul Tudose nu era, în principiu, de acord cu ceaiul. Suferea cu inima și emoțiile de felul ăsta îl puteau da gata. Dar nu-i rezista lui Norbert Miclăuș, pentru care avea o ascunsă slăbiciune.

— Măi, domnilor colegi, li se adresa acesta, împingând teancul

de hârtii din față, a sosit momentul să bem ceva fierbinte! E invivabil frigul ăsta!

Afară ploua și câteva vrăbii rebegite ciuguleau firimiturile puse pe tabla pervazului de Stere. Ciocurile lor răpăiau în contratimp cu ploaia. Tudose asculta un timp, apoi ofta greu și scotea din fișet spirtiera, cutia cu zahăr cubic și aceea cu ceai. Filip țâșnea, bine dresat, să aducă apă într-o sticlă ascunsă sub haină (prilej de a-și controla în oglindă dantura) și apoi tot el era pus de pază pe culoar, căci ar fi simțit cu precizie apropierea Sub-Directorului-Ajutor după mirosul de paciuli, învecinat cu al gazului și gândacilor de bucătărie.

Până să dea apa în clocot, Tudose rodea de încordare capătul tocului rezervor și repeta: «Eu nu sunt de acord, toți se conformează, ne-am găsit noi mai cu moț...» Frig îi era și lui, îl chinuiau reuma, nevralgia, junghiul – ce mai, dărămat rău! – și emoțiile îi ascuțeau toate durerile. Respira greu, cu mâna pe inimă, până se turna băutura în ceștile cazone de tablă, cumpărate de Stere de la un mic-gros. Câteodată îl apuca o tuse nervoasă și scuipa în coș – încă o abatere de la regulament, de care nu-și dădea seama, cum nu observa nici grimasa de dezgust a lui Norbert Miclăuș sau Miklaus, cum se recomanda, dând de înțeles că e de nobilă sorginte austro-ungară, coborâtor pe o scară laterală din chiar Maria-Terezia, e-he! Asta pentru a-și justifica prenumele. Adevărul îl aflate întâmplător Tudose de la un cumnat din Filantropia, vecin cu familia Miclăuș și care o cunoștea pe maică-sa, născută Mitrache, de pe când era menajeră la generalul Pătrașcu, în casele cele galbene cu peron – ce lux, ce petreceri! Acolo fusese găzduit un tânăr reprezentant al firmei Krupp și codana îi păstrase celui blond Norbert o tandră amintire, perpetuată în numele oacheșei odrasle născute câțiva ani mai târziu. Învățătorul Vasile Miclăuș, de la școala din capul Kiseleff-ului, n-avusese nimic împotriva, doar că își striga feciorul Tică.

Nu era singurul neadevăr rostit de Norbert, care, cum deschidea gura, începea să fabuleze. Cu greu s-a obișnuit Tudose să nu dea crezare spuselor tânărului, dar să nu-l contrazică, îi era simpatică pușlamaua și pace! Mîntea frumos, le mai abătea gândurile și ceea ce aprecia cu adevărat șeful de birou era că junele avea respect pentru părinți, deci suflet bun. Așa se vorbea în Filantropia despre fiul apostolului cu vioară și haine murdare de cretă, că nu sărea peste cal și, de când se mutase în centru, în blocul Ferekide, venea mereu să-și



vadă părinții, încărcat cu de toate. Își dădea și examenele la Academia Comercială, muncea, își trăia și tinerețile Tică. Și nu profita prea mult de pe urma succeselor sale la femei. E drept că în Bancă fusese angajat la insistențele surorii Primului Director, cea care-l ținuse pe fiul generalului Pătrașcu, dar de când asta plecase la Paris, Norbert părăsise societatea de cucoane pofticioase și behăitoare, și se limita la aventuri lipsite de riscuri, cu femeiuști de condiție modestă, recunoscătoare că li se dădea ocazia unei pasiuni ca-n filme. Ele îi țineau curată garsoniera cumpărată de sora Primului Director, îi spălau cu plăcere cămășile, încropeau cu rândul, la chichinetă, mâncăruri ușoare și nu veneau decât chemate, căci Norbert avea grijă să le descurajeze pe cele ce se anflamau prea tare și deveneau stânjenitoare.

Sub-Directorul-Ajutor nu-l agrea, știind cum își ocupase postul. Dar nu găsea nimic să-i reproșeze, fiindcă Tudose verifica lucrările fantelui, îndrepta erorile și nu pierdea nicio ocazie să-l laude în fața superiorilor. Norbert îi sedusese de la început cu vocabularul lui curajos, cu zâmbetul și poveștile sale picante pe Tudose și Stere, înăcriți de lungile zile față în față, de frigul suportat decenii la rând. Adusese între zidurile groase ceaiul și tutunul, voiajurile imagine și ecouri din viața de noapte a Capitalei, bârfa și șansonetele la modă. Filip Cornea încăpuse din prima zi sub aripa fantelui, îl admira nespus și-i accepta până și mirosul de tutun. Participa cu entuziasm la încălcările regulamentului și pândea ca un câine credincios, cu flerul lui, aparițiile Sub-Directorului-Ajutor.

Acesta, numit conspirativ «S. DA», se aventura cam o dată pe săptămână în frigul de sus. Mai des îl chema la el pe Tudose cu lucrările, prilej cu care șeful de birou își scotea un rând de cojoace, căci la etajul doi era ceva mai cald. S. DA avea, conform dispozițiilor articolului 28 din statute, drept de semnătură autorizată, ca și superiorii lui, Sub-Directorul, Directorul, Primul Director și Directorul General – personaje cu birouri din ce în ce mai bine încălzite pe măsură ce ierarhia se apropia de vârf.

În cabinetul vast de la parter al Directorului General era constant vară. La anume ceas, răspunzând unei sonerii, secretara îi aducea limonada de la gheață și îi ștergea fruntea de sudoare cu poalele furoului negru de *crepe-satin*. Așa le povestea Norbert celor trei colegi, poftiți la parter o dată pe an, înainte de Crăciun, să

ciocnească o cupă de șampanie cu Directorul General și să primească de la Casierie gratificația.

Pe 24 decembrie veneau îmbrăcați cu hainele cele mai bune și se priveau unul pe altul surprinși: nu mai erau sacii informi ai zilelor obișnuite, ci patru domni fără niciun numitor comun: Tudose, cu lanțul de argint al ceasului peste pântec, pantofii lustruiți și batistă albă în buzunarul de la piept, plimbându-se impozant și nerăbdător, cu o mână vârată napoleonian în vestă; Stere, în costumul de ginere, bine periat, pe care abia dacă mai rămăsese un fir-două de păr de câine; și Filip Cornea, îmbăiat în zori la Marengo, cu nasul strălucind și părul bine lipit de cap. Costumul lui, scos de la călcat, mirosea încă a fier încins pe cârpă udă, ceea ce-l făcea să netezească mereu cu palma dunga pantalonilor, scuturând imaginare scame. Norbert voia să pară că nu dă importanță evenimentului și afișa o neglijență studiată. Cu toate acestea, părea desprins de-a dreptul din afișele cinematografelor de pe Bulevardul Elizabeta: amorez în salonul unui vapor de croazieră. Și mustăcioara proaspăt tușinată îl dădea de gol.

În acea zi ieșită din canon, după ce domnul Tudose ținea, emoționat, un mic discurs axat pe devotament, onoare, prosperitate și strângea, cu o plecăciune în unghi drept, mâna întinsă de Directorul General, erau liberi. Nu mai reveneau după-masă, deci nu o mai vedeau pe Baba cu zoaie, și chiar acest amănunt îi dădea zilei ceva excepțional. Își urau cum se cuvine «sărbători fericite» și, cuprins de euforie, Cornea sărea la Norbert să-l pupe.

5.

După ce se potolea zarva sărbătorilor, febra cadourilor prin dughene și magazine de lux, după ce Bucureștiul răsuna de colinde și se risipea mirosul de cozonac și sarmale, zilele își reluau cursul monoton. Zăpada proaspătă acoperea dărele de la colțuri. În curți, lângă lăzile de gunoi, ninge peste brazii uscați ce mai păstrau urme de beteală și se scoteau din vitrine ghirlandele sărbătorești, Moș-Crăciunii de mucava și pozele cu iesle și magi. Veneau gerurile Bobotezii, străzile se făceau de sticlă. Mersul prudent, în vălătucii de aburi iscați de răsuflări, îi aducea pe funcționari la birou gata obosiți și nu reușeau să se dezmorească decât după al doilea ceai.

«Când am fost la Paris, la Expoziție, începea Norbert, după ce rotunjise trei colaci de fum, într-o zi însorită și călduroasă, am intrat în pavilionul nostru de marmură albă. Vestibulul de onoare – numai onix,

bronz și metal argintat – era răcoros, mă topeam de căldură, și acolo era bine. Trecusem de pergola cu mușcate, știți, ca la noi, pe prispele țărănești, vara, când casele sunt pustii, toată lumea e pe câmp, în arșiță, cu gâtlejurile uscate de sete, și vipia arde drept în vârful capului...»

Ce mai conta că Norbert nu fusese niciodată la Paris? Vorbele pluteau spre ei, iradiante, și mâinile se încălzeau pe cănille de tablă, afară șuiera crivățul între clădiri și abia telefonul Sub-Directorului îi scotea din reverie. În grădinile pavilionului Iugoslaviei, melodia orchestrei de țigani se întrerupea, decorațiile luminoase de pe malul stâng al Senei se stingeau și jerbele de artificii rămăneau suspendate în cerul de vară, tot mai îndepărtat. Rubricile verzi ale registrelor contabile acopereau totul cu cifre mărunte și moarte. Se făcea ora prânzului.

«Ciudat, își zicea Filip, ieșind din birtul economic cu vitrinele împodobite de borcane cu murături, pe cât de atrăgătoare sunt mirosurile de mâncare pentru cel flămând, pe atât de grețose devin pentru sătul. Să facem o plimbare pentru digestie. Gerul purifică aerul, îl face aproape ca acela de pe munte. Doar că îmi îngheață picioarele bocnă, până și dinții mi-i simt reci în gură. Mai bine urc la mine și mă bag în plapumă. Ah, ce bine am să mă încălzesc!»

Singurul care prânzea în familie, cu tabiet, era șeful de birou. La unu fix, gospodina Aneta, ajutată de fiica ei cea cuminte, Cameluța, pune masa în sufragerie și aducea ciorbalăcul aburind. Meniurile alcătuite în colaborare de cei trei membri ai familiei conțineau feluri sățioase, la care se lucra întreaga dimineață: apetitive, ciorbă, o mâncare cu sos și murături, desert. Conversația se reducea la aprecieri asupra mâncării și sugestii pentru meniurile viitoare. Se bea și câte un pahar – nu mai mult – de vin făcut în casă și adus în carafă, odată cu felul doi. Cameluța – căreia îi cam trecuse vremea de măritat – spunea «mai servește, tăticule» sau «mămico, s-au ieftenit puii, să facem și noi o ciulama». Își mai lua o porție de cremă caramel sau de orez-cu-lapte-cu-dulceață, apoi strângea masa, în timp ce tatăl «se trântea puțin» pe canapeaua din salon, învelit grijuliu de consoartă cu pledul. Teracota trăgea bine, «transperantele» erau lăsate și corpolentul funcționar sforăia fix un ceas, păzit de nevastă și de fata care, terminând cu vasele la bucătărie, se legăna cuminte în fotoliul-balansoar și visa la bărbatul pe care îl va păzi tot așa la ora

siestei, după ce-l va fi delectat cu icre, stufat și lapte de pasăre.

Lipsa pretendenților era pentru Cameluța și părinții ei o permanentă amărăciune. Fată cuminte, gospodină, curățică – oare câți n-ar dori așa ceva! Și totuși, norocul întârzia să se arate. Frecventase o vreme, însoțită de părinți, balurile funcționarilor, apelase și la o pețitoare, dar nu se ivise nimic convenabil.

Tatăl fusese de părere ca fata să urmeze școala de limbi moderne, stenografie și dactilografie a lui Duployen din Strada Carol și apoi să intre undeva secretară, să cunoască oameni, să-și facă un anturaj, dar coana Aneta se opusese: «Chiar așa am ajuns, s-o azvârlim cu mâna noastră între toți destrăbălații? N-are ce mânca acasă? De unde și tu cu ideile astea moderne? Doar mai are vreme, ce-i al ei e pus deoparte. Am vorbit eu cu preotul de la Popa Rusu să-i dea acatiste. Puica mami, auzi, s-o vâri în serviciu ca pe o sărăntoacă!»

În ultimă instanță, fuseseră invitați colegii burlaci ai lui Tudose – pregătiri, meniuri –, dar Stere, lipsit de tact, vorbise despre perioadele de rut la păsări (pfui! fusese concluzia coanei Aneta), Filip Cornea, cu grimasa aceea antipatică (pute! totul pute!), adulmecase cotloanele casei în care se gătise conopidă și nici nu pupase mâna doamnelor, iar Norbert, ei bine, Miklaus se întrecuse pe sine: își dezvoltase, în auzul colegilor care înghițiseră alte versiuni, arborele genealogic până la Maria-Tereza, numai baroni și conți vicioși, morți violent pe domenii transilvane, femei nebune închise în turnuri, comploturi, masoni, pasiuni. Apoi încercase s-o convingă pe Camelia să se tundă *à la gargonne* și să-și penseze sprâncenele. Se mirase foarte tare că madam Tudose nu are încă o blană de nură sau un astrahan («după patruzeci de ani, orice femeie are dreptul la un mantou de blană, mama mea l-a avut de la treizeci și cinci») și-i recomandase blănăria Sabego – blănuri fine, modele originale, prețuri convenabile. Parcă era tocmit de Sabego să facă reclamă, așa-i mergea gura. Și aprindea țigară de la țigară, le afuma perdelele și povestea însuflețit din viața artistelor de la Alhambra și impresii de voiaj în Italia. După plecarea lor, familia năucită a aerisit mult, iar Cameluța a mâncat pe furie, la bucătărie, restul de tort-diplomat din farfuria lui Norbert, apoi a plâns aparent fără motiv la sânul abundent al mamei.

Nu era bun Norbert de ginere, dar presupusa lui viață de aventuri și lux exercita asupra cumpătatului stăpân al casei o atracție suspectă: sigur de sine, simpatic și viril, Norbert vedea viitorul

deschizându-i-se, cu toate posibilitățile. Odată absolvită Academia Comercială, scara ierarhică, scara concretă de marmură albă coborâtore spre etajele încălzite i-ar fi devenit accesibilă. Femeile și-l disputau, o partidă avantajoasă i-ar fi deschis și granițele pentru voiajuri – și câte nu sunt de văzut pe lume! Ce frumos se poate trăi când ai bani și sănătate și viața înaintea!

Nici el, Tudose, n-avea de ce să se plângă: cămin tihnit, fată cuminte, nevastă gospodină. N-a fost o frumusețe niciodată Aneta. Dar vrednică și devotată. A avut noroc, nu ca nenorocitul de Stere. Casa-casă, masa-masă, banul chivernisit. De treizeci de ani însă, meniurile, tricotatele, frazele Anetei – mereu aceleași. Între «Bună dimineța, Tudose, te așteaptă cafeaua cu lapte» și «Noapte bună, Tudose, ai încuiat poarta?», zilele se scurgeau aproape la fel. Marți se spălau rufe, joi – piața, sâmbătă – curățenia și baia. Și formalitatea aceea îndeplinită în pat (neglijată tot mai mult de la un timp, înlocuită de frecții reciproce cu Diana), după care Aneta stătea un sfert de oră în baie și se întorcea cu mâinile pătate de hipermanganat și fața unsă: «Noapte bună, Tudose, ai încuiat poarta?»

Și trezirea din siestă: «E timpul, Tudose, ți-am periat hainele.» Își puneau amândouă pe spate șalurile și îl conduceau până la poartă, amintindu-i ce mai avea de târguit din centru, pentru cină: «Și niște lebăr, tăticule, de la Rochus, să nu uiți!» îl petreceau cu privirea până dădea colțul, spre Arcului, apoi fugeau zgribulite lângă sobă.

La Bancă îl găsea pe Filip patrulând pe culoar să se încălzească. Băiatul ăsta îi inspira un soi de milă, devenită resentiment de când nu-i acordase nicio atenție Cameluței. În lipsă de altceva, s-ar fi mulțumit și cu un asemenea ginere sărac și prea tânăr, ar fi scos om din el, că părea supus și conștiincios. Bine hrănit și dirijat, ar fi ajuns cu timpul șef de birou, ar fi pus ceva carne pe el și și-ar fi înjghebat o garderobă mai ca lumea. Dar mucosul nu, face mofturi! Nu se vede cum arată – o sfrijitură cu nas lung și hainele tocite de atâta periat, o să dea curând în oftică și s-a zis cu el, nu profită de șansa intrării într-o familie de oameni așezați, într-un cămin îndestulat. Neghiobule!

Tudose îl persecuta deci pe Filip, punându-i în față lucrările cele mai migăloase, și îl favoriza pe Norbert, sosit ceva mai târziu, sub pretextul că audiase un curs de Finanțe, iar față de Stere, coleg vechi, era indiferent atâta timp cât își făcea datoria. Un ȋicnit. Decât animale, mai bine ar fi crescut un copil de la Leagăn, să știe pentru cine

muncește. Treaba lui, dacă la atâta îl ducea mintea! Nu de bine i-o fi fugit nevasta, că niciuna nu lasă vrabia din mână pentru cioara de pe gard. «Domnu' Stere, ești amabil să-mi dai borderourile?»

După-masa trecea mai greu, sub globul alb. Rubricile se umpleau de cifre tremurate. Situația din filiale. Și frigul – până la oase.

În zadar încerca Tudose să-l provoace pe Norbert: «Ei, și ce mai e nou prin târg?» Cornea și Stere își ridicau, interesați, ochii din dosare. Norbert dădea plictisit din mână și aprindea o țigară: nimic nu era nou, le fumase pe toate. Dezamăgiți, își reluau calculele întrerupte: procente, beneficii, deconturi.

La șapte fără un sfert, Baba cu zoaie – «re-ați ai dracului cu toții, dar!» Și Stere: «Domnilor, a mai trecut o zi, vă salut cu respect.»

## Capitolul II

### 1.

La etajul doi, scara de marmură se oprea la un palier cu parchet lăcuit și covor. O ușă laterală se deschidea acolo spre alte trepte, de ciment pestriț, îngustate pe partea cu balustradă de fier, urcătoare în spirală la etajul trei. Aici, dacă străbăteai culoarul cu linoleum până la capăt, în vecinătatea toaletei mai dădeai de o ușă scorojită dincolo de care se arăta scara de lemn spre pod. Pe aceasta din urmă se auzeau duduind tot mai aproape pașii Babei cu găleata la șapte fără un sfert.

Niciunul din cei patru n-avusese curiozitatea să exploreze podul, fapt ce ar fi echivalat cu o coborâre până la cel mai de jos nivel al personalului Băncii. Își cunoșteau prea bine rangul. Și-apoi, de cum deschideai ușa, de pe scara aceea venea un frig grozav, de criptă, o adiere funerară cu scârțâituri de balamale și bufnituri surde, chiar în zilele fără vânt. Le auzeau din biroul lor și își înfășurau mai strâns fularele, dar nu vorbeau niciodată despre scara de lemn, cum nu pomeneau nici de pocitania ce le ștergea cu leșie de pe răboj încă o zi, încă un anotimp.

Venise iarăși aprilie. Încălzirea centrală fusese redusă. Zidurile biroului de la trei păreau să conserve tot frigul acumulat al iernii, emanat dușmănos spre spinările aplecate peste dosare. Țineau acum ferestrele deschise. Razele blânde se răsfrângeau pe ecranul de aer înghețat al încăperii și făceau cale întoarsă. Dacă unul își scotea mâna afară pe geam, simțea cum străpunge delimitarea de temperatură, ca suprafața unei ape călduțe. Înfloriseră arbuștii galbeni de la Sfântul Gheorghe, prin grădini cânta de zor «cinci-opinci», țișcăncile vindeau

zambile și narcise, iar elegantele își puseseră blănurile la păstrare în dulapuri căptușite cu zinc și arborau taioare cu o croială nouă, masculină, late în umeri și strânse pe coapse.

Madam Tudose târguia pentru apetitiv trufandale: ceapă verde, salată, ridichi de lună. Cameluța ronțăia cu poftă cruditățile cu dinții ei încălecați, iar prânzurile familiei se învioraseră cu subiectul spanac-urzici-lobodă.

Stere își stăpânea tot mai greu menajeria și cugeta la problema castrării, ca în fiecare primăvară. La șuierul țignalului, mulți cotoi erau lipsă la apel – se întorceau după o săptămână jigăriți, plini de răni și hămesiți –, iar acum îi dispăruse și șoricarul. Dăduse anunț la ziar, fără niciun rezultat, întrebuse și la hingheri.

Norbert apărea tot mai încercănat și anecdotele lui depășeau adesea limitele decenței. Cu toată stinghereala și ricanările, nu se putea abține să nu izbucnească în râs la poanta frustă, căci lui Norbert îi stătea bine trivialitatea: ceea ce în gura altuia ar fi fost nepermis avea, rostit pe șleau de fante, un aer firesc și plin de haz. Dar dacă Filip relua, printre hohote, mascările, atmosfera din birou se strepezea și râsul se stingea penibil. Tudose își amintea brusc de regulament, privirile coborau pe cifre, și din pod se auzeau iar scârțâitul funebru și trosnetele înfundate.

2.

Într-o dimineață din postul Paștelui, pe când își săpunea ca de obicei obrazul la toaletă pentru domni, Filip Cornea sesiză o ușoară mișcare, o adiere mai curând, pe scara dinspre pod. Întoarse nasul în direcția aceea, speriat că ar putea fi surprins cu săpunul pe față. Un curent de aer proaspăt străbătea mirosul familiar al toaletei, ca un fascicul vizibil. Cornea aspiră cu nesaț și briciul îndepărtă perii moi dintre bărbie și ureche. Tocmai repeta simetric mișcarea, când oglinda se aburi și se coloră galben intens, culoarea forsitiei de la Sfântul Gheorghe. Instinctiv, întoarse capul spre ușă. Briciul îi căzu pe ciment. În cadrul de lemn, prin aburii emoției și spaimei, întrezări forma unui trup, vibrații de galben tare în aerul dimprejurul lui, o aură. Nu mirosea a nimic. Cornea se repezi să-și spele săpunul de pe obraz: apa rece pe ochii orbiți de vedenie sfârâia, și, când își adună curajul să privească din nou, în cadrul ușii nu mai era nimeni. Doar dâra de aer proaspăt care se retrăgea. Breșa din mirosul greu al toaletei își apropia marginile, restabilind volumul dens. Cercetă culoarul, scara spre pod,

biroul – nimic. Ciripit de rândunele undeva sub streșini și zdrăngănit de tramvaie la o cotitură, departe.

Renunță la bărbierit. Oricum, mâinile îi tremurau și toată dimineața lucră într-o agitație sporită de pipăirea perilor nerași de pe obraz. În pauza de la prânz se duse la un frizer de pe Doamnei, i se făcu greață de la mirosul de păr pârlit și vomită ceaiul cu rom într-un gang, apoi urcă în camera lui și se vârî în pat, spre îngrijorarea gazdei, care, crezându-l beat, își strâmbase și mai tare gura în icnete dezaprobatore.

Se trezi după două ore, amețit și cu un gust acru. Îl scuturau frisoane. Cu greu se urni spre Bancă, mai mult ca să scape de insistențele strâmbei, care voia să-i facă un ceai cu rom și să-i maseze încheieturile.

— Ce-i cu tine? se interesă amabil Stere, ștergându-și cu o batistă folosită ochelarii. Nu ți-a priit prânzul?

— Ori vei fi amorezat, tinere? făcu Norbert cu ochiul celorlalți.

— Domnilor, să lăsăm frivolitățile, interveni cu anume ranchiună Tudose, deodată șef. Vreau să vă comunic din partea conducerii că lucrările trebuie grăbite, scadența se apropie, așa că la treabă!

Veniseră încălziți de soarele strălucitor, dar curând răceala zidurilor pătrunse prin haine. Își puseră pe umeri pardesiele, apoi le îmbrăcară pe mâneci, își închiseră și nasturii până sus. Mănușile de căprioară mișcau greoi stilourile, cifrele ieșeau strâmbe și tremurate din rubrici. Pe măsură ce se apropia ora plecării, frigul se făcea mai *penetrant*, dinții le clănțăneau și picioarele amorțeau în pantofii dezgoliți de protecția șoșonilor.

Mai erau câteva minute până la șapte. Lăsaseră lucrul și urmăreau saltul regulat al secundarului, tropăind în ritm – joc început de Nobert și reluat, spre dezmorțirea picioarelor, de ceilalți. Dansul pe loc, exasperant, ajunsese la paroxism. Răpăiau deodată pe podea patru perechi de tălpi cu blacheuri, când ușa se deschise încet și apărură o găleată roșie, apoi un braț cărnos cu pielea netedă, apoi o rochie orbitor de galbenă, mulată pe forme șerpuitoare.

Ritmul se rupse brusc. Cele patru perechi de pantofi încremeniră și Filip simți că i se face rău. Se lăsă încet pe spate, ceafa i se sprijini de fișetul rece și pălăria îi căzu peste ochi. Întuneric, în care se auzi o voce clipocind ceva ca:



— Vârf destâlp sculptat sclipind.

Filip își ridică pălăria de pe ochi și clipi buimăcit. Stere își scosese batista murdară și freca de zor lentilele ochelarilor. Șeful de birou se holba stupefiat la părul arămiu, în spirale fluturătoare, ce încadra un oval ascuțit spre bărbia cu gropiță. Ochii depărtați aveau o expresie visătoare, dată de pleoapele pe jumătate coborâte și de gura surâzând întredeschisă. Pânza rochiei se lipise de bustul elastic, de coapse, ca sub suflarea zefirilor, nuditate acoperit-descoperită.

Ochii lui Norbert se rotunjiseră de surpriză și gura i se țuguiașe într-un fluierat mut. Aerul din jurul apariției radia, și cei patru friguroși se sculară și se apropiară, ca niște somnambuli.

— Cine ești dumneata, fetiço? se retrase un pas, izbit de dogoare, Tudose.

— Îmi zice mie Iulia, articula de data asta inteligibil gura surâzătoare.

— Și nu ți-e frig? se interesă grijuliu Stere.

— Aprilie vine cald, își mișcă brațul gol spre fereastră Iulia și fluturarea goni o pală de frig stătut, deschizând drum miresmei primăvăratice care năvăli zbătând fularul de mătase al lui Norbert. Iulia lăsă jos găleata roșie și își mișcă brațele ca o pasăre care încearcă să se desprindă de orizontal. Încăperea căpătă treptat o ciudată permeabilitate – acum, un aer substanțial și viu sosea în șuvoaie, dezlocuind amorțeala clocită. Ca firele de praf în rază, particule cenușii din ceea ce fusese atmosfera biroului mohorât se vedeau îndepărtate de vântul aprilin spre mahalale, spre lacuri. Viitura, sporită în putere prin strâmtoarea ferestrei, învârtejea hârtiile de pe birouri între tavan și podea. Cuprins de panică, Tudose, urmat de Stere, se repezi să închidă geamul și să repună în ordine încăperea ravajată.

Cornea încremenise în beatitudine, cu simțurile blocate, iar Norbert își ținea pălăria cu ambele mâini, aplecat în față, de parcă ar fi încercat să înainteze prin vijelie spre femeia care își încrucișase acum brațele pe sâni, cu genele angelic plecate.

O hârtie mai cobora lent din tavan, cu rotogoale. Lătratul unui câine, în stradă, și Stere reveni în pielea lui:

— Domnilor, e și-un sfert, eu vă salut cu respect!

Ceilalți îl urmară năucii, cu capetele încă sucite spre incredibila creatură ce se aplecase deasupra găleții, dezvelindu-și în mișcare până sus pulpele arămii.

3.

Prezența Iuliei perturbase obiceiurile celor de la etajul trei. Stere, rămas neclintit în păreriile lui despre sexul frumos – trădătoare cu minți de găină – înregistra iritat comportamentul colegilor.

Filip sosea mai târziu, după ce se bărbierise acasă într-o oglindă sprijinită de lighean, și rezultatul se vedea în zgârieturile de pe gât și de sub nas, unde-și lipea câte o foiță de țigară Job ca să oprească sângerarea. Ochii lui căprui, neliniștiți, îi aminteau lui Stere de un cocker, Gută, care murise de viermi intestinali.

Norbert, oricât de nonșalant voia să pară, arbora un costum nou de flanel *gris-perle*, și era de bănuat că datoria la croitor îi crescuse considerabil, după cum îi crescuse și plictiseala față de muieruștile care-l asaltau mai abitir de când își răsese mustața. Venea la birou cu plăcere, suga pastile de mentă și istorisirile sale de voiaj băteau câmpii prin Orient, cu detalii pitorești și fantastice, ceea ce însemna că își rărise drumurile nocturne pe scări de serviciu și jocurile de societate din saloanele văduvelor, în timpul liber citea și era preocupat de noul aranjament al garsonierei din blocul Ferekide: «Altceva, altceva!» scanda în el o voce pe care încercase s-o amuțească jupuind tapetul cu spirale argintii ales de sora Primului Director și vâruind mănăstirește pereții. Simțea atât de tare nevoia unei primeniri, încât îi dăruise portăresei canapeaua de pluș deșelată de performanțe amoroase și își adusese de la învățător, din Filantropia, patul de bronz cu măciulii al adolescenței. Din scenografia frivolă, pe gustul fostei protectoare, nu mai rămăsese nimic.

Stere și-l închipuia pe fante întins, cu mâinile sub cap, pe salteaua tare, ticluindu-și minciunile în ritmul aceluia «altceva, altceva», sporit în intensitate pe măsură ce se apropia ora reluării slujbei. «Ia uite la Gură, ia uite la manechinul ăsta de modă, ce s-au mai grăbit!», îi spunea, intrând la trei în birou și tulburând tête-à-tête-ul tinerilor, unul cu gura căscată de admirație, celălalt perorând însuflețit despre minarete.

Tudose resimțea cu neliniște schimbarea. În primul rând îi lipsea crisparea frigului mohorât. În lumina mare și destinsă ce invadase biroul apăreau detalii neconvenabile: părul cenușiu lins peste țeasta cu denivelări a lui Cornea, pulberea de mătreață de pe umerii lui Stere, buzele umezite obscen cu limba de Norbert și propriile pete de sos de pe cravată. Nu le mai stătea mintea la lucru, trăncăneau întreaga

după-masă vrute și nevrute. Telefonul Sub-Directorului-Ajutor îi crea lui Tudose o stare de panică: lucrările erau binișor întârziate.

Cobora la etajul doi ca un elev chemat la cancelarie pentru o pozna. «Ce-nseamnă asta, domnule Tudose?», bătea cu unghia cornoasă a arătătorului în dosar strașnicul șef. «Nu sunt deloc mulțumit de stadiul bilanțului. Nu permit! Unde vă treziți?» Domnul Tudose privea umil unghia minerală, cu striuri, care puncta crescendoul și i se părea că sar așchii din ea.

«Nu mai tolerez indisciplina și încălcarea regulamentului! Dumneata răspunzi. O să vă tai pe toți (unghia zgâria orizontal hârtia, scoțând un zgomot oripilant) de la gratificația de Paște, vă fac și vă dreg...», relata la cină domnul Tudose, și Aneta îl privea speriată pe deasupra castronului cu salată, iar Cameluța rămânea cu firul de ceapă între buze și nu îndrăznea să muște. «De când cu primăvara, a dat dihonă în ei, nu știu ce să mă mai fac», mărturisea tatăl, înfruptându-se din mâncărurile de post. Nu pomenea însă nimic despre Iulia, a cărei apariție, așteptată întreaga după-masă, îi lua totuși de fiecare dată prin surprindere. Nu i se auzeau pașii. Apărea brusc – izbucnea, mai bine zis – lumina rochiei galbene, trupul împins ușor, ca de un alai nevăzut, în mijlocul careului delimitat de birouri.

Fetele cenușii primeau reflexele solare, potențate de licăriri interioare cu intensități diferite: lumina lividă a angoasei la Tudose, un pârjol din rărunchi îmbujorând chipul smead al lui Norbert, flăcării neîncrezătoare în ochii lui Stere și o biciuire înghețat-fierbinte, din creștet până-n tălpi, ca dușurile scoțiene de la Marengo, pentru Filip.

Femeia vorbea puțin și în dodii, onomatopee ciripitoare, rar câte o propoziție inteligibilă, cu topică ciudată – «Ce îmi place cât văd!» –, și cei patru zâmbeau ușurați că reușesc să prindă o frântură de mesaj. Fascinația exercitată de feminitatea proaspătă sporea prin iluzia de comunicare. Dar «puful plopilor pe pietre» sau «ceas cu ceară cercetat» ce putea să însemne? Nici nu erau siguri că au auzit așa. Nu puteau delimita, ca într-o limbă străină, unde se sfârșea un cuvânt și începea altul, și întreaga dimineață următoare încercau să dezlege șaradele sonore, avansând diverse interpretări contradictorii.

Acum nu mai urmăreau minutarul, ora de plecare trecea – chiar și în conștiința lui Stere se stingea vacarmul menajeriei înfometate. Urmăreau gesturile femeii dereticând – un dans lasciv, un joc de mușchi lungi și încheieturi subțiri, în mișcări legate, alunecătoare.

Tudose, burtosul, era cel care preluase formula de despărțire: «Domnilor, zicea, a trecut ora, să mergem!» Niciunul nu se clintea: Cornea, plin de zel, își făcea ordine în sertare, Norbert avea de încheiat o scrisoare de afaceri, Stere, abulic, părea că nici n-a auzit interpelarea și, abia când, pe un ton ridicat, Tudose le amintea că și mâine e o zi, se desprindeau cu regret de la birourile lor.

Din stradă mai priveau o dată, cu capetele date pe spate, fereastra lor și li se năzărea în geam o unduire galbenă, iar mai sus, pe acoperișul boltit al podului, fâlfâiri de aripi sub norii sidefați.

Se despărțeau fără un cuvânt. Cornea se întorcea să privească iarăși norii în geamul de sus și simțea că o putere copleșitoare îi rupe ziua în acest moment, serile fiindu-i torturate de mirosuri dezgustătoare. Norbert revenea și el pe căocolite în preajma Băncii. «Ar fi atât de simplu să urc înapoi. În fond, Mișca nu-i decât o servitoare, mă pricep eu la alde-astea. Dar ei nu-i e frig niciodată, pielea aia atât de mătăsoasă, cred că-i lipsită de capacitatea de a se înfiora. Ca o suprafață de cauciuc. Și tâmpeniile care-i ies din gură – bâl-bâl-bâl –, o fi vreo arierată. Dar ce coapse, Doamne, și umerii, și zâmbetul ăla parșiv, și lichidul din găleata ei, limpede și rece la atingere, iute evaporat, vreun eter cu care ne ia mințile. Periculoasă muiere! Cine o fi adus-o în Bancă și cu ce scop?»

Într-adevăr, lichidul din găleată dizolva fără urmă murdăria. Dimineăța, biroul strălucea, impersonal. Degeaba maculau înadins, aruncau hârtii mototolite pe jos, intrau cu pantofii plini de noroi și împrășcau cu stropi de cerneală pereții, Iulia le ștergea urmele, ca și cum în fiecare zi ar fi trebuit să înceapă ceva nou. Dezorientați, pierduți de sine, se străduiau să se regăsească pe parcursul zilei, așteptau amenințările lui S. DA, constrângerile, respectau strict regulamentul numai pentru a evada din libertate din nou în tipar.

În chip misterios, spre mai, telefoanele superiorilor se răriseră. Tudose coborâse din proprie inițiativă cu lucrările (simțea nevoia unui control), dar S. DA, i se spusese, coborâse însuși la etajul întâi. Acolo, Tudose aflase că Directorul și Primul Director se aflau la parter, într-un consiliu cu Directorul General. Nu era a bună. Lui îi trebuiau directive. Fără ele, treaba stătea pe loc. Conduita lui de subordonat tânjea după ordine și opresiuni. Derutat, urca scările de marmură, apoi cele de ciment și le cerea celor trei, din proprie inițiativă, o dare de seamă la zi a situației din filiale. Cu tonul autoritar și unghia bătută de

birou a lui S. DA

4

În zilele de sărbătoare, după ce-și vizita familia în Bazar și mânca împreună cu ai lui rântășuri și prăjenii, Filip se plimba prin Cișmigiu. Căuta locurile mai singurate, cu mirosuri suportabile de iarbă, pământ ud sau pomi înfloriți. Acestea nu puteau fi însă complet izolate de fumul grătarelor de la Monte Carlo, de damfurile de bere de la Buturugă, de izurile de urină din grotă și cele de coteț din pavilionul porumbeilor.

Se așeza pe un scaun, lângă lac, și visa la casa lui de pe munte, la aerul curat de-acolo și la plimbările de seară până la pârau, cu pușca pe umăr, al naturii, al naturii domnitor. Cam în zece ani, dacă între timp i s-ar fi măritat surorile și frații ar fi intrat și ei slujbași, ar fi putut strânge banii pentru cabană. Câteodată, ațipea în scaunul cu șipci și vedea în vis podelele geluite, pereții de bârne și acoperișul de șindrilă, împodobit cu un cocoș-giruetă. Și împrejur, piscuri în soare. Dar era de-ajuns să treacă un soldat, o coafeză: mirosul îi pătrundea ascuțit în trompa veșnic trează și construcția se năruia – pietre, bârne, șindrilă – într-un morman inform. Gazda lui cu gura strâmbă încerca din nou să i se vâre în așternut icnind («țuțulică dulce») și S. DA îi arunca în cap un năvod de paciuli. Tresărea speriat și își continua plimbarea printre dădacele și cuplurile rare la ora siestei. Privea de departe flașnetarul și fotografia, baba cu acadele și chinezul cu lampioane de foiță, nebuna care vorbea singură și cerșetorul scotocind prin coșurile de gunoi. Îi ura deopotrivă pe toți, știindu-i prinși într-un complot de mirosuri împotriva lui, și parcă-i vedea jucând tontoroii din ce în ce mai repede – morișcă asfixiantă. Atunci o lua la goană și nu se oprea decât în camera lui, în fața micii oglinzi sprijinite de lighean – Narcis palid într-o poiană de munte, cu flori de piatră, inodore. Și Iulia se desprindea din liziera pădurii și plutea spre el, plete în spirale fluturătoare și brațe de apă înlănțuindu-l, o reavănă combustie emanată din porii pământului spre luna plină.

5.

Duminica, după slujba de la Popa Rusu, unde era epitrop, Tudose își conducea nevasta și fiica la plimbare pe Bulevardul Pache. Mai întâlneau cunoscuți, mai schimbau saluturi. Aneta se legăna pe picioarele scurte la brațul lui Tudose și șusotea când spre soț, când spre fată: «Uite la aia cu perle, ce mai pălărie!», «Ala, ăla cu pipă și

basc, de unde-l cunosc?», «L-ai văzut pe Lambru în automobil? Ne-a salutat!» Pe Cameluța o interesau mai ales vitrinele cu impermeabile Milton, ceasornice și bijuterii, cu sutiene, ciorapi și lastexuri străine. Traversau pe lângă Universitate (mulțimea duminicală îi dădea lui Tudose o stare de vertij) și ieșeau în Academiei, la Cofetăria Anghelescu, ținta plimbării lor. Fata alegea indienele, cataifurile și joffrele, și tot ea purta, ca pe un trofeu, în palme cartonul cu prăjituri înapoi spre casă, cu un mic ocol pe Colței, pe la vitrinele blănăriilor. Tudose aștepta răbdător.

Traversau Domniței și, prin Calmatei, ieșeau în cartierul lor cu străzi liniștite – Arcului (unde se ridicaseră de curând blockhausuri, ce-i displăceau teribil Anetei), apoi, prin Termopile, în Licurg –, tot vile alternând cu construcții mai modeste, cum era a lor, curți îngrijite, cu pietriș, ronduri de flori, pomi.

Cum intrau în vestibul, Camelia își lepăda pantofii incomozi luați de la Cecil, *vis-à-vis* de prefectură, și se repezea să pună prăjiturile la răcitor. Aneta se trântea pe canapeaua din sufragerie și își masa îndelung picioarele obosite, cu pălăria încă pe cap.

Tudose mai rămânea în curte, sub salcâm, să se bucure de ziua frumoasă. Le zărea prin ferestrele casei vagon, ca la cinema, pe Aneta și Cameluta cum își schimbau toaletele de plimbare cu rochiile de casă și, de la un timp, îl nemulțumeau deopotrivă corpolența dospită a uneia și uscăciunea colțuroasă a celeilalte. Un alt model de feminitate, înfipt în subconștientul șefului de birou, sublinia prin contrast urâtenia femeilor lui: proliferarea de cârnuri de pe pântecul soției, dărele vinete de jartiere pe pulpe; spatele plin de bubulițe și părul de pe gambele slabe ale Cameluței.

Era chemat la masă, mânca fără poftă totul, până la prăjituri, dormea mult după prânz și se trezea amețit, cu capul greu, când începea să se întunece. Răsfoia ziarul sub salcâm și ochii i se opreau pe o reclamă cu titlul «Nu vă agravați starea»: «Nu știți că eficacitatea unui remediu este cu atât mai mare cu cât maladia este tratată mai curând? De pe acum suferiți de digestii grele, de zgomote în urechi, de tulburări vizuale. Mișcarea intensă din stradă vă face rău, vă dă impresii oribile de amețală. Somnul nu vă odihnește bine (exact așa, mormăia Tudose). Atențiune! Este ultimul moment de a vă îngriji! URODONAL va fi marele factor al restabilirii Dv. URODONAL dezintoxică organismul!»

Domnul Tudose hotăra să înceapă de a doua zi tratamentul cu Urodonal. Refuza obișnuita partidă de canastă și rămânea în curte până se lăsa răcoarea. De prin curțile învecinate se auzeau muzici, râsete, în fața caselor boierești se opreau automobile, trăsurile, ferestrele ogivale de vizavi erau luminate *a giorno* și se vedeau umbrele țopăitoare ale perechilor dansând foxtrot. Cameluța privea și ea cu încredințare. Se puneau iar mese, cu resturi de la prânz, și apoi, «Ai încredințat poarta, Tudose?» «Urodonal dezintoxică organismul», se trezea răspunzând nitam-nisam șeful de birou. Aneta îl privea bănuitoare și se încredințau iute de trei ori, cu ochii spre tavan.

6.

Mai-ul dăduse în vară. Băieți de prăvălie stropseau trotuarul prăfos, mărfurile din vitrine erau protejate de copertine dungate, în grădinile cu grătar se petrecea până la ziuă, între ziduri cu iederă și sub pomii cu frunza proaspătă. Venise vremea crinilor din curți de biserici și a trandafirilor de sub ferestre de case scunde. Piața se colorase intens de roșul cireșelor și al căpșunilor timpurii. Erau așteptate zmeura, vișinele, caisele.

Zidurile de sus ale Băncii sugeau doar lumina din razele soarelui și respingeau căldura, concentrată pe fața exterioară și mișcând aerul în franjuri gălbui. Înăuntru, în răcoarea îmblânzită, cei patru nu mai simțeau nevoia ceaiului de la ora zece. De pe fețele lor dispăruse tenta vineție uniformizatoare: chipul lui Tudose, cu un fals aspect de sănătate din cauza vinișoarelor roșii, friabile, pielea lui Stere descuamată în cojițe albe pe nas și bărbie, paloarea spre verde a lui Filip și tenul bronzat al lui Norbert – careu în mâna unui jucător (care, iată, plusează.)

Dinspre pod li se părea că se aud uneori gângurituri și ciocănituri ușoare, fâlfâit și mici plescăituri. Stere dădea târcoale ușii scorojite, apoi își lua inima în dinți și deschidea brusc, să surprindă ce? Dacă urca două-trei trepte, de sus parcă se declanșa o rostogolire de aburi reci, adormitori, care-l împingea înapoi amețit, ca și cum un duh l-ar fi respins cu un brânci.

— Nu-ș' ce amețeli am azi, deodată mi se întunecă vederea, le mărturisea colegilor.

— Amețeli? Zgomote în urechi? Tulburări vizuale? se interesă doctorul Tudose. E clar. Vârsta, domnule Stere, ce să-i facem! Trebuie neapărat să iei Urodonal, ascultă-mă pe mine.

Norbert nu dorea să urce ziua pe scara aceea, Iulia trează, apărută de cortegiul ei nevăzut, era inaccesibilă, cu propozițiile ei ermetice și pielea nespus de netedă, care nu părea să simtă. O Iulie abandonată somnului, pe scânduri, precum Cenușăreasa, fără vorbe, în întunericul podului era ținta dorinței lui până la obsesie. «Scheletul din bufetul lui», cum ar fi zis sora Primului Director. O asimilase pe Iulia dorinței până într-atât, încât îi golise numele de sâni și coapse, rochie galbenă și găleată roșie, ora șapte fără zece. În numele rotund dormea în întuneric însăși esența feminității. Nu supusă și savurându-și suferințele din amor, ca micile modiste, nici vicioasă, cu răsfățuri și isterii, ca doamnele mature, nici mămoasă și cicălitoare, ca burghezele bovarice. «Altceva, altceva, în întuneric, cald», scanda gândul lui, în care pătrunsese, fără nicio intervenție a conștiinței, aerul proaspăt, devastator adus de Iulia.

În seara caldă, opalescentă, care ținea Bucureștiul ca sub clopotul unei meduze, balansându-l ușor în adierea de tei, la ora la care în Filaret se auzea țignalul lui Stere și şuierul personalului de Giurgiu, la ora la care Tudose încuia poarta și o privea din curte prin geamul luminat al bucătăriei pe Aneta tăindu-și unghiile de la picioare, la ora la care se spărgea sindrofia negustoreselor de mărunțișuri de pe Șelari, Norbert îi dădea bacșiș chelnerului de la Gambrinus (cineva gâdila coardele unui instrument care chicotea înfundat) și revenea în preajma Băncii. Clădirea era întunecată și acoperișul se profila bombat sub norii vag luminoși.

Urca treptele până la broderia de fier forjat care proteja ușile de cristal și privea printre arabescuri în vastitatea holului de marmură, spre cușca luminată a portarului, mereu la post. Apoi o lua agale spre Crucea de Piatră.

Când se vorbea despre Iulia în birou – și acesta devenise, desigur, subiectul favorit –, Norbert trânteia răstit o grosolanie anume pentru a provoca stânjeneala ce-i făcea pe toți să se aplece peste lucrări. Stere, aparent cel mai detașat de subiect, era și cel mai jignit de izbucnirile fantelui. În primul rând fiindcă Iulia nu era pentru el o femeie, ci un exemplar dintr-o rasă rară. Cât trebuie să fi lucrat natura ca să obțină o asemenea perfecțiune! Și ce bine i-ar fi stat alături de dogul lui, cum s-ar fi armonizat mersurile lor elastice, salturile, agilitatea. Și lenevoasa tolănire pe o rână, și statul pe etichete din spate, în poză, și mușchii supli sub piele! Cum s-ar fi plimbat prin Parcul



Carol cu Iulia sub privirile celor de pe bănci, invidiat stăpân al unui specimen rar! Și cum i-ar fi spălat părul cu oțet, și pielea i-ar fi uns-o cu alifii și parfumuri, și ar fi hrănit-o cu sucuri de fructe și cofeturi scumpe! Și ar fi înveșmântat-o doar în mătăsuri de la Ripex și Riavly, mângâioase pe pielea ei netedă. Bărbatul stătut se scutura ca de friguri. O voluptate perversă îi modifica expresia până-ntr-atât, încât Tudose aprecia grimasa ca un semn de suferință fizică și-i recomanda din nou Urodonalul: «Dezintoxică organismul, te curăță de toate relele, crede-mă!»

Filip trântea cu dezgust perforatorul și ieșea cu sticla de apă, s-o înprospăteze pasămite. Deschidea și el încet ușa de lângă toaletă și adulmeca: ceva se petrecea acolo, o zbatere tăcută a aerului inodor. Încerca să urce, dar se izbea de un zid nevăzut. O lume în două dimensiuni, ca desenată pe o foaie de hârtie, începea dincolo de ușa podului. Scara verticală pe care nu se putea urca. Desen în *trompe-l'oeil*. Și, la capătul ei, bănuita orizontală a podului, hașurată de umbră. Corpul scăpat de sub control mima pe loc gestul urcării. Picioarele alunecau pe suprafața plană.

Norbert și Stere, neliniștiți de absența prelungită a lui Filip, veneau să-l caute. Îl găseau mărșăluind pe loc în fața ușii deschise a podului: Gută cu limba scoasă după goană, pândind vânatul. Râsul zgomotos al lui Norbert făcea să răsunе culoarul. Filip se repezea să umple sticla cu apă. Bâguia explicații confuze, îi venea să le dea cu sticla în cap. Chiar și lui Norbert.

7.

După prânz, o stare de tensiune apropia pereții reci, cobora tavanul. Dacă în timpul zilei Iulia, cu toată frumusețea și cu ciudățeniile, era evocată ironic, neîncrezător, cu o anume detașare, când se apropia ora «pogorării», o îndârjire rea emana din ziduri pe figurile crispate de așteptare.

— E foarte dezagreabil să inhalăm atâta fum, spunea Tudose, a cărui simpatie pentru Norbert diminuase.

Fumul țigărilor lui Norbert, aprinse una de la alta, i se părea că umple încăperea și așa apăsătoare, potrivnic adierii proaspete care vestea un moment mai devreme apariția femeii.

— În regulament nu se interzice fumatul. E o îndeletnicire bărbătească, stimulează gândirea. Și apoi, tutunul meu miroase, oricum, mai frumos decât hainele domnului Stere.

— Insolentule! țipa Stere. Și pe mine mă deranjează la ochi fumul dumitale împuțit. Nici nu văd ce citesc.

— Nu de la fumul meu îți lăcrimează ochii, dom Sterică! Te freci cu mâinile murdare de la animale, ai o blefarită, asta e!

«Blefarită» suna ca numele unei boli rușinoase. Era mai mult decât putea să suporte Stere. Se înroșea până la marginea mătretoasă a frunții, se străduia să-și mențină controlul și cuvintele îi ieșeau șuiurat:

— Dumneata să-ți vezi de bolile dumitale și să nu îndrăznești să-mi vorbești mie pe tonul ăsta!

Cuvintele i se precipitau din ce în ce mai ascutit, se adresa acum tuturor:

— Când omul e prea cumsecade, i se suie toți în cap! N-am pretins nimic de la nimeni afară de respectul cuvenit. Mi-am văzut de treabă și n-am deranjat nici cu un pai. Și vine acum un... puțoi, că altfel n-am cum să-i spun, și mă ofensează, și eu să tac? Știu de unde vi se trage, știu eu. Vi s-au aprins călcâiele, nu v-ar fi rușine de cotoi! Ați merita să fiți castrați, asta ați merita!

— Controlează-ți cuvintele, dom'ne că eu nu știu multe, atâta-ți spun, controlează-ți expresiile, impotentule, că de-aia te-a lăsat și nevasta...

— Domnilor, dar vă rog, țipa și Tudose speriat, calmați-vă! Unde vă treziți? Puțin bun-simț, se aude până la parter, ne facem de râs!

— Să-și ceară imediat pardon!

— S-aștepți mult și bine! Dumneata să te rogi de iertare, că nu eu am început!

— Eu cred că domnul Miclăuș are dreptate, decreta Filip ca să zică și el ceva.

— Tu să nu te bagi, că nu te-a întrebat nimeni!

— Dezbagă-te, Filip, că, dacă trecem prin Filaret, pune haita pe noi. Vai-vai, ce frică ne e!

— Încetați! urla scos din fire Tudose. Asta nu mai e Bancă, e balamuc. Vă fac raport la direcție. În atmosfera asta nu se poate lucra. Pentru numele lui Dumnezeu!

Stere ieșea trântind ușa, se închidea în cabina toaletei și încerca să se liniștească. «Uite cu ce dușmani mi-e dat să stau alături, cu ce mitocani! ăsta mi-a fost norocul, să am parte numai de ticăloși. Că mai bine rămâneam în prăvălie la tata, măsurăm stofe cu metrul și eram stăpân, mă respecta tot Filaretul. De prăvălie s-a ales praful, Tuta s-a

purtat cum s-a purtat și acum sunt la discreția ăstora, să mă insulte cum poftesc. Nu m-am mai învățat minte să n-am încredere în nimeni. Mai curând ți-e credincios un animal, mai multă înțelegere găsești la animale decât la oameni!»

Privea fix în vasul closetului unde șiroia un fir de apă și se simțea tot atât de nefericit ca în ziua în care, întors la prânz de la slujbă, cu gândul la ardei umpluți, găsisese biletul acela rezemat de cratiță: «Alecule, eu altfel de viață mi-am dorit. Nu mă poți opri să fiu fericită. Ai ardei umpluți pentru o săptămână. Adio.» Sertarele de la comodă, unde-și ținea ea lenjeria cu danteluri și cămășuțele de batist, goale-goale, și în dulap, stinghere, cele două costume ale lui și mirosul de parfum *Chat nou*. I s-a făcut rău și a zăcut de gălbinare, fără ca nimeni să-i calce pragul. Era să se prăpădească, ce mai, până a venit Tudose după el să vadă de ce lipsește de la slujbă și a adus un doctor de l-a pus pe picioare. Acum uite și la Tudose, nu-i ia apărarea, îi lasă pe derbedeii ăia să-și bată joc de el, fir-ar toți ai morții de ticăloși!

Scaunul closetului, cu vopseaua albă scorjită și pătată, faianța stropită și, într-un cui, foi îngălbenite cu rubrici.

S-a enervat prea tare, crampe îi săgetează prin pântec. N-o să le facă el plăcerea să sufere pentru prostia și răutatea lor! Calm, Alecule, calm, nu mai e mult până la pensie și atunci o să-ți vezi liniștit de ale tale, o să te plimbi cu dogul prin parc și iarna cu motanii în poală, ai să lenevești la gura sobei.

Se aude apa la chiuvetă, apoi o bătaie în ușa cabinei – poate Tudose. Stere strigă: «Ocupat», ia teancul de hârtii liniate din cui, le mototolește și trage cu furie de lanț.

8.

— Azi s-au certat ca chiorii, povestește la cină Tudose. S-au porcăit și s-au bălăcărit, să-ți ieși din minți, nu alta!

— Tăticule, mai ia ciulama, mai ia mămăliguță, zice Camelia.

Poartă o rochie fără mâneci, i se văd smocurile de la subțiori și pete vineții de coșuri stoarse pe brațe.

— Și din ce s-au luat? se interesează Aneta, sugând dintr-o aripă de pui.

— A dat strechea în ei, nu se mai suportă. În loc să fie gentili unul cu altul, ca între colegi, ca între oameni, mă rog, cu o anumită poziție, nu? Își spun vorbe grele și eu...

— Tu să nu te bagi, Tudose, devine deodată autoritară Aneta. Ei

se ceartă, ei se pupă. Și pe urmă în capul tău se sparge. Că-i știu eu pe ăștia, i-am cântărit bine: unde scuipă, acolo ling, nu-s de teapa noastră, bărbați fără rost și fără credință. D-aia pe tine te apreciază toți, că ești om la locul tău, cu familie și cu frică de Dumnezeu. Lasă-i să-și scoată și ochii. Nu-ți ajung ei nici la degetul mic, ce-ți pasă de certurile lor?

— Tăticule, servește și pandișpan cu vișine. Eu l-am făcut, la vezi, mi-a reușit?

Dar Tudose e prea tulburat de scena de la Bancă:

— Și Miclăuș una, și Stere alta, s-a băgat și băiatu-ăla, Cornea, mai bine tăcea, abia i-am putut potoli, l-am dat lui Stere un (Urodonal, l-am luat deoparte pe Norbert – uite, îți vorbesc ca unui fiu, nu-i frumos noi între noi s-avem asemenea discuții și manifestări –, l-am pus la punct și pe javra aia de Cornea, că umblă cu intrigi, și, la sfârșit, când a venit Iulia...

— Care Iulia? întreabă într-un glas femeile.

Tudose tace descumpănit. Până acum nu le pomenise nimic de Iulia, nici el nu știa de ce. Uitase. Sau n-avusese chef să le spună.

— Aăă, păi, servitoarea cea nouă a Băncii. Dă-mi, Cameluțo, un pandișpan, niamniam, grozav ți-a reușit! Cum ziceai că e rețeta?

— Care servitoare, de când? interoghează matroana, curioasă.

— Cum arată Iulia asta? Tinerică, finuță? insistă și juna.

— Ei, o femeie, acolo, care face curat. Nu merită să discutăm. Și cât zici că erau vișinele azi la piață? Că trebuie să punem și vișinata...

— Hai, Tudose, spune-ne! Și când a venit Iulia...

— Nimic. Nu-i nimic de zis. Ea a venit și noi am plecat, ca de obicei. Să ne fie de bine!

Își împăturește șervetul pătat cu ciulama, se scoală de la masă și iese în curte. S-a scuturat salcâmul, frunzele sunt deja prăfuite și miroase a vară, iar de la vecini, a cartofi noi prăjiți, Iulia avea azi o rochie portocalie și găleata din mâna ei lucea vișiniu. De fapt, erau aceeași rochie și aceeași găleată, doar că nuanțele lor se închisuseră, ca un fruct care se coace. Chiar pielea de pe brațele și picioarele zvelte se arămise mai tare, sau poate cerul blocat de nori schimba culorile cunoscute. Le-a zis parcă: «Acum vine vara plină», și de-afară i-a răspuns tunetul, cu prima ploaie de vară. Ca prin minune, aerul încărcat de draci s-a limpezit, s-a ridicat tavanul, s-au depărtat pereții «și s-a făcut atâta liniște, de parcă toți ar fi avut dreptate».

— Mergeți! le-a zis Iulia cu blândețe. A trecut. Se lasă umbră.

Tudose râgâie – prea s-a îndopat cu cocării. Respiră adânc mirosul de prăjenie, grădină, piatră, apoi cască și se duce să închidă poarta.

### Capitolul III

1.

Bucureștiul se golise. Casele somnolau în soare, cu jaluzelele trase. În stația de birje de la Sfânta Vineri, caii plesneau leneș cu coada ca să scape de muștele de pe spinare și prin cutiile poștale se adunau ilustratele cu salutări de la Karlsbad și Zizin, de la Deauville și Călimănești. Destinatarii erau plecați și ei la Balcic, la Sinaia sau la țară, poștașii asudați băteau drumurile degeaba. Doar mahalalele rămăseseră pline, cu duhorile lor de latrină și miresmele pălite de căldură ale petunii și reginei-noptii. Căruțe colindau centrul cu blocurile de gheață topite picurând, oltenii își strigau marfa din cobilițe pe la porți ferecate.

Veneau ploi torențiale, după-masă, peste praful Căii Victoriei. Sfârâiau pe acoperișurile încinse de tablă, pe cupole și foișoare, sorbite de peluzele Cișmigiului și adunate în butoaiile de sub burlane. Abia trecută răpăiala, străzile pavate cu piatră cubică își reluau sclipirea încinsă, se zvântau în clipă gardurile și copertinele berăriilor de pe trotuare, iar bătrânii ieșeau în curți să respire mai în voie.

Filip Cornea, îmbrăcat sumar, privise de la fereastra lui ploaia în îngustimea pasajului – o perdea năvalnică spălând praful, stropii pe streșini răsunând.

— Hai, mai tare, hai! li se adresase exaltat suvoaielor. Spălați totul, hai, biciuiți, curățați!

Pieptul scofâlcit și spelb se bombase. Mâinile se țineau strâns de canatul ferestrelor și picioarele goale, depărtate, zvâcneau din genunchi, parcă voiau să dea avânt unui leagăn.

— Hai, mai tare, și mai tare! îi striga ploii înțețite.

De la etajul de *vis-à-vis*, din spatele perdelei, Șepcarul scuipa într-o parte: «Iote, maimuțoiul nerușinat, ce l-o fi găsit?»

Filip e cu jumătate de corp afară, în ploaia năvalnică, pe pridvorul casei de pe munte, cu Iulia lipită de el, în timp ce fulgere se reped spre văi, cețuri călătoresc pe culmi și copacii trăsniți se prăbușesc în întunecimea pădurilor fumegând. N-apucă s-audă trăsnetul, bufnitura trunchiului – abia începe mișcarea descendentă, când ploaia încetează brusc.

Filip, nesatisfăcut, răstignit de geamuri, cu gura deschisă, gâfâie. De pe streășină îi pică pe limbă un strop coclit.

Se face ora de întors la Bancă.

Niciunul din cei patru nu-și luase concediu încă, fapt fără precedent. Tudose își trimisese nevasta și fata la Vila Mihailide din Călimănești, singure. Le explicase câtă nevoie are Banca de el acum, când șefii lipsesc. Aneta ar fi renunțat bucuroasă la băi, se simțea mai bine în casa ei, dar de vilegiatura asta se legau totdeauna speranțe pentru mariajul Cameluței. Poate cunoaște un domn bine pe promenada dintre pod și izvoare, pe la pavilioane, chiar în tren, câte nu și-au găsit norocul așa!

Stere, oricum, nu pleca nicăieri din cauza menajeriei. Filip găsisese un prilej de economii – orice drum costă și apoi are să se sature de munte și aer curat în cabana lui, nu prin mucedde pensiuni cu hazna în curte. Iar fercheșul Norbert pretexta că își păstrează concediul pentru un voiaj la Paris, în toamnă.

Lipsind superiorii ierarhici, prea mult de lucru nu era. Citeau jurnalele, puneau în ordine arhiva și lungeau calculele contabile în voie. Răcoare, liniște, nu mai sunau telefoanele, chiar zumzetul de jos, de la ghișee și vânzoleala de pe culoare încetaseră. Timpul se scurgea lenevos în umbra zidurilor groase, iar afară, iulie ungea piețele și statuile cu miere fierbinte.

La ora la care faetoanele cu bidoane goale ale lăptăreselor se întorceau spre Pantelimon și Domnești, când băieții cu ziare de dimineață își numărau mărunțișul și măturătorii se trăgeau la umbră să-și mănânce roșiile cu brânză, cei patru funcționari se regăseau la birourile lor.

Ostilitatea dintre Norbert și Stere se manifesta dimineața benign, cu aluzii și țâfne. Cornea îi zâmbea complice lui Norbert, dar în ascuns îl spiona cu teamă. Tudose arbitra cu tact schimburile de cuvinte și avea grijă să devieze subiectul spre minarete și spre rasele de rozătoare prețioase când întrevedea vreo primejdie. După pauza de prânz, odată cu zăpușeala, poate din cauza siestei întrerupte, a muștelor, a plictiselii, nervii se zburleau.

Era de-ajuns ca Stere să zărească pieptul păros, asudat al lui Norbert prin cămașa descheiată, sau Cornea să sughiță, sau Tudose să ațipească sforăind, că tensiunile reținute izbucneau în țipete și injurii. Până și animalele au mai mult bun-simț. Și într-o cocină de porci e mai

curat ca aici. Ramolitule. Derbedeule. Nu vă e, așa, la obraz? Pește. Mincinos ordinar. Vă rog. Mâini tremurătoare răsturnau călimara. M-am săturat de voi toți ca de mere acre. N-ai decât să pleci învârtindu-te. Lăsați copilăriile, am instrucțiuni noi, chiar de mâine trebuie să căutăm în arhive situația pe ultimii zece ani. Să facem un centralizator. Nu suntem aici ca să ne certăm ca la ușa cortului, ci să muncim onest.

Ceasul ajungea la fără un sfert. Cornea anunța solemn. Redeveneau funcționari ocupați, importanți. Își controlau ținuta, își ștergeau pe batiste palmele asudate.

Și Iulia apărea – frăgezime rumenă, cu privirea mijită de o lumină tare, numai de ea zărită, și părul mângâios pe umerii goi. Ca la căderea în vis, o conștiință crepusculară le domolea mișcările împanicate, relaxa tensiunile și gurile se întindeau în zâmbete de extaz.

Prelungită peste măsură în așteptare, ziua se deșira în acest punct. Muchiile ascuțite, contururile ferme se muiau rotund și tremurător, nervii urzicați se anesteziu și glasul venit de departe întârea senzația de discontinuitate a timpului cu o muzică de silabe și consoane iute evaporate, înainte să închege un înțeles. Așa cum te străduiești să dai un sens logic visului, după trezire, în drum spre casă și mai târziu, în zăpușeala dormitoarelor, fiecare din cei patru recapitula gesturile și spusele Iuliei cu iritarea că îi scapă ceva esențial, adresat numai lui. Își aminteau doar o stare de bine, de decompresie, și câte un amănunt tulburător – palpitul sânilor, mâna scufundată în lichidul rece din găleată, poleită argintiu, călcâiul rotund și roz lăsând pe podea urme ca în nisip.

Bucureștiul se răsucea în somn nădușit, sub pișcăturile țânțarilor. Casele de la stradă inspirau pe ferestrele deschise dogoarea gudronată a asfaltului și expirau miros de Petrosin și covoare prăfuite. Bătrâni cu insomnii întorceau din nou perna încălzită pe fața răcoroasă. Neveste cu părul pe moațe îndepărtau mâna bărbatului transpirat și mințeau, somnoroase, că nu se poate. Copii în cămăși de pânză topită bâjbâiau pe noptiere după cana cu apă caldă, iar în demisoluri răsunau pașii trecătorilor din noapte.

Între malurile cu bălării și sălcii ale Dâmboviței, câinii vagabonzi încovrigați în iarbă își mișcau deodată spasmodic labelle și declanșau mici avalanșe înghițite cu un clipocit de apele scăzute.

În grădinile din Mogoșoaia, Tunari și Dudești se coceau roșiile,

dovleceii și fasolea țucără, culese cu rouă înaintea zorilor și aduse la Matache Măcelaru, Obor și Hala Traian.

Vara orașului înghițea în liniștea ei dilatată suspinele de amor și scandalurile bete din țigării, tarafuri și tocmeli, rugăciuni, sonerii la ușa doctorilor și abur țâșnit din locomotive, zbieretele de la balamuc.

Totul se tălăzuia vătuit între pielea întinsă a cerului de noapte și caldarâmul scărmanat cu târnuri de nuiiele, între Băneasa și Șerban Vodă, între Bariera Vergului și Crângași.

Și undeva, în buricul orașului, într-un pod de Bancă, din Filaret și Pasajul Șelari, de pe Licurg și de pe Brătianu, se intersectau, spre orele cinci dimineața, visele a patru bărbați. Dădeau târcoale cupolei zincate, se strecurau pe lângă portarul adormit, pe scări de marmură, de ciment, de lemn. O găleată răsturnată suspenda în boltă și sub conul ei de abur, ca sub un duș, Iulia. Aici se rotesc, împrejurul conului de lumină albastră, gânduri vidate la orele cinci dimineața, dorinți întinse, care se rup cu un zgomot de strună și-l plesnesc înapoi pe cel adormit.

La 5.59 răsare soarele în roz-cenușiu. Va fi o zi călduroasă. Poate plouă la prânz.

2.

În cuier, trei pălării de pai. Fumul țigărilor lui Norbert stătea nemișcat deasupra birourilor. Când se ridica vreunul în picioare, nimerea cu fruntea în plafonul de fum, ca într-o pânză de păianjen, și dădea din mâini – insectă învăluită.

Apa de la robinet era sălcie, nu potolea setea. Vorbeau despre braga, bere și șpriț de la gheață, deși în biroul lor nu sufereau de căldură, cu vestoanele de dril și cămășile de poplin apretate. Când intrau în umbra fișetelor de metal, când își rezemau coatele de cristalul de pe tăblii, tâmpilele se zvântau, picioarele încinse se răceau în încălțăminte ușoară și bucata de cer decupată de fereastră, cu soarele orbitor de la unsprezece, părea un ecran de cinematograf, o imagine încețoșată de lentilele cu amprente grase și fire de praf.

Așa cum se vedea prin ochelarii lui Stere, orașul în care nu plouase de două săptămâni dospea în vipie. Chiar și animalele își pierduseră pofta de mâncare, moțâiau cât era ziua de lungă în marchiză, ieșeau fără chef seara în praful Filaretului, dădeau câteva târcoale și se întorceau cu coada pleoștită și limba scoasă. Stăpânul le arunca în silă resturile sleite de la birturi, uita să schimbe apa la pești și nisipul din tăvi, și se grăbea să se întoarcă în răcoarea de la Bancă.



Norbert traversa agale străzile și înregistra ocheadele menajerelor rămase să păzească vile goale. Sătule de pământul de pene și șorțul scrobit, de joia liberă pe Câmpineanu și de pustietatea saloanelor cu huse, ieșeau la porți, dornice de o aventură în budoarul doamnei, în baia ei cu săruri și săpunuri fine.

Și fecioare provinciale venite în Capitală la rude, trecând de la o vitrină la alta pe Lipscani – Ciorapul Darling cel mai bun, Stofe engleze cupa Max, Oglinzi cristale vitrouri. Le vedea în grădinile lor de la Câmpulung și Târgu Ocna, balans leneș, minți cleioase de sirop, pianul, franceza și menajul, dinți stricați de prea multă respectabilitate.

Orașul nu mai avea pentru Norbert tentații. Poate doar berea de la Gambinus. Se întorcea learcă de sudoare la Bancă, unde-l găsea pe Tudose citind scrisori de la Călimănești.

*Dragă tăticule.*

*Azi ia micul dejun ni s-a servit: omletă cu mărar, lapte și dulceață de fragi, din care am mai cerut, așa bună era. După aceea am pornit, cu o companie foarte plăcută (domnișoarele Ioniță, ți-am mai scris de ele. Tată-su lor e la societatea de tramvaie, și domnii Ghenudentist din Cluj, și Miron), la Mănăstirea Turnu. A fost f. interesantă și plăcută excursia. Am văzut niște chilii săpate în stâncă, unde de mult se rugau călugării și am aprins o lumânare și pentru sănătatea mamei. Dentistul a zis că el aprinde pentru mine și cea mică din domnișoarele Ioniță s-a înverzit de gelozie. Eram îmbrăcată cu rochia roz de organdi cu fundă. Am mâncat la iarbă verde, din coșuri: castraveți, caș, ouă tari și piersici. Mi-am pătat rochița, dar mama zice că iese. Zice că peste trei zile să ne aștepți la gară la opt fix că venim. Mie îmi pare tare rău să plec, mă amuz atât de bine, dar mama zice că gata, n-am decât să-i dau domnului Ghenu adresa, să purtăm corespondență și să vedem dacă are intenții serioase.*

*A dumitale iubitoare.*

*Camy*

*P.S. Tudose, nu uita să stropești rondurile seara, că mi se pălește florile. Ne gândim la tine cât trebuie să suferi în zăduful de acolo. Poate până venim noi se mai astâmpără. Să ne aștepți în gară cu drag. Aneta.*

Tudose își făcea vânt cu scrisoarea și-i povestea lui Norbert cât de bine petrece fiică-sa în vilegiatură și cât de curată este.

În vremea asta, Filip era încă sub duș, la Marengo. Vara, clientela se rărea, dușul era aproape gratis. Lăsa apa să-i curgă în creștet, să ducă în jos, spre canal, straturile de transpirație lipicioasă, mirosurile.

Șuvoiul rece pe șira spinării și – voluptuos – pe burtă, ca sub cascadele de munte. Înviorați, mușchii anemici se încordau. Cornea se simțea tânăr și viguros, singurul bărbat viu în orașul asfixiat. Părul i se usca în drum spre Bancă, soarele zvânta stropii rămași în sprâncene, obrajii bine rași. Surprindea privirea fetei de la chioșcul cu sirop și-i zâmbea superior – ce zici, așa-i că-s bărbat bine? «ia te uită și la țânțarul ăsta, își spunea fata trupeșă, ce aere își dă! Parcă nu l-aș cunoaște că se îndoapă cu apă clocită de la ghiveță, decât să scoată paraua pe-un sirop cu sifon! Scârțan!»

În galantarele băcăniilor goale, măslinile se zbârceau de căldură și râncezeau calupurile de unt. Obloanele multor prăvălii erau lăsate – sezon mort.

Cisterna municipalității se târâia cu aripi scurte de stropi irizați pe arterele principale, ca o gânganie fără vlagă. Pe capotele negre ale mașinilor de piață soarele băltea uscat. Frunzele pomilor cu rădăcini sub caldarâm începuseră deja să se îngălbenească.

«Treizeci și opt de grade la umbră și acul barometrului nu clintește», anunța Stere. Nu mai avea putere să se întoarcă la prânz acasă. Mânca un iaurt adus de dimineață și dormea cu fruntea pe cristalul răcoros.

3.

În adăpostul lor plăcut, cei patru își umpleau timpul cum puteau. Evitau discuțiile, le era lene și să se certe. Își foșneau jurnalele citite atent, de la editorial până la reclame, ca niște necunoscuți într-o sală de așteptare. Uneori Tudose șopocăia cifre – trei și ținem una, cu șapte fac... Norbert își pilea unghiile și fluiera o frântură de melodie – exasperant pentru Stere care voia să doarmă cu ceafa rezemată de spetează și ziarul peste față. Cornea desena, cu limba ițită printre buze de efort, o giruetă în formă de cocoș.

Pe străzi, nici țipenie. Patruzeci de grade la umbră. Oamenii retrași prin iatacuri își făceau vânt cu vechi evantaie, cu bucăți de carton. Prin blockhausuri și hoteluri moderne, dușurile nu conteneau pe spinările grase și pe sânii lăsați de căldură. Mahalagiii își stropeau curțile prăfoase și strângeau rufe, iute uscate, de pe frânghii. Vipia nedomolită nici la ceasul amurgului îi bucura doar pe țâncii oacheși care se bălăceau toată ziua în Floreasca și Tei.

Se împlineau două săptămâni de când temperaturile se mențineau ridicate. Febra secase Dâmbovița și apa abia de mai urca pe

țevi. Degeaba jucau paparudele în mijlocul Oborului. Noaptea, orașul delira ca un bolnav: apă, apă! Și asfaltul crăpa.

Cei patru se grăbeau spre birou ca spre un refugiu, Iulia înviora gândurile moleșite. Lichidul din găleata ei, albăstrui ca marea, purifica aerul, tempera căldura, alunga plictiseala. Femeia purta acum o rochie roșie, iar pielea ei căpătase culoarea pâinii negre. Trebuiau să-și adune toate puterile ca să rămână pe locurile lor: sânii și coapsele bronzate, umerii ca pielița fructelor coapte, rochia mulată pe pântecul supt, șerpii sălbatici ai părului îi scoteau din minți. Numai dorință, o sorbeau din priviri și mâinile se încleștau de marginea biroului, cu unghiile albite. Și ea spunea pe limba ei vorbe de neînțeles, cu tonul unei mame care-și liniștește copiii, le promite.

...

La șapte fără un sfert, toropeala din birou se rupse cu un căscat zgomotos (aaah-haa): Tudose. Norbert închise cu un păcănit mica trusă de manichiură și Stere tresări din moțăiala. Filip continua să deseneze giruete, dar nasul i se ridica mereu spre ușă. Liniște. Doar respirația fluierată a lui Tudose și, departe, un scrâșnet de frână.

Se prefăceau că nu așteaptă nimic, dar stăteau cu toții la pândă. Trusa lui Norbert fu iar deschisă, creionul lui Tudose bifa din nou cifre, Stere citea rezultatele de la curse.

La șapte fix, șeful de birou s-a ridicat greoi, izbindu-și dureros soldul de un colț, și a deschis ușa.

— Domnilor, eu trebuie să mă duc la gară să-mi iau familia, le-a zis, parcă scuzându-se.

Și-a mai făcut de lucru la cuier cu pălăria, i-a mai privit odată cu vinovăție («N-am ce face, trebuie să mă duc, și-au găsit și ele când să sosească, pe căldurile astea...») și a ieșit, l-au ascultat pașii pierzându-se pe scările de ciment.

Norbert a aprins o țigară. Filip a întins gâtul spre ușa rămasă deschisă, pândind prin vălătucii de fum rostogolirea de aer proaspăt ce preceda venirea Iuliei. Fumul călătorea lent spre geam în fâșii paralele.

— E șapte și jumătate, spuse Stere, răgușit de tăcerea întregii zile. Glasul îi suna neliniștit.

— Eu mă duc să iau niște apă, anunță Cornea și înșfacă sticla plină de pe birou.

Lăsă îndelung robinetul deschis. Un fir subțire de apă caldă, întrerupt apoi în picuri rari și, în cele din urmă, doar fâșăitul de pe

țevile goale.

Se privi în oglindă. O vână îi zvâcnea pe gât. Cei din birou, cu urechile ciulite, îi auziră pașii spre ușa de la pod, apoi un scârțâit și liniște. Nefiresc de liniște. Veniră și ei. Statură un timp înghesuți în cadrul ușii, privind treptele care se pierdeau în întuneric. Apoi Norbert aruncă țigara, îi dădu la o parte pe ceilalți cu un gest nerăbdător și urcă primele trepte. Cornea pătrunse după el, uimit că spațiul îl primea, că treptele chiar înaintau, că desenul căpătase adâncime. Stere ezită, apoi îi urmă. Orbecăiau cu capetele plecate, pipăiau cu palmele și tălpile treptele în beznă și ele păreau nesfârșite. «Ce căutăm noi aici, ne-a luat dracul mințile, oameni serioși suntem?», mormăi Stere cu suflul scurtat de efort. «Acuși o dibuim noi pe ea», se auzi de mai sus glasul lui Norbert. Cornea simți aburul de trupuri bărbătești asudate de emoție și un sughiț nervos îi tresaltă pieptul. Ar fi vrut să se întoarcă, dar era la mijloc, între cei doi, și urcușul continuă mai mult pe brânci, orbește, Iulia, Iulia – buze, sâni, coapse.

Norbert, care era în frunte, se izbi cu creștetul, se încorda de-i pârai sacoul la cusături, deschise chepengul și pătrunse într-un spațiu orizontal, în penumbră. Ceilalți năvăliră după el, ca la atac – respirații întretăiate, pofte crude.

Asfințitul, prin lucarne, înroși deodată figurile și așa congestionate, dându-le un aer drăcesc. Sclipea ca jarul pe dinți de metal, pe cristaline holbate, pe mâini crispate, pe urechi prea mari. «O găsim noi, pe aici se ascunde, o facem noi să vorbească pe înțelese, îi venim noi de hac!»

Jucau flăcările iadului în podul boltit și, ca la Judecata de Apoi, topăiau trupurile deșirate printre limbile de foc țâșnite și retrase din guri nevăzute. Pânze de aer dogoritor îi izolau și-i adunau de prin unghere, îi încolăceau galben-portocaliu-roșu, și strigătele rămăneau în gât și buzele uscate nu mai puteau articula chemarea. Într-o tăcere înspăimântată, carnea se chircea și dansa prin aer ca un balon din care iese aerul.

Soarele a apus la ora douăzeci și patruzeci și patru de minute, iar puțin după aceea s-a pornit o furtună, cu ploi torențiale care au spălat cu furie orașul până-n zori.

SOI BUN

Când Profesorul mi-a transmis să poftesc după curs la Catedră, m-am speriat. Ce boacăină făcusem?

Nu mai eram de doi ani studenta lui, dar continuam să mă duc la orele de consultații; după ce termina cu lingăii și tocile, stăteam mult de vorbă; îmi îndruma lecturile, îmi indica spectacolele de văzut neapărat, făcea observații caustice despre unii dintre noii mei profesori, ba chiar mi se plângea, ca unui egal – eram măgulită, dar și revoltată pentru el –, de stupidenia unor măsuri administrative.

Fie că-l stimula venerația vădită ce i-o purtam, fie că-i plăcea rolul de mentor al unei studente nărașe și ahtiate după învățătură pe care programa școlară nu o mulțumea nicicum, mă primea întotdeauna cu bunăvoință și-mi sacrifică o parte din timpul său drămuț. Uneori plecam împreună de la Universitate, sub privirile ironice, scandalizate ori invidioase ale colegilor care nu se îndoiu că «trăiesc cu el». Îl însoțeam până la stația de autobuz și, după ce-l vedeam suit în înghesuiala pestriță, dădeam fuga la bibliotecă să caut cartea despre care tocmai îmi vorbise, ori la magazinul Muzica, unde se puteau asculta discuri la casă (educația mea muzicală lăsa de dorit).

Profesorul mi se părea bătrân, deși abia trecuse de cincizeci de ani, iar sentimentele pentru el – eram convinsă – nu conțineau nimic amoros. «Bătrân» e un fel de-a spune, de fapt, distanța de viață dintre noi conta ca o diferență enormă de cultură. Altfel, avea un aspect juvenil în ciuda părului cărunț: îi veneau bine blugii, nu era de închipuit cu pălărie și cravată, și nu l-aș fi putut auzi, în ruptul capului, amintindu-și că «în 1939, pe Bulevardul Domniței...» sau «la bombardamentul din 4 aprilie...». Multe fete se îndrăgosteau primăvara de el, îl priveau languros în timpul cursului și veneau la consultații gătite ca la dans, ca să ceară dedicații pe cărțile de teoria literaturii. Obișnuit cu asemenea pasiuni sezoniere, Profesorul le descuraja printr-o răceală ironică, mult comentată în camerele de la cămin.

Știam din bârfe că se însurase de curând cu o fostă studentă, nu mult mai mare ca noi, fată-de-ștab, pentru care își părăsise soția și doi copii mari. Nu-mi îngăduiam să-l judec sub aspectul ăsta, nu mă privea, de aceea șefei de grupă – o turnătoare care, scuturându-și cerceii cu multă competență, decretase că «n-ar trebui să i se încredințeze educația tinerei generații unui om cu o moralitate dubioasă» – îi arsesem o palmă de-i zburaseră ochelarii, spre stupefacția căministelor iertate de absențe.

Poate că acest incident ajunsese la urechile Profesorului și mă

chema să mă certe?

Cursul de socialism științific nu se mai sfârșea. Mă uitam din amfiteatru cum ninge și plouă amestecat între noi și Arhitectură, de unde, cu toate ferestrele închise, răzbăteau Beatles-ii: *O, girl!*

L-am găsit pe Profesor posomorât, cu mâinile lipite de cristalul biroului. Pulooverul cenușiu înspicat, din lână englezească, avea aceeași nuanță cu părul, iar chipul spiritualizat mai păstra și acum, în toiul iernii, ceva din arămiul vacanței la mare. Încruntarea lui nu prevestea nimic bun. Inima îmi bătea tare, mă fâțâiam pe scaun de curiozitate și nerăbdare, dar el continua să tacă, parcă plictisit de prezența mea. Cineva a deschis ușa spre care stăteam cu spatele, a zis cu voce groasă «pardon» și s-a retras. Mi s-a părut caraghios și-am început să râd. Expresia de pe fața Profesorului s-a mai împlânzit: zâmbea cu ochii, deși gura subțire îi rămăsese severă.

— Uite ce e, îți cer o favoare: soția mea ar vrea să te cunoască, i-am vorbit despre tine și îți transmit dorința ei de a veni sâmbătă la o cafea. Notează-ți adresa.

La orice m-aș fi așteptat, dar la o asemenea ceremonioasă invitație, nu. Mi se oprișe râsul în gât, probabil că arătam de-a dreptul neroadă, așa că profesorul s-a simțit dator să adauge:

— Trebuie să te previn că soția mea a suferit nu demult un accident, acum e în convalescență, se plictisește și prezența unui om apropiat de vârsta ei i-ar face bine. Sunt nevoit s-o las mult timp singură... M-ai putea ajuta... Te rog.

N-am putut rezista acestui «te rog», deși strica ordinea universului meu printr-o deschidere cu totul nouă, nedorită.

Impulsivă și cu o educație la voia întâmplării, disprețuiam bunele maniere, acordând prioritate bunului-simț. Mă scoteau din sărite sclifoselile grațioase ale fetelor în prezența unor străini: de îndată ce li se dădea atenție, deveneau artificiale, debitând formule, cu singura dorință de a face impresie bună. Mă voiam cât mai ștearsă și reușeam fără efort să fiu, cu excepția situațiilor în care îmi pierdeam cumpătul.

Profesorul, care mă remarcase la un seminar din anul doi tocmai pentru îndârjirea cu care îl contrazisesem în interpretarea unui vers, mă pune uneori cu botul pe labe. Ba odată, iritat de o expresie neacademică – sub pielea smeadă-arămie se înroșise –, îmi strigase în plin seminar: «Necioplito!»

Văzându-mi lacrimile, glumise în legătură cu piatra tare din care aş fi fost făcută şi-l invocase pe Pygmalion. Cu toată fiinţa deodată încordată, îl privisem în ochi, cutremurată de duioşia pe care o citisem acolo. L-am visat câteva nopţi, apoi totul a reintrat în normal, doar că în prezenţa lui mă căzneau să fiu civilizată.

Invitaţia de a-l vizita acasă mă punea în mare încurcătură. Nevasta asta era pentru mine o fiinţă abstractă, dintr-o zonă a vieţii profesorului care nu mă preocupa. Sentimentele pentru el conţineau o doză bună de idealitate: mi-l puteam închipui la catedră, în bibliotecă, într-o sală de concerte, dar mai departe fantezia mea refuzase să meargă. Îmi aminteam cu ce tresărire îl zărisem pe stradă cărând o lampă cu abajur şi cum întorsesem privirea cu jenă de la acea imagine, de parcă l-aş fi surprins înjosindu-se.

Mă tulbura gândul că-l voi vedea în alt mediu decât cel al facultăţii şi, în acelaşi timp, mă îngrijora rolul pe care trebuia să-l joc: aşteptau probabil să fiu amuzantă, să aduc aer proaspăt în atmosfera convalescenţei, să le învierez plictisul cafelei de sâmbătă după-amiază. Or, vorbăria uşuratică nu-mi reuşea niciodată, cu atât mai puţin acum, când mă istoveam muncind la o lucrare cam trăsnită, despre limitele capacităţii creatoare a femeilor. Citeam tot ce venea în tangenţă cu subiectul: anatomie şi psihologie, psihosomatică, istorie, filosofie şi, mai ales, multă literatură «feminină». Mă preocupa să explic de ce sunt femeile atât de slab reprezentate în artele de pură creaţie, dar excelează în artele spectaculare, care presupun o reţetă prealabilă. Lucrarea nu avansa deloc, mă pierdeam prin bibliografii tot mai îndepărtate de subiect şi o primă concluzie la care ajunsesem – aceea că, depinzând multă vreme economic de bărbat sau exercitând profesii organizate de acesta, femeia s-a lăsat convinsă de proiecţia ei în intelectul masculin şi a căpătat şi pe plan intelectual o pasivitate tradusă prin lipsă de iniţiativă – nu mă mai mulţumea. Aş fi vrut să-i ofer lucrarea, odată încheiată, Profesorului, în chip de surpriză şi omagiu, urmând ca, după observaţiile lui şi amplificată cu exemple, s-o transform în teză de licenţă. Aşa că, în după-amiezile de studiu, el era mereu prezent, ca *arrière-pensée*, în lecturile şi meditaţiile mele.

Sâmbăta, când nu se ţineau cursuri, cu câteva sandvişuri în geantă, îmi petreceam întreaga zi la Biblioteca Academiei, până la închidere, şi oboseala din drumul spre casă, cu geanta burduşită de fişe, îmi dădea o stare de plenitudine. Respiram adânc, încrezătoare în

puterea minții mele, mergând alene pe Calea Victoriei, și mă simțeam bogată.

Și iată-mă acum, descumpănită, pregătindu-mă pentru o altfel de sâmbătă, străină de preocupările mele.

Am căutat în dulap ceva potrivit cu împrejurarea, dar rochia pe care o purtasem la banchetul de absolvire a liceului era nepotrivită cu anotimpul, iar taiorul modificat al mamei – toaleta de teatru – avea o pată pe rever. Consultată, mama, care dădu imediat o importanță exagerată acestei vizite, împrumută de la o verișoară o fustă plisată bleumarin, cam strâmtă în talie, și o bluză de mătase albă: parcă eram din corul sindicatelor, cocul de bucle îmi mai lipsea. Înainte de plecare, mă îmbrățișa – ceea ce nu-i prea stătea în fire – și îmi dădu douăzeci și cinci de lei pentru flori. O duceam destul de greu cu banii – rate, medicamente, cărți –, așa că douăzeci și cinci de lei erau o adevărată avere.

La florărie n-aveau decât garoafe roz, veștede, și ghivece cu ferigă, iar la țigănci, imortele vopsite. Cu mâna goală, îmi explicase mama, nu se făcea să mă duc și adăugase, zâmbind: «Ne cade coada de râie și tot în sus o ținem.»

Se apropia ora fixată de Profesor și eu mă plimbam încă nehotărâtă prin fața vitrinelor, cu nasul înghețat și banii strânși în pumn. La un colț de stradă se vindeau mere. L-am rugat pe vânzător să mă lase să aleg patru mere de douăzeci de lei. S-a hlizit la mine și mi-a ales el însuși patru mere galbene sănătoase, însoțindu-le cu un cuvânt enigmatic: «Goldändelicios, taică.» Le-am vârat în buzunare, am sărit într-un autobuz care aștepta la stop cu ușile deschise și, cu o jumătate de oră întârziere, am sunat la ușa Profesorului – după ce dădusem târcoale vilei greoaie cu grădină, ca să-mi potolesc emoția și să-mi compun o expresie zâmbitoare.

Mi-a deschis o doamnă coafată și durdulie, care mi-a indicat unde să-mi pun paltonul și («Mamă dragă, ai papuci aici, lângă cuier») să-mi scot cizmele. Asta mai lipsea! Degeaba am mormăit timid că m-am șters bine, nu s-a lăsat până nu m-a văzut încălțată cu niște șlapi de cauciuc verzi, prea mari. Îmi venea să intru în pământ.

Lipăind pe covoare pufoase, cu cele trei mere strânse la piept, am traversat un living în penumbră, cu șemineu și vitralii. Pe șemineu, într-o fructieră de argint, lucea o piramidă de mere galbene, de mărime neobișnuită. Le-am depus pe ale mele ală-uri: arătau pricăjite.



«Goldăndelicios, taică» am murmurat despărțindu-mă de ele. O voce subțire și alintată, răspunzând la presupusul meu salut, m-a chemat spre fundul odăii:

— Ce bine îmi pare că ai venit, sunt încântată să te cunosc, Puiu mi-a vorbit atâtea despre tine...

Luată repede, n-am înțeles cine e Puiu, dar posesoarea acelui glas, aflată în aura de lumină a unui lampadar, era o apariție năucitoare: părul îi strălucea platinat împrejurul frunții netede, ochii cu gene lungi erau de un albastru de porțelan, pomeții reliefați ușor și nasul gingaș, împreună cu gura puțin bosumflată îi accentuau înfățișarea de păpușă, de desen colorat pentru reclame de farduri. Era îmbrăcată cu un capot mov catifelat, garnisit cu dantele gri și, când i-am întins intimidată mâna, am simțit subțirimea degetelor reci și n-am îndrăznit să strâng.

— Eu sunt Dina, iartă-mă că nu mă pot ridica, ți-a povestit Puiu neșansa cu accidentul...

Am înțeles că Puiu ăsta era Profesorul meu. O clipă mi-a părut rău că venisem. Stăteam, cu papucii ridicoli, cu fusta care mă strângea evident, în fața acelei păpuși fără cusur și mă străduiam să găsesc ceva de spus. Un compliment, o formulă, dar în cap nu-mi suna decât «Goldăndelicios, taică».

— Stai jos, mi-a arătat Dina cu un gest plin de grație fotoliul din apropierea celui în care stătea ea și prin văz mi-a fulgerat o piatră prețioasă. Mi te închipuiam altfel, Puiu are un fel extra-or-dinar de a portretiza oamenii, dar, uite, în cazul tău, descrierea nu se potrivește deloc.

Desigur, o dezamăgisem. Îmi țineam buzele încleștate, nu cumva să iasă nerozia. Apreciind greșit înălțimea fotoliului, m-am trântit pur și simplu în el, iar năsturele de la fusta verișoarei mai zvelte a sărit cât colo pe covor.

Dina a început să râdă cu hohote perlate și atunci a intrat doamna cea coafată, cu o măsuță pe rotile plină cu cești, prăjituri, pahare cu băuturi, fructe.

— O, ce bine îmi pare că vă amuzați! Te rog să servești, ce idee bună a avut Puiu să te cheme la noi, de mult n-am mai auzit-o pe Dinuța mea râzând cu atâta poftă.

Mă înroșisem până în vârful urechilor. Nu suportam să râdă cineva de mine. Trebuia să mă ridic și, ținându-mi fusta cu mâna, să

lipăi demnă până în vestibul și să plec. În loc de asta, am ridicat ochi rugători către durdulie și, cu voce stinsă, am cerut ac și ață. Doamna, râzând și ea, a plecat să caute ceea ce-i cerusem și, în hohotele amplificate ale Dinei, am început să pipăi covorul, umblând în patru labe după nasturele care nu era de găsit.

Așa m-a surprins Profesorul, târându-mă de-a bușilea în jurul soției sale. Un picior, în ghips, era întins pe un taburet, celălalt, încălțat cu un fel de coturn argintiu, ieșea suav din poala dantelată a capotului, l-am privit glezna validă cu interes: era ireal de fragilă.

— Poți să-mi spui ce naiba faci acolo? am auzit vocea Profesorului.

Ridicând capul spre el – văzut de jos în sus, era nesfârșit de înalt – am răspuns serios:

— Fac pe bufonul. Nu pentru asta m-ați chemat, domnule Puiu?

Râsul Dinei a încetat. S-a lăsat o tăcere stânjenitoare. Durdulia a venit cu o trusă de cusut și mi-a spus blând:

— Stai, mamă dragă, ți-l cos eu. Vai, s-a răcit cafeaua! la și prăjiturile, sunt de la Intercont, Puiu le adoră, nici în casă nu ies mai bune.

Schimbând o privire cu soțul ei, Dina s-a ridicat cu greutate din fotoliu și, ajutându-se cu un fel de cadru metalic, s-a apropiat de mine sărind într-un picior. Pe cel cu ghipsul îl ținea ridicat și, la fiecare pas, chipul dulce i se strâmba de efort. Mi-a pus mâna pe umăr:

— Adevărul e că ai fost atât de nostimă, încât nu m-am putut abține. N-am vrut să te jignesc. Puiule, spune-i și tu...

În timp ce mama ei îmi cosea nasturele (îmi dăduse să țin în gură un fir de ață, «să nu-mi coasă mințile»), Profesorul a condus-o pe Dina la fotoliul ei, i-a potrivit o pernă sub piciorul bolnav și i-a sărutat mâna, ca pentru a-i mulțumi că a fost drăguță cu mine.

— Dar de ce stăm pe întuneric? a zis el cu o voce forțat veselă.  
*Fiat lux!*

Și a învărtit un saltăr, iar pe toți pereții vastului living s-au aprins aplice în formă de lumânări. Am privit uimită dulapurile și vitrinele încastrate în zidurile cu tapet auriu de mătase, mobila grea din aceeași esență cu lemnul ușilor ogivale și al ferestrelor cu vitralii, tablourile afumate reprezentând scene de gen, cotoarele aurite ale unei biblioteci ornamentale și, cu un nod în gât, nu m-am putut opri să nu mă gândesc la cele două cămăruțe modeste, cu mobilă în rate încă

neachitate – cuibul nostru, de care mama era atât de mândră. Nu umilită m-am simțit de această involuntară comparație, ci inexplicabil întristată pentru eroul gândurilor mele. Nu fusesem niciodată ispitită să-mi doresc bunăstarea, nici succesul sau celebritatea. Alesesem Filologia nu pentru a-mi face «o situație», ci mă urmărise ideea de a-mi afla un țel pe măsura înzestrării mele, dar numai după ce voi fi încetat să mă consider o ignorantă. Profesorul, față de care îmi deschisese sufletul, mă încurajase pe drumul ăsta și, cu fiecare an, se arătase tot mai mulțumit de progresele mele. Când oboseam, când îmi doream să trăiesc intens, să iubesc, să-mi cheltuiesc forțele pe care le simțeam clocotind în mine altfel decât prin lecturi și scris, gândul la Profesor mă întorcea asupra cărților și-mi evaluam cu orgoliu puterea de a înțelege, superioară celor cu care mă confruntam în seminare de rutină. Doream să ajung la capacitatea de asimilare și forța de expresie a modelului meu, iar seara, năucită de învățătură, nu persoana pe care o aveam acum în față mi-o evocam, ci un soi de alegorie: neliniștea, poate geniul, virilitatea minții.

Cel de acum, mândru de bunurile foarte materiale ce-i aparțineau, săruta repetat mâna păpușii prețioase pentru care fusesem chemată ca divertisment la ora cafelei.

Nădejdea pe care o întrezărisem în el, un drum de urmat, se clătina derutant când îl vedeam îndopându-se cu dulciuri și făcând giumbușlucuri pentru a-și distra soția și soacra. Își arunca prăjiturile în gură de la distanță, cu mare dexteritate, și mă provoca să-i urmez exemplul!

Dina s-a simțit datoră să se ocupe de mine.

— Îți plac șansonetele franțuzești? Eu mă înnebunesc după ele. Mi-a adus tata de la Paris o groază de discuri – Georges, Jules, Charles, Gilbert... Adevărul e că sunt așa de poetice, te transpun...

L-am ascultat absentă pe Brassens. Sufletul îmi era greu, durdulia insista «să servesc», Păpușa debita banalități care începeau cu «adevărul e că...». Profesorul spunea bancuri pe care le știam, apoi a fost deschis televizorul, la serial...

A apărut și socrul – un domn burtos și obosit, care mi s-a adresat cu «tovarășa studentă», și-a ciupit fiica de obraz și i-a propus ginerelui, după cină, o partidă de table.

M-am ridicat. Dina s-a scuzat că nu mă poate conduce – i-am urat însănătoșire grabnică –, mama ei m-a pupat și mi-a spus să mai

vin, iar Profesorul m-a condus până în hol și a asistat la încălțarea cizmelor ponosite. Când mi-am ridicat ochii spre el, am văzut că i se accentuaseră cutele pe lângă gură, parcă îi căzuse masca jovială. Arăta bătrân de-a binelea și evita să mă privească.

— Aveam de gând să-ți propun să pleci cu Dina, după sesiune, la Poiana Brașov, dar mă tem că vei refuza.

Mi-a ținut paltonul. «Dacă-mi sărută mâna, am să accept», mi-am spus. Dar nici gând s-o facă. Mi-a urat convențional noapte bună și succes la examene, apoi a închis ușa în urma mea.

Se lăsase ger. În buzunarul paltonului am găsit cel de-al patrulea măr și am rătăcit pe străzile cu vile, ronțând din carnea lui rece, în timp ce în suflet îmi stăruia o senzație de deșertăciune și, pentru prima oară, un fel de spaimă că nu-mi voi putea găsi locul printre oameni.

\*

Mulți ani mai târziu, după ce mă măritasem, născusem doi copii și lucram ca profesoară de română la un liceu industrial, într-o seară de iarnă, ieșind de la consiliul profesoral, am luat din plasă un măr galben din cele cumpărate pentru plăcintă și simțindu-i gustul am spus tare, fără să vreau: «Goldändelicios, taică.» O profesoară de naturale, care mă ajunsese din urmă, a râs ca de o glumă și mi-a cerut un măr: «Soi bun, tu, a apreciat morfolind, păcat să le bagi la plăcintă.»

### EXAMENUL RADIOLOGIC

Când stăteam aplecată deasupra căzii cu rufe muiate, când curățam cimentul și linoleumul, dar mai ales seara târziu, când rânduiam bucătăria, simțeam acut starea aceea asemănătoare cu tristețea bătrânilor: sfârșeală, revoltă și remușcare. Trecuse încă o zi fără să scriu la povestea cerșetoarei, cea care își ducea existența adunând ban cu ban, prin neînchipuite umilințe, pentru monumentul său funerar. Cum căutase întâi locul de veci în cimitirul cel mai select al orașului, în vecinătatea marilor familii. Cum visa ea să le sfideze compania veșnică printr-un monument nemaivăzut. Tocmeala bătrânei cu un sculptor care, pentru un preț bun, se învoise – poate atras și de revanșa postumă a umilinței – s-o immortalizeze în marmură. Pe măsură ce ea inventa noi mijloace de a trezi caritatea trecătorilor, sculptorul adăuga proiectului său o atitudine tot mai demnă și mai distinsă. Mâna întinsă pentru cerșit își convertea gestul în binecuvântare, iar zdrențele deveneau falduri pe care lumina adia.

Între ultima țigară a zilei și prima din ziua următoare, somnul

scurt mi-era plin de această poveste ramificată pe străzi vag amintite și în interioare văzute prin filme. Auzeam vocea copilului cerându-mi apă și nu mă puteam desprinde din apropierea sculptorului – când tânăr, când bătrân, când meschin, când generos. Câteodată mi se părea că l-am dibuit – «să nu uit amănuntul ăsta», îmi spuneam în somn –, și atunci Piti voia la oală sau tata avea o criză de anghina, aprindeam veioza și totul se ștergea.

Voiam să scriu și nu-mi rămânea timp. Devenisem nervoasă.

«Sâmbătă i-am invitat pe Ambrozii. Să faci pizza, că de vin mă ocup eu», mă săruta în fugă soțul și pleca să țină conferințe ateiste în județ. Sâmbătă, după baia copilului, când toți se instalau la televizor, îmi propusesem să mă apuc în sfârșit de scris. Dar nu mi-era îngăduit acest răgaz.

Dimineața-dușul, pâine-lapte-aprozar. Bătrâna cerșetoare se așeza în colț la Drept, nu, nu era bine, studenții nu dau pomană. Mă întorceam acasă, trezeam copilul, oala, spălat, îmbrăcat, masa de dimineață, medicamentele tatii. Îl duceam pe Piti la grădiniță, apoi, în înghesuiala din autobuz, reușeam să mut bătrâna în fața parfumeriei, era un loc mult mai bun, plus figurile cucoanelor care-și cumpărau cosmetice, antiteza dintre. În trap săltat, în șuvoiul ce se scurgea din autobuze spre porțile instituției, îi construiam sculptorului o origine țărănească ardeleană, îi adăugam și-i desființam învățăcei până rămânea cu unul singur, mai bine una.

Semnam condica, bună dimineața, ce zi frumoasă, ce mizerie de vreme, ce vă face puștiul? salutări doamnei, parcă ați mai slăbit. În sfârșit, în birou. Ajungeam totdeauna prima și erau cele mai plăcute momente ale zilei, când, cu geamurile larg deschise spre calea ferată, îmi așezam dinainte foile cu schema poveștii. Adăugam ucenica sculptorului, desigur frum. indep. și cam trăs., adorându-și și detestându-și maestrul, căruia-i mai scădeam vreo zece ani, și atunci trebuia să-i mai scad și fiului său cu motocicletă care nu se mai putea îndrăgosti de studentă, încercam să-mi amintesc cum iubește o elevă un profesor și notam: orbire intransigentă. (Pe urmă uitam ce am vrut să spun cu asta.) Ștergeam săgeți, ocoleam cu jenă scena de la administrația cimitirelor, fiindcă trebuia să mă documentez, și tresăream speriată, mereu la fel, de parcă aș fi fost prinsă asupra unui fapt reprobabil, atunci când năvăleau, încălziți de drum, cei trei colegi. Și aici, cum se spune, se rupea filmul. Veneau maldărele de șpalturi ude

la corectat, telefoanele, dispozițiile, alergătura, certurile.

Către ora trei, în birou începeau invariabil discuțiile despre mâncare. «Acum ar fi bună, zicea Petrescu, o saramură de pește cu mămăliguță...» «... Și mujdei grecesc», îi lăsa gura apă Curierii. «Ba, îi contrazicea Frumoasă, trăgând fumul adânc, eu aș vrea ceva suav, un iaurțel de la gheață, cu sirop de fragi...» și ochii ei albaștri priveau cu dor harta economică de deasupra capului meu. Smângăleam detalii la scena «tocmelii», în timp ce în aerul îmbâcsit al biroului zburau elogiile ale caltaboșilor și berii cu spumă. Cerșetoarea mea trebuia să fie, sub aparența unui om simplu și necredincios, întruchiparea vanității și a dorinței de dăinuire. Iar sculptorul, cel în stare să-i dea nemurire, trebuia atins de toate viciile. Cel de la care «se cumpără», cu umilințe de o viață, memoria veșnică era un fel de diavol auto distrugându-se cu flacăra din el. «Și niște fasole cu costiță», îmi cânta vocea domnului Petrescu. «... Cu costiță și ciolan afumat...», relua în canon Curiera. «... Cu ciolan afumat și șpriț rece...», urca tărăgănat glasul Frumoasei. Se înțelegeau de minune. Eu voiam să scriu. Și eram atât de ipocrită, încât nu recunoșteam că mi se făcuse foame.

\*

De când aveam dorința de a scrie, tot ce considerasem înainte a fi «realizarea» mea devenise o corvoadă. Îmi îndeplineam obligațiile conștiincios, dar fără satisfacție. «Căldura căminului», lucrurile astea de care fusesem mândră – perdelețe, crăticioare, zacuști... Chiar și iubirea duioasă pentru copil, afecțiunea pentru soț, tandrețea-milă pentru tata se modificaseră, alterate de un soi de vinovăție iritată. Nu mai aveam răbdare nici în ritualurile domestice care înainte îmi dădeau siguranță și calm.

Îl înveleam pe Piti, îl pupam și stingeam lumina, grăbită să-mi termin treburile și să câștig o oră pentru scris. «Spune-mi o poveste subțire», mă ruga el, smiorcăindu-se. Mă rezemam de tăblia rece a patului și începeam: «A fost odată o bătrână cerșetoare...» – «Nu cu bătrâna cerșetoare, începea el să urle, cu animăluuuteeee...»

În bucătărie zăceau cratițele cu resturi de mâncare prinse pe fund și farfuriile unsuroase, aragazul pătat și tranzistorul cu paraziți ia care tata asculta știrile de la Europa Liberă comentate apoi în tirade interminabile. «Și iepurașul, și purcelul au trăit fericiți până-n zilele noastre» – nici nu mai știam ce îngaim. «Și-n zilele noastre ce fac ei?» mă întreba încă foarte treaz Piti. Îmi venea să-l bat. «Hai mai bine să-ți

cânt!) – «*Bandiera rossa*», poruncea el. «*Bandiera rooossa triom-fe-ra*», căscam la a zecea reluare a singurei strofe pe care o știam.

Venea acasă soțul cu chef de vorbă, trebuia hrănit, compătimit, giugiulit. Altfel îl apuca deznădejdea, scotea vinul din frigider și nu-l mai puteam urni din bucătărie până nu termina sticla. Spre sfârșitul ei, mă acuza că sunt rece și absentă, începea să-l vorbească de rău pe tata și atunci trebuia luat cu binișorul și vârât în pat, unde adormea pe loc, cu ochelarii pe nas.

Mă duceam să-i spun noapte bună tatii, care mă informa ce mai e prin Iran și că a venit nota de telefon cu multe convorbiri adiționale (telefonul îl plătea din pensia lui). Trebuia să facem economii. Și la lumină. Era un bun prilej să-i sting veioza. Părăsindu-l așa, pe întuneric, aveam totdeauna impresia că mai voia să-mi spună «bea o cană cu lapte» sau «îmbracă-te mai gros, peste noapte se face rece», ceva care să-i dea iluzia că mă ocrotește, când, de fapt, rolurile se inversaseră de mult-fetița lui era o gospodină șleampătă, obosită și nervoasă, de care nu se mai lipeau nicicum diminutivele.

Era liniște în toată casa, toate la locul lor, cratițele cu mâncare pe două zile și întreținerea plătită. Orașul vuia stins în vântul de toamnă. La ora asta, cerșetoarea mea își număra banii și se visa de marmură albă, dar adormeam în drum spre pernă și deodată suna ceasul.

\*

Domnul Ambrozio părea în orice clipă că e gata să se frece pe burtă și să ofteze satisfăcut: «Ah, ce bine mi-am orânduit viața!» Soția sa, Rica, avea expresia îngâmfat suspicioasă a unui curcan. Înfulecau pizza și-și aminteau de concediul lor italian prin ONT. Apoi – țin minte precis momentul, fiindcă se povestea despre o statuie dintr-un cimitir genovez reprezentând o cerșetoare –, domnul Ambrozio m-a privit atent și a hotărât că trebuie să mă vadă un doctor. Nesuferit la el îmi era obiceiul de a da sentințe. Acest om eficient suficient, care îndeplinea în familia noastră rolul nașului, deși nu botezase pe nimeni, ne copleșea cu o bunăvoință autoritară. Simțea nevoia – poate fiindcă nu avea copii – să ne inculce pragmatismul lui («voi nu cunoașteți viața, ascultați-mă pe mine...») și pretindea pentru asta un soi de recunoștință, dacă nu chiar iubire.

Până să vin de la bucătărie cu salata de fructe, el aranjase telefonic să mă prezint luni la un internist «care-i era obligat». Rica

Ambrozie a aprobat cu satisfacție, scuipând sâmburii de vișine în linguriță, iar Piti a venit cu un pistol cu apă pe la spatele ei și i-a udat șalul rusesc și buclele date cu fixativ. A trebuit să-l cârpesc și apoi să-l chem în baie să-i dau gumă de mestecat, ca să tacă.

Ucenica sculptorului o vede pe bătrână cerșind și-i cumpără o ciocolată mare. Sau mai bine o sticlă de rom cubanez, ca să descriu delirul bahic al bătrânei, cu hore de statui și plăci funerare colorate ca la bălci. Ar trebui să beau eu întâi, să văd cum e. Numai că la al doilea pahar îmi vine să vărs. Singura dată când am reușit să mă îmbăt, în satul de la mare, mi s-a făcut poftă să înot – era o noapte rece, m-am întors pe țarm trează și înghețată, și pe urmă am zăcut cu pneumonie tot concediul.

Domnul Ambrozie m-a pupat nu tocmai părintește lângă ochi (se terminase și telejurnalul), țoc-țoc, și cu ea, mai-poftiți-și-voi-la-noi / cu-plăcere-pe-curând, și, în sfârșit, s-au dus.

Soțul meu, încălzit de vin, a vrut să facem dragoste, dar mai întâi venea povestea pentru Piti, chiar m-a ajutat să spăl vasele, în timp ce tata îmi relata un incident cu ostatici la o ambasadă, era atât de îngrijorat pentru ei, că i-am dublat porția de Extraveral. Pe când făceam patul, sculptorul primea o comandă de fântână arteziană, iar bătrânica dovedea o monstruoasă răutate senilă față de motanul ei iubit, cu care își împărțise până atunci parizerul zilnic. M-am gândit să ucid motanul prin inaniție, dar tocmai atunci Piti a început să plângă în somn, așa că am lăsat animalul în viață și l-am botezat Ambrozie.

\*

Luni, după serviciu, m-am dus la doctor. «Nu te uiți la nimeni, intri direct în cabinet și spui că vii din partea mea», mă instruisese Ambrozie, și așa am și făcut, cerându-mi însă prostește scuze celor îngrămădiți în fața ușii, cu fișele în mâini.

Doctorul era un tânăr chipeș, fercheș, cu cearcăne și pix aurit. Dincolo de birou, în fața lui, ședea bolnava între două vârste, cu oscilații de tensiune. M-a privit neprietenos și am devenit brusc conștientă de ținuta mea urâtă (cei apropiați îmi trăgeau adesea un pumn în spate, obligându-mă pentru câteva secunde să stau dreaptă), de firele duse de la ciorap. Am spus cu voce mică cine mă trimisese și pe fața doctorului s-a accentuat expresia de plictiseală.

— Și ce te doare? am auzit întrebarea, pentru care nu eram pregătită.



Observasem că, dimineața, în grabă, luasem fularul verde al tatii la canadiana albastră, cumpărată de la Adolescentul, pe care se oprea acum insistent privirea doctorului.

— Știți, când...

— Te rog, succint, ai văzut ce-i afară! Ce să-i spun ca să pot pleca

— Tușesc, am oftat ușurată.

— Aha, o să-ți fac o trimitere la radiolog.

Cu biletul parafat în mână, am rătăcit pe culoarele verzui, din ce în ce mai goale, căutând ieșirea. Cerșetoarea mea legalizându-și actele pentru locul de veci tot așa trebuie să se simtă străbătând «hățișul birocratic».

La indicația unui domn stilat căruia-i ieșeau aburi din gură la fiecare cuvânt, am coborât îndelung cu un lift de modă veche, ca o cușcă pentru un animal prețios. Pastilele ce indicau etajele se luminau descrescător, derulând litere latine, chirilice, gotice, ebraice, o babilonie de alfabete, sau poate mi se transmitea un mesaj obscur, o formulă magică. Prin grila de lemn a liftului vedeam peretele tunelului, la început dur și lucios, apoi tot mai spongios și întunecat, străbăteam ca sfredelul unei sonde straturile geologice, iar butoanele se aprindeau cu o intensitate tot mai mică, de la lumina orbitoare a soarelui pe marmură, până la *Dammerung*-ul unei arhive, candelă în camera convalescentului, ace fosforescente când te trezești de frig.

Liftul s-a oprit în beznă. Am dibuit grilajul și l-am tras, cu un zgomot de dislocare, iar din întuneric am auzit o voce bărbătească, dar cu inflexiuni cald feminine, o voce dintre acelea de care te îndrăgostești la telefon.

— O să vă conduc la aparat. Întindeți mâna, atenție la treaptă! Așa, să reglăm plăcile...

Am simțit apropiindu-se din față și din spate doi pereți reci care m-au prins între ei cu o strângere ușoară, apoi au devenit translucizi într-o lumină albăstruie.

— Respirați adânc, relaxați-vă.

Aerul era răcoros și curat, cu un ușor miros de hârtie tipărită. Eram stânjenită de poziția incomodă, dar aveam în același timp o senzație de încredere, de familiar, aproape voioșie.

— Babei, Bacovia, Baltag, Barbu-Ion... Blecher, Baudelaire, Borges, Bulgakov, citea muzical vocea.

Desigur, devenisem transparentă, o cutie, un seif plin de comori

alfabetice uitate, copleșite de chitanțe, detergenți, ambrozii. Se deschideau numele ca niște potire încăpătoare, ca niște răni – Buzzați, Caragiale, Cehov, Cortazar... un pomelnic atât de drag, de dorul căruia mă dureau ochii. Și vocea aceea reverbera masculin-feminin în întuneric bucuriile și umilințele mele – Dickinson, Dimov, Doinaș, Dostoievski, nu te opri, mi-amintesc exaltările și deznădejdea, toate iubirile – Iubirea, scheletul și nervii, și sângele meu hrănit cu scrisul lor, Gogol, Hesse... James... Mann... Melville... Raicu... Rilke... și se văd clar alveolele avide să soarbă alte cărți, să se imprime de pecetea altor nume. Această sete e boala mea, și recunoștința pentru Ei, și dorința de ispășire prin scris.

Plăcile mari de metal s-au îndepărtat, eliberându-mă.

— Gata, Bittel, nu-i nimic special, un caz destul de frecvent. Din fericire, incurabil. Veți rămâne un timp la noi.

\*

Mi s-a dat o cameră luminoasă, cu balcon și vedere spre munți. Printr-o ușă capitonată pot trece în biblioteca circulară, în același timp sală de muzică și atelier de pictură. Prima zi mi-am petrecut-o cercetând volumele frumos legate și colecțiile de discuri. Ochiul se îmbăta muzical de trecerea luminii peste picturile expuse pe șeavele și m-am obișnuit să măsoar timpul după mișcarea razei de pe cartea pictată de Meruling înaintea lui Martin von Nieuwenhove până la fundalul peisajului cu păsări galbene al lui Klee.

Era spre seară când a început ploaia peste pădurea de pini și mi s-a adus o gutuie mare pe o tupsie de aramă.

M-am retras în camera mea ca să mă apuc de scris. Povestea cu cerșetoarea își pierduse orice interes. Prima fază se lăsa greu, împleteam și despleteam cuvintele, poticnită în câte un gerunziu, în câte un «care». Îmi propusesem să evit epitetele, or ele se lipeau, cleioase, de fiecare substantiv. Într-un glob de cristal, ceasul de pe noptieră îmi îngâna respirația. «O închisoare de cristal pentru ceasornic / o închisoare de parfum pentru gutuie.» Liniștea aceasta care mă înfricoșează. «Eu sunt departe, străbătând/privelști scufundate-n frică.» Versuri. «Dinții fini ai ceasului / mușcă din gutuie / se strepezește ora / și mi se face dor...»

Trec în bibliotecă și îmi pun la pick-up *Aria pe coarda sol*. Se întunecă. Din rafturi și de pe șeavele sunt privită necruțător, ca un intrus. Și ce dacă știu să gătesc zece feluri din pui, îmi vine să zbier, și

spăl geamurile ca nimeni alta? Cândva am fost o studentă promițătoare, îl știu pe Arghezi pe dinafară, pot scrie versuri onorabile, am și publicat câte ceva într-o revistă din provincie!

Pun discul de la capăt, de mai multe ori, nu vreau să pierd starea asta muzicală, trebuie s-o scriu, o voi scrie, și atunci apare bătrâna cerșetoare (nu bătrâna, cerșetoarea) cu un halat de diftină grenă, mă ia ușor pe după umeri și mă duce la culcare.

## VARA, VARA CU TUTUN

Căsnicia îndelungată, în care se completaseră tenacitatea și inițiativa fiului de croitor cu răsfățul aristocratic și cultura unice moștenitoare a unui avocat, le apărea acum amândurora ca un eșec. Trecuseră cu bine prin două războaie, crize economice și acute crize conjugale, crescuseră doi copii studioși și adaptabili, dar, odată depășită bariera celor șaptezeci de ani, cuplul suferise o cădere bruscă, declinul fizic afectându-i grav echilibrul.

În urma unui accident stupid – alunecase în baie alegându-se cu fracturi serioase –, Omama nu mai părăsea apartamentul decât o dată pe lună, când se aventura cu precauții infinite până la coaforul din colț, în restul timpului trecând de pe canapea pe fotoliu și recapitulându-și drumul de la casa cu peron la apartamentul de trei camere pe care-l împărțea acum cu fiica, ginerele și nepotul.

Bunicul urcase în ierarhia funcționărească până la postul de șef de birou și își păstrase și după pensionare un ton dictatorial, obiceiul de a calcula totul în procente și de a scoate concluzii cu caracter general din fapte particulare. După-amiezile ieșea la o belotă cu foștii colegi de Bancă, diminețile se plimba cu mâinile la spate prin parcuri, iar puținul timp cât stătea acasă – mai ales iarna, pe alunecuş – era sfâșiat de certuri și reproșuri în care se reactualizau infidelități vechi de decenii, șanse ratate, vini clasate de mult.

În două privințe erau de acord, șușotelile lor revoltate, îngrijorate ori înduioșate unindu-i în front comun: își detestau ginerele cam bețiv, absolut tot ce făcea acesta era blamabil, și își adora nepotul dulce obraznic, convinși că în ce are el bun copilul le seamănă, relele fiind moștenite de la taică-său.

Cei cinci oameni legați prin strânse relații de rudenie se stânjeneau reciproc până la ură și temperatura scăzută a apartamentului era adesea încinsă de certuri strașnice. După ce apele se linișteau – bătrânii se încuiau cu zăvorul în camera lor, ginerele

pleca trântind ușa, iar fiica își amesteca lacrimile în cratițele de pe foc –, cel mic, captând tensiunea nervoasă, începea să distrugă mobilele, personificate în dușmani ai haiducului sau cowboy-ului ce era. «Mâinile sus! – țipa băiețelul, izbind în lemnul de trandafir al bufetului din celălalt veac sau în șifonierul Solea, luat în rate. Tacă-ți gura, ești un ticălos, un caca și-un pipi. La ataaac!» Maică-sa venea din bucătărie și-i dădea una după ceafă. La urletele micuțului, bunicii ieșeau din camera lor «să-l salveze», mâncarea lăsată pe foc se ardea și Bunicul decreta sumbru, sugând o nitroglicerină: «Lumea se înrăiește pe zi ce trece. Totul se duce de râpă.»

Cel mai greu îi era femeii încă tinere, care-i iubea și-i îngrijea pe toți, când, întoarsă de la serviciu încărcată de sacose, auzea de pe scări zvonul de ceartă din apartament, țipetele copilului și vocea îngălată de băutură a soțului, bodogăneala mamei și ordinele tatălui. Știa că urmau reclamații, confidențe, considerații despre scleroză și despre pedagogie, «că nu-i ăsta sfârșitul pe care-l merit», «o să-mi închiriez o cameră-n oraș» și «să nu mai văd copănel, vreau numai felul trei».

Devenise superstițioasă. Dacă era lăudată la serviciu, dacă i se făcea un compliment sau dădea peste ea un noroc neașteptat, presimțea compensația de necazuri acasă și nici nu mai îndrăznea să se bucure. Întrebată ce-și dorește mai mult, ar fi răspuns: «Un moment de răgaz.»

\*

La începutul verii, isteria păru că pune stăpânire pe apartamentul în care se loveau unii de alții cei cinci.

Bunicul făcu o criză de nervi. După ce se acuzaseră reciproc că la closet e uitată lumina aprinsă toată noaptea, membrii familiei trecuseră la insulte grave și bulgărele de zăpadă nu mai putu fi oprit, în ciuda copilului care-i soma pe toți cu o mitralieră chinezească asurzitoare.

Ginerele plecase amenințând și se întorsese spre ziuă atât de beat, încât pur și simplu se prăbușise în brațele soției, care-i pândea sosirea în ușa deschisă a apartamentului. La insistențele acesteia de a-l duce la culcare, îi răspunsese împleticit că nu mai poate s-o suporte, că iubește o Angelă «care face dragoste ca o fiară și știe poeme englezești», apoi, ajuns cu bine în bucătărie, începuse să aprindă chibrituri și să le arunce pe jos. Cu ochii injectați și o expresie stupidă, făcea elogiul talentelor erotice ale acelei Angela, «la care mă mut chiar

măine, să scap de voi toți, are niște pulpe fierbinți și bronzate, nu ca tine, o găină fiartă pusă la frigider... hă, hă...».

Soția culegea chibriturile de pe jos, capul îi era greu de nesomn și de teama că aveau să se trezească bătrânii, copilul, că aveau să audă vecinii.

— Te rog frumos, hai la culcare! vorbim mâine, da, ai dreptate, dă-mi chibriturile, o să fie bine, se ruga cu voce șoptită.

— Cară-te și lasă-mă în pace, tâmpito! Nu-mi pasă de nimeni, o să v-arăt eu cine sunt, du-te, să nu te mai văd! o îmbrânci peste sticlele goale pregătite pentru vânzare.

Zgomotul îi trezise probabil pe bătrâni – în camera lor se aprinsese veioza –, dar nu îndrăzneau să se arate, stăteau așa, speriați, în pat, pândind zgomotele din bucătărie și încercând să deducă ce se petrece. La vederea sângelui care-i curgea soției sale de la mână, bețivul își mai reveni, începu să plângă și se lăsă cărat în dormitor, unde începu să sforăie peste câteva minute, emanând aburi de alcool. Soția adună cioburile, se pansa la mână cu o fâșie ruptă dintr-o cârpă de șters vasele, controla să nu fi rămas niciun chibrit aprins pe jos, apoi căzu pe scaunul de bucătărie, cu fața în palme. Îl auzi pe bunic făcându-și de lucru la baie, unde uită, firește, lumina aprinsă, copilul ceru prin somn apă, apoi toată casa se liniști.

«Nu-i nimic, își spuse femeia, în timp ce se lumina, totu-i în regulă, se întâmplă, acum trebuie să vină compensația, am plătit anticipat.»

A doua zi, soțul nu-și mai amintea de nimic.

— Care Angela? clipi năucit la aluziile femeii obosite care-i pregătea o cafea tare cu lămâie. Și ce-ai pățit la mână, iubito?

Bunicul voia și el cafea – avusese o noapte proastă –, iar băiețelul, în pijama, ducând cu amândouă mâinile cana cu lapte cald la gură, declară că nu se mai duce la grădiniță, că vrea vacanță.

— Apropo de vacanță – zise bunicul, sorbind zgomotos din cafea –, am uitat să-ți spun că am obținut prin relații două bilete la tratament, la Covasna. Am convins-o pe mamă-ta și de luni într-o săptămână plecăm.

— Și mie mi s-a aprobat concediul în iunie, adăugă soțul. Cred că cel mai bine ar fi pentru ăsta micu' să ne ducem la mama, la țară. Acolo poate zburda în voie și am și eu liniște să lucrez la teza de doctorat, te mai odihnești și tu...

Cu ochii arzând de oboseală, femeia îi privea neîncrezătoare. Soarele strălucea sărbătorește în geamurile blocului de vizavi și în baie Omama cânta, acompaniată de șiroitul apei, *Parlez-moi d'amour*.

— Eu nu am concediu decât în decembrie, șopti Lia cu vinovăție în timp ce strângea resturile micului dejun. Veți pleca fără mine.

Întoarsă de la serviciu în apartamentul gol, Lia privi cu bunăvoință dezordinea din jur. Încă nu-i venea să creadă că avea înaintea ei zile lungi de odihnă. După ani în care visase ca la o supremă fericire să poată trăndăvi după-amiaza, cu o carte – fără îndatoriri ce nu mai sufereau amânare, fără așteptări terorizante ale soțului, fără eforturi de a rămâne calmă atunci când copilul pedepsit urla ca din gură de șarpe, părinții se acuzau reciproc de scleroză și robinetul uitat deschis inunda baia –, putea respira ușurată.

De bucuria acestei eliberări, nu putu nici să citească, nici să doarmă. Se apucă să orânduiască lucrurile, aruncă la gunoi jucăriile stricate, teancuri de ziare vechi, doctorii expirate. Tot apartamentul fu curățat și lustruit cu frenezie – ispășire pentru minciuna care-i rodea conștiința – și, într-un târziu, se așează sfârșită într-un fotoliu, privind cu mulțumire în jur. Se simțea absolvită. Pe un raft al bibliotecii, uitate de soț în graba plecării, rămăseseră un pachet de țigări și chibriturile. Lia nu fumase niciodată. Pe de o parte, fiindcă mama ei era de părere că o femeie care fumează «nu e așa cum trebuie» («e dizgrațios, draga mea, la noi în familie nu s-a pomenit așa ceva», îi șuierase la o nuntă, când, puțin amețită de șampanie, Lia nu refuzase Kentul pe care i-l oferise un necunoscut grizonant), pe de altă parte, fiindcă nu avea niciodată tihna și relaxarea presupusele o asemenea îndeletnicire. În camera de zi era zăpușeală. Își scoase un fotoliu pe balcon, își luă pachetul de țigări, scrumiera, și acolo, în fața zecilor de ferestre ale blocului din față, își aprinse țigara. De departe se auzea semnalul televizorului de noapte, un câine de apartament schimba mesaje cu o jăvră ce dădea târcoale pubelelor și fumul țigării se ridica drept, în noaptea caldă, spre o stea. Un val de fericire o luminează și Lia închise ochii ca să nu se risipească această voluptate: odihna.

Înainte de a adormi, gândul o duse în satul ardelean unde băiețelul visa cowboys și haiduci, în camera de hotel în care părinții surescitați de voiaj își luau somniferele și – neașteptat – către un coleg bolnav care se lăsase de curând de fumat și-i spusese «mă gândesc la o țigară ca la cel mai bun lucru din lume».

La cinci și jumătate sări speriată din somn: ritmul în care funcționa de atâția ani organismul ei dresat de obligații nu voia să știe de neașteptata pauză. Abia când, dezmeticită, văzu locul gol de lângă ea și lumina stinsă la baie, își aminti că e singură în toată casa și că, până la plecarea la serviciu, nu avea nicio treabă. Timp pentru ea.

Prelungi dușul de dimineață nevenindu-i încă să creadă că nu zgâlțâie nimeni de ușă. Își făcu o cafea și, înfășurată în prosopul de baie, cum văzuse într-un film la televizor, se așază turcește pe pat, cu scrumiera și ceașca de cafea alături. Ceea ce vedea în oglinda dulapului – o femeie tânără și destinsă, cu pielea lucind sedefiu în lumina zorilor – nu reușea să se suprapună peste imaginea gospodinei crispate, în cămașă de noapte ieftină, cu laptele pe foc, fierul de călcat în priză pentru netezit șorțulețul de grădiniță al copilului, pregătind micul dejun cu ochii mereu la limbile ceasului până la șase treizeci, când ieșea pe ușă, încheindu-și în grabă nasturii bluzei.

Țigara fumată pe stomacul gol o ameți, cafeaua avea o aromă ciudată – gust de aventură primejdioasă într-un oraș străin, într-o casă veche, cu cotloane întunecate, scări, tapiserii prăfuite. Și, cu fiecare fum aspirat adânc, senzația plăcut crispantă că face un lucru nepermis.

Se întinse din nou în așternutul răcoros și se lăsă purtată de reverii vagi – o maree de emoții difuze ce acoperea timpul cu un voal-balans adormitor. O trezi telefonul. Colegii se interesau, îngrijorați, ce i s-a întâmplat: de zece ani nu întârzia-se niciodată. Lia îi rugă să facă pentru ea o cerere de concediu fără plată, îi asigură că n-a pățit nimic și întrerupse convorbirea peste insistențele lor intrigate. Se privi triumfătoare în oglindă, dar strălucirea proaspătă a trupului din zori dispăruse – fusese un efect de lumină. I se făcu milă, ca de un animal jigărit, de figura ei triumfiulară, mioapă și cu umbră de mustață, de grația de mârțoaă a picioarelor slabe și de curajul derizoriu de la telefon. Angela cea cu pulpe fierbinți, tolănită obscen, o sfida o clipă, apoi *flash*-ul se stinse într-un penibil scâncet interior.

Se îmbracă pe îndelete, își luă țigările și plecă fredonând mereu o frântură de cântec de-al mamei – «*tout doucement, sans faire de bruit*». Autobuzul sosi imediat, aproape gol, găsi chiar loc să se așeze în apropierea șoferului – un tânăr cu tricou curat, care anunța într-un microfon stațiile și-i ruga pe călători să se simtă bine în mașina lui. În locul pozelor de Angèle, avea prins pe parbriz un vas cu flori adevărate de tei, și, din momentul în care le simți mireasma, Liei începu să i se

pară totul suspect: faptul că se simțea odihnită și veselă, oamenii civilizați și aspectuoși alături de care stătea, cerul foarte senin și frunzișul de pe șosea spălat de ploaia de cu noapte. Un aer ireal în culorile proaspete, pe chipurile binevoitoare – ireale siguranța și buna-dispoziție, de parcă ar fi împrumutat făptura altcuiva, unei frumoase iubite și lipsite de griji. Chiar teroarea ceasului dispăruse. Vru să verifice dacă această dimineată sărbătorească nu era iluzie și se interesă de ruta autobuzului. «Următoarea stație, în Orașul de la Mare, acolo e astăzi capătul, îi răspunse în microfon șoferul, depășind o dubă neagră a Morgii. Va fi o zi minunată de plajă.» Atunci observă Lia că femeile din autobuz purtau rochii decoltate și sacoșe cu prosoape și uleiuri parfumate, iar bărbații, în majoritate tineri, aveau pantaloni albi și ochelari de soare.

Coborî odată cu ceilalți într-o piațetă cu fântână ornamentală în centru, iar pe margini cofetării și berării cu scaune albe sub copertine colorate, pustii la acea oră matinală, căci drumul traversase invers timpul și nu părea a fi mai mult de șapte.

Călătorii din autobuz se împrăștiară pe străduțele ce porneau din piață și, până să privească înjur, Lia rămase singură, lângă autobuzul gol, cu ușile deschise. Până și șoferul dispăruse. Marea nu se vedea, dar se simțea în aerul amărui mângâios. Starea de bine persista. Ceea ce o mira mai tare era că situația neobișnuită în care se afla nu o îngrijora, dimpotrivă, ziua se deschidea înaintea ei liberă și plină de surprize plăcute, pentru care nici nu trebuia să fie recunoscătoare. Ziua aceasta i se cuvenea pentru trudă, umilință și îndurare. Era ziua ei. Se așeză pe scara autobuzului și își aprinse o țigară. Danaida fântânii turna mereu un șuvoi subțire din amforă în butoiul de piatră ce o înconjura, și buzele roase de vremuri păreau că zâmbesc. Pe cap i se opri un porumbel.

Lia aruncă țigara în fântână și o porni la întâmplare pe una din străzile coborâtoare, cu vile confortabile, înconjurate de grădini, ce aveau un aer încă adormit, și-și închipui adolescenți în vacanță, obosiți de sporturi și dans, visând la sporturi și dans. Prin geamurile deschise întrezărea holuri vaste, cu biblioteci și tablouri, bucătării lucitoare în care se prepara ceaiul, terase cu trandafiri pe care un câine veghea somnul bebelușului la soare sau budoare cu perdele vapoase, învolburate de adierea dimineții marine.

Strada se termina cu câteva pensiuni cubiste, pe balcoanele



cărora erau etalate prosoapele și costumele de baie ale vilegiaturiștilor, unelte de pescuit și saltele pneumatice, iar în curți, pe frânghii, șiruri de cearșafuri și fețe de mese apretate se zbiceau sub razele oblice.

De acolo se vedea marea și plaja pe care soarele ardea deja uscat, conștiincios. Pescărușii se plimbau nefiresc pe nisipul netezit cu tractorul, și Lia nu se putu stăpâni să o ia la goană spre ei, beată de lăcomia cu care o absorbeau de la orizont culorile întrepătrunse, aurăria, emailul și nuanțele metalice. Îi venea să arunce geanta inutilă cu bani, acte și chei, sandalele care-i îngreunau pașii în nisip și rochia sub care corpul tânjea după soare. Totuși n-o făcu, fiindcă, la apropierea ei, pescărușii își luară zborul țipând, iar dintr-o gheretă ieși o femeie cu șort și ridică pe un catarg un steag alb. Înapoi, pe drumul pe care venise ea, se vedeau coborând deja mici grupuri cu umbrele și coșuri colorate. Plaja începea să se anime. Merse mult, cu sandalele în mână, lipăind prin apa liniștită, trecu de un golf cu nudiști în poziții extatice, pe care îi privi curioasă – dar nici aici nu erau Angèle, ci numai oameni care se bucurau de soare, nu impudici, ci firești, în ordinea naturii –, apoi plaja se îngustă și se sălbătici. Pești aruncați de valuri putrezeau pe țărm, cu ochii opaci, printre alge și roiuri de musculițe. Mormane de scoici făceau trecerea dificilă, iar malul stâncos le umbrea cu vegetația sa țepoasă. Acolo se dezbracă Lia, apărută de stânci, și intră în mare. Apa rece o cuprinse încet, înfiorând-o, mângâiere ce urca de la pietrele alunecoase, pipăite cu talpa, spre sâni, spre gură – sărutul apei pe pielea întinsă dintre omoplați. Apoi mișcările ritmice de înot o îndepărtară de geanta cu acte, cu bani, cu poze, cu chei. Soarele îi venea în întâmpinare, aurindu-i mâinile prin apă, și înotă așa până la capătul puterilor, cu o fericire pe care n-o mai cunoscuse, respirând gâfâit, apoi plutind pe spate cu ochii la cer, până când curenții o aduseră din nou în locul de unde plecase. Își recunosc rochia sub o piatră, cu regret – s-ar fi vrut ajunsă altunde –, rochia asta cumpărată de mama odată, de ziua ei, când soțul se îmbătase cu prilejul festiv și se declarase victimă a socrilor, care ripostaseră jigniți, și tortul cumpărat de la cofetărie rămăsese netăiat în frigider mai multe zile, până se stricase. Ieși din apă întristată. Țigările – tresări – dar briza se lupta cu flăcările chibriturilor, stingându-i-le pe rând, marea nu voia s-o lase să fumeze. Zăcu toropită un timp și sarea i se usca pe piele. O asemenea crustă și pe suflet, își spuse, reluând jocul cu

briza. Fetița cu chibrituri. Scoici îi arătau curcubeiele sidefului, pietricele șlefuite – luciul prețios în bătaia valurilor. Privite de foarte aproape, măruntele, neînsemnatele își dezvăluiau frumuseți de giuvaiere, cochilii savant construite după legi geometrice, panglici de alge uscate în care se străvedeau schelete de fibre de o simetrie perfectă. Uimire care alungă tristețea. Și în ordinea aceasta de minuni, care ar fi locul tău?

La ultimul chibrit, briza se îndură: își ținu răsuflarea și țigara se aprinse. Soarele începea să coboare după malul înalt. Pescărușii țipau, planând decupați pe cer și Liei i se făcu dor de copil, de nesfârșitele lui întrebări cu care se înșuruba în lume, crezând tot ce i se răspundea. Cu un oftat, își luă geanta, se îmbracă și porni mai departe, fără să se întrebe, cum ar fi făcut copilul, unde duce plaja asta și de ce se află aici.

Trecu pe lângă bărci cu numere și inițiale ciudate și se opri într-un loc în care plaja se lărgea: cadru de film cu o scară înaltă de beton ducând spre un turn de observație ca o ciupercă albă, cu pereți de sticlă. Soarele trecuse deja dincolo și rămăsese o lumină stranie, pustie, parcă fără sursă, pe varul construcției. Lia urcă scara și privi de sus marea, rotund. Jos, la țărm, un bărbat lua cu o găleată galbenă apă din mare și-i măsura temperatura. Ceva mai încolo, într-o împrejmuire de sârmă, aparate albe, pe picioare înalte înregistrau ce se petrece în aer, sau poate captau semnale de dincolo de orizont.

În turn, la îndemâna Liei, ceasuri și radiouri, mașinării și retorte, butoane și clape cu care ea își închipui că omul acela schimba culoarea mării sau deschidea, ca o cupolă de observator, bolta cerească, devia drumul păsărilor migratoare sau trimitea asupra orașelor aer marin pentru cei fără vacanță.

Îl așteptă și, când se ivi în ușa observatorului, cu găleata galbenă în mână, bronzat și cărunț, cu ochii negri în care nu tresărea nicio mirare, Lia simți aerul dintre ei pulsând și în creier îi năvăli o abureală fierbinte. Mai avu timp să observe acele aparate de măsură luând-o razna, rotindu-se nebunește, mercurul termometrelor izbind limita și clipirea zadarnică a becurilor de avertizare.

Privirea serioasă a bărbatului se apropia, cu strălucire neagră de cărbune, era acum atât de aproape, încât Lia se văzu înecată în pupilele lui, cu marea zbatută asurzitor, cu gustul de cocleală al clopotelor de alarmă, cu voințe, principii, amintiri, lașități cedând sub sălbăticia valului, în timp ce un aparat nevăzut emitea cu voce dulce de

femeie: «Danaida cheamă pe Rhadamanthus. Aici Danaida. Rhadamanthus, răspunde!»

Se făcuse noapte. În colivia luminată a observatorului, de pe mare s-ar fi putut vedea două siluete desprinzându-se încet din îmbrățișare, dar marea era pustie. Valurile clipoceau ritmic pe lemnul bărcilor numerotate, fără vâsle, legănând cochilii și pietre șlefuite în întuneric.

Ceva mai târziu, în centrul Orașului, danaida, sub lumina felinarelor, turna mereu același fir de apă din amforă în butoiul de piatră ce o înconjura, privită de o femeie cu țigara aprinsă între degete.

«Ridicol și romanțios, m-am prostit de tot», își spuse Lia, strivind cu talpa sandalei țigara de cimentul balconului, «nici măcar reveriile din adolescență nu-mi mai reușesc». Și, după ce privi ferestrele blocului de vizavi întunecându-se pe rând, se duse la culcare, uitând lumina aprinsă în baie.

#### EIDETII ȘI PARFUMAT

A ieșit din cameră cu obrazul încins, a plâns la baie pe saturate (pe o frânghie atârneau indispensabili și maiouri pe care a evitat să le privească), apoi s-a apucat din nou de lucru, amânând să se gândească la cele petrecute. Degetele apăsau orbește clapele mașinii de scris, urmărind vocea care descifra cu un anume efort:

— Constituirea lumii obiective în suflet trebuie înțeleasă, de exemplu, ca experiență reală și posibilă a lumii, experiența «mea», a unui cu care se percepe pe sine însuși ca om. De la capăt. Această experiență este mai mult sau mai puțin perfectă, ea are totdeauna orizonturile deschise și indeterminate. În aceste orizonturi, fiecare om este pentru celălalt o ființă fizică, psihofizică și psihică, formând o lume deschisă și infinită la care se poate accede, dar, în general, nu se pătrunde. Punct. Destul pentru astăzi. O să-ți telefoniez când voi avea nevoie de dumneata. Cu bine.

N-a mai însoțit-o ca de obicei până la lift și, închizând în urmă ușa apartamentului, Gela simți că o face pentru ultima oară.

Acasă și-a făcut de lucru frecând cada, care, oricum, nu mai putea fi «scoasă la lumină»: dărele de jeg ale câtorva generații erau încrustate adânc în emailul crăpat, și îndârjirea cu care freca murdăria pietrificată o slei de puteri într-un târziu.

A adormit buștean, îmbrăcată, peste așternut. L-a visat, firește, pe domnul Albu, mai înalt și mai bătrân decât în realitate,

împrumutând înfățișarea lui *Heraclit. Statuie. Muzeul din Candia* (reprodusă în volumul doi al antologiei de filosofie greacă), dar îmbrăcat decent cu cămașă apretată de Nufărul.

— Eidetic, rostea pe sub mustață gura filosofului, de la *eidos*, «esență», înseamnă «ceea ce are trăsăturile esenței»...

Vocea răspicată didactic se transforma într-un miros greu, organic, parcă de ficat, de sânge, și, trezită, Gela își dădu seama că mirosul stăruia puternic în cameră, emanat de ramurile de liliac bătut pe care i le adusese de curând Farmacista. Aruncă liliacul la gunoi și deschise larg ferestrele spre noaptea de primăvară. În minte i se zbătea ca un muscoid în agonie cuvântul prins acolo cine știe cum: «eidetic».

De a doua zi începu să lupte cu un amestec de orgoliu, autocompătimire, ciudă și deznădejde, care făcea din ea o ființă jalnică. Sub aparența de tristețe calmă se căscase un gol în care își găseau ecou până la plâns romanțele și melodramele de la televizor, ironizate cândva de la înălțimea devoțiunii ei pentru domnul Albu.

Se simțea chiar tentată să se confeseze Farmacistei – o vecină divorțată, care venea adesea să împrumute sau să-i restituie un roman «bun», ceva – frumos-de-dragoste. În biblioteca Nașei, moștenită odată cu imobilul degradat, se găseau din belșug asemenea cărți – Cronin, Bromfield, Maugham, traduse neglijent și cu paginile îngălbenite –, și Gela asculta răbdătoare comentariile vecinei, deviate în cele din urmă în injurii la adresa fostului soț, bârfe și rețete de înfrumusețare.

Rezerva politicoasă îi era dictată și de bănuiala că domnului Albu i-ar fi displicut această femeie coaptă și vorbăreată, amprenta de ruj lăsată pe filtrul țigării și predilecția ei pentru combinațiile vestimentare de roz cu verde.

De aceea nu-i dezvălui nici impasul în care se afla, lăsând-o să pălăvrăgească înainte despre ce a văzut laboranta la Budapesta și cum arăta bărbatul acela bine care cumpără regulat vitamina E.

— Eidetic, rosti fără voie Gela, și vecina o privi mirată, apoi își luă în grabă la revedere, fără s-o mai pupe ca de obicei.

\*

La Institut, în fața mașinii de scris, la ședințe sau curățind gospodăria prea mare pentru ea – aceeași moliciune tâmpă a respinsului, în care mai răsunau încă vorbele domnului Albu ca răspuns la privirea aburită ridicată de pe clapele mașinii spre mâinile

lui:

— Dudaie Gela, mă tem că va trebui să renunț la colaborarea noastră, dacă... Aș regreta, îmi ești de mare folos, dar...

Și mirosul nesuferit de liliac, componenta grețoasă care se izola, pătrunzătoare, întorcându-i stomacul pe dos.

Era primăvară. Respinsa înregistra pe stradă numai mutre și gesturi grotești, contururi diforme, vulgaritate și obtuzitate. Necruțându-se nici pe sine, se vedea stângace și stupidă, târând plasele cu ceapă verde și spray-uri contra gândacilor înspre casa igrasioasă, cu preșuri și «goblenuri» cusute de Nașa-sa în tinerețe.

Grija pentru înfățișarea ei, stimulată de dorința de a-i plăcea domnului Albu, dispăruse. Înainte... Miercurile când lucra cu el și care dădeau săptămânilor ei un sens erau precedate de pregătiri îndelungi, bucuroase. La venirea de la serviciu făcea focul în camera de baie insalubră și se spăla cu un săpun fin, nefolosit în celelalte zile. Pe marginea patului o așteptau hainele pregătite din vreme, lenjeria imaculată, bluza mirosind a apret și fusta călcată cu cârpa udă. Se fâțâia în furou prin fața oglinzii de la șifonier, încercând să se privească sever, cu ochii lui, rușinată de frivolitatea acestor preocupări care-i făceau nespusă plăcere.

Fusese educată provincial, în cultul modestiei, cochetăria fiind socotită un păcat. Hainele trebuiau să apere decent de frig sau de arșiță, pantofii să fie solizi și comozi, părul scurt era mai igienic, ca și lenjeria Tetra și rochiile de stambă, cusute în casă. Respectase din inerție aceste precepte și după venirea în Capitală – «o fată cuminte, cu casă», lăudată în familie, la Roșiori, unde se făceau de mult demersuri discrete pentru găsirea unui «băiat bun» – și nu-și acordase nicio importanță până la întâlnirea cu domnul Albu.

Iubirea o întorsese spre sine: descoperise o lume interioară nuanțată, n-o mai mulțumeau conversația Farmacistei și terfeloagele de pe noptiera Nașei. Pe de o parte, simțea nevoia de a se instrui, pe de alta, dorința de a fi atrăgătoare, ambele poticnite în ignoranță și stângăcie.

Cele două volume de *Filosofie greacă până la Platon*, împrumutate de la domnul Albu, care, înmânându-i-le, o privise cu sprâncenele ridicate sceptic, îi puneau răbdarea la grea încercare, dar erau fetișizate, căci fuseseră atinse de mâinile lui (o dovedeau sublinierile grosolane cu pixul și comentariile indescifrabile de pe

margine). Așa cum stăteau pe lada de la studio, șterse pios de praf, îi aminteau mereu, dacă mai era nevoie, de ochii în nuanțe schimbătoare între auriu tăios și negru opac, de dragul cărora exersa în oglindă un zâmbet dulce-nonșalant, devenit rictus cu ochi holbați de îndată ce domnul Albu o saluta în ușa apartamentului.

În aceste miercuri aștepta, pândea cu înfrigurare minunea care trebuia să se întâmple, dar, de fiecare dată, spre sfârșitul zilei, așteptarea se dovedea vană. Săracele schimburi de cuvinte prilejuite de munca lor nu-i lăsau nici măcar iluzia unei apropieri și, odată suită în autobuzul ce o ducea spre casă, își simțea dureros umilința.

Încerca să-l ridiculizeze, insistând pe statura cam mărunță a filosofului, pe firele de păr ce-i ieșeau din urechi și începutul de burtă reliefat deasupra curelei, încerca să și-l închipuie în posturi intime caraghioase, dar degeaba. Mai mult, procedând așa, starea ei se complica insuportabil cu un sentiment de ticăloșie și vină.

De vineri începea din nou să se pregătească pentru întâlnirea de miercuri. Imaginația exaltată, de îndrăgostită, corija imperfecțiunile fizice prin fascinantele preocupări intelectuale ale domnului Albu.

«Frumosul și Deșteptul meu», i se adresa în gând de-a lungul duminicii trândave, când patul rămânea nestrâns și ochii îi patinau pe filele din Anaximandros și Anaximenes, la care volumul se deschidea, printr-un defect de legătorie, singur.

Adesea proiecta îndrăzneli nebunești: să refuze plicul pe care îl primea la un număr de pagini dactilografiate, adăugând «e o bucurie să lucrez pentru tine». Sau să-i dăruiască micul bust de bronz al lui Goethe, ajuns cine știe cum în casa Nașei, unde folosisese ca *presse-papier* pentru chitanțe și chiar ca spărgător de nuci. «La tine e mai potrivit», avea să-i spună. Buna creștere a Gelei considera tutuirea un act de mare curaj, o nepermisă intimitate, prejudecățile ei de adolescentă întârziată refuzând chiar în vis să meargă mai departe de «scena privirilor contopite» ce ar fi încheiat fericit episodul.

Aceste reverii de duminică îi alungau sângele din obraz și-i făceau inima să bată în asemenea hal, încât punerea lor în practică devenea o imposibilitate: i s-ar fi făcut rău înainte de-a deschide gura.

Dedat exclusiv preocupărilor sale filosofice (traducea acum *Meditațiile carteziene* ale lui Husserl, e drept că după versiunea franceză) și întreținând o relație bazată pe stimă reciprocă și comoditate cu o doctoriță de la «Elias», domnul Albu uita de existența

dactilografei în momentul în care închidea ușa în urma ei. De aceea e greu de înțeles ce s-a petrecut în mintea lui, acaparată de *cogito, cogitatum* și *cogitationes*, când a simțit privirea plină de pasiune evlavioasă a Gelei lipită de mâinile sale care dibuiau prin aer după echivalentul românesc al termenului *Einfuhlung*, pe care traducătorul francez îl păstrase în original. Acum realizează că de o bucată de vreme răpăitul mașinii de scris încetase, iar ciripelile și strigătele de copii de afară înveseleau nepotrivit aerul auster al camerei de lucru.

Gela, inundată de dragoste și spaimă, tremura, cu sufletul agățat de mâinile crispate în aer, dorindu-și-le reci pe obrazul în flăcări, pe părul proaspăt spălat.

Stânjenit, domnul Albu își vârî mâinile în buzunar:

— Duduie, unde ai rămas? Te rog să fii atentă, e un capitol dificil și termenul de predare se apropie.

Cum fata părea în transă – prin cap îi înotau dezmierdări dulcele, neplăcute, ca parfumul carnal și pătrunzător al liliacului –, domnul Albu începu să țipe coleric:

— Duduie Gela, mă tem că va trebui să renunț la colaborarea noastră, dacă... Aș regreta, îmi ești de mare ajutor, dar... mai multă seriozitate! Ce dracu', vino-ți în fire!

— Tu, bâigui Gela, tu ești... eu nu mai...

Liliacul cu boboci vineți, veștejindu-se flasc înainte de a înflori, îi apăru în fața ochilor și, adunându-și tot curajul, afirmă pe un ton care se voia firesc:

— Știu ce înseamnă «eidetic».

Apoi ieși din cameră și vru să plece, dar își dădu seama că nu o putea face: poșeta cu cheile de la casă rămăsese înăuntru și, în plus, îi venea să plângă, ceea ce ar fi stricat grozav scenei despărțirii și demnității ei.

Ușa de la baie era deschisă. Se repezi într-acolo, smiorcăindu-se. Dădu cu ochii de indispensabilii filosofului, de maiourile uzate și, conștientă că erau acolo, în spatele ei, că viața îi înjosește pornirile cele mai tandre, plânse silabisind pe un flacon argintiu de pe etajeră: *Eau sauvage – après rasage*.

Se spală pe față, își prinse părul răvășit cu o agrafă găsită pe marginea lavoarului și se întoarse la locul ei de la mașina de scris, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

Domnul Albu cugetase adânc între timp, se decisese să-l lase pe

*Einführung* ca atare și i-l dictă pe litere, apoi continuă plictisit traducerea până la «lumea deschisă și infinită la care se poate accede, dar, în general, nu se pătrunde».

Se grăbi să o expedieze pe Gela, fiindcă la opt aștepta vizita doctorei, care sosi cu un braț de liliac înflorit, cules de un brancardier din parcul Spitalului «Elias».

### O ZI DE VACANȚĂ ÎN '55

Dimineața, după înviorare, ne strângeam în careu. Președintele unității, fratele meu care trecuse într-a patra, dădea, plin de importanță, raportul:

— Tabăra Libertatea, cu un efectiv de cincizeci de pionieri, doi absenți din motive necunoscute, este gata pentru ridicarea drapelului.

Din motive necunoscute absentam cel mai adesea eu, care nu reușeam să-mi fac patul la timp. Îi auzeam pe ceilalți cântând *Azi e zi de sărbătoare*, dar nu-mi găseam tenișii, luați probabil în grabă de altcineva, sau mi se rupea elasticul de la trening. Apăream pe la «*am pornit cu-nflăcărare*» în ciorapi sau ținându-mi cu amândouă mâinile pantalonii. Voiam să mă strecur neobservată în rând, dar, locul meu fiind în față, printre cei mărunți, mă vedeau toți și se prăpădeau de râs. Numai fratele meu cânta înainte încruntat și se prefăcea că nu mă cunoaște.

Pe când ceilalți se buluceau spre sala de mese, se apropia de mine ca din întâmplare și îmi ardea câteva ghionturi. Începeam să țip, sosea în fugă bucătăreasa, care mă lua în brațele ei mirosind a parizer și lapte afumat, îmi ștergea nasul cu șorțul și mă alinta «paseriche scump», ceea ce mă făcea să pun mult suflet atunci când copiii scandau, bătând cu lingurițele în mese: «Foaie verde foi de perje, trăiască tovarășa Erji!»

Într-o zi, instructorul ceru să se facă liniște și ne anunță că vom avea oaspeți din străinătate, așa că după masa de dimineață să rămânem pe loc la o ședință-fulger, să organizăm serbarea în cinstea lor. Sora medicală a făcut o listă de recitări și coruri, băieții au tropăit și au cerut să treacă pe listă și niște «piramide» (se suiau unii peste alții și cel din vârf flutura o cravată de pionier), dar era cam puțin. Atunci fratele meu a spus «cer cuvântul» și a propus «să jucăm o scenetă», și anume *Hansel și Gretel*, pe care el o citise ca lectură particulară și care-i plăcuse mult.

Instructorul s-a consultat cu sora medicală («Nu crezi că, fiind



ceva nemțesc, e nepotrivit pentru oaspeții bulgari?» – «Ei, nemțesc! N-avem decât să-i zicem *Ionel și Mărioara*. E cu oameni sărmani, o știe toată lumea, merge, pe răspunderea mea!») și ni s-a cerut să facem propuneri pentru roluri.

Hansel-Ionel a fost ales în unanimitate fratele meu, ca președinte de unitate ce era. Pentru Mărioara, sora medicală a propus-o chiar pe fetița ei peltică, adăugând că o să-i pună părul pe moațe și o s-o dea cu puțin ruj, ceea ce a trezit invidia celorlalte pioniere, care voiau și ele cu puțin ruj.

În rolul vrăjitoarei nu s-a oferit nimeni și atunci fratele meu, ca să se răzbune pe umilințele de la careu, a luat din nou cuvântul și a zis că, în lipsa altcuiva mai fioros, eu aș fi destul de urâtă pentru un asemenea personaj. Colectivul a fost de acord – s-a votat – și n-am mai avut încotro: era o sarcină.

Instructorul ne-a lăsat să hotărâm «de voie» în privința costumelor, astfel că, la repetiție, care a început peste puțin timp, Ionel a venit în costum de pionier, cu insignă și tot ce trebuie, Mărioara în cămașă de noapte cu rățuște, iar eu, în chip de vrăjitoare, cu o pernă vârâtă la spate, în bluza de trening, și un basc înfundat până la sprâncene. Pentru că nu eram încă destul de pocită, Erji s-a oferit să-mi confecționeze un nas din cartonul portocaliu de la o cutie de biscuiți și am început repetiția. Era simplu: fratele meu, de mână cu peltica surorii medicale se prefăceau rătăciți până când eu ieșeam de după un tufiș care închipuia casa de zahăr și strigam teribil: «Am să vă mănânc.»

Totul a mers bine. Am repetat și corurile, pe care oricum le cântam în fiecare zi când mergeam în rând la strâns plante medicinale: *Sunt tânăr oștean, Patamu, patamu șto mî piloti și Indonezia, tu ești țara mea*, apoi sora medicală ne-a învățat pe noi, fetele, hațegana. Mergeam câte două de colo până colo tropăind și cântam «numai să iei bine seama, tra la la la lala». Un program frumos și variat – eram entuziasmați.

Odihna obligatorie de după-masă a fost suspendată în mod excepțional fiindcă trebuiau adunate vreascuri pentru focul de tabără, flori pentru oaspeți și văruiți pomii din curte, catargul de steag, careul.

Spre seară eram morți de oboseală. Asfințea, se cobora drapelul, fratele meu zicea «cu un efectiv de cincizeci de pionieri, toți prezenți» și, cântând *Azi e zi de sărbătoare*, m-a săgetat în piept bucuria că e

chiar o zi deosebită, voi fi vrăjitoare și or să vină oaspeți.

Mormanul de vreascuri aștepta în mijlocul curții, iar la mică distanță de el fusese adusă masa din sediu, acoperită cu pânză roșie și împodobită de carafe cu flori de câmp.

N-am asistat la sosirea oaspeților, întâmpinați cu sunete de trompetă (gornistul nostru nu știa decât *Deșteptarea*), fiindcă întârziaseam cu deghizarea pentru rol. Nasul portocaliu, ca un cornet prins cu elastic pe după cap, era grozav. Nu mă mai săturam să mă privesc în oglinda de la spălător.

Pentru orice eventualitate, m-am mânjit pe față cu cremă de ghețe maro, iar peste basc, în lipsă de basma, m-am legat cu un prosop cu franjuri, apoi m-am strecurat în spatele tufișului. Am văzut de acolo, în lumina albăstruie ce mai stăruia după ce soarele dispăruse, cum oaspeților, niște tovarăși cu șepci și o femeie grasă, li se pun cravate de pionier la gât și cum instructorul, cam emoționat, își căuta cu greu cuvintele în rusește. Sora medicală, îmbrăcată cu o rochie de mătase, a sărutat-o pe Grasă și i-a dat chibriturile, invitând-o prin gesturi să aprindă focul, ceea ce musafira nu reuși decât după ce Erji turnă gaz dintr-o sticlă pe vreascuri. Când a izbucnit flacăra, Erji a strigat «ioi!» și toți au aplaudat.

Copiii ședeau pe jos, pe păturile luate din dormitor, umezite de rouă.

«Pentru început, l-am auzit pe fratele meu strigând cu voce tremurată, corul Taberei Libertatea, cu un efectiv de cincizeci pionieri, toți prezenți, va interpreta *Cântecul șoferului*.»

Eram destul de departe de ei, dar n-am putut să nu cânt, de-acolo, din tufiș, versurile care mă urmăreau și-n somn: «Moartea vine, pas cu paas, dar mai avem și-alte treburi pe-acas.»

Focul trosnea și înălța scânteii, mirosea a rășină și a cremă de ghețe, mă simțeam îmbătată de fericire și nici n-am observat când a început sceneta. M-am trezit cu fratele meu care o târa pe fata surorii medicale, împleticită în cămașa de noapte și cineva îi urmărea cu o lanternă, fiindcă se înnoptase și în colțul meu nu ajungea lumina focului de tabără.

Atunci am țâșnit, nitam-nisam, din tufiș, cu nasul meu de carton și am răcnit la cei doi: «Am să vă mănânc!» Nu s-a auzit decât un fel de muget. Mi-am dat seama prea târziu că minunatul nas îmi acoperea și gura, iar Erji uitase să-mi facă în el niște găurele prin care să respir.

Toți păreau descumpăniți de apariția mea și de sunetele pe care le scoteam. M-am apropiat în patru labe de foc, mi-am ridicat «nasul» pe frunte în chip de corn și le-am explicat răspicat oaspeților: «Eu sunt vrăjitoarea cea rea.» – «Degeaba, a spus instructorul, enervat, ei nu pricep românește și eu nu știu cum se zice „vrăjitoare” pe rusește.»

Dar Grasa a răs tare, a aplaudat și a zis: «*Dobre, dobre!*»

«Am să vă mănânc!» m-am repezit încurajată spre cei doi care mă urmaseră, și Mărioara s-a speriat atât de tare, încât a început să plângă în hohote, iar fratele meu, conform poveștii, a încercat să mă azvârle în focul cel adevărat. Am fost nevoită să-l mușc de pulpă. «Încetați!» a țipat instructorul. «Unde vă e disciplina pionierească? Ne faceți țara de răs, mai discutăm noi în altă parte!»

Între timp, sora medicală, ca să distragă atenția străinilor, îi pusese pe băieți să facă piramide și pe fete să joace hațegana, iar în fața tuturor, fetița ei recita, încă smiorcăindu-se, *Stema țării*.

Focul se domolise și bucuria îmi dispăruse. Nici n-am mai cântat cu ceilalți *Marșul FMTD*, care-mi plăcea atât de mult. «În încheierea programului, a zis fratele meu supărat, vă dorim noapte bună!»

În dormitor, fetele n-au vorbit niciuna cu mine. Mi-am spălat obrajii de crema de ghetе, care nu ieșea nici cu săpun, și m-am dus să privesc tristă pe geamul spălătorului.

Erji arunca apă dintr-o găleată peste jăratul focului de tabără și, ceva mai încolo, în lumina lunii, instructorul o îmbrățișa pe sora medicală.

## VINERI, CÂND VINE FRUSINA

Se trezea devreme și rămânea în pat, pândind cunoscutele mișcări de pe palier. Când zgomotele încetau, deschidea radioul și asculta buletinul meteorologic: «... un val de aer polar a pătruns din sectorul vestic...». Se zgribulea, parcă amenințată de o primejdie, sub nenumăratele pleduri și stătea așa, cu genunchii la gură, până suna Frusina. Atunci își amintea că e vineri. Papucii și halatul de molton. Mâna stângă o durea când căuta mâneca – un junghi ascuțit din piept până în vârful degetelor. Picioarele nesigure, încălțate cu șosete de lână, n-o mai ascultau. «Imediat, imediat», mormăia și trecea în fața oglinzii să se pieptene. Ochii nu mai distingeau limpede chipul reflectat. De fapt, nici nu se privea: acolo era locul ei de pieptănat, cu periile aproape chelute pe suportul de sidef, amintire din voiajul de nuntă al mamei sale, piepteni de os, agrafe și flacoane de colonie

Chanel 5 în care ținea acum lavandă ieftină. Frusina mai suna o dată. În pieptene rămâneau fire albe și moi, pe care Olga le aduna într-o pungă de plastic pe care scria Calitatea I. Își punea fileul de școlăriță și junghiul îi tăia iar respirația. Se fricționa la tâmpile și încheieturi cu colonie și se așeza obosită pe marginea patului.

Frusina suna lung a treia oară. Era jocul repetat aidoma în fiecare vineri: Frusina se prefăcea nerăbdătoare să intre, Olga își prelungea înadins toaleta, cu bucuria că o aștepta cineva. Câteodată se ducea la baie și făcea gargară, ascultând cu emoție, printre gălgâituri, foșnetele de dincolo. Când Frusina începea să bată cu pumnul și să zgâlțâie clanța își târâia papucii până la ușa apartamentului și se uita prin ochiul de sticlă aburit. Vedea un nasture de la paltonul cunoscut și întreba, cu vocea răgușită de tăcerea unei săptămâni:

— Cine-i acolo?

— Da' ce-o-ți fi făcând atâta, Doamne, iartă-mă? Că-mi veniră tot felul de gânduri!

— A, tu ești! Ai răbdare, ce atâta zor?

Și sucea cheia de patru ori, apoi dădea la o parte lanțul de siguranță și deschidea ușa.

— E un ger de-a-ngețat laptele în sticlă. Picioarele mi-s bocnă de atâta alergat și, pe deasupra, mă mai țineți trei ceasuri la ușă. Zău dacă mai viu! Nu merită, acum că sunt bătrână ar trebui să șez acasă, da' nu mă-ndur de 'mneavoastră.

— Trage grozav pe sub uși. Hai să ne încălzim c-un ceai! Ai adus zahăr candel, cum te-am rugat data trecută? Când eram mica, totdeauna iarna...

Frusina o lăsa în mijlocul frazei și trecea în bucătărie, să rânduiască în bufet alimentele aduse, puneă apă de ceai, își schimba rochia «bună» cu «hainele de lucru» pe care și le ținea, împreună cu cârpele de praf și detergenții, într-un dulap anume, al ei, și începea să trebăluiască, mișcându-se iute, mereu nemulțumită. După ce-și bea ceaiul cu zaharină, Olga încerca să aducă vorba despre junghiurile ei, dar, dându-și seama că Frusina n-o ascultă, se mulțumea să urmărească invidioasă mișcările precise ale acesteia. Deși nu mai avea dinți și clefăia cuvintele ca pe un terci, Frusina își păstrase puterea și văzul ager.

— Uită-te tu, dragă, unde am pus acul ăla de siguranță (sau căpăcelul de la pasta de dinți, care mi-a căzut alaltăieri pe jos, sau

chitanța de la lumină).

Și femeia ochea imediat micul obiect și i-l aducea, făcându-i în ciudă:

— Nu știu cum nu le-oți fi găvind, că doar sar în ochi, spunea privind protector trupul sfrijit, înfodolit în halat. Apoi devenea autoritară: acum duceți-vă în camera cealaltă, să m-apuc de curățenie, că timpul se zorește!

Ascultătoare, Olga se refugia în singura încăpăre în care Frusinei nu-i era îngăduit să intre – fosta cameră de serviciu. De acolo asculta cum femeia bate și scutură așternutul, împinge mobilele și mătură, bodogăbind întruna împotriva atâtor ciurucuri inutile.

— Parcă-i hala de vechituri la Taica Lazăr! Ce-o fi ținând toate dopurile și sforile astea? Păcat de munca mea, că nu se cunoaște nimic. Și-atâtea ziare vechi și cârpe... Mă mir că n-au năpădit încă ploșnițele... (și, dând lovitura de grație) Așa o fi când n-ai copii și-un rost pe lume, știe ă! de Sus!

Olga, în camera prăfuită, plină de pachete cu «amintiri» (ea nu arunca nimic, toate pentru ea erau amintiri, îi «trebuiau», nu știa precis la ce), fierbea și plănuia cum să se răzbune. Își spunea că e ultima oară când o mai primește pe babornița asta ordinară, savura pe îndelete scena în care, la plecare, o să-i spună calm «vinerea viitoare să nu mai vii. Mă dispensez de serviciile dumitale.» Sau o să-și ascundă inelul cu ametist și-o s-o amenințe c-o dă «pe mâna poliției», că profită de faptul că-i singură și suferindă ca s-o insulte și s-o jefuiască. Când ajungea în punctul ăsta, își amintea cele două lucruri care o făceau totdeauna să plângă: cum papa al ei o săruta pe tâmplă înainte de culcare și cum farmacistul o înșelase cu o laborantă pieptoasă, chiar acolo în farmacie, pe bancheta de piele, după ora închiderii. Începea să se smiorcăie, se ștergea cu mâneca halatului și asta o-nduioșa și mai tare. Plângea de-a binelea. Dincolo, Frusina închidea geamurile, așternea cuvertura pe pat și striga:

— Acu' puteți veni, e gata!

Când o vedea apărând, mică și cocârjată, cu picioarele uscate ieșind din cămașa de noapte mai lungă decât halatul pe puncte, când îi vedea ochii miopi înroșiți de plâns, cu pungi umflate dedesubt, îi părea rău de ea și-i vorbea ca unui copil:

— Stați cuminte aici, e curat și bine. Eu mă duc să vă fac o mâncare cum găteam la gineralu' și, de-o mai fi timp, coc și prăjitura

aia de regim care m-a-nvățat nor mea.

— Să-mi faci și-o supă cu găluște, se răsfăța Olga, încă bosumflată.

În camera proaspăt aerisită era frig. Prin fereastră se vedea cerul alb și era ceva schimbat, străin în dormitorul ei, nu-și dădea seama care din lucruri fusese clintit deja locul lui, sau poate doar culorile înviorate ale covorului... Își punea un șal de lână peste capot și se așeza la birou să-și facă socotelile. Era o îndeletnicire care-i plăcea. Îi aducea aminte de zilele de iarnă când își făcea temele la aritmetică. Tot ca atunci, stiloul cu peniță de aur nu scria decât dacă-l ținea într-un anume fel, mult aplecat spre stânga. Chiar mirosul acrișor al cernelii era același, înșira cifre pe hârtia cu antetul farmaciei, în rubrici desenate cu linia: alimente, întreținere, Frusina, diverse, total. Asta îi umplea timpul până la prânz, când era anunțată că prăjitura e la cuptor «și miroase de te sfințește», iar mâncarea a reușit «să-ți lingi degetele».

— Așa că ați face bine să veniți odată la masă, că eu una simț că mă leșină de foame.

Olga trăgea o linie sub total, își punea rochia de lână verde, ciorapii din timpul inflației («au costat milioane»), înlocuia fileul cu un basc prins cu un ac cu perlă, peste rochie își punea șalul de cașmir trandafiriu și, așa împopoțonată, sosea în bucătărie ca la un prânz de gală. Frusina căska gura de uimire când o vedea (în fiecare săptămână își combina altfel costumația), dar o închidea la loc fără să spună nimic. Olga lua gestul drept admirație și era recunoscătoare. Cu asta, supărarea de dimineață se ștergea.

Mâncau amândouă, față în față, una morfolind cu gingiile decolorate bucăți de miez muiate în sos, cealaltă aplecată mult asupra farfuriei. În bucătărie era cald, robinetul stricat picura într-un lighean cu vase murdare și prin dreptul ferestrei zburau vrăbii.

Într-o vineri anume (Olga își pusese turbanul roz – «acest roz vă arrangează forrte frromos», îi spusese graseind modista care i-l vânduse și cuvintele astea i se fixaseră în amintire, ba câteodată, în momente de bună dispoziție, chiar le cânta), rupând pâinea în bucăți mici, Frusina începu să vorbească despre iarna lui '40.

— Știți, eu coceam chifle acasă și-i mânam pe băieți să le vândă pe centru, și cu banii luam gaz, da' mă fura și nenorocitu' ăla, Dumnezeu să-l ierte, că toată ziua era cu trascăul sub nas, și băieții îi ziceau «spirtu' ăsta a lu' matale ți-a luat mințile». Și ăi bătrân râdea. Și

după cutremur...

Olga reține «cutremur» și lingura îi clănțăne pe fundul farfuriei. O amintire confuză o înfioară. După cutremur, într-o seară, Iosif venise acasă de la farmacie livid, cu cravata strâmbă, și povestise cum fuseseră luați prietenii lor Malec și duși la abator, unde i-au spânzurat de cârligele pentru vite. Cum huliganii dădeau foc prăvăliilor de pe Calea Văcărești. (Era o dugheană acolo, unde se prăjeau cartofi și unde mirosea a conopidă murată, nu prea era pentru doamne, dar ea se ducea adesea, din cauza mirosului pe care de atunci nu-l mai regăsise...) După cutremur a simțit primejdia de moarte coborând ca un piston asupra casei sale, până când aerul a devenit irespirabil. Ea agitându-se, cuprinsă de panică, smulgând de pe pereți «broderiile» cusute de ea în clasa a patra primară, aruncând de-a valma rufăria din dulapuri și înghesuind în geamantane provizii de mâncare. Să nu mai fie acolo. Să se ascundă. Să ceară ajutor. Iosif vorbindu-i mult, cu voce blândă, nu înțelegea ce-i tot spunea, că el și-a luat diploma cu *vorzuglich*... că el are leacuri pentru toate... și cele două pastile albe în palma lui mare. Efectul fulgerător... dacă or să vină să-i ia... dar poate că n-o să fie nevoie.

Și n-a fost. Frusina înghite acum liniștită în fața ei, cu respect pentru mâncare, așteptând laudele. Dar Olga rămâne tăcută. Frusina nu mai poate răbda:

— Ei, ce ziceți de bunătatea asta? Se topește în gură, nu alta! Că și generalu, știți, Pătrașcu, dacă avea ceva invitați, venea de dimineață la mine în bucătărie și zicea: «Frusinico, ordon – așa vorbea el, da' era cumsecade –, ordon să le rupi gura cu spicalitatea!» Și mă ciupea de obraz, că eram tânără, chit că-l născusem d-acum pe-al treilea...

— Ce s-o fi întâmplat cu pastilele? izbucnește deodată Olga și Frusina cascadează ochii mari.

— Care pastile? Doftoriile-s toate în saltar, eu nu pun mâna pe nimic de-acolo. Săracu' domnu' Iosif tot mă-ndemna să-i cer, când m-o durea ceva. Și m-o fi durând acu' și pe mine de bătrânețe, ba apendicica, ba șalele, și-mi mai dă normea un bulin. Să vă zic drept, îl arunc la canal...

— Erau două pastile. Spunea că, dacă o să vină... pe loc.

— Nu știu ce tot ziceți acolo. Eu nu iau niciun capăt de ață! Și doar nu vă lucrez de azi, de ieri.

Și, jignită, se apucă să spele vasele din chiuvetă. După ce pune cu

zgomot cratițele și tacâmurile la loc, se duce în baie și își vede mai departe de treabă, tăcând ostentativ. Se aude apa curgând, apoi clipocitul rufelor limpezite.

Bucătăria se întuneacă încet și Olga stă tot acolo, la masă, pipăindu-și cu degete deformate cameea ce-i prinde șalul. Junghiul din brațul stâng a devenit o durere surdă, egală în tot corpul, iar buzele subțiri i s-au întins peste proteză, ca într-un zâmbet.

Frusina termină de frecat cimentul, își pune hainele de lucru la locul lor, lângă prafurile de curățat, și tușește să se facă auzită.

— Ei, sunt gata, doar n-o să m-apuce noaptea, că mai am treabă și-acasă!

Olga o privește buimacă, apoi scoate din buzunar o batistă, o foaie din calendar, un chibrit, și, în sfârșit, banii. Nu-i mai numără încă o dată ca de obicei. Își simte picioarele înghețate în șosetele de lână și nu-și poate descleșta gura.

Frusina ia banii, îi pune într-un portofel roșu, iar pe acesta îl ascunde în buzunarul de la piept al vestei, închis cu fermoar. Apoi își încălță tacticos șosonii, își perie paltonul și broboada.

— Atunci rămâneți sănătoasă! Viu de azi într-o săptămână. Și aprindeți lumina, acu' se întuneacă devreme.

#### TULPINĂ FIRAGEDĂ, IATĂ SECUREA

În capela Cimitirului «Bellu» spaniol, un cantor îl striga melodios pe Adonai și niciuna dintre cele cinci persoane ce se aflau acolo – trei bărbați și două femei, de o parte și de alta a sicriului acoperit cu pânză neagră – nu înțelegea rugăciunea. Capela era luminată pieziș de soarele iernatic și de lumânările electrice care făceau să sclipească bolta pictată albastru cu stele aurii și numele de donatori gravate în marmură pe zidurile laterale.

Radu încerca să se gândească la mort, dar sub pleoapele coborâte pios nu vedea decât valuri de negru străin ca și limba în care slujea cantorul, adică nu atât străin, cât de neînțeles.

Micul grup a urmat coșciugul cu flori sărăcăcioase pe aleile cimitirului sefard. Soarele strălucea înghețat pe monumentele de bazalt și marmură ale foștilor bancheri, pe geometriile austere, aliniat, ale mormintelor mai noi. Câțiva câini slăbănogi, răsăriți nu se știe de unde, însoțeau cu pași mășurați groparii, urmați la mică distanță de cei cinci, mai curând niște vizitatori în plimbare, cu toată tristețea de circumstanță.



Femeile fură oprite la jumătatea drumului și rămaseră în mijlocul aleii, vorbind cu glas scăzut despre mort.

Mica procesiune se îndepărtă spre marginea cimitirului. Glasul cantorului răzbătea îndepărtat și, după o clipă de codeală, cele două își aprinseră țigările și începură să citească numele de pe monumentele mai arătoase, compătimentându-i pe cei care trăiseră mai puțin de șaizeci de ani (vârstă de care ele trecuseră) și descoperind cu mirare numele unui regizor, al unui compozitor: «Uite, tu, nu știam că și ăsta a fost...» În așteptarea bărbaților, chiar se înveseliră de niște nume cu sonorități nostime, iar când cei trei se întoarseră, mai oftară o dată în amintirea răposatului, care le fusese vecin, și se grăbiră spre troleibuz.

Radu rămase în urmă să le plătească groparilor (înlăturarea plăcii grele de ciment nu fusese inclusă în preț) și apoi se simțea dator să mai rămână aici, în preajma mormântului, ca singura rudă. Nu-l mai văzuse de mult pe bătrân, de la înmormântarea mătușii lângă care odihnea acum – două plăci gemene cu fotografii de ceramică, deși în viață cei doi se urăseră. La înmormântarea aceea fusese multă lume. După ceremonie, Radu îl însoțise pe bătrânul cam amețit acasă, și acolo avusese loc scena penibilă. Epuizându-și formulele de consolare, nepotul se apucase să mângâie pisica birmaneză care trona între pernele de catifea ale divanului. Animalul îi cuprinsese cu două lăbuțe cafenii încheietura mâinii și se zvârcolea voluptuos, lucru care-l scosese din sărite pe unchi. Cu fața schimonosită de furie, acesta uriașe: «Ieși afară din casa mea, stricature!» Ciudățeni de bețiv, își spusese Radu, și îl lăsase în plata Domnului. Cu ce-l putea interesa un bătrân pisălog, deloc *comme il faut*, rubedenie prin alianță?

Și totuși, după atâția ani, Mișu Cernea lăsase numărul de telefon al nepotului în caz că se întâmplă ceva. O voce îl anunțase, într-una din serile trecute, că unchiul a suferit o congestie cerebrală și a decedat la Spitalul nr. 9. Deci Radu era rugat, în calitate de rudă, să se ocupe de formalități. A doua zi găsisse în cutia poștală un plic cu trei mii de lei și o cheie înfășurată într-un bilețel: «De la locuința domnului Mișu Cernea».

Cu neplăcere («asta-mi mai lipsea!»), scosese actul de deces și plătitise la Societatea Sacra pentru transportul de la spital la cimitir, slujbă și toate celelalte. Nu-și făcea nicio iluzie în privința unei moșteniri: Mișu își bea toată pensia și apartamentul era cu chirie.

La înmormântare, se interesase la cele patru persoane din

capelă cine anume îi telefonase, dar vecinele își priviseră intrigate soții și-i explicaseră că, de la moartea sărăcuței doamne Cernea, ele nu mai întreținuseră niciun fel de relații cu Mișu, bună ziua și atât. Era un om posac – Doamne, iartă-ne! –, nu-și iubea decât pisica aceea birmaneză – chiar, ce s-o fi întâmplat cu mâța, că nu se mai aude miorlăind din apartament? O fi murit de foame, biata de ea! Una dintre cucoane, cu guler și căciulă de vulpe polară, rujată violent și care se recomandase «vecina de vizavi», adăugă că au crezut că era de datoria lor, ca oameni, să vină la înmormântare când au citit ferparul în ziar.

Radu omisese să dea un anunț de deces. De pisică își amintea, Le-o adusesse chiar el pe când mai trăia mătușa. Se trezise cu mâța la ușă într-o dimineață. Cineva sunase și când, abia dezmeticit din somn, deschisese, pisica se strecurase cu coada în sus, cu un mers maiestuos, inspectase camera și, cu un salt, se cuibărise în așternutul cald al proprietarului. Lui Radu nu-i plăceau animalele – lasă păr, sunt purtătoare de microbi, agață hainele. Dar pisica îl privea atât de intens cu ochii ei albaștri, care în lumină puternică deveneau de rubin, că nu se îndurase să o alunge. O băgase într-o servietă și o dusesse familiei Cernea – menaj mohorât, fără copii, și uite, trăise până acum, vreo șaisprezece ani, o vârstă neobișnuită pentru pisici.

Rămânea întrebarea «cine îi telefonase?». Dar și «cine dăduse anunțul?» și «cine îi pusese cheia în cutia de scrisori?» Acest din urmă gest însemna că i se pune în sarcină lichidarea apartamentului. Probabil că «persoana-luase ce mai era cât de cât de preț din casă și acum îi lăsase lui să vândă niște troace de mobile vechi de care n-are nimeni nevoie.

Radu era un tip comod. Cu excepția vestimentației, pentru care nu precupețea nici bani, nici timp, restul nu merita efort. N-avea niciun chef să se ducă la locuința defunctului, unde avea să dea, desigur, de cadavrul dezgustător al pisicii. Mai bine să lase lichidarea mobilei pe seama ICRAL-ului – doar aveau nevoie de spațiu, să-l repartizeze.

Cu gândurile acestea ieși pe poarta cimitirului și o luă agale pe jos, prin ziua însorită de iarnă. O zi uscată și luminoasă, de care trebuie profitat, își spuse, în așteptarea viscoalelor care ne mai păsuiesc, a zăpezilor bucureștene transformate imediat în noroi lipicios și sărat, ce distruge încălțăminte și pătează stofa pantalonilor.

Se privi în treacăt în vitrina unui lacto-bar, mulțumit de silueta elegantă în demiul de *camel's hair*, cu pălărie de fetru fin și mănuși

negre, moi. Din adolescență se visase îmbrăcat așa, indiferent de modă, care impusese hainele sport, și doar cei în vârstă sau activiștii purtau costume și cravate, ca să nu mai vorbim de pălăriile cu boruri mari și mănușile glacé, care trebuiau procurate de la Consignația. Radu era dintre foarte puținii care mai știau să aprecieze un costum de stofă englezească bine croit, cămășile albe de poplin, apretate, și cravatele de mătase naturală cu desene sobre, asortate cu ciorapii și batista.

La serviciu se făcea haz pe seama lui – îl porecliseră Lordul – și chiar maică-sa, când mai trăia, stingherită de pedanteria vestimentară a fiului, încercase să-l convingă să poarte un pulover tricotat de ea. Lordul însă perseverase în impunerea imaginii despre sine. Chiar în zilele neploioase arbora un baston-umbrelă cu mâner de fildeș, în care se sprijinea ușor cu mâinile înmănușate, așteptând autobuzul. Se obișnuise și se simțea bine sub privirile intrigate ale trecătorilor pierduți în anonim, cu blugii și cojoacele lor uniforme de oaie.

Și accesoriiile aveau pentru el o mare importanță: tabachera de argint cu monogramă, acul de cravată și butonii, ceasornicul de buzunar îi completau înfățișarea de personaj anacronic, înfățișare care îl obliga să se exprime îngrijit, să-și măsoare gesturile și să cultive o politețe vetustă, dar foarte apreciată de femei. Chiar și cele vulgare căpătau în preajma lui, prin reflex, un aer distins: tratate ca niște doamne, își îndreptau spatele și ridicau bărbia, cuvintele li se rotunjeau elegant pe buze, râsul se reducea la zâmbet, iar mâinile fluturau grațios, îndreptând coafura la ceafă. Numai că rolul acesta flatant, judecat îndelung, se dovedea obositor și plicticos, și așa se face că Radu rămăsese burlac.

Dacă-i urmărim prin amiaza de iarnă mersul cam rigid pe străzile desfundate, mărginite de șantiere, care duc de la «Bellu» spre Magistrală, vom observa că în dreptul Liceului «Șincai» pașii îi ezită. Radu se oprește și își scoate o țigară, bătută cu un gest studiat de capacul tabacherei ce reflectă soarele cu o sclipire de blitz, apoi, cu țigara aprinsă între degetele înmănușate, se grăbește spre un bloc roz, cu băcănie la parter, situat în colțul Străzii Lânăriei, și dispare în penumbra murdară a scărilor de ciment.

La etajul doi se oprește în fața unei uși, apasă pe butonul soneriei, ascultă sunetul răgușit, apoi, suflând câteva rotocoale de fum, coboară gânditor.

Radu locuia într-o garsonieră confort doi, în Pantelimon. Salariul său de funcționar mediu nu-i îngăduia o locuință mai arătoasă, pe măsura pretensei nobleți, fiindcă pasiunea pentru haine îi înghițea întregul venit. Dacă l-ar fi văzut cei care îl cunoșteau în zilele când, cuprins de indispoziție, rămânea în pat (și era de-ajuns un herpes la buză sau o gripă ce-i înroșea nasul ca să nu mai dorească să se arate în lume), ar fi rămas uimiți de necunoscutul slăbănog, în pijama de finet decolorată, cu părul în dezordine și barba țepoasă umbrindu-i obraji. În asemenea zile evita oglinda încăpătorului șifonier ce adăpostea costumele bine călcate și încălțăminte pusă pe șanuri. Zăcea.

În joia ce urmase înmormântării, spre seară, Radu își făcuse un duș și tocmai se îmbrăca pentru concert, când sună telefonul:

— Sunteți așteptat în apartamentul domnului Cernea, sper că ați primit cheia, îi spuse aceeași voce feminină și legătura se întrerupse.

Intrigat, Radu renunță nu fără regret la concert (se cânta Richard Strauss, compozitorul lui preferat!) și, pentru că încasase de curând beneficiul, luă un taxi până în Lânăriei – o adevărată nebunie. Rămăsese îmbrăcat cu hainele de seară și pantofii de lac. În garderoba lui nici nu avea ceva potrivit cu împrejurarea neașteptată – întâlnire stranie în casa unui defunct.

Scările înguste de ciment ale blocșorului din Lânăriei fuseseră spălate de curând până în dreptul apartamentului șapte, iar ștergătorul de picioare părea nou-nouț.

Radu își scoase pălăria și, cu ea în dreptul inimii, pregătit de salut, apăsă pe sonerie. Așteptă. Înăuntru – nicio mișcare. Ce glumă era și asta? I se spusese că era așteptat! Sună din nou, mai prelung. Nu se pierdea el ușor cu firea, își educase de mult calmul, asortat la costumele impecabile, dar avea impresia că își bate cineva joc de el. Renunțase la concertul atât de așteptat – decorul de la Ateneu se potrivea de minune personajului său distins, acolo avea cunoștințe cu care se saluta în pauze și schimba impresii despre interpretare la garderobă – și venise în locul ăsta infect, pentru ce?

Cheia era în buzunarul paltonului și, pentru că tot dăduse drumul taxiului, iar afară începuse lapovița care i-ar fi stricat pantofii de lac, o folosi.

În antreul întunecos nu-l izbiră prevăzutele duhori de pisică și alimente stricate. Dimpotrivă, un curent de aer proaspăt, venit prin glasvandul deschis al sufrageriei, îi flutură părul ia tâmple. Aprinse

lumina. Își reprimă cu un fior senzația că e pândit de undeva, din întunecimile dormitorului, și își scoase paltonul, privindu-se în oglinda de la cuier, nemulțumit de ce vedea: obrajii bine bărbieriți și parfumați discret erau palizi, iar ochii se holbau cu pupilele dilatate. Portretul unui fricos. De ce avea să se teamă? Își trecu mâna peste pomeți, respiră adânc și își zâmbi ironic.

Sufrageria arăta așa cum și-o amintea: cu mobilă veche, dar bine întreținută. Dispăruseră însă broderiile, vasele și bibelourile mătușii, fotografiile înrămate de pe pereți și husele de creton înflorat de pe scaune și fotolii. Expoziție de mobilă, cu sufragerie – lei atâta.

În dormitor, ușa care dădea spre un mic balcon fusese uitată deschisă. Probabil pe acolo fugise pisica al cărei cadavru se așteptase cu dezgust să-l găsească.

Studioul cu ladă pentru așternut era împodobit cu perne de catifea colorate – singurul detaliu mai personal al acestei locuințe dezolante. Nici măcar în bucătărie și în baie, unde ajunse în cele din urmă, nu se zăreau obișnuitele amănunte ale vieții. Pe consola de deasupra lavoarului era o pastă de dinți neînchepută, iar în savonieră, un săpun încă în ambalajul de hârtie lucioasă. Frigiderul, pe care-l deschisese dintr-un impuls detectiv (nu era vorba de indiscreție, se gândi, curiozitatea lui nu avea pe cine să jignească), funcționa în gol. Doar în congelator, câteva inimi de pasăre pietrificate – probabil, hrana fostei pisici.

Nicăieri nu se vedea praf sau murdărie, totul avea aerul unui apartament de hotel din care se curățaseră cu grijă urmele fostului locatar, în așteptarea altui chiriaș pasager.

Pe Radu îl atrăgea șifonierul dublu din dormitor. Se gândi la boarfele îmbâcsite ale unui bătrân singur și neglijent, ezită, apoi răsuci cheia într-o doară. Pe rafturi erau așezate în ordine așternuturi și prosoape, după toate aparențele, noi, iar în compartimentul pentru haine atârna stingher pe un umerăș un halat de casă din mătase grea, albastră, cu guler de catifea, iar sub el, niște papuci de șevro, pe brânțuri cu firma aurie a unei renumite fabrici.

Lordul nu-și putuse permite niciodată luxul unor haine de interior pe gustul lui și nici nu avusese de ce să facă o asemenea investiție: locuința, pe care i-o știm, nu-i îngăduia să se lase văzut în intimitate. Așa că nu se putu abține să nu probeze halatul. Își scoase redingota neagră și îl îmbrăcă peste cămașă, păstrând la gât papionul.

Își descălță, de asemenea, pantofii de lac și își puse papucii comozi. Astfel costumat, își trase un fotoliu în fața oglinzii șifonierului, se așeză picior peste picior și își aprinse o țigară, privindu-se cu nesăț. Părul încărunit de la tâmple contrasta admirabil cu albastrul catifelat al gulerului șal, iar pielea mâinilor îngrijite, în vecinătatea manșetelor întunecate, căpăta reflexe ivorii.

Uitase de inimile înghețate din frigider, de telefoanele misterioase, captivat de fermecătoarea imagine: un bărbat matur în așteptarea unei întâlniri pasionale, prevestitoare de rafinate voluptăți. Funcționarul cam ridicol, trecătorul excentric, melomanul snob, locatarul mizerei garsoniere din Pantelimon, cititorul de jurnale dintr-o cafenea degradată se topise în acest nou rol, cu totul satisfăcător.

Țigara se stinse nefumată între degete, reveria îi coborî pleoapele pe când își închipuia un sărut lung – femeia nu prinsese contur, era doar conștient de buzele lui arzând sub apăsarea unor buze străine, de perfecțiunea de amănunt a făpturii lui, adorată de o ființă rasată.

Acum trebuie să-l lăsăm să adoarmă profund – uite, globii ochilor încă se mai mișcă sub pleoapele vineții, iar mușchii brațelor îi mai zvâcnesc din când în când.

Să avem răbdare până se aude respirația egală, adâncă, eventual să-i acoperim picioarele cu un pled scoțian, scos din lada studioului – e totuși o noapte de ianuarie și, să nu uităm, ușa de la balcon a rămas întredeschisă.

Pe acolo va intra, cu pași felini, o bătrână de culoarea cafelei cu lapte. Fața triumphiulară îi e spartă de ochii albaștri, care în lumină capătă fosforescențe rubinii. E înfășurată într-un veșmânt pufos, iar în mâinile uscate, cu unghii lungi, poartă o țiteră.

Bărbatul trebuie să doarmă atât de adânc, încât să nu audă cântecul ascuțit, cu inflexiuni orientale:

*Amurg în dimineață și s-a pornit ninsoarea*

*Liliacul alb inundă pădurea*

*Floarea de apă nu simte-amenințarea*

*Tulpina fragedă, iată securea.*

Sfârșind de cântat, bătrâna se apropie de cel adormit, își pune capul pe genunchii lui și zâmbește, dezvelindu-și, sub buza despicață de sus, dinții galbeni, tociți.

Văzut de aproape, e un spectacol dizgrațios. Sub veșmântul femeii ghemuite se pot bănuir mușchii flasci ai burții, sânii veștejiți, pielea cafenie, zbârcită. Își freacă tâmpla decolorată – ochii au devenit două linii roșii – de genunchii bărbatului cu papion. Un sforăit ușor (sau tors de pisică) se aude în încăpere.

Dacă ne depărtăm însă – până la fereastra blocului de vizavi, să spunem –, unde vecinii privesc intrigati de lumina din dormitorul defunctului, vârstele dispar și poza e chiar idilică.

— Ăla nu-i nepotul lui Cernea? Ce, s-a mutat aici? Și acolo, la picioarele lui, ce se mișcă? E pisica sau mi se pare? Va să zică n-a crăpat! Ei, ce zici de asta?

#### PETRESCU ȘI MUNTEANU

În tinerețe, Petrescu avusese veleități literare, dar 25 de ani de corectură îl transformaseră într-un fanatic al semnelor de punctuație. Putea fi văzut câteodată în tramvaiul trei împetritând cu cratime, virgule și paranteze câte un roman polițist. Toate textele care-i treceau prin mână și pe care le aranja conform normelor ortografice în vigoare le simțea ca aparținându-i. Vâna cu voluptate dezacorduri și nume proprii incorecte, iar față de autorii prinși cu asemenea greșeli avea superioritatea și disprețul unui profesor față de un ignorant. Indiferent de talentul celui pe care-l corecta, o frază construită alandala îl umplea de mânie, și invers, chiar dacă ar fi exprimat o nerozie, o frază limpede și corectă gramatical îi dădea o satisfacție adâncă. În mintea lui se alcătuiau spontan schemele cu subordonări și coordonări, o pădure de simboluri în care frazele dispăruseră, înlocuite de construcții arborescente, pe care se răsărau – podoabe de preț – semnele de punctuație și elementele de legătură. Profesia devenise pentru el un viciu.

Dimpotrivă, Munteanu, care-și socotea liniștită anii până la pensie și zilele până la leafă, avea o adevărată mistică *ajutorului*, străduința ei fiind ca textul tipărit să respecte întocmai manuscrisul. Cu un simț al datoriei inoculat încă din copilărie, își făcea meseria spre care întâmplarea o îndrumase, cu conștiința limitelor ei intelectuale, dar fără dorința de a le depăși. Își cunoștea măsura, iar Autorii erau pentru ea niște ființe superioare abstracte (deci nesupuse greșeli), de pe urma cărora își câștiga existența. Ca o adevărată gospodină, avea grijă ca poeziile să aibă destulă «albitură» în care să respire, chenarele să fie bine închise și titlurile centrate, să nu se strecoare nicio abatere

de la manuscris, niciun semn ce ar fi putut schimba, Doamne ferește, sensul urmărit de Autor.

În fiecare dimineață, la opt fix, Petrescu și Munteanu se regăseau în biroul împodobit cu o hartă și un calendar, se salutau indiferenți, după care bărbatul se ducea în tipografia alăturată să ia mormanul de șpalturi umede, mirosind a cerneală și plumb. Munteanu își ascutea creioanele chimice și scotea din sertar *Micul îndreptar ortografic*. Se așezau apoi amândoi, față în față, la masa acoperită cu coli albe de hârtie. Genunchii aproape li se atingeau, ochelarii gemeni se aplecau deodată asupra hârtiilor și, văzuți de sus, de la înălțimea tuburilor afumate de neon, păreau o singură ființă bicefală, voce urmărită de ochi, mâini comunicând, într-un cod bizar de lovituri în masă și sublinieri fluturate în aer, semnele înscrise pe hârtiile din fața lor. Unul citea cu voce tare pe șpalt, vânând literele, cuvintele lipsă, pe când celălalt urmărea pe manuscris. Făceau treaba asta pe rând, trimițând șpalturile corectate în tipografie. Teancul se micșora, creioanele se toceau și în scrumieră se adunau mucerile de Carpați fumate de Petrescu una pe oră. Își citeau astfel unul altuia poeme și necroloage, știri de ultimă oră și recenzii, elogii și polemici, reclame și note de călătorie, toate devenite pentru ei, prin alchimia inversă a rutinei, «materie» menită să umple spațiul dintre un titlu și o iscălitură.

Spre prânz se opreau. Petrescu se ducea la cantina tipografiei, iar Munteanu își scotea tocana sau ghiveciul adus de acasă în crâțicioară. Le mânca reci, fără pâine (cu vârsta, începuse să se îngrașe), odihnindu-și ochii pe griurile diafane până la bleu ale cerului de deasupra unui colț masiv de clădire și gândind la ziua de leafă, când avea să-și cumpere spumant de baie nemțesc și visata râșniță electrică.

Petrescu se întorcea cu o scobitoare între dinți, aducând din tipografie «materia» paginată, și din acest moment lucrau în tăcere, fiecare cu paginile sale, verificând dacă greșelile din șpalt fuseseră îndreptate și citind încă o dată totul: Munteanu cu manuscrisul fetișizat în față, Petrescu «la liber», în căutarea numelor greșite și a frazelor fără predicat.

De ani și ani făceau același lucru. Se schimbaseră șefi, avuseseră loc angajări și pensionări, premieri și demisii, dar «echipa» de corectori rămăsese aceeași, încărunțind deasupra paginilor cu cerneală proaspătă. Timpul se împărțea pentru ei în numere de revistă



apărute. Teancurile de maculatură îngălbenită ce umpleau jumătate din încăperea erau materializarea anilor, deceniilor petrecute de cei doi față în față, fără să se privească.

Și într-o marți cu ploaie, sub lumina lividă a neonului, Petrescu și-a aprins cea de-a patra țigară a zilei, a desfăcut un șpalt ud și, scriind pe el formatul și corpul de literă, a început să citească:

«În tinerețe virgulă Petrescu avusese veleități literare virgulă dar 25 cu cifre de ani de corectură îl transformaseră într-un fanatic al semnelor de punctuație...»

Munteanu urmărea cu unghia pe dactilograma revăzută de Autor:

«... avea o adevărată mistică a *Autorului* cursive cu inițială virgulă străduința ei fiind ca textul tipărit să respecte pauză întocmai pauză manuscrisul...»

O emoție agasantă, ca aceea din sala de așteptare a dentistului, strepezise aerul cu miros de fum stătut și vapori de plumb. Pentru prima oară, fără să-și dea seama de ce, o irita vocea inexpressivă a lui Petrescu, suficiența cu care puneau virgule și paranteze inexistente în manuscris, chiar felul cum ținea strâns între degetele păroase creionul chimic.

«... niciun semn ce ar fi putut schimba virgulă Doamne ferește băț virgulă sensul urmărit de Autor inițială nesubliniat, trebuie unificat, îl subliniez...»

Cu un fel de spaimă, Munteanu își dădea seama că își urăște «coechipierul», că în tonul lui inexpressiv e de fapt dispreț pentru obediința ei, pentru crăticioarele și unghiile ei îngrijite, pentru cecul de sub prosoape și trandafirul japonez căruia îi spunea în fiecare dimineață «iubitul meu, frumosul mami».

Cu fiecare frază citită hârșăia între ei un fierăstrău cu dinți fini, despărțindu-i în două singurătăți. Și, la mijloc, *Micul îndreptar ortografic* – proprietate comună.

Între teancurile de reviste apărute și pachetele cu manuscrise pe care femeia nu se îndura să le arunce, Petrescu și Munteanu corectau textul despre Petrescu și Munteanu care se urau și corectau o schiță intitulată *Petrescu și Munteanu*, iscălită de Adriana Bittel.

NATURĂ-MOARTĂ CU NARCISA, COVVRIG ȘI CUPĂ

Îl cunoscusem la policlinica de sector. Doctorul era într-o sedință și, cum aveam urgentă nevoie de un certificat, m-am decis să

aștept.

Cele câteva persoane așezate pe scaunele de plastic verzui au plecat pe rând după ce au citit pliantele despre depistarea precoce a cancerului mamar și gazeta de perete cu articole despre alimentația rațională, decupate din ziare. Astfel că, în holul fostei case boierești, cu lambriuri vopsite acum în ulei verde, am rămas doar eu și bătrânul cu privire vioaie. Conversația era inevitabilă, deși stăteam cu ochii închiși pe bancheta din fața lui, ca în tren, încercând un joc mental inventat de mine în dese situații în care trebuia să aștept. Îl botezasem cu ifos «asociații radiale»: de la un element-nucleu porneam asociații spontane, fiecareia adăugându-i altele, la care se asociau în lanț altele și verificând mereu întregul, până când totul se învălmășea liric.

Bătrânul mă credea, probabil, adormită. Îl auzeam foindu-se și scârțâindu-și galoșii (galoși – Târgu Ocna – preșuri – teracotă – pinacle, am asociat rapid) și deodată mi-am simțit genunchii acoperiți cald. Am deschis ochii. Bătrânul își scosese fularul tricotat din lână de angora și mă învelea grijuliu. Gestul m-a făcut praf.

— Sunteți bun, am mormăit încurcată.

— De ce ai genunchii atât de roșii? m-a întrebat, ca Scufița pe lup.

Am dat șalul de o parte și m-am uitat. Erau osoși și roșii, frecașem cu o zi înainte parchetul cu petrosin. Nici mâinile nu arătau mai bine.

— Așa se poartă acum, i-am răspuns, ne dăm cu o loțiune specială de la Paris.

M-a ciupit de obraz, gest care în copilărie mă înfuria până la ură, ca și trasul de păr, și a început să-mi vorbească de genunchii uneia, Miss Moldova 24. Vorbea ca un cunoscător, nu libidinos, despre picioarele lungi și nervoase ale acelei ființe imemoriale, despre pantofii de antilopă numărul treizeci și patru și ciorapii de mătase fumurii. Mâinile lui desenau în aer cu însuflețire linia arcuită de la gleznă la tivul rochiei negre din voal de lână. Abia am observat când niște umbre albe au trecut pe lângă noi și au intrat în cabinet.

Miss Moldova 24 începuse să prindă contur: dansa vals-boston mișcându-și cu grație șoldurile cam late, dar talia putea fi cuprinsă între palme – și bătrânul închidea un cerc tremurător între arătătoarele îngălbenite de tutun și degetele mari deformate de

reumatism. «Avea ținută, știa cum se poartă o capă de blană și cum se privește prin voaletă, și se parfuma cu Sous-bois...»

Din cabinet a ieșit o soră durdulie, purtând ca pe un trofeu un ibric.

— Puteți intra, ne-a aruncat în treacăt, și partenerul meu de dans a tresărit ca din somn și s-a îndreptat spre ușa întredeschisă.

Miss Moldova 24, în sufrageria Biedermeier a casei sale din Filaret, primea oaspeți – desigur, moșieri coști și ofițeri cruzi –, se juca pocher și se bea șampanie. Bătrânul de adineauri sosea cu redingotă, dădea pălăria și mănușile unei servitoare, ca și – cum am putut să uit? – bastonul cu monogramă de argint cu care am bătut ieri covorul...

Când mi-am amintit de ce eram acolo și m-am ridicat să intru în cabinet, mi-a căzut de pe genunchi fularul. M-am uitat împrejur după bătrân, am ieșit chiar în stradă, dar, la acea oră de după-amiază, Strada Negustori era pustie sub burniță, se auzeau tramvaiele pe Moșilor, și, din alt timp, strigătul unui negustor ambulant: «Măturaaa, Măturaaa...»

— Nu vă supărați, a fost aici un domn în vârstă, am oprit-o pe sora care se întorcea cu ibricul aburind.

— N-am văzut pe nimeni, noi am fost la ședință de sindicat. Aveți bon?

Fularul moale îmi încălzea degetele și răspândea un miros ciudat («monogramă de argint clocit – lavalieră – glod – galoși», m-am întors pe treptele asociațiilor spre nucleu).

\*

A doua oară când l-am întâlnit stăteam în curte la Triumf, lângă zid, urmărind curcubeie într-o baltă de ulei. Așteptam mașina cu alimente. Înăuntru, măcelarul tânăr ședea sub cârligele goale, între faianța cu dăre de sânge și galantarul plin de calupuri de untură, citind *Flacăra*. Din când în când se uita pe fereastră.

N-aveam chef de asociații. Picioarele îmi erau înghețate bocnă și-mi simțeam tot corpul fragil de frig. Părea că la orice atingere o să mă împrăști în așchii de gheață și-o să rămână doar ochii – două bile de piatră rostogolindu-se lir-liu-gean, lir-liu-gean, pe trepte.

Atunci m-a bătut el pe umăr cu mănușa *glacé* și mi-a surâs: «Sunt aici, după mata, ține-mi locul, revin imediat.» Pantofii cu ghetre nu-i erau murdari de fleșcăraia sărată în care ne bălăceam cu toții, iar la butoniera pardesiului purta o narcisă. Ochii oblici râdeau ghiduși – căldura lor mi-a furnicat plăcut fruntea înghețată.

— Vedeți și cât mai e până la primăvară, am strigat după el.

Câteva gospodine înfofolite și-au întrerupt discuția despre ce s-a dat ieri în Hală și au râs. Bătrânul s-a întors cu doi covrigi fierbinți, mi-a dat unul și m-a întrebat cu aceeași candoare de Scufiță:

— De ce ai ochelarii atât de aburiți?

— De recunoștință, i-am răspuns și atunci el a început să-mi povestească despre ochelarii Iubitoarei de animale.

— Îi purta numai când își conducea automobilul decapotabil la Șosea, cu Iacobici pe umăr și cei doi câini pe bancheta din spate. Pe atunci nu erau multe automobile în București, lumea din trăsură se uita la ea ca la urs, dar era obișnuită să epateze. De când ajunsese actriță societară a Naționalului, fuma țigarete cu carton, vorbea răgușit și înjura birjărește, dar avea suflet bun. Aduna de pe stradă pisoii abandonati și-i dăruia apoi admiratorilor, poruncindu-le să-i strige cu numele ei: Aimée sau chiar Lenuța. Iacobici era un corb vorbitor – este și acum. «Mamă dragă», îi zicea graseiat lupoaicei Cerna, care nu mânca decât rinichi...

Gospodinele îl priveau consternate, una chiar a scuipat a scârbă într-o băltoacă, dar narcisa răspândea un miros suav, covrigul îmi încălzise buzele și m-am strâns lângă umărul bătrânului, simțind atmosfera ostilă. La aburii urcatori ai răsuflării noastre veneau să se încălzească porumbei.

Primăvara părea că nu mai vine – o exasperare în toate: parcul tot scheletic și negru, pe tarabele din piață tot păstârnac și mere scofâlcite, zorii cu ploaie din autobuze (la munte, lapoviță și ninsoare), frigul afumat din birouri.

Apoi a venit vestea că s-au deschis ștrandurile, deși lumea nu lepădase încă paltoanele și cizmele iar dimineața ne trezeam cu geamurile aburite. Era minunata lună mai. Se apropiau concediile și ziua mea.

De ziua mea obișnuiam să dăruiesc cuiva indiferent un obiect pe care mi-ar fi plăcut la nebunie să-l primesc eu. Era o superstiție, un fel de sacrificiu de îmbunare a fatalității. Adunam din timp bani, căutam prin magazine de discuri, galerii de artă și anticariate obiectul acela și nu mă grăbeam să-l găsesc fiindcă îndeletnicirea în sine îmi făcea nespusă plăcere. Visam prin expoziții în fața câte unui tablou, mă interesam cu seriozitate de preț, deși suma mea se limita la trei sute de lei. Exista și posibilitatea CAR-ului, care mi se revelase în fața ediției

Blake cu gravuri purtând ștampila Patrimoniului, dar «înainte, jidov răătăcitor», cine știe ce minuni pot fi la Consignația! Și cu cât obiectul dăruit mi-ar fi plăcut mai tare și l-aș fi procurat cu mai multe sacrificii, cu atât viața mea s-ar fi schimbat mai mult în bine. Ce fel de bine – habar n-aveam.

La Consignația, printre teighelele cu veselă disparată, elefanți de os, icoane pe sticlă, sfeșnice și brelocuri, am fost acostată de o doamnă:

— Dacă duduia apreciază obiectele frumoase, am câte ceva care ar putea-o interesa.

Deși părea stânjenită (măinile răsuceau mecanic închizătoarea poșetei), vorbea arogant. Cu o dicție impecabilă, cuvintele se rostogoleau de pe buzele rujate ca de la înălțimea unei scene.

— Nu am decât trei sutare, doamnă, și aș vrea să fac un cadou.

Continua să mi se adreseze la persoana a treia, cu o perceptibilă nuanță de dispreț. Desigur, canadiana de fâș, pantofii plați, vocabularul și nelipsita sacoșă mă așezau în categoria «duduie», laolaltă cu vânzătoarele de mezeluri și funcționarele în concediu postnatal.

— Duduia ar putea să mă însoțească. Locuiesc aproape și am motive să mă despart de prețioasele mele amintiri.

Am urmat-o pe Cheiul Dâmboviței (pe taluz se zbenguiau șobolanii alungați din canale de lucrările de la metrou), am trecut pe lângă curți în care se ardeau gospodărește gunoaiile iernii și am ajuns pe o stradă caragialiană, Sapienței sau Pacientei, pe care pașii mei sunau ca-n miez de noapte.

Toca de astrahan asortată cu gulerul paltonului rigid și dantura cu sclipiri fals sidefii întinzând buzele veștede sub fard într-un zâmbet de asemenea fals mă făceau să mă simt nerușinat de tânără și grosolană. Dacă aș fi știut să fluier, aș fi făcut-o.

Blocul cubist în care am intrat mirosea familiar a rântaș și insecticid. La etajul doi, însoțitoarea mea a descuiat un lacăt mare, ruginit și două rânduri de yale, apoi a scos din poșetă o clanță, pe care a vârat-o într-o gaură de deasupra broaștei, și m-a poftit în antreul strâmt. Neînsoțindu-și invitația cu niciun gest, am tras de ușa din fața mea și-am pășit într-un întuneric de stofe putrezite.

— Ieșiți din dulap! mi s-a poruncit.

Și o altă ușă a fost deschisă încet, printr-o mișcare regizată să-mi dezvăluie treptat încăperea în care aveam să intru. De o curățenie sclipitoare sub plafoniera de bronz, parchetul lăcuit, fără

covoare, oglindea mobila puțină, retrasă lângă pereți, dându-i camerei un aer de muzeu – nu părea locuită, ci făcută doar pentru privit. Cum alte uși nu mai erau, m-am întrebat dacă persoana aceea dormea în dulap. Dar ceva straniu în ființa ei, mai pregnant sub lumina puternică a cinci becuri – nu numai dantura, ci și ochii păreau falși, iar paltonul stătea pe ea țeapăn ca pe un portmantou –, mă îndreptătea să cred că nu doarme și nu mănâncă niciodată.

O nișă boltită adăpostea vitrina făcută pe măsură și căptușită cu oglinzi care înmulțeau la nesfârșit obiectele expuse acolo: pe un raft, șiruri de cupe desperecheate de diverse forme și culori, o colecție bizară pe transparente; pe altul, ceasuri de buzunar pulsând ore ale unor vieți citite – dar cum să dăruiesc și cui trezirea din beție, jocul cu mărgelile de sticlă sau ora reverberată a ceaiului cu biscuit proustian, pe cine aş putea dărui așteptării unei întoarceri de pe front, sau ispășirii în drum spre Nord?

Mi-am lipit fruntea de cristalul vitrinei și m-am privit multiplicată printre ceasuri mici. Răsuflarea îmi aburea imaginile deformate grotesc. Dincolo de ceasuri și de mine, ascuțindu-mi privirea, am întrezărit în depărtarea oglinzilor, reflectat de pe peretele opus, un tablou ce mă sorbea în rama lui elipsoidală, ca un ochi.

M-am întors și am pășit spre el cu uimire. Iradia o căldură cunoscută din faldurile pictate pufos ale unui șal de angora gălbui care păstra gustul restului rumen de covrig și parfumul narcisei. Rama ținea aceste trei obiecte ca sub o pleopă transparentă, bombată aproape dureros de cupa rubinie din centru.

— Îți place? m-a întrebat amfitrioana. Ți-l dăruiesc.

Și-a început să recite în nemțește, cu gesturi teatrale din cale-afară, ceva măreț și înspăimântător, în care se repeta *leben* dacă nu *liebe* – sau *liegen* – nu știam nemțește, însă mă simțeam datoră să mă prefac impresionată. A durat mult. Când a terminat, împlinisem deja treizeci de ani. Gazda mi-a întins o cupă rubinie, ținea în palma descărnată alta aidoma, am ciocnit și-am dat să beau, dar în cupă înota un cal de mare.

## SCORPIONI

Cu mulți ani după moartea Melei Focșeneanu, fiul ei îmi dărui – ca recompensă pentru mici servicii sau din afecțiune, naiba știe – câteva lucruri ce-i aparținuseră defunctei: o eșarfă de mătase putredă, o pudrieră cu oglinda aburită și un album cu ilustrate reprezentându-l

pe Napoleon, de la reproduceri după David, Gerard și Gros până la contrafaceri cu figuranți pleșuvi și pântecoși, rezemați de o stâncă în contemplarea apusului colorat manual pe fotografie și purtând explicația «*Napoleon a S-te-Helene*».

Am primit darul cu bucurie exagerată, ca să-i fac plăcere bătrânului. Călătorisem adesea împreună cu mașina 134 și mă intrigase faptul că îmi părea cunoscut, dar nu puteam să-mi amintesc de unde. Până și șevaliera cu agat negru în care era gravat un scorpion i-o știam bine, de parcă însămi o purtasem o viață – îi simțeam lipsa pe inelar. Observase, desigur, privirile insistente. De la un timp, mă saluta cu o înclinare abia vizibilă a capului și-i răspundeam aidoma, și de aceea, într-o zi, văzându-l foarte palid, cu mâna strânsă pumn în dreptul inimii, am cutezat să-l întreb dacă se simte rău. Într-adevăr, avea o criză de inimă și l-am însoțit acasă, pe Strada Pitagora, unde am revenit apoi, când timpul mi-o îngăduia, cu alimente și doctorii pe care insista să mi le plătească până la ultimul ban.

Soțul meu ironiza aceste apucături de Armata Salvării și insinua fel de fel de lucruri neplăcute despre «moș». Jignită, am început să-i ascund escalele în Pitagora, mai ales că era ceva inexplicabil în sentimentele mele pentru domnul Marinovits: nu compasiune, ci iubire instinctivă, ca pentru o rudă de sânge. Și chiar aveam de ce să-l îndrăgesc: îmbina demnitatea, politețea și încrederea într-un comportament cu atât mai fermecător pentru mine, cu cât îmi petreceam cea mai mare parte a zilei printre oameni care cultivau vulgaritatea ca pe un mod de a fi simpatici – indiscreții, înjurături, bancuri, competiții de tot felul.

Casa din Pitagora exercita aceeași atracție obscură ca și stăpânul ei. Recunoșteam obiectele încăperii pe care o locuia domnul Marinovits, ca dintr-o altă viață: soba de teracotă albă, bufetul cu placă de marmură și uși de cristal, tapetul gri cu rămurele de salcie, covorul uzat de Buhara îmi trezeau nostalgii și amintiri indistincte. Cu deosebire serviciul de ceai mă făcea să visez.

Domnul Marinovits, intuind ce încântare îmi producea mânguirea ibrucului de argint cu esență, a cleștișorului pentru zahăr și a suporturilor de pahare uvrajate cu arabescuri, mă îndemna să pregătesc eu ceaiul. Când mai străbăteau și razele amurgului prin teiul de la fereastră, punând pete roșietice pe fața de masă, oglindind verdele frunzelor în curbele delicate ale ceainicului și, străbătând

lichidul limpede din pahare, legănau lumini pe tapet, savoarea unui timp regăsit mă amețea. Chiar așa? Da.

În liniștea camerei răsună calm vocea domnului Marinovits, cu volutele fumului de țigaretă prelinse spre fereastră: povestea despre mama lui, Mela, subiect inepuizabil, dar de la un punct chinuitor, fiindcă lumina dispărea în cenușiul înserării și treburi presante mă așteptau în apartamentul de bloc – rufele muiate, copilul întors flămând de la grădiniță, bucătăria...

Nu mă înduram să întrerup, prea mă simțeam bine în pielea mea acolo, în berjera veche, cum rar mi se întâmpla între colegi și chiar acasă. Dar petrecerile *belle-époque*, lașul, Parisul și Deauville-ul altor vremuri erau bruiați de încrederea că, din plăcere egoistă și gentilețe față de un – totuși – străin, îmi neglijez îndatoririle.

Așa am ascultat, cu gândul aiurea, istorisiri cețoase împrejurul unor nume ca Emil, Freda, Mela, am privit portretele sepie, pe carton gros, ale unor bărbați și femei cunoscuți-necunoscuți și am respirat mirosul de frunze, ceai și tutun al camerei în care, pe trăsăturile subțiate ale domnului Marinovits, lumina slăbea cu blândețe.

Un anotimp lung, prinsă de treburi – copilul făcuse pojar, zugerăvisem și apoi plecasem în concediu la munte –, n-am mai trecut pe Strada Pitagora. În toamnă, când m-am dus cu o plasă de struguri și pere moi, nu l-am mai găsit pe bătrân. Chiriașa din spate mi-a povestit sfârșitul lui subit – un stop cardiac în somn, «l-a iertat Dumnezeu». Fusesse incinerat în prezența unui funcționar, într-o zi toridă. Chiriașa se lansase apoi pătimaș în amănuntele scandalului pentru extindere iscat între cele două familii ce împărțeau camerele dinspre curte.

Am umblat fără noimă pe străzile vechi. Soarele expia pe fațade ocru, cenușii, gălbui, se filtra prin frunzele înroșite ale iederii ca prin palme bătrâne, cu sânge subțiat, și alina trandafirii arși de brumă din mici grădini deșirate între ziduri. Țipete de ciori rotite pe cerul sidefiu, încă în lumină paradiziacă, în timp ce jos, sub coroanele pomilor cu rădăcini sub asfalt, se îndesea umbra și o undă de descompunere flutura în răcoarea lui octombrie.

De albumul cu Napoleon închis în bibliotecă am uitat până când fiul meu, începând să citească și să cotrobăie printre cărți, l-a găsit, cu Țipete de încântare. Pentru a lua în stăpânire pe deplin ilustratele, le-a smuls din chenarele tăiate în carton și le-a înșirat pe covor, însoțind mai ales scenele de luptă, care-i trezeau un viu interes, cu zgomote



belicoase: imita bubuitul tunurilor, împuşcături, cavalcade, urlete agonice.

Atunci am observat că ilustratele trimise din toate colţurile Europei către M-lle Mela Focseneano, 13 Rue de Jos, Jassy, erau scrise de acelaşi expeditor, între 1900 şi 1908. Cel care semna Emil pe versoul interioarelor de la Malmaison şi al portretelor Marie-Louisei şi Regelui Romei era chiar tatăl Melei de vreme ce unele misive se încheiau cu «Al tău, Papa». Conţinutul lor m-a dezamăgit: exprima mai mult satisfacţia de a alcătui o colecţie demnă de admiraţia unei anume Freda decât sentimente paterne.

După ce băieţaşul a tropăit şi a bubuit câteva zile în faţa pozelor întinse pe covor – timp în care a trebuit să-mi îmbogăţesc cunoştinţele despre Micul Caporal (copilul mă credea atotştiitoare, nu-l puteam dezamăgi) –, colecţia Melei a fost uitată pentru *Marea conflagraţie a secolului XX*, ale cărei ilustraţii îi prilejuiau manifestări şi mai zgomotoase, iar mie obligaţia de a consulta altă bibliografie.

Era spre mijlocul lui noiembrie. Caloriferele încălzeau insuficient, lumina plafonierei cobora palidă, în casă era neplăcut – *unheimlich*, cum ar fi zis domnul Marinovits. Îl vedeam cu spatele lipit de soba în care agoniza foc de cărbuni puturoşi, cu degetele descărnate, împodobite de şevaliera cu scorpion, strângându-şi la piept jacheta şi rezumând – după o privire rotită pe tapetele afumate, pe resturile de pâine prăjită de pe marmura bufetului şi pe apa răcită din ceainic: *unheimlich*.

Am oftat şi m-am apucat să strâng cărţile poştale – după culcarea copilului, toată casa era vraişte. Mi-au atras atenţia rândurile aruncate nervos pe un portret ecvestru (*Bonaparte a Marengo*): «Boulevard Leopold 12, Anvers. Astrologul Marino-vits mă face să aflu că scorpionul terestru îşi face drum muşcând veninos, iar cel aerian se autodevoră. Dar e laş. La mulţi ani, 15 noiembrie 1906.» Mi-am amintit că bătrânul din Pitagora îmi împărtăşise bizara simetrie a fatalităţii: atât el, cât şi mama şi bunicul său erau născuţi pe 15 noiembrie, în zodia Scorpionului. «Eu moştenisem firea lui grospapa: sensibil, egoist, lipsit de simţ practic, în timp ce mama era o ambiţioasă cu inteligenţă rece, detesta sentimentalismul şi orice manifestare nestăpănită. Nu admitea nicio acţiune fără un ţel precis. Din orgoliu contrariat, putea fi chiar rea.»

Soţul meu dăduse drumul la aragaz în bucătărie şi asculta ştirile

bruiate de la radio în timp ce mânca. Auzeam pe fondul monoton al vocii crainicului clinchet de tacâmuri, capace lovite ostentativ de cratițe. Se credea neglijat: pentru prima oară nu-l serveam și nu-i țineam companie la cină. Mă simțeam din nou vinovată, ca în berjera din Pitagora, de dezertarea de la datorie și, tot ca atunci, intimitatea cu ființe de mult dispărute mă captiva.

Sub fotoliu am găsit încă o ilustrată: «Acest *Napoleon intime* sunt sigur că manchează din colecție. Arată-i-l Fredei și predă-i salutările mele. Emil.»

Freda – îmi aminteam vobletele țigaretelor, albăstrui, spre geamul deschis – era o rudă îndepărtată, crescută împreună cu Emil. Probabil că îl iubise din copilărie și asistase resemnată la căsătoria de conveniență al cărei rod fusese Mela. La scurtă vreme după naștere, soția murise, iar Emil, eliberat, plecase în Europa sub pretextul unor afaceri nebuloase cu obiecte de artă. Freda, ajutată de câțiva servitori, rămăsese cu grija casei și a fetiței. Se dovedise foarte pricepută în administrarea averii, din care-i trimitea regulat aventurosului Emil ceea ce i se cuvenea, iar asupra Melei transferase toată dragostea ei de față bătrână, toate ambițiile refulate.

Și așteptările nu-i fuseseră înșelate: dintr-o copilă tăcută și încruntată ieșise, la terminarea pensionului, o domnișoară cu maniere alese, aureolată parcă de un soare de iarnă. Societatea lașului îi prezicea un mariaj strălucit. Domnișoara Mela Focșeneanu era întruchiparea perfecțiunii: dansa cu grație, era instruită ca un bărbat, cânta corect, acompaniindu-se la pian.

Într-o singură privință nu era mulțumită Freda: cât se străduise, cât îi povestise în serile de iarnă, când se întorceau de la cine îmbelșugate ori de la spectacolele trupelor străine, despre noblețea și farmecul lui Emil, Mela se încăpățâna să ignore existența tatălui ei și să dezavueze devotamentul Fredei pentru acesta, intuind dedesubturi scandaloase. Cei doi i se păreau uniți într-un complot indecent și, când în societate i se cereau vești despre Emil, schimba dezinvolt subiectul. Subiect care o preocupa totuși, fiindcă, în căutarea dovezilor despre relațiile dintre cei doi, coborâse până la bătrâna bucătăreasă a casei – și doar nu intra în vederile ei să discute cu servitorii! Măgulită de atenția tinerei stăpâne, bucătăreasa exagerase nițel relațiile frățești dintre Freda și Emil: «Erau împreună mai toată vremea. Parcă-i văd aici, șezând pe scările terasei dinspre grădină, conașu' Emil, cu bucle

negre și surtuc de catifea, duduca Freda, firavă, în rochia de satin cu panglici, rezemată de umărul lui, privind amândoi cărțoiul cela cu chipuri de-ale împăratului...»

De când aflate acestea, cultul Fredei pentru Napoleon – îngăduit ca o ciudățenie de fată bătrână – începu s-o irite pe Mela, iar ilustratele pe aceeași temă, trimise de Emil «pentru colecție», deveniră mărturii certe ale infamiei, căci bănuia că nu ei, fiicei, i se adresează acele semne de viață, ci, indirect, Fredei. Mama moartă i se arăta ca o victimă a acestei relații vinovate, iar ei îi revenea datoria de-a o răzbuna.

Lumina pâlpâise de câteva ori, apoi se stinsese. Stăteau cu teancul de cărți poștale în brațe, pe întuneric, puțin speriată de gândul din urmă. Câinele vecinilor începuse să latre isteric, de la bucătărie se auzeau ultimele știri sportive și un capac asurzitor căzut pe ciment, urmat de o înjurătură. Lanterna pregătită pe bufet se aprinsese, luminând tremurat drumul spre dormitor, și patul scârțâise sub greutatea bărbatului supărat. Acum ar trebui să mă duc să-l împac – mă gândisem, cel fel de soție îi sunt? doar că n-aveam niciun chef s-o fac.

Mă preocupa Mela – scorpion pregătindu-și otrava. Tot mai frumoasă și mai trufașă, în toaletele de seară comandate la Paris, firește, împodobită cu bijuteriile mamei, smaralde concurându-i culoarea ochilor, trezește pasiuni care ar fi flatat orice femeie, nu însă pe ea. Ștearsă, îmbătrânită, Freda se bucură de succesele Melei ca de adevărarea sensului vieții ei. Iar încununarea va fi nunta la care visează noapte de noapte, nunta fetei lui Emil, crescută de ea, cu un tânăr nobil și frumos, care o va face fericită.

O poză privită cândva în treacăt le înfățișa alături pe plaja de la Deauville: îmi aminteam doar un contrast de lumină-umbră, dantele vaporozase-stofă aspră, apă-nisip.

Veniseră să-l întâlnească acolo pe Emil. Bărbatul prematur încărunțit le așteptase la gară, le invitase la o cofetărie de pe faleză și, cât timp băuseră răcoritoarele aromate, își schimbase planurile. Le condusesese cu trăsura la pensiune și se grăbise să prindă trenul spre Paris, pretextând o licitație importantă. De fapt, nu suporta privirea sfios adoratoare a stafiditei acum Freda. Îl privea exact ca după sărutările inocente din copilărie, ca în ziua în care el plecase cu placida mireasă în Italia, ca la despărțirea de acum optsprezece ani, când îi lăsase în grijă avutul și copila. Privirea aceea a Fredei îl nemulțimea

de sine, îl făcea să se simtă profitor, escroc sentimental. Iar străina tânără ce se lăsase îmbrățișată cu un fior de dezgust îl speria. Îl fulgerase scurt sclipirea verde a ochilor și întorsese capul spre mare în acea zi nemișcată ca un hoit. N-aveau ce-și spune.

Emil socotise că era mai nimerit să fugă.

Din dormitor auzeam respirația egală a soțului și din stradă, vâjâitul vântului între blocuri, cu prima lapoviță. Pe bâjbâite, până la noptiera din dormitor, luasem lanterna și trecusem fasciculul gălbui peste ilustrate. Pe dosul reproducerii unei statui de Vincenzo Vela – *Gli ultimi giorni*, un Napoleon bolnav, în cămașă de noapte, așezat pe un fotoliu, cu o hartă pe genunchi – se putea citi: «Sosesc în curând la Iași. Rămân cu voi. Sărutări, Papa.»

Pe sub ușile balconului, un curent înghețat îmi amorțea picioarele și, dacă luminam geamurile, vedeam așchii de gheață în cădere torențială.

Zgribulită, m-am dus să învelesc băiatul. În lumina lanternei, mutrișoara obraznică, destinsă de somn, m-a înfiorat cu duioșie și încă ceva, ca un fel de milă.

Să zicem că fiul meu se numește Emil.

El va avea o fată, Mela, care se va mărita, din răzbunare, cu un astrolog neamț, stabilit la invers, Herr Marinovits. Ei vor avea un băiat pe nume Emil, care, contrazicând horoscopul, va muri fără urmași. Și toți sunt născuți, printr-un ciudat paralelism al sorții, pe 15 noiembrie, când Scorpionul ceresc închide cercul.

Umblu prin casă cu lanterna ca un răufăcător și pe inelarul mâinii stângi simt încercuirea familiară a unui inel cu agat. Pe covor, ilustratele din nou risipite – mi-au căzut din poală când m-am ridicat – sunt măturate de fasciculul de lumină și dispar în beznă.

Îmi regăsesc locul în patul conjugal, lângă soțul care, adormit, se lipește de mine. Oare cum se numea mama primului Emil? Mela? Și ce fel de Scorpion o fi fost ea?

E trecut de miezul nopții. Și dimineața ne vom trezi cu prima zăpadă. Emil se va bucura.

DEPARTE-N ZARE, SPRE AZUGA

O schimbare îți va face bine, mi-au spus. Du-te la munte. Și, ca-ntotdeauna, i-am ascultat. Nu-nu, fără cărți, mi-au spus. Trebuie să-ți odihnești ochii. Sacoșa s-a dezumflat peste pulover și rochia de schimb.

Mi-au luat bilet până la Braşov, urmând să decid la întâmplare unde să cobor. («La munte» însemna pentru ei exclusiv Valea Prahovei.) Pe măsură ce mă îndepărtam de Bucureşti, mi se desfăşura din piept colacul de odgon ancorat la Podul Mihai Vodă, distanţa devenindu-mi sesizabilă în încordarea elastică. Acum o să plesnească, mi-am zis în gara Buşteni, acum mă va izbi.

De cum am coborât, m-a luat în primire o femeie: «Am o cameră bună. La bloc. N-o dau oricui.» Nu voiam cameră în bloc, asta aveam şi acasă. «Stimată domnişoară, a insistat femeia, la mine e linişte, sunt singură. Şi mi-aţi plăcut de cum v-am văzut, că eu cunosc la oameni.» Minţea, vedeam asta în expresia speriată: nu se pricepea la oameni, avea nevoie de bani. Pensie de urmaş. Angarale cu locul de veci, aşa ceva.

Am însoţit-o până la blocul cu ficuşi în casa scărilor. Două camere comandate, la patru, pline de preşuri şi dantele. Neaerisit. De cheile dulapului atârnav garoafe croşetate. Totul era croşetat: perdele, cuverturi, faţa de masă – atică ieftină, cu ochiuri care ciuruiau lumina. Zilele, anii acelei femei – timp subţire, împleticit. Năvod pentru peşti mărunţi.

Mi-am lăsat bagajul şi am plecat să mă plimb. Simţeam puţin destinsă legătura cu Bucureştiul. Un cal priponit, păscând aproape de par. Am mers de-a lungul căii ferate. Florile dezolante crescute pe terasament, printre gunoaiile aruncate din trenuri – pungi de plastic, hârtii mânjite, cioburi. Traversele îmi ritmau monoton paşii. Când şi când, saream în lături. Treceau trenuri. Câte un copil îmi făcea semne cu mâna de după geamurile în viteză. Pădurea apropiată, cu bănuţi de soare sub ploaia cărora nu eram încă pregătită să intru. Mă lăsam dusă de firul târât prin băltoace de motorină, peste pietriş colţuros. «Nu vreau să-ţi fac rău, înţelege. Nu trebuie să ne mai vedem.» Grozav bine! Aş fi putut merge aşa, somnambulic, până la Bucureşti. M-am întors când se întuneca, tot pe calea ferată. Eram frântă şi sfoara mă strângea de gât. M-am trântit pe cuvertura de reţea, cu ochii la pata de inundaţie din tavan. Semăna cu o mână făcând semnul victoriei. Fălcile încleştate au icnit a râs. Gazda a prins zgomotul şi a apărut cu ceai şi biscuiţi pe o tavă emailată. A depus grijulie tava pe noptieră şi a rămas în picioare, lângă pat. Stăteam cu ochii în tavan şi aşteptam să plece.

El plimbându-se în amiaza de toamnă pe chei, prin locurile răsstrăbătute şi deodată nimic nemalecunoscând: lumini clipocesc în

frunzișuri medievale, lângă ziduri masive, miros de bulion, struguri și crizanteme din alt timp. Când a trecut podul nu știe, aici ar trebui să fie pământ răscolit, moloz, lemnărie putredă, dar stradela urcă printre case ferecate și în destrămări de nori se pregătesc migrațiile. Întâmplările lui livrești, faliile. Cucu-bau, am fost în Evul Mediu, n-am putut să-ți telefonez!

Gazda mă privea, neștiind cum să înceapă. Tuse scurtă. Mi-am întors ochii împăienjeniți spre ea. Atât aștepta. A scos din buzunarul capotului un cartonaș și mi l-a vârât sub privire – o poză de grup, ștearsă.

— Stimată domnișoară, ia să vedem, recunoașteți aici pe cineva?

În fața unei biserici, mai multe persoane umăr la umăr. Capete cât gămălia de ac, pălării, basmale, mult negru.

— Nu recunosc, am zis plictisită, nu știu pe nimeni în Bușteni.

— Păi, nici nu-i la Bușteni asta, domnișoară, e la Azuga!

— Nici la Azuga nu cunosc pe nimeni.

— E corul bisericii din Azuga! a precizat triumfător, ca și cum ar fi zis corul de la Scala din Milano. Și aici, ultima din dreapta, ei?

Siluate șterse, minuscule, toate la fel.

— Sunt eu, Coralia, născută Tunaru, cea mai bună soprană din Azuga, nu vedeți?

— Foarte drăguț, am mormăit.

Și Coralia, născută Tunaru, și-a înșfăcat corul și a dispărut fredonând în timp ce adormeam sub binecuvântarea celor două degete de umezeală.

Dimineața ne-am întâlnit în bucătărie. Mă aștepta cu ceaiul. Șuvițele cărunte și arse de permanent pe lângă urechile veștede, cu găurile cerceilor lăbărțate. Ținea o mână la spate și zâmbea ghiduș: surpriză. Cu un gest brusc, mi-a pus lângă ceașcă altă poză de grup.

— Corul bisericii din Azuga, i-am luat-o înainte, sorbind din băutura sălcie (mușețel).

Cât să ronțai doi biscuiți, doamna Coralia a debitat cu vioiciune nume și calități, adrese, grade de rudenie, împungând mereu cu degetul poza. Apoi s-a oprit și a zgâriat cu unghia mâncată de sodă un chip, de parcă ar fi vrut să-l dezgroape, să-l extragă de sub pojghița lucioasă:

— Iar asta, după cum vedeți, sunt eu. Era de Duminica Tomii. Aveam pantofi noi și, fiți atentă, bluza o mai am și acum, adusă de

tăticu' de la București, cu broderii în urma acului. Și era un soareee – de-aia țin ochii așa. După slujbă am făcut o excursie cu toții, am mâncat într-o poiană miel fript cu usturoi verde și ăsta de aici, de lângă mine, domnul pedagog Munteanu, mi-a spus...

Am dat pe gât restul de ceai și-am plecat. Optsprezece kilometri am mers în ziua aceea prin pădure. Pe un drum forestier, am întâlnit un camion cu soldați. Uralele lor când m-au văzut ținându-mă ca de o armă de snopul de sânziene culese dintr-o poiană. Zbieretele în liniștea pădurii desprindeau conuri uscate. Mi-a fost frică. Au trecut în sus și vocile s-au stins în ecouri la cotitură.

M-am strecurat în apartamentul de ață încă tremurând, muscă între plase jilave. Halal concediu! Eram sătulă. Din fundul apartamentului, din debara, o litanie cu suișuri în falset. De fapt, ce vrei? mi-am spus. Nici București, nici Bușteni. Nici serile lângă telefon, nici madam Coralia din cor. Știam doar ce nu vreau. Am deschis geamul. Prin ochiurile perdelei pătrundea în șuvițe umezeala cu miros de rășină. Dragul meu obosit. Coarda s-a destins cu un sunet caraghios, o miorlăitură. A-miin.

«Aveți aparat?!» a căscat ochii a doua zi gazda, când m-a văzut echipată ieșind din cameră. Lungea vocalele în uimire și extaz, de parcă ar fi constatat că am aripi sau aureolă. Aparatul fotografic agățat de umăr era un vechi Liubitel lipit cu leucoplast, plin de hachițe, de personalitate. Nu accepta să înghită decât imagini intranzitive: un picior de păpușă pe prundiș, flaconul de parfum prins în noroiul uscat al unui drum lăturalnic, o potcoavă în pom. Aveam acasă o cutie plină cu asemenea poze și le priveam uneori ca exercițiu de golire a minții. Când fixam obiectivul asupra unui om, a unui peisaj, aparatul fie își bloca declanșatorul, fie voala filmul. Liubitel mizantropul. Odată l-am călcat în picioare pe pod, sub două curcubeie, apoi l-am oblojit cu leucoplast și am tras două filme cu garduri de fier, clanțe și burlane.

— Și o să-mi faceți și mie o fotografie, da? Rugămintea copilăroasă a doamnei Coralia nu admitea refuz.

— Măine, doamnă, azi e înnorat.

Am făcut autostopul până la Sinaia. Stătea să plouă. Familii se plimbau cu copiii zbenguindu-se împrejur. Mereu se aplecau să ia ceva de pe jos: conuri, ferigi, pietre cu sclipiri de mică. «Olalariu!» și «Bebită, unde ești?», «Mamaie, vino repede să vezi ce-am găsit!» Casetofon cu Julio Iglesias, lipicios ca vata de zahăr. Printre brazi

îndepărtându-se o cămașă ca a lui. Arsură prin venele gâtului, coborâtă fulgerător în palme, în genunchi. Ca atunci când recunoști vocea la telefon.

Am fotografiat o bornă kilometrică ruptă, un ziar cu resturi de pui, cerul uniform gri, cu o pată orbitoare.

Pe o pășune, la înapoiere, am dat biscuiți unui măgar, apoi animalul s-a ținut după mine. Mă opream eu, stătea și el. O luam la fugă, tropăia și el grăbit. Asta îmi mai lipsea. Am ieșit la șosea și cei din mașini se distrau pe seama ciudatei perechi: ochelariștii zbierând la un măgar «Du-te, dom'ne la treburile tale, lasă-mă în pace!» Mă înfuriasem de-a binelea. Noroc cu o stație de autobuz. Am așteptat, cu patru pedale alături, până când a venit mașina. Mă tot împungea cu botul – voia biscuiți. Nu mai aveam. Când s-a închis ușa mașinii, l-am văzut întinzând grumazul printre gazele de eșapament și mi s-a părut că aud un răget de imputare.

Am ajuns la Bușteni devreme, tocmai când începea ploaia. Am intrat în cinematograful: o peliculă veche indiană, parcă ploua mereu peste cântecele ălor.

Am hotărât să plec a doua zi. Gata. M-am odihnit destul.

În baie, doamna Coralia trebăluia și fredona o romanță – «... c-am iubit ce nu mi-a fost iertat». Când m-am trezit, ea era tot în baie, și tot cu romanța. M-am dus s-o rog să înceteze. Dar când am văzut-o în fața oglinzii, mi-a pierit graiul. Era îmbrăcată cu un taior negru și o bluză de mătase brodată, prin care i se vedea furoul vernil, își pusese pe moațe părul rar – și-l tapase ca o păpădie –, iar peste conturul buzelor și pe pomeți își dăduse din belșug cu ruj. Se parfuma cu un pulverizator împodobit cu ciucure și toată baia trăsnea a liliac. «Poți să-mi dai tu mii de lei, liliacul nu mi-l iei.»

— Vă duceți la o nuntă? am întrebat.

— O, nu, stimată domnișoară, pentru poză mă aranjez. N-am dormit toată noaptea de emoție. De la cununia mea din biserică de la Azuga n-am mai făcut fotografii. Nu vi le-am arătat? A fost atâta lume. Și preotul, special pentru mine, a ținut o slujbăăă împărătească. Și colegii din cor – ce-am mai plâns! *Vino din Liban, mireasă și Isaiia...*

Apăsă înainte pe para pulverizatorului în ritmul cântecelor nupțiale. Un muscoid căzuse amețit în cadă.

— Hai să coborâm acum în fața blocului. E soare și o să iasă o poză grozavă.



Pulverizatorul fâsâia în gol.

Doamna Coralia încălțase niște pantofi de lac negri, care o strângeau cumplit. Până să coborâm patru etaje, îi făcuseră deja răni la călcâie. Soarele dimineții strălucea în geamuri și pe iarba udă, după ploaia din ajun. Totul părea limpezit și cerul decupa în sineală diluată contururile munților de cobalt.

Am plasat-o pe coristă lângă un brad, în poziție pe loc-repaus, cu soarele în ochi. Își strângea ușor mâna stângă cu dreapta, de parcă s-ar fi autocondolat, iar expresia suferindă (rănila de la călcâie) era pocită cu un rictus de încordare speriată.

«Hai, bătrâne, m-am rugat în șoaptă de Liubitel, fă o excepție! Fă o faptă bună și pe urmă pozăm și closetul din gară, și părul de pe cimentul frizeriei, tot ce vei vrea tu!»

— Acum, doamnă, relaxați-vă, zâmbiți! E o zi splendidă... păsărică...

Doamna Coralia s-a crispat și mai tare, cu bustul repezit înainte. Am apăsât pe declanșator. Nimic. Mașinăria cârpă-cită nu făcea concesii. Aș fi putut să mint, să zic «gata, s-a făcut, să vă fie de bine!». Dar nu eram atât de ticăloasă: prea se parfumase pensionara.

— Ce are, ce are? a strigat disperată din poza ei de soprană care ia cu efort o acută.

— Nu merge, s-a blocat. E o rablă afurisită, am strigat și eu, iar doamna Coralia pur și simplu s-a fleșcăit, tot ce fusese apretat atârna acum veșted de dezamăgire. Nu puteam s-o las așa.

— Știți ce? Mergem la fotograf chiar acum, o să vă facă o poză artistică, un tablou mare, colorat, să-l puneți deasupra comodei. Arătați atât de bine azi, hai să mergem!

Gazda mea s-a înviorat, buclele pleoștite au rotunjit iar păpădia, m-a luat de braț și am pornit spre centru.

Îmbătută de generozitate, n-am înțeles decât după un timp calvarul companioanei: pantofii o rodeau îngrozitor, se agăța tot mai grea de mine și sângele îi mustea prin ciorapi. Am sfătuit-o să se descalțe, ceea ce a și făcut, jenată și fericită. Mi se părea că toate privirile se opresc asupra noastră, ca atunci, cu măgarul. Doamna Coralia, în ținuta ei de soacră mare, ocolea băltoacele pe vârfuri, grațios. Eu, agasată la culme, o sprijineam și bănuiam cum intră noroiul în plăgile proaspete. O slăbiciune îmi făcea mersul șovăitor.

Fotograful rotofei s-a bucurat de apariția noastră. Înainte de

intrarea în dugheana căptușită cu poze de miri, soldați și copii, doamna Coralia își ștersese cu batista mea tălpile și se încălțase. Puțin a lipsit să nu mi se facă rău când am văzut ștaiful mușcând din carnea vie.

I-am explicat rotofeiului ce vreau și a început o întreagă tevatură cu draperii și reflectoare. Își freca palmele: o comandă grasă. Gazda mea a fost așezată pe o măsuță, în brațe i-au apărut trei cale artificiale, iar fotografia se tot învârtea împrejurul ei, ba aranjându-i coafura, ba sucindu-i șoldurile, ba apăsându-i umerii. Soprana, din ce în ce mai înspăimântată, se holba în gol, cu gura deschisă. Pe bună dreptate, maestrul nu era mulțumit de ceea ce vedea. Încearca să modeleze pe fața aceea un zâmbet, ridicându-i în sus colțurile buzelor, coborând puțin pleoapele, dar de îndată ce se repezea în spatele trepiedului, trăsăturile realcătuiau expresia terorizată, cu gura deschisă pentru urlet.

Și atunci, unde voiam să se termine mai repede, unde mi-era insuportabil milă și mă simțeam vinovată, am avut o inspirație. Cu vocea mea cea mai tandră, vocea a doua, rezervată numai lui, am șoptit:

— Privește departe-n zare, spre... Azuga!

Trăsăturile rigide s-au îndulcit de un zâmbet bucuos, ochii sticloși s-au umezit de nostalgie și în soarele artificial al reflectoarelor a apărut o femeie tânără, cu brațele pline de flori, încrezătoare ascultând complimentele pedagogului în Duminica Tomii – cea mai bună soprană a Azugăi, admirată de toată parohia.

Liubitelul meu s-a declanșat singur, dar eram sigură că pozase fundul gras al fotografului sau linoleumul crăpat – n-am dezvoltat filmul acela.

După-masă am luat trenul și m-am întors la București, la plimbările dincolo de Podul Mihai Vodă, în căutarea mirosului de bulion, struguri și crizanteme din alt timp. M-am întors la serile de lângă telefon, când plouă și copiii vecinilor de deasupra joacă fotbal în sufragerie.

Din acel concediu am rămas însă cu propoziția miraculoasă: «Privește departe-n zare, spre Azuga» și uneori mi-o spun în fața oglinzii, când mi-e frig, înainte de a pleca la serviciu.

NUMELE

Sibiul i-a dat bucureștenței care și-a părăsit rar – și numai pentru stațiunile de vacanță – orașul în primul rând impresia de

salubru. Tihna porților cu sonerie și cutie de scrisori, ca-n filmele polițiste, la început, când totul e suspect de idilic, de la nuanțele pastelate ale fațadelor la pensionarii îngrijind spalierile de viță, de la iarba răzbătută prin borduri la școlarii pe biciclete salutându-se veseli «servus!».

În centru, unde oprește autobuzul aeroportului, medievalismele fotogenice, folosite adesea ca scenografie pentru trame eroico-erotice, respiră în forfotă, aiuritor ca o conjugare simultană la toate modurile și timpurile. Străbat cadrele știute de pe marele și micul ecran – fortificații, stradele în pantă, bolți de răcoare lugubră, cu izuri, și ochii îmi sorb perfectul compus din soare pe piatră, lemn afumat, steme șlefuite de veacuri, plus prezentul contoarelor de gaz și al containerelor, dar și patruleterul cerdacurilor înalte, cu încăperi de străvechi han, dereticate în vâjâitul aspiratorului, viața în du-te-vino pe treptele roase, pe bolovanii înverziți ai curților ce adăposteau carete și alaiuri. Prezentul își sună ritmurile și vocile («tu, copile, tuu, stai că te trăsnesc, blăstematulă, mîncă-ntâi pita cu unsoare, ș-apăi meri la ringhișpil, mă!», «Domnu' profesor, haida iute, ni, c-or adus și ne trece rându'!», «Așa-i c-o fos fain ieri la Ocna, vecine?») spre acoperișurile cu ochi mijiți și, mai sus, spre cerul infinitivelor lungi petrecute cu norii.

Ora bătută cade alene peste umbroase dughenele breslelor, ticsite cu inoxuri, artizanat lăcuit și papuci de mușama, iar de alături, din pivnița teutonă, răzbat damfuri de rachiu, mahorcă și seu încins.

N-apuc să mă orientez în intersecția de impresii, că mă izbește bunăstarea vilelor noi – fier forjat din plin, garaje, interfoane –, viitorul cu vopsea ostentativă, iar pe dalele de ciment, copii jucându-se de-a pac-pac.

Hoinăreala prin orașul străin îmi golește mintea de temeri. Au trecut mai bine de trei ore de când sunt în Sibiu și încă n-am întrebat de adresă. Dacă pe cei de aici i-ar fi preocupat cât de cât sosirea mea, m-ar fi așteptat la aeroport. Dar fiindcă nu s-a întâmplat așa și fiindcă mă simt supusă unui test hotărâtor, îmi prelungesc plimbarea. Normal ar fi fost ca Ernst să mă însoțească, să mă prezinte părinților lui ca logodnică, amantă, amică, sau măcar să-mi spună clar «Sarina, vreau să-ți cunoști viitorii socri, așa cum și eu îi cunosc pe părinții tăi.» (Suntem oameni în toată firea, nu trebuie să cerem binecuvântarea nimănui, dar de vreme ce acești părinți există, să le dăm atenția

cuvinită.) Ernst o luase însă pe după piersic: «Ar fi bine că, sub un pretext oarecare, să stai câteva zile la ai mei. Ești obosită, e exact ce-ți trebuie. Deocamdată, nu le vorbi despre relațiile dintre noi. E o chestiune care ne privește exclusiv.» Telefonase de față cu mine: «Mutti, o cunoștință are drum prin Sibiu și-ți va aduce medicamentele cerute. Sper că nu vă deranjează s-o găzduiți în camera mea pe domnișoara Marcu», apoi continuase discuția în nemțește. De doi ani, de când eram împreună, constatam prima nepolitețe și mi-a plăcut că aveam în sfârșit să-i reproșez ceva concret. Că doar nu eram absurdă să-i imput buna creștere, punctualitatea, calmul, siguranța, logica, ceea ce toți numeau cu un cuvânt «caracterul». Or, tocmai din cauza acestui impecabil «caracter» nu mă decideam să mă mărit.

«Nemții ăștia știu ce vor. Nu poate fi antisemit dacă și-a ales-o tocmai pe Sarina noastră, care, să fim drepți, nu-i o frumusețe și nici foarte jună nu mai e. Singurul lucru care nu-mi place la el e numele. Cum să-l strigi când e mai departe, că nu se aude decât o stropșeală, și cum să-l alinți? Să-l fi chemat și pe el, acolo, Walter, mai mergea...»

Numele aveau în casa noastră mare importanță. Nemulțumiți îndeobște de cele reale, mama și tata rebotezau ființele și chiar lucrurile, astfel încât, dacă nu erai familiarizat cu limbajul lor, nu pricepeai nimic. Când spuneau bunăoară că s-au anunțat la cină Antipa și Max, și-i vedeai apărând pe soții Popianu, puteai deduce că Antipa (cu varianta Pa ti) e o prescurtare a lui Antipatica (doamna Popianu fiind nevrotică și snoabă) și că Max venea de la pendulul lui Maxwell, fiindcă domnul Popianu, bolnav de Parkinson, își bățâia ritmic țeasta. Acestea erau cazurile clare, ca și Teratereza (de la *terre-à-terre*), bunica adoptată care scăpase de gripă spaniolă în primul război, o crescuse pe mama și apoi pe mine. («Am un guturai, domnilor, / Am un guturai ș-am-să-mor», cânta în momentele de veselie și îndepărta ferm pe oricine s-ar fi apropiat de aragaz sau cămară, domeniile ei.)

Dar Țuribușnița, cum i se spunea conspirativ croitoresei care ne lucra în casă, de la ce putea să vină? Păi, zicea mama zâmbind, ajunge să te uiți la ea și-ți dai seama: de la ȧurăs, «necazuri», și bufniță. Și, într-adevăr, amărâta văduvă, cu un băiat (Don Osderos) în pușcărie pentru delapidare și o noră rea de muscă (ȧețe), cu trupul înfioat pe picioare scurte și ochelari bombați, intra perfect în poreclă, numele ei adevărat, Viorica, fiind cum nu se poate mai nepotrivit.

În aceste invenții lexicale intrau cuvinte din mai multe limbi,

calambururi și pantomime celebre, toate adaptate întâmplărilor și persoanelor judecate cu maliție. Chiar eu eram, după împrejurări, când Savarina, când Sarmalina (alintările culinare exprimau afecțiune – «mânca-o-ar mama pe ea!»), când Sarsailă sau Denda (de la *dinde*).

Nu m-a mirat că omul numit de tata Valterache a devenit pentru mama Scott, dar când au ajuns la Scotcodac și Statu-palmă-barbă-scot, m-am infuriat și-am ridicat tonul («nu permit etc.»). Merseseră prea departe, au recunoscut: era adevărat că Ernst nu mă depășea în înălțime și trebuise să renunț la tocuri, dar avea un trup frumos, numai fibră, niciun dram de grăsime, făcea sport, iar la restaurant comanda invariabil grătar, salată verde și apă minerală. Îmi interzicea să fumez («miroși ca un turc!») și privea dezaprobator cocăriile dulci, specialitatea Teraterezei, care din această pricină nu-l putea suferi: «Sarinuto mamă, ce-ai găsit tu la Scotu' ăsta, uscat ca biscuiții de unșpe lei? N-are sentiment, nu servește el o vișinată, un pateiaș, o zacusca... Păi, ce soi de bărbat o fi?»

Nici eu nu știam prea bine ce soi e singurul bărbat care mă dorise – în orice caz, prea bun pentru mine, avea dreptate Antipa când ne relata cu satisfacție o bârfă la mâna a doua, încredințată pasămite de «o persoană bine, cu pregătire»: «Zice, și să mai spui că nu există destin, urâtica aia, despre care puteam să jur c-o să-mpletească cosița albă, a pus gheara, zice, p-un băiat excepțional, frumos ca un actor de cinema, fără vicii, cu situație, cu mașină mică, și ea mai face nazuri, nu se decide, auzi cui îi dă Dumnezeu...»

Cum tot ce făcea Ernst avea un rost, desigur că îl atrăseseră anumite calități de care nu eram conștientă, intrate în calculul lui – încercam să-mi calmez iritarea. E drept, nu-mi spusese niciodată că mă iubește, nici la începutul legăturii noastre, când ne pupam prin parcuri, nici mai apoi, când mă duseseră în dormitorul lui. Mă îmbrățișa strâns, șoptindu-mi numele fără diminutive – Sara – și eram atunci, la douăzeci și șapte de ani, destul de lipsită de experiență ca să iau dorința drept dragoste. După ce se desprindea din îmbrățișare, îmi săruta mâna, ca după un vals (mai lipsea să spună «mersi») și se înstrăina pe perna lui, dar străinul ăsta știa să comande unui chelner, să se impună unui milițian, să ofere un buchet de flori fără să fie caraghios, avea o decizie bărbătească în toate gesturile, o siguranță care mă făcea praf. Se pricepea la fel de bine și la aparatura medicală – specialitatea lui –, și la istorie, antropologie și politologic discipline

considerate de el ca virile prin excelență. Literatura nu-l interesa. Uneori îmi cerea explicații despre anume obiceiuri rituale, domeniu în care îmi mărturiseam ignoranța, căci originea nu mă preocupase până atunci în mod special.

Ai mei, de vreme ce hotărâseră că mai presus de toate sunt și rămân bucureșteni, mă crescuseră în așa fel încât să nu fac din datul etnic niciun motiv de anxietate, niciunul de orgoliu, ci să surmontez cu umor situațiile critice care se mai iveau. Interesul logodnicului meu pentru iudaism n-avea nimic pasionat – era un interes științific, mă iluzionam că declanșat de persoana mea. Din păcate, nu-i puteam furniza informații documentate. Doar ce știam, așa, după ureche. Când, la insistențele lui, am vizitat Templul Coral, a găsit acolo un bătrân cu care s-a întreținut îndelung. Păreau că se înțeleg, eu rămăsesem intimidată la intrare și mă plictiseam, apoi vocile șoptite, cum se cuvine într-un asemenea lăcaș, au început să urce și l-am văzut întâia oară pe Ernst enervat. A venit spre mine și m-a împins cam brutal pe ușă-afară – «Nu-mi plac fanatisme de niciun fel», mi-a spus răstit în loc de explicație și m-a condus cu mașina acasă, deși plănuisem să ne petrecem seara împreună. Mă pedepsea pentru o «vină» care nu era a mea. Mă făcea să mă simt altceva decât el și ținea să observ că are mărinimia să treacă peste această diferență. Sau cam așa ceva, nu-mi era clar. Ar fi trebuit să-i spun «mai du-te dracului cu interesele tale științifice cu tot» și să-i trântesc telefonul în nas a doua zi când m-a căutat, dar, așa cum mă îndopam cu foi de salată și talpă la grătar, când pofteam mici, bere și sarailie, așa cum îmi îngropam extaziată fața în florile lui de seră, când mie-mi plăceau narcisele de la țigănci, i-am spus că abia aștept să-l văd și l-am întrebat la ce oră și unde.

Într-o cârciumioară la șosea, a început să fredoneze tata, mama și-a întrerupt lectura din *Allgemeine Krankheit*, unde căuta probabil denumiri nemțești de boli pentru Ernst («ce zici de *verstepă?*») și i-a făcut cu ochiul Teraterezei, care bătea albușuri într-un castron. Îi observam prin oglindă pe toți cu urechile ciulite, curioși la culme. Atunci mi-a trecut prin cap să mă mut la Ernst. Să le fac figura asta. Aveam douăzeci și nouă de ani și mă lăsam tutelată de ei ca un copil. Îi anunțam totodată unde plec și cât stau. Dacă întârziam, trebuia să telefonez – altfel, o găseam pe Teratereza așteptându-mă la geam lividă, cu Nitroglicerina sub limbă. Nu-mi interziceau și nu-mi reproșau nimic, își învinseseră chiar și prejudecățile despre amorul

legal, dar comportamentul îmi era condiționat de prea marea, agasanta lor iubire. Când mă întorceam din oraș, așteptau să le povestesc în amănunt traseul plimbării, filmul văzut, cum a fost apreciată ultima creație a Țuribușniței, la care colaboraseră cu toții («am spus eu că pensele sunt o idee prea jos, vezi, dacă până și Genosse a observat.» Ernst, firește, îmi scosese rochia fără să remarce că e nouă. Îi mințeam ca să le fac plăcere).

Cât au avut serviciu, s-au împărțit între grijile profesionale și mine, însă de când cu pensionarea, preocuparea principală a devenit «fetița». Suportam destul de greu duioasa colivie și nici măritișul nu apărea ca o eliberare atâta timp cât Ernst nu-mi îngăduia să fiu eu însămi.

Drumul la Sibiu născuse în familie o veselă agitație. Convocată de urgență («Nu ne lăsa!»), Țuribușnița mi-a confecționat o toaletă de călătorie oribilă, ceva între uniformă militară și costum tirolez, Teratereza a văzut în cafea inel de nuntă, iar tata și-a depănat amintiri sibiene interbelice – Römischer Kaiser, Brukenthal-ul, Subarinii și tramvaiul galben spre Rășinari, «ce mai brânză, dom'ne în burduf de brad, și lapte de bivoliță, caimacul de trei degete, uite-așa, și ce mai ștrudele, oameni civilizați, o plăcere!»... «Și în ce calitate îi vizitezi pe urmașii lui Barbarossa?» voise mama să știe. «În calitatea a doua», am repezit-o, apoi mi-a părut rău, tot așa cum mi s-a făcut milă de ei azi-dimineață, văzându-le dezamăgirea că, în locul ridicolei costumații, îmbrăcasem tot tricoul și blugii.

Ernst m-a condus la aeroport și, în ușa sălii de așteptare, chiar lângă soldatul de pază, m-a întrebat dacă mă bucura călătoria. Prin cămașa bleu de flanel i se reliefau umerii lați, iar privirea albastră era muiată de neliniște. Atâta mi-a trebuit să mă simt fierbinte copleșită, ceva greu de dus singur – m-am agățat de el, înăbușindu-l. «Sara, te rog, se uită lumea la noi!» Ochii își recăpătaseră siguranța. M-a bătut încurajator pe umăr. «Iete și la ăsta, mi s-a părut că aud gândul soldatului. Se dă gagica la el și nici n-o pupă. Trebe că-i sor-sa. Cam nasoală la față, da' are corp.»

Merg la nimereală pe străzi asemănătoare, același aer tihnit gospodăresc, în curți aceleași flori îngrijite – trandafiri, hortensii, dălii, ficuși pe treptele de la intrare –, trotuare măturate și stropite. Casc gura la o biserică nouă, foarte mare – parohia întinsă în spatele ei e un cartier de blocuri, într-acolo nu, mai bine traversez scuarul de lângă

complex. O țigancă lăiață vrea să-mi ghicească și ca să scap de insistențele ei măresc pasul (ce-o fi făcând-o să mă creadă fraieră? adesea și în București sunt acostată de indivizi dubioși care vor să-mi vândă chilipiruri), merg repede și, deodată, în față mi se deschide o stradă uluitoare, situată deasupra nivelului caselor spre care se coboară pe scări de lemn sau pe poteci abrupte, printre brazi și vegetație mărunță de pădure. Într-o curte umbroasă, în continuarea taluzului, o capră se plimbă tacticos cu un motan în spinare. Capra e albă și motanul, roșcat. Pe geamul de la pod al casei, abia cu hornul în dreptul străzii, un bătrân hrănește porumbei. Privirea îmi aderă magnetic pe cadrul de jos și, după câteva vibrații emoționate, imaginea se fixează, mică și îndepărtată, deși de o perfectă claritate, un fel de transfocare inversă, în alt plan, inaccesibil, al realității. Văd, mică-mică, fiecare piatră de râu din fundație, nervurile peretelui de lemn uns cu catran, treflele traforate în obloane și ochiul migdalat al podului pe care bătrânul își scoate bustul asemenea unui corn de melc și pipăie precaut aerul dintre noi, apoi lansează o întrebare ininteligibilă. Vibrațiile vocii lui de bas se interferează în spațiul de până la mine, un fel de tunet înăbușit, casa devine cutie de rezonanță, porumbeii zburătăcesc, mărtașă sare din spatele caprei și se pierde printre coșmelii. «Hă?» repetă bătrânul cu palma la ureche și cu fiecare icnet casa se cutremură din temelii, preluând întrebarea. Toată agitația asta rupe tensiunea privirii, încep să râd și planurile se suprapun cuminiți, imagine și sunet normale. «Ce cauți, ce vrei, hă?», «Hegel, Strada Hegel», răspund. Bătrânul dă din mână a lehamite și se retrage sub pleoapa podului mormăind «Tatarbunar». Poate, o sudalmă locală. Mă desprind de tabloul vibrant – capra măsoară dreptunghiul de pământ plin de importanță, iar motanul se arată de după colțul casei, avansând doi pași și retrăgându-se unul – tango –, întorc mereu capul până ce nu-i mai văd, în schimb, observ tăblița de pe un gard, «Tatarbunar» e numele străzii spre capătul căreia casele se saltă pe trotuar și totul devine obișnuit: porți cu sonerie și cutie de scrisori, vile noi cu fier forjat, dălii, trandafiri, «servus, măi ficior», «tot respectu' domnu' avocat».

Uitat în episodul insolit, Ernst îmi revine în minte: el nu poate fi închipuit decât cu strada sub picioare, ca toată lumea, nu deasupra capului. Sunt chiar curioasă cum arată casa copilăriei lui, părinții, mobila, tot ce mă poate ajuta să-l înțeleg mai bine.



O doamnă binevoitoare, cu partituri sub braț, mă orientează: «Pe lângă Morgă, pe lângă Cimitirul evanghelic, în Budistavu, de unde dai imediat în Hegel.» Dai în Hegel ca într-o boală, ca într-un viciu. Credință și știință. Curajul personal și curajul public. Despre felurile de a trata dreptul natural. Hegel colț cu Budistavu. Filosoful și muntele. Enunțurile astea disparate mi se înșiră în cap ca într-un «cuprins» de manual învățat și uitat după examen. Subiecte fără predicat.

Caut ceva pe caldarâmul umbrit de arbori, printre petice de iarbă pigulite de găini. Mă gândesc la Ernst premiant în drum spre școală, apoi adolescent trufaș în umbra tremurătoare a frunzelor, încerc să-l văd pe drumul străbătut de mine, cu staturile reduse la scara vârstelor și, ca-n pozele trucate, imaginile poartă tot chipul lui de acum, colaj caraghios de bărbat pitic, în șpilhozen, cu expresie severă, pe tricicletă.

Dacă locurile natale te modelează, sunt bucuroasă că el a crescut pe aceste fermecătoare străzi, că aerul civilizat al burgului i-a pătruns în pori, că a peripatetizat cu prieteni pe lângă Cimitirul evanghelic, în subcetate, și a schiat pe dealurile dimprejur. Tot astfel cum am fost eu marcată de drumul zilnic spre școală prin mulțimea de pe Magheru, curajul încrâncenat de a sfida golani adunați în față la Scala și a înainta contra șuvoiului revărsat de la Patria. Roadele anotimpurilor pe tarabele din Piața Amzei. Pudoarea învinsă de a mă dezbrăca în ștranduri cu apă clocită. Cu cât eram mai cocoloșită acasă, cu atât pariurile cu mine însămi deveneau afară mai riscante. Natura – parcul Casei Universitarilor, unde mă ducea zilnic, în prima copilărie, Teratereza, «la aer». «Nu rupe florile, că plătim amendă», «corcodușele strică stomacul», «nu la bazin, că-ți murdărești rochița», «cu mingea spargi geamurile serei», «joacă-te frumos cu găletușa aici, lângă bancă» – nu pricepeau de ce nu-mi place o grădină atât de îngrijită, unde nu intră oricine, și mă atrag maidanele, copiii nesupravegheați, «prostiile», primejdia. Mi-au cenzurat atracțiile dubioase cu afecțiune, dându-mi în schimb deplină libertate în lecturi. Eram acasă, sub ochii lor. Și acolo am rămas – până la întâlnirea cu Ernst. Țsta e primul drum în afara Bucureștiului fără ei.

De la sosirea în oraș am remarcat – și, uite, aici e cu atât mai evidentă – demnitatea caselor, a străzilor sibiene, o demnitate modestă, care-ți duce gândul la traiul așezat, în siguranță, dinăuntru. Nimic mai străin de aglomerația care te înghite în Capitală.

În punctul acela al comparației, zăresc numărul căutat. E prins pe o poartă metalică, alături de inscripția «Câine rău!». Tufe dese de liliac astupă spațiul dintre sulilele gardului și zâmbesc fără voie fiindcă *Pfeil* – numele de familie al lui Ernst – înseamnă «săgeată». Ezit înainte de a apăsa pe sonerie – aş vrea să mă pudrez –, însă e prea târziu, câinele rău latră de mama focului și sare pe lângă poartă, zuruindu-și lanțul.

\*

Soții Pfeil vorbesc bine românește, cu o ușoară trăgănare, doar lui Schatzâi adresează porunci săsești. Sunt prevenită să nu intru în raza lanțului, iar seara, când Schatz e lăsat liber, să nu ies neînsoțită din casă.

Stăm în curtea din spate după cină și adierea caldă mișcă alene fața de masă. Gălbenele în lumina amurgului, și dincolo, în mica grădină de zarzavat, fluturi pe varza proaspăt stropită. Prunele în pomii de pe margini, roșietice încă, lângă spalierile cu ciorchini agurizi, tufe de agrișe, fasole pe araci. De undeva din vecini, o melodie copilărească, reluată mereu la vioară. Conversația lânzește.

— Sunteți colegă cu fiul nostru?

— Nu, doamnă... Doar cunoștințe.

— Și de unde sunteți de loc? se interesează domnul Pfeil, adunând cu palma firimiturile și punându-le în coșul de pâine.

— Din București.

— Și părinții?

— Tot bucureșteni, de mai multe generații.

— Așaaa?... Și cu ce treburi pe la noi? Conversația tipică de compartiment de tren. Precis vom schimba și considerații despre vreme.

— Am fost trimisă aici la o reciclare. Din fericire, bătrânii nu cer amănunte.

— E năduf. O să vină furtună. Inge, să aduni rufele de pe sârmă. Nu trebuia să dau apă la varză. O să plouă.

— Nu vă supărați, Ernst a telefonat cumva?

— Fiul nostru nu cheamă decât vinerea, la ora opt seara.

— Dacă, totuși, în mod excepțional, sună azi...

— N-are de ce să sune. Azi e joi.

— Korrekt, aprobă domnul Pfeil și se tamponează cu șervetul pe gură, semn că cina a luat sfârșit.

Sunt condusă în casa împărțită simetric de un hol, având o ieșire spre stradă și alta spre curtea din spate. Podeaua vopsită roșu închis, ca și ușile – două de fiecare parte –, își prelungește culoarea pe un bufet cu ceramică săsească predominant albastră și porțelanuri pictate. O veche ladă de zestre cu înflorituri face bună vecinătate unor scaune artizanale cu speteze în formă de inimă. Pe perete, o pendulă cu lanțuri până la podea și câteva frumoase icoane pe lemn. Lumina de asfințit, prin geamurile mate, dă un farmec nostalgic obiectelor, și totuși, încăperii îi lipsește ceva, are un fel de nuditate stânjenitoare. Probabil că în mod obișnuit holul e traversat de un preș, înlăturat acum în cinstea mea, așa cum scoatem noi acasă husele de pe fotolii când vin musafiri simandicoși. Asociația de idei îmi dă un impuls de simpatie pentru mama lui Ernst, căreia îi mărturisesc admirația pentru bunul gust al mobilierului. În ochi i se trezește un oarecare interes. Îmi inventariază trăsăturile preț de un minut, gura i se întinde într-o strâmbătură involuntară, apoi îmi deschide ușa camerei lui Ernst, cea a băii, și se retrage.

Primirea rezervată în casa Pfeil mă face să mă simt intrusă. Ai mei adoptă familiar pe oricine le trece pragul, au o mare plăcere de a plăvrăgi, de a-i face pe musafiri să se pună în valoare (chit că după plecare îi bârfesc), și se creează o atmosferă de comunicare însuflețită, terminată cu pupături și efuziuni în antreu.

Intru în camera lui Ernst, înciudată că i-am acceptat propunerea. Ca și părinții lui, odaia e neprietenoasă, cu tot patul făcut și veioza aprinsă. Răcoare mirosind a cimbru (cimbrii și teutonii!). Pe o etajeră lucesc câteva trofee sportive, printre cotoarele de cărți legate în pânză maro, iar lângă sobă, extensorul și două haltere. Un dulap (fără chei în broască) ocupă un întreg perete și poartă deasupra clasică piramidă de geamantane. Acest detaliu rimează cu rama atârnată la capul patului, pirogravată cu ghirlande și conținând o inscripție cusută pe gherghef, cu litere gotice: «... *wehren ist volikommen zivecklos*». Habar n-am ce înseamnă asta – probabil, o «operă» din tinerețe a doamnei Pfeil. Și tocmai îi lăudasem bunul gust. Iritată de banalitatea camerei provinciale, îmi continui investigația. Veioza nu e pe noptieră, ci pe birou, ceea ce înseamnă că Ernst nu obișnuiește să citească în pat și, de fapt, el nici nu citește pur și simplu, «studiază» cu creionul în mână. Mi se întâmplase să-l găsesc în apartamentul din București cu câte o carte, de obicei, o traducere despre al doilea război, urmărind

rândurile cu un creion bine ascuțit. Îl îmbrățișam pe la spate și părul mi se revărsa peste fața lui. Îmi îndepărta șuvițele lungi ca pe o perdea, își termina fraza, apoi așeza creionul între file, se ridica de la birou și mă trăgea spre dormitor. Nu aveam voie să vin neanunțată – o făcusem și se supăraseră, căci îl surprinsesem spălându-și lenjeria –, el hotărâ dinainte ziua și ora întâlnirilor, de obicei, duminica, dar și în zilele ploioase de joi, când nu se putea juca tenis. «N-ai vrea să mai variem programul?» l-am întrebat o dată în bătaie de joc (aveam scurte perioade în care îl detestam, mă plictiseau de moarte rigoarea și calmul lui – ceva de robot, «n-are sentiment»). Îmi făcea o plăcere răutăcioasă să-l scot din fire, și expresia căpăta atunci sens propriu, îl vedeam ca pe o mașinărie căreia îi rupi un contact: mușchii îi zvâcneau sub pomeți, o sprânceană se înălța, Ernst deschidea gura ca un pește pe uscat și abia așteptam să iasă înjurătura. Da' de unde, își controla emisia cu mare grijă pentru fiecare sunet, ca un actor la lecția de dicție: «Ai vreo sugestie, draga mea?» îmi venea să-i ard una direct în mutra lui frumoasă. Atunci ar fi urmat despărțirea. Duminicile cu mama, tata și Teratereza la televizor. Nu eram capabilă să aleg).

Nestăpânită aveam voie să fiu numai în pat. Altfel, pentru a-i fi pe plac, trebuia să-mi controlez exuberanța, pofta de joacă, indignările și plictisul, iar dacă nu reușeam întotdeauna, eram pedepsită cu zile de tăcere. «Nu mai pot eu de biscuitul ăsta de unșpe lei», îmi spuneam, lenevind după-mesele cu cărțile și radioul în pat, sau pălăvrăgind cu Antipa și Max la o cafea cu multe țigări. Dar stăteam cu urechea întoarsă spre telefon și nu îndrăzneam să plec la cinema sau la prietenele neglijate în ultimii doi ani («ce ai tu comun cu găștele alea? Femei măritate și se țin de frivolități», fusese părerea lui Ernst).

După trei-patru zile nu mai rezistam, mi se făcea dor de mirosul lui curat, de zvâcnetul bicepsului sub palmă și de geamătul scăpat fără voie în îmbrățișare – oh, Sara –, ceva neajutorat, speriat, venind din adâncuri, era singurul moment în care își pierdea luciditatea și se agăța de mine cu disperare. Numai atunci se inversau rolurile, îl apăram strâns de-o insuportabilă arsură și îi simțeam umerii lați zguduindu-se ca de plâns în brațele mele. Apoi întunericul concentrat se dilua, respirația îi redevenea normală, se desprindea, îmi săruta mâna, uneori și ochii, și se izola în muțenie în timp ce eu continuam să murmur în gol alintături și flacăra din obraji trecea în băiguielile evaporate iute spre planșeul alb, sugativ.

Deci eu eram cea care îl căutam și el venea să mă ia de acasă, cu flori pentru mama, lăuda amabil lichiorul de ou și checul cu rahat (pe care știam că le consideră «skârboase» – uneori îl pronunța pe «e» mai aspru, singurul indiciu al limbii materne), apoi îmi anunța, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, «programul». Îl urmam supusă la terenul de tenis, la o expoziție de aparatură medicală, la o conferință în Casa «Schiller», ca un cățel dresat – mă guduram și așteptam «bombonul». Nutream mereu speranța că o să se întâmple ceva care să ne apropie și în afara patului, mă încăpățânam să cred că există o șansă de a deveni un cuplu adevărat, cu sentimente și tot ce trebuie. Întrevăzusem în acest drum la Sibiu, prilejuit de el, așteptata limpezire. Or, ceea ce am văzut până acum nu mi-a spus nimic. Viitorii socri? Niște gospodari curați și sobri. Casă, la fel. Doar două elemente mă intrigă: inscripția cusută și mâinile foarte frumoase ale domnului Pfeil (le-am observat când a adunat firimiturile de pe masă – degete lungi, flexibile, cu unghii ovale), asemănătoare cu ale fiului, care se jena evident cu ele și făcea tot ce putea să le pocească: își tăia unghiile în carne, avea bătăături de la racheta de tenis și pielea asprită. Ernst disprețuia orice cochetărie. «Un bărbat adevărat nu folosește parfumuri, se spală – îmi spusese primind darul de Crăciun cu un aer încurcat –, astea-s pentru baletști.» Și mai țineam minte privirea sarcastică spre eșarfa cu buline purtată sub cămașă de Max, care fusese un berbant fără pereche și, chiar cutremurat ritmic de boală, tot nu renunțase la haina de catifea și la stilul de tenor italian. Avea hazul lui. Iar faptul că Ernst era necruțător cu slăbiciunile altora dovedea lipsă de umor. De aceea ajunsese un șef temut și antipatizat, deși foarte competent. Și tot din pricina asta probabil că nu se însurase până acum.

În familia mea era îngăduit să râzi cu bonomie de unul și de altul, ba chiar să cauți anume partea comică a lucrurilor, iar după ce ne distram pe săturate, concluzia era «și ce, parcă noi suntem mai breji?». Singură Teratereza contrazicea: «Ba eu sunt mai brează, dar numai Dumnezeu poate să judece.» De la asta i se trăgea apelativul Breaza, cu abrevierea Bre, care o scotea din sărite, fiindcă avusese odată un conflict cu un iaurgiu, un hândrălău nerușinat ale cărui strigăte pe nepusă masă – «laurtu, bre!» – o speriau pe mama, adolescentă cam nevricoasă, după câte am înțeles. Odată cu mariajul, nevricalele îi trecuseră ca prin farmec – n-au mai speriat-o nici rebeliunea, nici bombardamentele, era tata lângă ea. Și prietenii. De aceea putea să

asculte acum ceasuri întregi elucubrațiile Antipei, care, cu vârsta, căpătase fixația că e spionată, apoi să încerce o terapie sui-generis, amuzându-se în același timp enorm: îi explica prietenei că, de fapt, ea, Bianca Marcu, e cea vizată, iar Antipa e urmărită doar prin reflex.

Ernst nu gusta genul ăsta de glume. Nici bancurile nu-i plăceau. Când voia să fie agreabil, debita lungi snoave, cu atâtea amănunte, că ajungeai la poanta logic pregătită cu singura satisfacție că s-a terminat. «Cam nesărat sibianul tău, Sarinată de crap, remarca mama. La vârsta noastră mai merge regimul dietetic, însă tineretului știam că-i plac picanteriile...” Când spunea Ernst anecdote, mi-era penibil pentru el, aveam acut conștiința că nu ne potrivim și că relația noastră n-o să ducă nicăieri. «Decât o hahaleră cu haz, mai bine un om din ăsta de bază», mă consola tata, cățărât de timpuriu în suprastructură, «cel puțin știi la ce să te aștepți și asta-i mare lucru în ziua de azi: siguranța!»

Aceeași siguranță îmi dă și camera ordonată, un fel de «las pe mine și dormi fără griji», numai că nu mi-e somn. Nu ca să dorm am venit aici și, pe măsură ce trece timpul, răcoarea cu miros de cimbru se crispează. Treci la culcare, ce te tot fâțâi fără rost? par să-mi spună lucrurile, și tensiunea lor mi se transmite, dându-mi o grozavă poftă de fumat. Sfidătoare, îmi aprind țigara – țăcănitul brichetei răsună în casa adormită ca o împușcătură. Deschid fereastra și mă instalez la biroul din fața ei. Atmosfera înăbușitoare de afară se echilibrează cu aceea din cameră. Caut împrejur ceva în care să pun scrumul, aleg cupa de la schi și, luând-o de pe raft, văd că în ea se află un mic sul de hârtie cu scrisul ordonat al lui Ernst: «Necesitatea își face drum prin mulțimea oarbă a întâmplărilor.» Un citat vag cunoscut. Stau cu hârtia în față, creierul inhibat nu poate să lege vorbelor scrise înțelesul, cum nici broderiei în limba străină. Lampa transformă în oglindă cristalul biroului și ochii abătuți de pe albul hârtiei văd reflectate static ramurile castanului de la fereastră. Deodată, vântul izbește frunzele palmate, le zbate pe luciul sticlei, mătură cu ample mișcări unghiurile; începe mitraliera stropilor mari, tot ce era echilibru mut se însuflețește în chenarul luminat, bezmetice linii frânte fulgeră suprafața, iar umbra mea, aplecată deasupra, e biciuită, sfâșiată. Mă retrag din aura lămpii, se prelinge și umbra afară: sunt la adăpost, furtuna mă face să mă bucur cu atât mai mult de spațiul securizat al camerei. Casc și mă vâr cu voluptate în așternut. Dacă hăituiala asta în voia unor forțe

desfrânate ar fi la un moment dat viața mea, și cineva din afară, o ființă asemenea dintr-un loc privilegiat, ar înregistra-o pasiv, apoi și-ar trage plapuma peste cap și ar adormi, ce fel de vise ar fi *korrekt* să aibă? Jocul ăsta cu metoda reducerii la absurd, enunțarea unor probleme în care mă implicam, îl inventasem din copilărie – cu el îmi umpleam timpul de dinainte de somn, când alții își recapitulează întâmplările zilei, or, zilele mele se scurgeau sărace în întâmplări memorabile. Așa cum alții se autoliniștesc pentru odihna conștiinței, eu îmi inventam false probleme.

O bătaie în ușă îmi întrerupe alunecarea și Inge Pfeil, cu un capot matlasat ca al mamei peste cămașa de noapte, se strecoară înăuntru. Se uită împrejur, pune apăsător cupa la locul ei, închide fereastra, trăgând și draperia, apoi se așază pe marginea patului.

— S-a pornit furtuna. Toată ziua am simțit-o în oase. Nu puteam adormi, am văzut că n-ați stins încă și m-am gândit că v-o fi urât.

Nu-i pot distinge în penumbră expresia. De afară se aud burlanele curgând, plesnetul frunzelor ude, huruitul tunetelor îndepărtate. Tac.

— Bruno al nostru, când era mic, pe o vreme ca asta, cânta de frică la vioară...

Nu știu despre cine vorbește. O mai fi avut vreun copil? Sau scleroza o face să amestece numele? Zâmbesc politicoasă, așteptând continuarea.

— ...cânta mult mai bine decât la lecție, mai nuanțat. Ghiceam de unde-i vine agilitatea în *allegro* și *forte*-k. De la paisprezece ani a refuzat să se mai atingă de vioară. Mi-a părut rău, dar am înțeles: n-avea chemare. Pe atunci știam tot ce se petrece cu el. Acum... Dumneavoastră îl cunoașteți bine, domnișoară...? Mă iertați, nu v-am reținut numele mic...

— Sara, șoptesc. Mi se pare că n-a auzit. Repet apăsător: Să-ra.

Tresare vizibil, umbra îi saltă pe perete, peste tabloul cu inscripția, până în tavan. Își strânge cu un gest înfrigurat capotul și-mi urează, cu voce tremurătoare, *Gute Nacht. Gute Nacht*, răspund mecanic, holbându-mă la ușa care se trânteste.

În ciuda draperiei trase, de afară pătrund foșnete, lătrături, plescăieli și, printre toate astea, în întuneric mi se pare că aud necesitatea croindu-și drum.

La micul dejun, pe terasă îl găsesc doar pe domnul Pfeil. O scuză

pe soția lui – nu se simte bine. După furtuna de azi-noapte, în curte stăruie băltoace cu frunze rupte și boabe de aguridă. Gălbenelele împung aerul cu un moț ud. Verdele răzoarelor pătrunde până în gustul cafelei («e veritabilă», îmi atrage atenția domnul Pfeil, pe tonul «dacă știi să apreciezi așa ceva»), al fursecurilor jilave și al tartinelor cu dulceață de măceșe. Îmi aprind la cafea o țigară, după ce i-am oferit pachetul și bătrânului (refuz categoric). Trag câteva fumuri și o sting cu talpa sandalei pe cimentul ud. Proprietarul își drege ostil glasul.

— Ce program aveți azi? se informează, tot căutând cu ochii pe sub masă la țigara strivită.

N-am «programat» nimic. Îl deranjez evident și nici nu știu cu ce mi-aș putea omorî timpul în curtea plouată, în așteptarea unei noi averse. Îmi amintesc de «reciclarea» salvatoare și-l rog să nu mă aștepte cu prânzul. O să mănânc în oraș, apoi o să vizitez Brukenthal-ul («și Muzeul Tehnicii Populare», mi se indică), în sfârșit, până seara sunt ocupată.

— La ce oră spuneți că sună Ernst?

— Bruno? La opt «punkt».

Aha, deci Bruno e Ernst. Nu i se potrivește deloc. Sugerează mai degrabă haina de catifea și eșarfa sub cămașă. (Vioara abandonată?). Apă de colonie *for men*.

— Precis nu vreți să strâng eu masa? Atunci, pe diseară.

Lătrată aprig de Schatz, traversez curtea și poarta cu arc se închide în urma mea. Aerul s-a răcorit tomnatic. Nicio poftă de Brukenthal, cu atât mai puțin de tehnica populară. Mi-e frig și habar n-am ce caut aici. Obiective turistice? *Nein*. Destindere în natură? Nici atât. N-am stofă de călător și pace. Mi-e dor de București ca de o patrie. De îndeletnicirile mele, de tachineriile tatii și de grija exagerată a Teraterezei («ia-ți umbrela și jacheta! Unde pleci așa dezbrăcată? Ți s-a făcut de Gomenol?»), de mirosul bun din bucătărie («am trântit o plăcintă cu stafide, să-ți lingi degetele»). Mi se păreau uneori insuportabili, simțeam că atașamentul lor îmi îngrădește libertatea, mă revoltam că-mi tot scormonesc prin suflet. A fost de-ajuns o zi de îndepărtare ca să înțeleg amploarea afectivă a cuvântului «acasă»: un loc unde te simți important și necesar. Un loc geometric al sentimentelor egoiste și altruiste.

Pomii încărcăți de apă mi se scutură pe tricou, apăsarea plafonului de nori o simt între umeri, ca o cocoasă. Ies din Hegel și



refac drumul de ieri, cu picioarele înghețate în sandale. Excursioniști plouați coboară din munți cu rucsacuri grele în spate. La complex se vinde pește viu, care se zbate pe cântar. Strada înaltă nu mă mai ia prin surprindere. În verdea lumină întunecată a brazilor regăsesc devale casa cu porumbei. Aceeași fascinație mă oprește pe trotuar, o emoție intensă, și hop! binoclul se răstoarnă, imaginea concentrându-se la dimensiunile unei miniaturi. S-o iau în palmă. Să deschid cu penseta degetelor obloanele traforate și să privesc înăuntru capra, pisica, moșul și ce-o mai fi acolo. Sau să strâng pumnul peste jucărie? Ce mai guliverne îmi trec prin cap!

Aici, sus, pe trotuar e un gard prăpădit. Îmi reazem coatele de el și închid ochii pentru a înlătura anomalia optică. În timp ce strâng pleoapele și număr până la cincizeci («cine nu-i gata, îl iau cu lopata»), simt picături mari în creștet, jignitoare. La apăsarea revoltată a corpului meu, porțiunea de gard se deschide din nevăzute balamale și pe brânci pornesc în jos, urmărită de șiroaiele acum întetețite. Aerul îmi opune rezistență, e ca și cum aș forța un ecran elastic, și deodată, ce eliberare! am impresia că străpung, alunec pe schiuri de apă și mă izbesc de zid chiar lângă ușă. La întrebarea înfundată dinăuntru «Cine-i acolo?», mi se pare firesc să răspund «eu!» și să adaug «Sara», apoi să apăs pe clanță ca la mine acasă. Mă duc direct la banca de lângă plită, deschid ușița mașinii de gătit și vederea jăratului îmi dă o sărbătorească bucurie. Motanul tolănit în apropiere întredeschide ochii oblici și-i închide la loc, iar capra continuă să roadă alene știuleți de lapte. Dau ascultare impulsului de a lepăda hainele ude și a le atârna pe sârma de deasupra plitei (sfârâielile picăturilor, ca un sâsâit admirativ). Încurajată, iau din cui un ștergar de pânză aspră și-mi usuc părul, pun ceainicul pe foc, mă drapez cu fața de masă și, când se răspândește aroma plantelor opărite, aud pași grei coborând pe scara din colțul cel mai întunecos. Capra se oprește din ronțait, motanul se așază pe labelle din spate, cu coada colac împrejur, și bătrânul stă în loc pe ultima treaptă, cu o mână pe balustradă și cealaltă la piept, ca și cum ar vrea să-și potolească respirația șuierătoare. Toți trei într-o poză de încordată așteptare: ei, ia să vedem ce-o să faci acum? Ceainicul fluieră încetișor și dinspre pod se aude gângurit de porumbei. Deschid bufetul și, fără ezitare, iau cămile cu dungă de cobalt și borcanul cu miere zaharisită.

— N-ai uitat, Sara, spune bătrânul, cu un tremur în glasul

profund. Uite că n-a uitat! Își ia drept martori animalele.

De-acum înainte trebăluiesc dezinvolt printre lucrurile atât de familiare: pun cu lingura de lemn miera în căni, torn deasupra fiertura aromitoare și-i apropii bătrânului scaunul de foc, îmi găsesc papucii de pâslă după ușă, acele de păr pe policioara de sub oglindă, lângă pieptăn, vasul de lut cu dălii pe pervazul ferestrei. «Plouă în draci», râd, descălcindu-mi părul încă umed. Bătrânul mă privește pierdut, cu ceașca fierbinte între palme. Aburul urcă spre figura lui, îi linge ridurile netezind: acum am în față un bărbat smead, chipeș, a cărui privire îmi înfioară umerii, brațele goale, sânii tresăltând sub veșmântul improvizat.

— Unde ai fost tu, Sara? mă întreabă moale dezmiertător. Suflul vocii risipește o clipă aburul. Întrevăd bătrânul.

— La familia Pfeil, răspund.

Vaporii din cană își reiau înălțarea. Dincolo de ei, bărbatul clatină muștrător din cap.

— După tot ce s-a întâmplat, te-ai mai dus la ăia? Uite, eu m-am mutat special din Budistavu aici. Nu puteam să-i mai văd cum trăiesc normal, își cresc chindărul și se duc duminica la catedrală, gătiți, să asculte orga, «bună-ziuă, Ilie, de ce nu mai vii pe la noi să jucăm dame, să bem un șnaps, să stăm de povești?». Ca și cum nu s-ar fi aflat că acolo, în blestemata lor de casă, *Feldwebel*-ul din trupele cantonate și-ar fi dat drumul la limbă, îmbătat de vinul lui Pfeil și de superioritatea lui ariană, ordine și curățenie! aveau adresele câtorva familii de evrei din oraș, «chiar și aici, în apropiere, e un cuib de gândaci dintr-ăștia». Inge o fi tresărit, tăind budinca flambată, erai prietena ei, când am plecat pe front, cu câteva luni în urmă, ei v-am lăsat în grijă, pe tine și pe Bruno. Toată ziua dădea colțul, din Hegel în Budistavu, îl ascultați amândouă pe Bruno cântând la vioară și coseați lângă lampă când ninge grozav.

La întoarcere mi s-a spus cum a încercat Bruno să te apere cu vătraiul de zdrahonii beți și înarmați. S-au auzit țipetele, bufniturile, împușcături. Vecinele tremurau după perdele, ce oroare! ce coșmar! unele plângeau, cu copiii speriați în brațe, apără-ne, Doamne! apoi au văzut în lumina lunii, printre nămeți, siluete jefuind casă, unul cu pendula în brațe, altul cu un scaun pe cap, vioara lui Bruno și caseta cu podoabele tale. Se clătinau pe zăpada întărită de ger și râdeau, arătându-și unul altuia prada, cortegiul sinistru îndepărtându-se spre

Cimitirul evanghelic. Abia când s-a făcut liniște deplină, liniștea aceea a orașului noaptea, sub troiene, au îndrăznit vecinii să iasă. Inge a alergat dezbrăcată, într-un suflet. Îmbrățișa trupul tău schingiuit și batjocorit, «iartă-mă, iartă-mă, Sara! hohotea. A venit Pfeil după ea, «acum nu mai ajută la nimic, hai!», i-a poruncit și a vrut s-o ducă acasă, dar ea îl izbea cu pumnii, cu picioarele, și nu se lăsa urnită.

La înmormântare, mi s-a mai spus, nu s-au arătat («pentru ei nu mai contează, iar nouă ne facem rău», desigur). Tocmai Pfeil de la primărie, ce să caute în cimitir? El, atât de mândru de prietenia ofițerilor germani, conaționali lui, care i-au propus să plece spre Rusia cu trupele. Dacă Inge n-ar fi fost însărcinată, poate ar fi făcut-o – așa, a rămas la hârtoagele primăriei și bine i-a prins. Când s-a născut copilul, i-au pus și numele lui Bruno-un nume destul de arian, nu bătea la ochi, își împăcau conștiința fără niciun risc. «Îți înțelegem durerea, Ilie, dar nu te lăsa copleșit! Viața merge înainte. Ești tânăr. Vino pe la noi să-l vezi pe *der kleine* Bruno. Dacă vom avea și o fată, o să-i punem numele *ei*, tu o să fii nașul.» Nici de ură nu mai eram în stare. Le-am spus calm ce aveam de spus.

Se uitau împrejur, să n-audă cineva. Pfeil s-a bâlbâit: «N-ai dreptate, Ilie dragă, nu-i ce crezi tu, n-ai nicio dovadă.» Ultimele cuvinte m-au scos din minți – pumnii mi s-au ridicat fără voie și, dacă nu i se punea Inge în față, cred că-l lăsam lat.

Ceaiul s-a răcit, nu mai ies aburi, Ilie e iar bătrân de tot, cu ochii în rețele de riduri și gura pungită. Râde amar, dând dușcă infuzia, ca pe o băutură tare:

— De atunci și-au luat dine. Îl înrăiesc în lanț, se tem de mine. Nu i-am iertat, asta nu se iartă, deși știu bine că nu din cruzime sau din răutate nu v-au prevenit, nu v-au ascuns la ei. Se temeau pentru pielea lor, pentru căsuța tihnită, pentru postul cel comod de la primărie. Și mai e ceva, mai chinuitor. Acolo, pe front, cu poza ta sub veston, aflând cam ce se petrece, eram prosteste convins că atâta timp cât te iubesc, cât ești soția mea, nu ți se poate întâmpla nimic rău. Poate că nu te-am iubit îndeajuns ca să pot prevedea primejdia. Puteam să te ascund la Poplaca, în coliba din fânețe. N-am știut să te apăr, vezi, asta mă chinuie mereu.

— Lasă, Ilie, nu te mai zbuciuma, a trecut atâta timp, răspund gânditoare. Toate lucrurile care-mi plac – narcisele, dăliile, caprele, pisicile, ceaiul cu miere și dealul Gușteriței, muzica de cameră, jarul în

plită –, toate există. E bine. Uite, a stat ploaia, mi s-au uscat și hainele, acum e târziu, trebuie să plec.

Îmi iau cu mirare blugii de pe sârmă – mi se par ridicoli, cu țintele și tighelele lor, ca un deghizament. Pe când îmi trag peste cap tricoul, simt dogoarea unei mâini mari, tremurătoare, foarte aproape de pântec. Îmi țin respirația. Nu mă atinge. Căldura se retrage. Mă lupt, cu brațele ridicate, să găsesc mânecile. Pașii se îndepărtează, încep să urce bătrânește și, când îmi scot capul prin răscroiala, în cameră sunt doar motanul și capra. Îmi desfac părul în fața oglinzii, pun acele și pieptănul la loc pe poliță, papucii după ușă, cănila clătite în bufet și, când totul e rânduie, mângâi capra care roade alene coceni fragezi, motanul tolănit lângă plită, oftez adânc și plec. Cerul s-a luminat deasupra dealului Gușteriței și trecătorii își închid umbrelele negre, scuturându-le energic. Mă îndrept spre gară.

În compartimentul de clasa a doua, cu tâmpla rezemată de mușamaua lipicioasă, mă gândesc la Ilie și la Ernst, la Inge Pfeil și la soțul ei ca la personajele unei drame schematice în care mi s-a distribuit un rol episodic, sub posibilitățile mele.

Apar în scenă doar la început și la sfârșit – în restul timpului aștept în cabină. Să dormitez, să cos, să repet alte roluri, mai interesante, între iarna lui '41 și vara lui '82, când trebuie să intru iar în scenă ca să precipit finalul și să limpezesc ambiguitățile. Ei, uite că nu vreau să limpezesc nimic. Eu vreau acasă. Dorința mi se risipește în pălăvrăgeala din compartiment. Intervin și eu, cu istoria lui Don Osderos, cel în stare să scoată bani din piatră seacă, înșelător înșelat însă de nesățioasa Țețe. Ceilalți știu și ei «cazuri». «Gestionarii ca gestionarii, da' ăialanții?!» «La noi, în Sebeș, era un „genicoloc” ...»

Totuși, n-a fost cinstit să fug așa. Schematic-neschematic, rolul trebuia jucat până la capăt. Acum degeaba am remușcări. Am făcut-o.

Ies pe culoar să fumez. Spațiul îngust e plin de bărbați cu sticle de bere – o echipă de călușari, deduc din gălăgia lor. Ceva din îngrâncenarea școlăriței de pe Magheru în a le suporta privirile, agresivitatea de grup.

Ce-ar zice Ernst să mă vadă fumând aici, expusă glumelor deșucheate, el, decentul, maturul logodnic, justițiarul care, după ce și-a îndeplinit toate punctele din program, și-a propus să șteargă cu mine pata de pe conștiința familiei Pfeil? Încep să mă comport provocator, ca și cum el chiar ar fi de față. Unul dintre călușari nu întârzie să se

apropie și să ceară un foc, are un rânjel prostesc pe mutra rotundă, ceilalți hohotesc admirativ «Să n-am parte, iote la Sucă, o agață.» îi fac jocul, intrăm în vorbă, îmi dă să trag un gât din sticla lui.

Cei din compartiment dezavuează scena, probabil că încep să vorbească despre nerușinarea din ziua de azi – un subiect gras, să te tot indignezi până la Ploiești.

Călușarul devine mai îndrăzneț, mă ia pe după umeri, congestionat de plăcere. «Hai, bă Sucă, pup-o, mă, și coborârea, că pierdem legătura!» îi strigă colegii de echipă. «Ne-om mai găsi noi», zice încurcat și-mi sărută mâna, ca la balurile de la căminul cultural, ca Ernst după dragoste, apoi tropăie după ceilalți. Revin în compartiment. Conversația însuflețită se întrerupe. Îmi simt coalizați în scârba față de purtarea mea, schimbă priviri semnificative («astea ar trebui biciuite») și zăpușeala din cutia metalică se încarcă de electricitate. O țoapă care vine în București să se coafeze lângă Athénée Palace (ne informase mândră de scopul călătoriei) le oferă tuturor Mentosan. Mie, nu.

În acest moment, un raționament fulgerător leagă necunoscuții din compartiment de familia Pfeil de pe Hegel, de Ernst din București, de Ilie, izolatul din vale. Și eu sunt în afara lor, nu exclusă de ei, ci pur și simplu un punct de vedere exterior, conținându-i în conul privirii ca pe niște muște sub un clopot de sticlă. Privire care, încet și cu durere, mi se detașează de ochi, continuă să existe fără mine, impersonală.

Trenul ajunge în București. Îmi simt orbitale, țeasta golită, mă târăsc spre casă, nu mai vreau decât să închid ușa după mine și să adorm.

— Sarina! își pocnește palmele a surpriză Teratereza. Ce-i cu tine, mamă dragă, pentru numele lui Dumnezeu?!

— Sarailie! vine în fugă și mama. Hai, dă-i drumul, mor de curiozitate, povestește-ne! Te-au primit prost alde Franz Joseph? Ești bolnavă? Vorbește, dom'ne nu ne mai fierbe!

— I-o fi foame, își revine Teratereza. Aduc îndată supică. Avem și vinete, și clătite... Asta e, au ținut fetița nemâncată p-acolo, ăia gătesc gras, ea nu e obișnuită...

Apare și tata de sub duș, cu prosopul în jurul gâtului, ca un antrenor de box. Jubilează:

— *E arrivata la promessa sposa?* Ți s-a făcut dor de Hieronymus Bosch?

Întrebările îmi cad pe capul sec, reci ca stropii de ploaie. Un

gard de care să mă reazem. O alunecare. Un spațiu primitiv când ți-e frig.

Mă clatin amețită, simt conul de sticlă cum coboară, încă puțin și voi fi acolo, împreună cu ai mei. Vom avea timp destul de dormit, de răspuns, de fumat, de răstălmăcit și, poate, până la urmă vom inventa și un nume simpatic pentru cel ce ne ține în palmă, posesorul punctului de vedere cuprinzător.